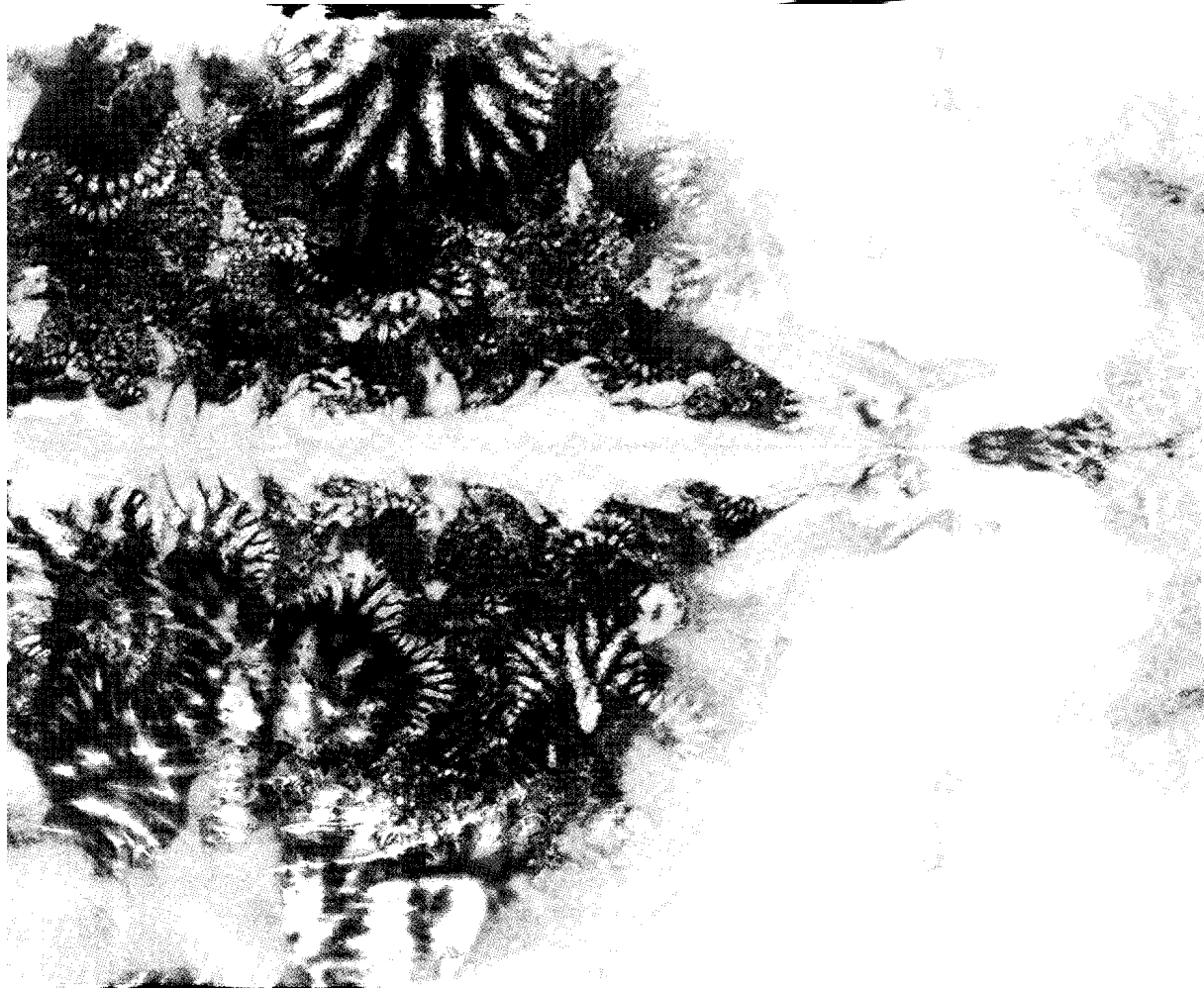

Carlos Castaneda

ALUMNI TU
NEKONECMA

PŘEDMLUVA

Syntaxe

Muž zírající na své rovnice pravil,
že vesmír někdy začal.

Řekl, že byla jednou jedna exploze.

Třesk všech třesků. A tak se zrodil vesmír.

Řekl dále, že vesmír se neustále rozšiřuje.

Dokonce vypočítal jeho stáří.

Čítá deset miliard oběhů Země okolo Slunce.

Celý svět se potěšil

a jeho výpočty nazval vědou.

Nikdo nepomyslel na to, že představou o počátku vesmíru
onen muž pouze odzrcadlil syntaxi svého mateřského jazyka.

Syntaxi, která vyžaduje počátek čili zrození,

vývoj neboli dospívání

a konec podobající se smrti.

Vesmír započal

a stárne, ujistil nás tento muž,

a zemře tak, jak zemrou všechny věci.

Tak, jak zemřel on sám,

když matematicky dokázal

syntaxi svého mateřského jazyka.

Tato kniha je věnována dvěma mužům, kteří mě navedli na dráhu terénního antropologa a vybavili mě k ní patřičnými nástroji. Profesorům Clementu Meighanovi a Haraldu Garfinkelovi. Uposlechl jsem jejich návrhů a zabral se do terénního výzkumu, ze kterého jsem se už nikdy nevytrhl. Pokud se mi nepodařilo zachovat se v duchu jejich učení, nedá se nic dělat. Nemohl jsem si pomoci. Dříve, než jsem byl schopen formulovat jasné vědecké závěry, pohltila mě síla, kterou šamani nazývají nekonečnem.

Jiná syntaxe

Skutečně vesmír někdy započal?

Skutečně platí hypotéza Velkého třesku?

To nejsou otázky, i když jako otázky znějí.

Je syntaxe, která vyžaduje počátek, vývoj

a konec jedinou existující syntaxí?

To je skutečná otázka.

Existují i jiné syntaxe.

Například jedna vnímá jako skutečnost kolísání intenzity.

V takové syntaxi nic nezačíná a nic nekončí.

Počátek zde nepředstavuje jasnou a ohraničenou událost.

Je pouze určitým typem intenzity.

A stejně je tomu s vývojem a se smrtí.

Člověk žijící touto syntaxí pohlédne na své rovnice

a zjistí, že napočítal dostatek změn intenzity na to,

aby mohl s jistotou prohlásit:

Tento vesmír nikdy nezačal a nikdy neskončí.

Pouze prošel, prochází a bude procházet

nesčetnými změnami intenzity.

Může usoudit,

že vesmír sám je bárkou intenzity,

na kterou je možno se nalodit

a vyplout na cestu změn bez konce.

A ještě více a více toho může usoudit.

Snad si přitom ani neuvědomí,

že pouze potvrzuje

syntaxi svého mateřského jazyka.

ÚVOD

Tato kniha je sbírkou událostí mého života, které jsou hodny zapamatování. Sebral jsem je na doporučení dona Juana, indiánského jukiského šamana z Mexika, který se mi po třináct let věnoval jako učitel, aby mi přiblížil *svět poznání* šamanů, žijících v Mexiku za dávných dob. Don Juan mi jen tak mimochodem navrhl, abych vytvořil jakousi sbírku důležitých událostí. Jen tak, jako by ho to právě napadlo. Byl to jeho styl učení. Důležitost určitých věcí zakrýval závojem každodenní obvyčenosti. Uváděl je jako běžnou součást života a zastíral tak jejich osudovost.

V průběhu mého učnictví mi don Juan sdělil, že šamani dávného Mexika považovali sestavení takového souboru důležitých událostí za přirozenou metodu rozmíchání energie uložené na určitých místech světelného těla. Tato zatuhlá ložiska vysvětlovali jako násoy energie, která původně kolovala v našem těle a která byla díky okolnostem každodenního života přemístěna, čímž se ocitla mimo náš dosah. V rámci této představy znamenalo sestavení souboru událostí pro šamany posloupnosti dona Juana prostředek k *přeskupení* této nepoužívané energie.

Aby mohl být podobný soubor sestaven, je nutné nejprve znovu shromáždit všechny prožitě emoce a zkušenosti. Podle dona Juana byli šamani jeho posloupnosti přesvědčeni, že právě pomocí souboru důležitých událostí lze získat takové emoce a energetické nastavení, jež je nutné, pokud se chceme vydat na dobrodružnou cestu do neznáma.

Za konečný cíl své šamanské nauky označoval don Juan přípravu na *konečnou pouť*, na kterou se vydává na sklonku svého života každá lidská bytost. Říkal, že šamani byli díky své disciplíně a pevnému rozhodnutí schopni udržet si i po smrti své individuální vědomí a cíl. Nejasně definovaná úroveň vědomí, kterou moderní lidé nazývají „život po smrti“, pro ně znamenala zcela konkrétní oblast, ve které je možno pracovat a získávat zkušenosti stejně jako v každodenním ži-

votě. Činnost v této oblasti se sice od činnosti v normální skutečnosti liší, ale má v konečném dopadu stejné praktický účel. Don Juan předpokládal, že právě shromažďování všech důležitých událostí představovalo pro šamany jeho poslušnosti přípravu na vstup do této zcela konkrétní oblasti, kterou nazývali *aktivní tvář nekonečna*.

Jednoho odpoledne jsem rozmlouval s donem Juanem pod jeho verandou, viklající se stavbou z tenkých bambusových tyčí. Podobala se zastřešenému zápraží, které sice skýtá úkryt před sluncem, ale před deštěm nechrání. Kolem ležely masivní transportní bedničky sloužící jako židle. Adresy a názvy na nich už vybledly a spíše než napsím se podobaly nějakým ornamentům. Seděl jsem na jedné z nich a opíral se zády o přední stěnu domku. Don Juan seděl na druhé a opíral se o kůl, který verandu uprostřed podpíral. Před několika minutami jsem přijel. Měl jsem za sebou dlouhou celodenní jízdu autem v horkém a vlhkém počasí. Byl jsem neklidný a zpocený.

Don Juan začal mluvit hned, jak jsem se pohodlně usadil. Se širokým úsměvem poznamenal, že lidé s nadvahou nikdy neuměli sloužit k bojuvat. Z jeho grimasy jsem usoudil, že mu nejde o prázdné vtipkování. Jen mi zcela přímo a přesto oklikou sděloval, že jsem moc přibral.

Začal jsem být tak nervózní, že jsem se na své bedničce překotil a tvrdě udeřil zády do tenké stěny za mnou. Náraz byl tak prudký, že oťrásl domkem v jeho základech. Don Juan se na mě tázavě zadíval, ale místo aby se zeptal, jestli jsem v pořádku já, ujistil mě, že domku se nic nestalo. A pak mi začal zevrubně vykládat, že tehle domek pro něj představuje jen dočasné přístřeší a že ve skutečnosti bydlí někde úplně jinde. Když jsem se ho zeptal, kde tedy vlastně bydlí, podíval se mi přímo do obličej. Jeho výraz nebyl nepřátelský. Byl to spíše výraz nesouhlasu s nepatřičnou otázkou. Nechápal jsem, co po mně chce. Chtěl jsem se na totéž zeptat ještě jednou, ale on mě přerušil.

„Takové otázky se tady nekladou,“ řekl pevně. „Přej se do libosti na představy a postupy. Až ti budu chtít říct, kde žiju, pokud ti to vůbec budu kdy chtít říct, tak ti to řeknu bez ptání.“

Okamžitě jsem se začal cítit odtržen a odmítnutý. Bezděky jsem zrudnul. Byl jsem jasně uražen. Náhlý výbuch smíchu dona Juana mě podráždění ještě prohloubil. Nejenže mě odmítl, teď se mi ještě vysmívá.

„Žiju tu občas jen proto,“ pokračoval, aniž by si všiml mého rozmrzení, „že je to magické místo. Vlastně tu občas pobývám jen kvůli tobě.“

Toto tvrzení mě zmátlo. Nemohl jsem tomu uvěřit. Myslel jsem si, že to řekl, jen aby zmínil mou rozmrzelost z odmítnutí.

„Skutečně tu žijete jen kvůli mně?“ zeptal jsem se ho nakonec s neskrývanou zvědavostí.

„Ano,“ řekl věcně. „Musím tě vypiplat. Jsi jako já. Zopakuj ti teď něco, co už jsem ti říkal. Úkolem každého naguala či vůdce v každé generaci čarodějí je najít dalšího muže nebo ženu, kteří mají, stejně jako on, dvojitou energetickou strukturu. Když jsme se potkali na autobusovém nádraží v Nogales, *uzřel* jsem, že ty ji máš. Když *zřím* tvou energii, *zřím* dvě světelné koule, jednu na druhé. Tato struktura nás svazuje dohromady. Nemůžu tě odmítnout a ty nemůžeš odmítnout mě.“

Jeho slova ve mně vyvolala velmi podivné vzrušení. Před chvílkou jsem se vztekal a teď se mi zachtělo plakat.

Don Juan pokračoval. Řekl, že mě od začátku chtěl navést na něco, co šamani nazývali *cestou bojovníka*, a že si přitom pomáhal místem, ve kterém žil. Toto místo je totiž středem velice silných emocí a skutků. Bojovníci tu žili po tisících a země nasákla jejich touhou po boji.

Setkával jsem se s ním tehdy ve státě Sonora v severním Mexiku, asi sto padesát kilometrů jižně od města Guaymas. Jezdil jsem tam za ním zaštitěn přesvědčením, že pokračuji v terénním antropologickém výzkumu.

„A to se musím pustit do boje, done Juane?“ zeptal jsem se. Cítil jsem přirozené obavy z jeho tvrzení, že budu někdy potřebovat touhu po boji. Už jsem se naučil brát vše, co řekl, naprosto vážně.

„Můžeš na to vsadit své kalhoty,“ odpověděl s úsměvem. „Až do sebe vstřebáš všechno, co v této oblasti vstřebat musíš, odstěhuju se zase jinam.“

Neměl jsem nejmenší důvod o jeho slovech pochybovat, ale nedovedl jsem si představit, že by mohl žít někde jinde. Byl naprostou součástí všeho, co ho obklopovalo. Jeho obydlí však skutečně bylo spíše provizorní. Představovala ho chatrč typická pro všechny zemědělce z kmene Jaki. Byla spletená z proutí a krytá plochou doškovou střechou. Obsahovala jedinou místnost zastupující ložnici i jídelnu. Kuchyň byla venku.

„S tlustými lidmi se špatně pracuje,“ řekl don Juan.

Zdánlivě tato poznámka vybočovala z toho, co bylo právě řečeno, ale nebyla to pravda. Don Juan se prostě vrátil k tématu, které jsem přerušil svým pádem.

„Před chvílí jsi praštil do stěny mé chatrče jako demoliční koule,“ řekl a potřásl přitom hlavou ze strany na stranu. „Taková rána. Rána na hodná tloušťka.“

Měl jsem nepřijemný pocit, že se mnou mluví z pozice někoho, kdo nade mnou zlomil hůl. Okamžitě jsem zaujal obranný postoj. S úšklebkem naslouchal mému frenetickému vysvětlování, že má váha odpovídá stavbě mé kostry.

„Jo, to je pravda,“ připustil s bodrým úšklebkem. „Máš tlustý kosti. Můžeš nabrat klidně ještě deset kilo, nikdo, ujistuji tě, že opravdu nikdo si toho ani nevšimne. Ani já si toho nevšimnu.“

Jeho ironický úsměv mi říkal, že jsem prostě cvalík. Don Juan se mě poté vypytl na mé zdraví obecně a já mu odpovídal a zoufale se přitom snažil, aby se problém tloušťky už v rozhovoru neopakovал. Nakonec on sám změnil téma.

„A co dělají tvé výstřednosti a úchylinky?“ zeptal se s kamennou tváří.

Jako idiot jsem odpověděl, že je vše pořádku. „Výstřednostmi a úchyilkami“ nazýval don Juan mé sběratelské vášně. V té době jsem se s obnoveným zápalem pustil znovu do něčeho, co jsem měl rád celý svůj život. Do sbírání všeho, co se sbírat dalo. Sbíral jsem časopisy, známky, narávky a militaria z druhé světové války, jako například bajonet, helmy, prapory a podobně.

„Vše, co vám, done Juane, mohu říct o svých úchyilkách, je to, že se pokouším své sbírky prodat,“ řekl jsem s pocitem mučedníka, kterého nutí spáchat něco nepředstavitelného.

„Sběratelství není tak špatná věc,“ prohlásil pevně, jako by tomu skutečně věřil. „Problém není v tom, že sbíráš, ale v tom, co sbíráš. Sbíráš smetí, nepotřebné věci, které tě uvězní stejně jako tvoji psi mazlíčci. Nemůžeš jen tak vstát a jít, když máš mazlíčka, o kterého musíš pečovat, nebo když máš obavy o své opuštěné sbírky.“

„Zcela vážně hledám kupce, done Juane. Věřte mi,“ protestoval jsem.

„Ne, ne, ne. To není tak, že bych tě z něčeho chtěl nařknout,“ řekl.

„Vlastně mám rád tvou sběratelskou vášně, jen nemám rád tvé sbír-

ky, to je vše. Nicméně rád bych zaujal tvé sběratelské srdce. Chtěl bych ti navrhnout sbírku, která by měla smysl.“

Don Juan se na chvíli odmlčel. Zdálo se, že hledá slova. Nebo šlo možná o dobře zvolenou dramatickou pauzu. Pak na mě upřel hluboký a pronikavý pohled.

„Je povinností každého bojovníka nasbírat a sestavit zvláštní album,“ pokračoval. „Album, které odráží jeho individualitu a které svědčí o událostech jeho života.“

„A proč to nazýváte sbírkou, done Juane?“ zeptal jsem se tónem, který naznačoval možnost diskuze na dané téma. „Nebo album?“

„Protože je to obojí,“ odpověděl. „Je to především album z fotek vytvořených pamětí, fotek, které vznikly v důsledku shromáždění všech událostí hodných zapamatování.“

„Jsou tyto události hodné zapamatování z nějakého určitého hlediska?“ zeptal jsem se.

„Jsou hodny zapamatování, protože měly na život člověka zvláštní vliv,“ odpověděl. „Navrhuji ti, abys dal dohromady takové album a shromáždil v něm naprosto všechny nejrůznější události, které pro tebe měly základní význam.“

„Každá událost v mém životě pro mě měla obrovský význam, done Juane!“ prohlásil jsem pevně a okamžitě jsem pocítil dopad své vlastní pompéznosti.

„Zdaleka ne,“ odpověděl don Juan, jehož úsměv vyjadřoval obrovské potěšení z mé reakce. „Zdaleka ne každá událost byla pro tvůj život významná. Je jich nicméně pár, o nichž si myslím, že ti změnil život a osvětlily tvou cestu. Tyto události, které mění běh života, jsou většinou neosobní a přesto představují něco velice osobního.“

„Nechci se hádat, done Juane. Ale věřte mi, že se toto hodnocení hodí na všechno, co se mi přihodilo.“ Cítil jsem, že lžu hned, jak jsem to prohlásil. Okamžitě jsem se chtěl za svá slova omluvit, ale don Juan si mě nevsímal. Jako bych nic neřekl.

„Nepředstavuji si to album jako sbírku banalit nebo jako jednoduchou sbírku svých životních zkušeností,“ řekl.

Zhluboka jsem se nadýchl a zavřel oči, abych uklidnil svou mysl. Vedl jsem horečný vnitřní dialog točící se kolem mého neřešitelného problému. Zcela určitě jsem návštěvy u dona Juana neměl rád. V jeho přítomnosti jsem se cítil ohrožen. Ponižoval mě slovy a nedával

mi příležitost obhájit svou cenu. Ztrácel jsem tvář pokaždé, když jsem otevřel ústa. Vždycky jsem tu byl za hlupáka.

Dialogu se však zúčastňoval i jiný hlas přicházející z větší hloubky, hlas velice vzdálený, který občas téměř umlkal. Někde za bariérou známého vnitřního dialogu jsem uslyšel sám sebe říkat, že už je příliš pozdě na návrat. Nebyl to však tak úplně můj hlas vyjadřující mé myšlenky. Byl to hlas spíše cizí a neznámý. Oznamoval mi, že dona Juana potřebuji víc než vzduch, protože jsem zabrousil příliš daleko do jeho světa.

„Říkej si, co chceš,“ pokračoval tento vnitřní hlas, „ale kdybys nebyl tak posedlý svým egem, necítil bys takový smutek.“

„To je hlas tvé druhé mysli,“ řekl don Juan, jako by jej slyšel či četl mé myšlenky.

Mimoděk jsem nadskočil. Můj strach byl tak děsný, že se mi v očích objevily slzy. Svěřil jsem se donu Juanovi se vším tím vnitřním zmatkem.

„Tvůj vnitřní spor je naprosto přirozený,“ řekl. „A věř mi, že se snažím jej nejitřit. Mohl bych ti povídat o tom, jak se mnou zacházel můj učitel nagual Julian. Nenáviděl jsem ho celou svou bytostí. Byl jsem velice mladý a viděl jsem, jak ho ženy obdivují. Nabízely se mu, jako by byly bláto, a když jsem je pozdravil já, vrčely jako lvice připravěné mě rozšápat. Mne nenáviděly do morku kostí a jeho obdivovatelky. Jak myslíš, že jsem se cítil?“

„Jak jste to vyřešil, done Juane?“ zeptal jsem se s pochopitelným zájmem.

„Nic jsem nevyřešil,“ prohlásil. „Ten konflikt, nebo co to bylo, byl jenom odrazem bitvy zuřící mezi mou první a druhou myslí. Každý člověk má dvě. Ta jedna je naprosto a zcela naše. Je jako slabý hlas, který nás vede k pořádku, přímosti a k tomu, abychom naplnili svůj účel. Tu druhou mysl do nás *zabudoval někdo jiný*. Přináší konflikty, sebelásku, pochybnosti a beznaděj.“

Má fixace na vlastní mentální zřetězení byla tak veliká, že jsem nechtěl, co to don Juan říká. Byl jsem schopen si jasně vybavit všechny jeho slova, ale nerozuměl jsem jim. Don Juan se mi zadíval přímo do očí a klidně opakoval, co právě řekl. Stále jsem nebyl schopen tomu porozumět. Nebyl jsem schopen se soustředit na jeho slova.

„Z nějakého zvláštního důvodu se nemůžu soustředit na to, co mi říkáte, done Juane.“

„Je mi zcela jasné proč,“ řekl se širokým úsměvem. „I tobě to jednoho dne bude jasné. Ten den, kdy vyřešíš problém, jestli mě máš rád, nebo ne. Až přestaneš být *já-já*. Střed všeho světa.“

„Zatím,“ pokračoval, „odložme téma dvou myslí a vraťme se k návrhu přípravy alba důležitých událostí. Měl bych dodat, že sestavování takového alba je cvičením disciplíny a nezaopatosti. Můžeš to brát jako bojovou akci.“

Ujistění dona Juana, že můj konflikt mezi láskou a neláskou k němu skončí v okamžiku, kdy odložím svůj egoismus, pro mě nepředstavoval žádné řešení. Spíše mě ještě více zfrustroval a rozzuřil. A když jsem ho zaslechl mluvit o albu, udeřil jsem se vsí jedovatostí.

„Už sama představa, že se jedná o sbírku důležitých událostí, je těžko pochopitelná,“ odsekl jsem na protest. „Ale když to ještě k tomu všemu nazýváte albem a říkáte, že toto album je bojovou akcí, je to na mě trochu moc. Je to příliš nejasné. A nejasné metafory jsou k ničemu.“

„To je zvláštní! Já to chápu docela naopak,“ odpověděl suše don Juan. „To, že toto album předstává bojovou akci, je pro mě zcela pochopitelné. Nechtěl bych žádné album, které by bojovou akcí nebylo.“

Chtěl jsem se ještě hádat a vysvětlit mu, že představě alba událostí hodných zapamatování nerozumím. Odmítal jsem nesrozumitelnost jeho vysvětlení. Považoval jsem se v oněch dnech za obhájece jasného a funkčního používání jazyka.

Don Juan mou náladu nekomentoval. Pouze tu a tam potřásl hlavou, jako by souhlasil s tím, co říkám. Po chvíli jsem buď svou energii zcela vyčerpал, nebo jsem naopak chytil druhý dech. Zničehonic, bez jakékoli snahy z mé strany, jsem pochopil pošetilost svého výbuchu. Zastyděl jsem se do morku kostí.

„Co mě to posedlo, že jsem se takhle choval?“ zeptal jsem se naléhavě dona Juana. Byl jsem v tom okamžiku naprosto zmatený. Byl jsem tak otřesen, že jsem se zcela mimovolně rozplakal.

„Nelam si hlavu hloupými maličkostmi,“ prohlásil don Juan rozhodně. „Každý z nás, ať už muž nebo žena, je prostě takový.“

„Chcete tím říct, done Juane, že jsme od přírody malicherní a rozporní?“

„Ne, nejsme od přírody malicherní a rozporní,“ odpověděl. „Náš malichernost a rozpornost jsou výsledkem transcendentního kon-

fliktu, který zasahuje každého z nás a kterého jsou si bolestně vědomí pouze čarodějové. Konfliktu dvou myslí."

Don Juan se na mě upřeně zadíval. Jeho oči byly jako dva černé uhlíky.

"Pořád mi tu vykládáte něco o dvou myslích. Ale můj mozek není schopen zachytit, o čem to vlastně mluvíte. Proč?"

"Pochopíš to, až přijde čas," řekl. "Zatím ti musí postačit, že zopakují, co už jsem o dvou myslích řekl. Jedna je naší skutečnou myslí, produktem našich celoživotních zkušeností. Promlouvá k nám velice zřídka, protože byla poražena a zahrnána do temnot. Ta druhá mysl, se kterou denně rozmlouváme, tu do nás *zabudoval někdo jiný*."

"Myslím, že problém spočívá v tvrzení, že ji do nás *zabudoval někdo jiný*. Je to tak nepochopitelné, že má mysl to odmítá brát vážně," řekl jsem a cítil, že jsem učinil skutečný objev.

Don Juan se k tomu, co jsem právě řekl, nijak nevyjadřoval. Pokračoval ve vysvětlování představy dvou myslí, jako bych neřekl vůbec nic.

"Aby člověk rozřešil problém dvou myslí, je nutné, aby se na něj *zaměřil*. Šamani *zaměří* přilákají tím, že slovo *zaměří* jasně a nahlas promlouvají. Je to síla, která je obsažena ve vesmíru kolem nás. Když ji šamani zavolají, přijde a vydláždí cestu dosažení. Šamani pak dosáhnou všeho, čeho dosáhnout chtějí."

"Tím chcete říct, done Juane, že šamani dosáhnou, čeho se jim zachce, i když je to malicherné a umělé?"

"Ne, to jsem říct nechtěl. *Zaměří* je pochopitelně možno zavolat s jakýmkoli úmyslem," odpověděl. "Ale čarodějové se s velikými těžkostmi naučili, že *zaměří* přijde pouze tehdy, je-li cíl abstraktní. Je to pro čaroděje jakýsi pojistný ventil. Jinak by s nimi nebylo k vydržení. V tvém případě je *přivolání zaměří* za účelem vyřešení konfliktu dvou myslí či zaslechnutí hlasu pravé myslí zcela oprávněné. Nejedná se o malichernou nebo zbytečnou věc. Právě naopak. Je to věc éterická a abstraktní, a přesto je pro tebe životně důležitá."

Don Juan se na okamžik odmlčel a pak znovu začal o albu.

"Mé vlastní album tím, že se jednalo o bojovou akci, vyžadovalo velice pečlivý výběr. Dnes představuje přesnou sbírku nezapomenutelných okamžiků mého života a všeho, co mě k nim přivedlo. Soustředil jsem v něm vše, co v mém životě mělo a má smysl. Myslím si, že bojovníkovo album je něco velice konkrétního. Tak konkrétního, že je to ohromující."

Nezachytil jsem žádné vodítko, a přesto jsem přesně věděl, co po mně don Juan chce. Navrhoval mi, abych si sedl někam sám a nechal k sobě volně přijít všechny své vzpomínky, myšlenky a názory. Navrhoval mi, abych si dal tu práci a snažil se zaslechnout vnitřní hlas, který by mi poradil při výběru.

Don Juan mi poté řekl, abych šel dovnitř a na chvilku se natáhl na postel, kterou jsem tam měl. Byla zhotovena z prázdných beden a tučtu prázdných pytlů, které sloužily jako matrace. Bolelo mě celé tělo, a když jsem se natáhl na postel, vnímal jsem ji jako velice pohodlnou.

Vzal jsem si jeho radu k srdci a začal jsem přemýšlet o své minulosti. Hledal jsem události, které na mně zanechaly svou stopu. Brzy jsem zjistil, že tvrzení o veliké důležitosti všech věcí, které mě potkaly, je nesmyslné. Když jsem se snažil vzpomínat, zjistil jsem, že ani nevím, kde začít. Hlavou mi běžel nekonečný proud nespojitých myšlenek a vzpomínek na události, které se mi přihodily. Nemohl jsem se však rozhodnout, zda pro mě byly či nebyly významné. Zdálo se mi, že významná nebyla žádná z nich. Připadalo mi, že jsem životem procházel jako mrtvola, která je schopna mluvit a chodit, ale která nic necítí. Chybělo mi soustředění na to, abych se do celé věci ponořil hlouběji a neklouzal jen po povrchu. Vzdal jsem to a usnul.

"Povedlo se ti to?" ptal se mě don Juan, když jsem se o pár hodin později probudil.

Místo abych byl po spánku odpočatý a klidný, cítil jsem nervozitu a podrážděnost.

"Ne, nepovedlo," odsekl jsem.

"Neslyšel jsi hlas mluvící zevnitř?"

"Myslím, že ano," lhal jsem.

"A co ti řekl," vyptával se don Juan naléhavě.

"Nemohu teď na to myslet, done Juane," zamumlal jsem.

"Aha. Ty jsi zpět ve své každodenní myslí," řekl a mocně mě poplácal po zádech. "Tvá denní mysl opět zvítězila. Pojď, uklidníme ji tím, že se budeme bavit o tvé sbírce událostí hodných zapamatování. Tedy musím říct, že výběr toho, co do alba patří a co ne, není v žádném případě snadný. Proto ti říkám, že sestavování alba je bojovou akcí. Musíš sám sebe desetkrát obrátit naruby, abys zjistil, co vybrat."

V té chvilce jsem snad na vteřinu jasně pochopil, že mám dvě myslí. Vzápětí jsem však toto pochopení ztratil. Zbýl mi jen pocit nemo-

houcnosti a neschopnosti vyplnit požadavky dona Juana. Místo abych však tuto neschopnost důstojně přijal, vnímal jsem ji jako věc, která mě ohrožuje. V oněch dnech pro mě bylo nejpodstatnější, abych se vždy prezentoval jen v tom nejlepším světle. Ukázat neschopnost se rovnalo porážce, a to bylo něco, co jsem nebyl schopen vydržet. Protože jsem nevěděl, jak splnit požadavky dona Juana, reagoval jsem jediným způsobem, který jsem znal. Vztekem.

„Musím o tom všem ještě mnoho přemýšlet, done Juane,“ řekl jsem. „Musím své myšli poskytnout dost času, aby si na to všechno zvykla.“

„Jasně, jasně,“ ujistil mě don Juan. „Poskytni jí veškerý potřebný čas. Ale ztraceně rychle!“

Tehdy jsme se už k tomuto tématu nevrátili. Když jsem přijel domů, naprosto jsem na ně zapomněl. Až jednoho dne, když jsem se děl na přednášce, jsem náhle pocítil naléhavý příkaz pátrat po důležitých událostech svého života, který mě uderil jako blesk. Otrásl celým mým tělem jako křeč od hlavy až k patě.

Horečně jsem se pustil do práce. Výběr životních událostí, které jsem považoval za významné, mi zabral několik měsíců. Nicméně když jsem poté pohlédl na svou sbírku kritickým okem, uvědomil jsem si, že v ní shromážděné události nemají žádnou hmotnost. Že jsou to jen abstraktní vzpomínky a nezřetelná stanoviska. Opět jsem pocítil nepřijemné podezření, že jsem uzpůsoben jen k tomu, abych jednal, aniž bych přitom něco cítil.

Jednou z nezřetelných událostí, kterou jsem chtěl do svého seznamu zařadit za každou cenu, bylo moje přijetí na Kalifornskou univerzitu. Ať jsem se snažil sebevíc, nemohl jsem si vybavit, co jsem ten den dělal. Nebylo na něm nic zajímavého či jedinečného. Pouze představa, že by měl být hoden zapamatování. Přijetí na vysokou bylo něco, na co bych měl být pyšný a hrdý. Ale nebylo.

Jiným příkladem události z mé sbírky byl den, kdy jsem se málem oženil s Kay Condorovou. Její přijetí ve skutečnosti neznělo Condorová. Změnila si je, protože se chtěla stát herečkou. Slávu jí měla zaručit podobnost s Carolou Lombardovou. Onen den nebyl pozoruhodný ani tak tím, co se stalo. Byl výjimečný tím, že jsem ji miloval a ona si mě chtěla vzít. Byla o hlavu větší než já, a to ji v mých očích dělalo ještě zajímavější.

Uchvacovala mě představa svatby v kostele s vysokou ženou. Vy-

půjčil jsem si na tu slavnost šedý frak. Nohavice byly však na mou postavu moc široké. Místo aby se rozšiřovaly do zvonu, byly prostě jen široké, a to mě velice trápilo. Strašně mi vadilo i to, že rukávy různé košile, kterou jsem si pro tuto příležitost zakoupil, byly zase skoro o deset centimetrů delší. Musel jsem si navléct gumičky, kterými jsem je přidržel nahore. Všechno ostatní bylo prostě dokonalé. Tedy až do okamžiku, kdy jsem se spolu se svými hosty dozvěděl, že Kay Condorová to na poslední chvíli vzdala a na svatbu se nedostaví.

Protože byla velice pečlivá, poslala mi vzkaz po kurýrovi na mořce. Napsala mi, že nevěří v rozvod a že se tudíž nemůže odhodlat k tomu, aby navždy spojila svůj život s někým, kdo tak zcela nesdílí její životní názory. Připomněla mi, že se usklíbnu pokaždé, když pronesu jméno Condor, což ukazuje, jak málo si jí vážím. Napsala mi, že celou záležitost prohodila se svou matkou. Že mě sice obě milují, ale ne natolik, aby mě přijaly do své rodiny. Vzkaz moudře a statečně zakončila tím, že není dobré začínat něco, co nemá žádnou perspektivu.

Stál jsem tam a v hlavě jsem měl úplně prázdno. Když jsem se snažil si onen den vybavit, nebyl jsem schopen si vzpomenout, zda mě víc ranilo to, že mě Kay odmítla, nebo to, jak jsem tam tak stál jako hlupák ve vypůjčeném fraku s širokými nohavicemi.

Tyto dvě události byly jediné, které jsem dokázal s dostatečnou jasností vyčlenit. Byly to však jenom pouhé příklady. Když jsem se jimi nicméně nějakou dobu zabýval, byl jsem schopen vnímat je jako příběhy s filosofickým poučením. Obě mě ukazovaly jako bytost, která prochází životem bez jakýchkoli pocitů. Jako člověka, který vše vnímá pouze rozumem. Přidal jsem k metaforám, kterými mě častoval don Juan, jednu vlastní: bytost, která žije striktně podle toho, jak by se správně mělo.

Například jsem věřil, že den přijetí na vysokou by měl být dnem hodným zapamatování. Protože jím nebyl, snažil jsem se jej ze všech sil vyplnit důležitostí, kterou jsem necítil. A stejně tak tomu bylo se dnem, ve kterém jsem se málem oženil s Kay Condorovou. Měl to pro mě být zcela zdrcující den. Ale nebyl. V okamžiku, kdy jsem si ho vybavil, jsem naprosto nic necítil, a tak jsem se poctivě snažil pocítit to, co jsem tehdy správně cítit měl.

Hned na začátku své další návštěvy jsem dona Juana okamžitě seznámil s těmito dvěma událostmi hodnými zapamatování.

„To je jenom hromada nesmyslů,“ prohlásil. „Ani jedna se tam nehodí. Tyhle historicky se týkají pouze tebe jako osoby, která myslí, cítí, křičí nebo necítí vůbec nic. Pozoruhodné události šamanova alba jsou záležitosti, které nenahodá zub času, protože se netýkají šamana a on se přesto ocitá v jejich středu. Vždycky bude v jejich středu. Po celou dobu trvání svého života a možná i potom. Ale není v tom nic osobního.“

Po jeho slovech jsem se cítil odmítnut a naprosto poražený. Upřímně jsem tehdy věřil, že don Juan je neústupný stařík, který nalézá obzvláštní potěšení v mém ponižování a zesměšňování. Připomínal mi mistra, se kterým jsem se setkal v sochařské dílně, kde jsem pracoval během svého studia na umělecké škole. Kritizoval všechno, co udeřelo pokročilejší žáci, a vždycky na jejich díle našel nějakou chybu. Pak trval na tom, aby svou práci upravili podle jeho připomínek. Žáci se vždycky otočili a předstírali, že něco opravují. Pořád si pamatuji, jak při pohledu na neopravené dílo volával: „Vidíš, teď je to ono!“

„Neber si to tak,“ řekl don Juan a vytrhl mě z mých vzpomínek. „Byl jsem na tom stejně. Po celé roky jsem nejen nevěděl, co si mám vybrat, já si dokonce nevzpomínal na nic, z čeho bych vybírat mohl. Zdálo se mi, že se mi nic zvláštního nepříhodilo. Samozřejmě, že se staly pozoruhodné věci, ale já se příliš zaobíral snahou obhájit představení sebe sama, a tak jsem neměl čas ani náladu si čehokoli všimnout.“

„Můžete mi, done Juane, vysvětlit, co je špatného na mých příbězích? Já vím, že na nich nic není, ale celý můj život byl takový.“

„Řeknu ti to ještě jednou,“ prohlásil. „Příběhy z bojovníkova alba nejsou osobní. Celá historika o přijetí na vysokou školu není nic jiného než potvrzení toho, že jsi středem vesmíru. Ty cítíš, ty necítíš, ty si představuješ, ty si nepředstavuješ. Už víš, co mám na mysli? Celá ta historika je jenom o tobě.“

„Ale jak by to mohlo být jinak, done Juane?“

„V druhém příběhu ses už skoro dotknul toho, co po tobě chci, ale pak se ti to otočilo zase v něco zcela osobního. Já vím, že můžeš přidat ještě pár podrobností, ale všechny ty podrobnosti budou o tobě. O tvé osobě a ničem jiném.“

„Já skutečně nechápu, o co vám jde, done Juane,“ zaprotěstoval jsem. „Každý příběh viděný očima jeho svědka musí být nutně osobní.“

„Jasně, jasně,“ odpověděl, potěšen jako vždy mým zmatkem. „Ale

to nejsou příběhy do bojovníkova alba. To jsou příběhy pro něco jiného. Příhody hodné zapamatování, které hledáme, nesou temný dotek neosobní síly. A ten dotek jimi proniká skrz naskrz. Nevím, jak ti to vysvětlit.“

V tom okamžiku jsem uvěřil, že v rámci náhlé inspirace chápu, co don Juan nazývá temným dotekem neosobního. Myslel jsem, že má na mysli něco trochu morbidního. Alespoň to pro mě temnota znamenala. Proto jsem se vytyčil s příběhem z dětství.

Jeden z mých starších bratraců studoval medicínu. Byl na interně a jednoho dne mě vzal do márnice. Říkal mi, že by mladý muž měl vidět mrtvolu, protože je to velice poučné. Vyjadřuje to pomíjivost života. Hučel do mě, aby mě přesvědčil. Čím více mluvil o tom, jak jsme po smrti nedůležití, tím více ve mně vzrůstala zvědavost. Nikdy předtím jsem mrtvolu neviděl. Nakonec mě má zvědavost přemohla a já šel s ním.

Ukázal mi několik mrtvol a já byl ztuhlý hrůzou. Nic výchovného či osvěčujícího jsem na nich neviděl. Představovaly pro mě to nejstrašnější, co jsem kdy spatřil. Bratranec se mnou mluvil a přitom se pořád díval na hodinky, jako by čekal na někoho, kdo se má každou chvíli objevit. Zjevně se mě snažil udržet v márnici déle, než na co stačily mé síly. A protože jsem byl velice soutěživý typ, chápal jsem to jako zkoušku své odolnosti a možnosti. Zatlul jsem zuby a umínil si, že vydržím až do konce.

A ten nastal způsobem, který jsem v žádném případě neočekával. Jedna mrtvola zakrytá prostěradlem, která ležela s ostatními na mramorovém stole, se začala zvedat, jako by se chtěla posadit. Vyšla při tom zvuk, který se podobal přišernému krknutí a který jsem si zapamatoval po zbytek života. Můj bratranec, doktor a vědec, mi vysvětlil, že se jedná o člověka, který zemřel na tuberkulózu. Jeho plíce byly sežrány bacily, jež v nich zanechali obrovské díry naplněné vzduchem. Při změně teploty pak tento vzduch může způsobit, že se mrtvola posadí nebo alespoň pohne.

„Ne, ještě jsi to nepochopil,“ řekl don Juan a potřásl hlavou ze strany na stranu. „Je to jenom historika o tvém strachu. Byl bych se také vyděsil k smrti, ale strach nikomu jeho cestu neosvítí. Nicméně jsem zvědav, co to udělalo s tebou.“

„Zaječel jsem jako siréna a můj bratranec mě nazval zbábělcem a poserou, protože jsem mu skryl tvář na prsou a celého ho pozvracel.“

Zcela jsem uvízl v morbidních aspektech svého života. Vytasil jsem se s další historkou o šestnáctiletém klukovi, kterého jsem znal ze střední školy. Měl problémy se žlázami a vyrostl do gigantických rozměrů. Jeho srdce však s ostatním tělem nebylo schopno držet krok, a tak jednoho dne zemřel na srdeční selhání. Ještě s jedním přítelem jsem tehdy zašel z morbidní zvědavosti do márnice. Majitel pohřební agentury, který byl ještě morbidnější než my, nám otevřel, pustil nás dovnitř a předvedl nám své mistrovské dílo. Natěsna obrovského chlapce, který měřil dvě stě dvacet centimetrů, do normální rakve. Uřízl mu obě nohy a naaranžoval je tak, že to vypadalo, jako by je mrtvý hoch třímal svými rukama jako nějaké trofeje.

Hrůza, která mě z toho obešla, byla srovnatelná s hrůzou, kterou jsem zažil jako chlapec v márnici s bratrance. Tentokrát to však nebyla reakce fyzická. Špatně se mi udělalo spíše psychicky.

„Už tam skoro jsme,“ prohlásil don Juan. „Nicméně i tato historka je příliš osobní. Je na zvracení. Dělá se mi z ní špatně, ale vidím v ní veliké možnosti.“

Smáli jsme se s donem Juanem hrůzám, které se objevují v rámci každodenního života. To už jsem byl až po uši v morbidnosti, kterou jsem v sobě uvolnil. Pustil jsem se do vyprávění o svém nejlepším příteli Royovi Zlatochcánkovi. Ve skutečnosti měl nějaké jiné, polsky znějící příjmení. Ale protože byl úžasný obchodník a všechno, čeho se dotknul, měnil v peníze, přátelé mu říkali Zlatochcánek.

Jeho nadání k obchodu z něj udělalo nesmírně ambiciózního člověka. Chtěl se stát nejbohatším na celém světě. Nicméně brzy zjistil, že soutěž o toto místo je příliš tvrdá. Přišel na to, že pouhým obchodováním nemůže soutěžit například s představeným islámské sekty, který tehdy dostával každý rok množství zlata odpovídající jeho váze.

Můj přítel Roy tedy snížil své nároky a chtěl se stát alespoň nejbohatším mužem Spojených států. Ale soutěž o tuto příčku byla také velmi tvrdá. Roy své požadavky opět snížil na nejbohatšího muže v Kalifornii. Ale i na to bylo pozdě. Vzdal se naděje, že by svými stánky s pizzou a cukrárnami mohl vydělat tolik peněz, aby mohl soutěžit se zaběhanými rodinnými podniky, které vlastnily celou Kalifornii. A tak se nakonec rozhodl stát se nejbohatším mužem losangelského předměstí Woodland Hills, kde žil. K jeho smůle však na dolním konci ulice bydlel pan Marsh, který vlastnil továrny na prvotřídní matrace roztroušené po celých Státech. Byl nepředstavitelně bohatý.

Royova frustrace byla bezmezná. Jeho snaha uskutečnit své představy byla tak intenzivní, že v konečné fázi narušila jeho zdraví. Jednoho dne zemřel na mozkovou mrtvici.

Jeho smrt vyústila v mou třetí návštěvu márnice. Royova žena mě poprosila, abych se jako nejlepší přítel přesvědčil, že je Roy v rakvi správně ustrojen. Šel jsem do pohřebního ústavu a sekretář mě uvedl do márnice. Vešel jsem dovnitř a spatřil pohřebního zřízence, jak právě mrtvole, která ležela na vysokém mramorovém stole, zvedal vši silou koutky úst nahoru. Pracoval ukazovákem a malíčkem. Prsteník a prostředníček přitom držel skrčený v dlani. Když se na Royově tváři objevil groteskní úsměv, zřízence se ke mně obrátil a servilním tónem pravil: „Doufám, že vše je k Vaší naprosté spokojenosti, pane.“

Royova žena, o které dodnes nevím, zda ho milovala nebo ne, se rozhodla pohřbít ho se vši pompou, kterou, jak se domnívala, jeho postavení vyžadovalo. Zakoupila tu nejdražší rakev, která byla vyrobená na na zakázku a vypadala jako telefonní budka. Dostala ten nápad na základě nějakého filmu. Chtěla Roye pohřbít v sedě, v pozici, jako by právě sjednával nějaký obchod po telefonu.

Na obřad jsem nezástal. Opustil jsem jej šířím směsici hněvu a nemohoucnosti. Byl to hněv, který jsem si nemohl na nikom vylít.

„Tedy ty jsi dneska skutečně morbidní,“ poznamenal don Juan se smíchem. „Ale přesto, nebo možná právě proto, už tam skoro jsi. Už se toho dotýkáš.“

Nikdy jsem se nepřestal divit, jak se v přítomnosti dona Juana měnila má nálada. Skoro pokaždé jsem přijížděl mrzutý, nabroušený, plný pochybností a s odhodláním se prosadit. Během krátké chvilky se má nálada tajuplně měnila. Stával jsem se přístupnější, krok po kroku se uklidňoval, až jsem byl tak klidný, jak jsem toho byl jenom schopen. Nicméně i v tomto novém rozpoložení jsem stále používal svůj normální slovník. Většinou jsem mluvil jako naprosto nespokojený člověk, který se sice drží, aby nahlas nenadával, ale který každý hovor utápí v nekonečných námitkách.

„Nemohl byste mi uvést příklad důležité události z vašeho alba, done Juane?“ zeptal jsem se ho obvyklým tónem zastřené námitky. „Když pochopím schéma, o které vám jde, třeba budu schopen něco nabídnout. Takhle prostě jen tápu ve tmě.“

„Nesnaž se vysvětlovat své chování,“ řekl don Juan s pevným pohledem v očích. „Čarodějové říkají, že v každém ospravedlňování je

ukrytá výmluva. Takže když vysvětluješ, proč to či ono nemůžeš udělat, omlouváš své nedostatky s nadějí, že ten, který ti naslouchá, bude tak laskav a porozumí ti.“

Můj obvyklý manévr, kterým jsem odpovídal na útok, spočíval v tom, že jsem své oponenty přestal poslouchat. Ale don Juan měl neobvyčejnou schopnost zcela upoutat mou pozornost. Ať mě jakkoli napadl, ať řekl cokoli, visel jsem na každém jeho slově. To, co právě řekl, mě nijak nepotěšilo, protože to byla pravda.

Výhnul jsem se jeho pohledu. Cítil jsem se, jako ostatně vždy, poražen, ale tentokrát to byla zvláštní porážka. Zdaleka mi nevadila tak, jak by mně vadila v mém normálním životě či před chvílí, v okamžiku, kdy jsem dorazil.

Po dlouhotrvajícím mlčení se don Juan znovu ozval.

„Udělám něco lepšího, než abych ti dal příklad důležité události ze svého alba. Poskytnu ti událost z tvého života. Takovou, kterou určitě musíš zařadit do své sbírky. Nebo alespoň takovou, jakou bych do své sbírky určitě zařadil já.“

Myslel jsem si, že don Juan žertuje, a začal jsem se hloupě smát.

„To není k smíchu,“ řekl ostře. „Mluvíím vážně. Jednou jsi mi vyprávěl historiku, která se perfektně hodí.“

„Co to bylo za historiku, done Juane?“

„Historika o figurách před zrcadlem,“ řekl. „Vyprávěj mi ji ještě jednou. Ale snaž se uvést všechny podrobnosti, na které si vzpomeneš.“

Začal jsem tu historiku znovu povrchně vyprávět. Zarazil mě a požadoval pečlivé a podrobné vyprávění, a to opět od začátku. Udělal jsem druhý pokus, ale ani tentokrát jsem ho neuspokojil.

„Pojďme se projít,“ navrhl. „Když vyprávíš za chůze, mluvíš líp, než když přitom sedíš.“

Seděli jsme, jak už tomu obvykle přes den bylo, na verandě. Zachoval jsem takový zaběhaný postup. Kdyžkoli jsem se tam usadil, sedl jsem si na stejné místo a opět se zády o stěnu. Don Juan posedával na různých místech, nikdy jen na jednom z nich.

Vydali jsme se na procházku v nejméně příhodnou část dne. Bylo právě poledne. Don Juan mě vybavil starým slámákem jako obvykle, když jsme vycházeli na sluneční žár. Dlouhou dobu jsme kráčeli mlčky. Ze všech sil jsem se snažil vybatvit si všechny podrobnosti oné historiky. Bylo tak kolem čtvrté, když jsme se posadili do stínu vysokých keřů a já se pustil do vyprávění celého příběhu.

Když jsem studoval sochařství na umělecké škole v Itálii, měl jsem tam dobrého přítele. Byl to Skot a umění se věnoval proto, aby se mohl stát kritikem. Co mi o něm uvízlo v paměti nejvíc a co souviselo i s příběhem, který jsem vyprávěl donu Juanovi, byla jeho bombastická představa o sobě samém. Myslel si, že je ten nejprostřednější, nejvitálnější a nejvšestrannější umělec a učenec. Prostě typický renezanční člověk. Prostopášný tedy byl. Ale vitálnost byla jeho kostnaté, suché a vážné osobě vzdálená na hony. Byl oddaným následovníkem anglického filosofa Bertranda Russela a snil o tom, že uplatní metody logického pozitivismu v umělecké kritice. Jeho touha stát se všestranným umělcem a učencem byla pustá fantazie, protože byl v podstatě líný. Práce pro něj znamenala noční můru.

Jeho pochybnou specializací nebyla ani tak umělecká kritika, jako spíše osobní znalost všech prostitutek z místních bordelů, kterých tam bylo hojně. Barvitá a obšírná vyprávění, kterými mě častoval, abych, podle jeho vlastních slov, neupadl do neznalosti věci, jež na tomto poli prováděl, byla prostě úžasná. Proto mě nepřekvapilo, když jednoho dne vešel celý vzrušený do mého bytu a řekl mi, že se mu přihodilo něco neobvyčejného, co by chtěl se mnou sdílet.

„Hele, starý brachu, to je něco, co musíš vidět na vlastní oči!“ řekl mi se svým oxfordským přízvukem, který v rozmluvách se mnou ještě víc zdůrazňoval. Neklidně přitom rázoval po pokoji. „Je těžké to popsat, ale vím, že je to něco, co oceníš. Něco, co se zaryje do paměti na celý život. Chci ti dát dar na celý život. Rozumíš?“

Vnímal jsem ho jako hysterického Skota. Rád jsem si z něj utahoval a dobíral si ho a vždycky se mi to vyplatilo.

„Klídek Eddie,“ řekl jsem mu. „Co se mi to pokoušíš sdělit?“

Svěřil mi, že při návštěvě bordelu poznal neuvěřitelnou ženu, která provozovala věc, kterou nazývala „figury před zrcadlem“. Skoro se zakoktával, jak mě horečně ujišťoval, že si tento neuvěřitelný zážitek nesmím nechat ujít.

„Říkám ti, o peníze se nestarej!“ řekl mi, protože věděl, že žádné nemám. „Už jsem to zaplatil. Jediné, co musíš udělat, je sebrat se a jít tam se mnou. Madame Ludmila ti ukáže .figury před zrcadlem‘. Je to bomba.“

Ve výbuchu nekontrolovatelného veselí se Eddie rozesmál a obnažil špatné zuby, které normálně při úsměvu skrýval za semknutými rty. „Jak říkám, je to naprostá senzace.“

Má zvědavost rostla s každou minutou. Chtěl jsem se podílet na jeho nově nalezeném potěšení. Eddie mě odvezl na předměstí. Zastavili jsme před zaprášeným a špatně udržovaným domem, z něhož se loupala malba. Původně to byl patrně hotel, který byl později přeměněn na obytný dům. Ještě bylo možné rozeznat zbytky návěštní tabule hotelu, která se rozpadla na kusy. Přední stěna domu nesla řady balkonů, na kterých byly buď květináče, nebo na nich visely sušící se koberce. U vchodu stáli dva tmaví muži pochybného vzhledu, kteří měli očividně příliš těsné, špičaté černé boty. Oba Eddieho okázale vítali a oba měli černé, těkavé a zlověstné oči. Oblečení byli do světlemodrých obleků, které těsně obepínaly jejich statná těla. Jeden z nich Eddiemu podržel dveře. Na mě se ani nepodívali.

Výšli jsme do druhého patra po chátřejším schodišti, které kdysi muselo být luxusní. Eddie šel první a vedl mě dlouhou, prázdnou hotelovou chodbou, lemovanou po obou stranách dveřmi, které byly všechny natřeny stejnou monotónní tmavě olivovou barvou. Všechny dveře byly označeny mosaznými čísly, která byla zašlá věkem a na zelené barvě byla jen stěží rozeznatelná.

Nakonec se Eddie před jedněmi dveřmi zastavil. Všiml jsem si tabulky s číslem 122. Několikrát zaklepal. Dveře se otevřely a v nich se objevila menší baculatá žena s odbarvenými vlasy, která nás beze slova pozvala dál. Na sobě měla červenou hedvábnou róbu s rukávy ozdobenými třásněmi a červené trepky s bambulkami. Jakmile jsme se octli v malé předšíně, dveře opět zavřela a přivítala Eddieho strašnou angličtinou.

„Ahoj Eddie, přivedl jsi kamaráda, co?“

Eddie jí potřásl rukou, kterou pak galantně políbil. Choval se, jako by byl naprosto klidný, ale já si všiml několika nevědomých pohybů, které prozrazovaly jeho vnitřní napětí.

„Jak se vám dnes vede, paní Ludmilo?“ řekl s přehnanou americkou výslovností.

Nikdy jsem nepochopil, proč se Eddie snaží v rámci svých aktivit ve vykřičených domech mluvit jako Američan. Podezřívám jsem ho, že tím chce automaticky získat reputaci bohatého muže, neboť Američané jsou zde považováni za boháče.

Eddie se obrátil ke mně a oslovil mě svou podvodnou američtinou: „Nýčko tě tu nechám v dobrejch rukách, kámo.“

Mým ušim to znělo tak obłudně, že jsem se nahlas rozesmál. Ma-

dame Ludmilu můj výbuch veselí nijak neznepokojil. Eddie jí ještě jednou políbil ruku a odešel.

„Mluvíš anglicky, chlapče?“ zakřičela paní Ludmila, jako by mě poládala za hluchého. „Vypadáš jako Egypták nebo možná Turčín.“

Ujistil jsem paní Ludmilu, že nejsem ani ten, ani onen a že mluvím anglicky. Zeptala se mě, jestli jsem obdivovatel jejích „figur před zrcadlem“. Nevěděl jsem, co říct. Jen jsem souhlasně pokýval hlavou.

„Bude to dobrá podívaná,“ ujistila mě. „Figury před zrcadlem, to je jen předehra. Až tě to vzruší a budeš připravenej, tak mi řekni, ať toho nechám.“

Z malé předšíně, kde jsme až do té chvíle stáli, jsme vešli do temného a poněkud děsivého pokoje. Na oknech visely těžké závěsy. Na stěnách byly připevněny lampičky s malými žárovkami, které byly protaženy jako válečky a trčely v pravém úhlu od zdi. Pokoj byl přeplněn věcmi. Bylo zde spousta nábytku. Zásuvková skříňka, starožitné stolečky a židle a psací stůl s roletou, na kterém ležely hromady papírů, tužek a přinejmenším dvanáctery nůžky. Paní Ludmila mě usadila do staré polstrované lenošky.

„Postel je vedle, drahoušku,“ řekla a ukázala někam do rohu pokoje. „Tohle je můj předpokoj. Tady dávám představení, které tě vzruší a připraví.“

Spustila na zem svou rudou róbu, odkopla pantofličky a otevřela dveře dvou skříní, které stály vedle sebe u zdi. Na vnitřní straně jejich křídla byla upevněna zrcadla.

„A teď trochu hudby, chlapče.“ Paní Ludmila natáhla klikou starý nablýskaný gramofon, který vypadal jako zbrusu nový. Pak na něj položila desku. Ozvala se strašidelná melodie připomínající cirkusový pochod.

„Začíná představení,“ oznámila a začala se otáčet v rytmu ponuré melodie. Její pokožka byla neobyčejně bílá a na její věk i pevná. Vypadala jako dobře udržovaná pozdní čtyřicátnice. Břícho měla trochu, ale opravdu ne příliš, povíslé, což se dalo říci i o obrovských prsech. Na její tváři byly patrné vrásky. Měla malý nos a ústa se silným nánosem rtěnky. Oči měla černě podmalovány. Vypadala jako prototyp stárnoucí prostitutky. Přesto na ní bylo něco dětského. Vyzařovala důvěru a dychtivost a důvěru, která mě velmi zarazila.

„A teď, figury před zrcadlem,“ oznámila madame Ludmila do stáje znející hudby.

„Nožka, nožka, nožka,“ řekla a vyhazovala v rytmu hudby střídavě obě nohy do vzduchu. Její pravá ruka spočívala na temeni hlavy. Vypadala jako holčička, která si není jista svými pohyby.

„Otočka, otočka, otočka!“ řekla a otáčela se jako káča.

„Zadek, zadek, zadek,“ prohlásila a ukazovala holý zadek jako kankánová tanečnice.

Opakovala uvedené figury znovu a znovu, dokud nedošlo péro gramofonu a hudba neumikla. Měl jsem pocit, že se madame Ludmila současně s utichající hudbou zmenšovala a mizela v dálce. Z hloubky mého nitra vytrysklo zoufalství a samota, o nichž jsem neměl ani tušení, a já jako šílenec uháněl z pokoje, dolů po schodech, ven z budovy a na ulici.

Eddie stál před domem a rozmlouval s oběma muži v lesknoucích se světlemodrých oblecích. Když spatřil, jak se řítím ven, vypukl v huronský smích.

„Nebyla to bomba?“ řekl svým umělým americkým přízvukem. „Figury před zrcadlem jsou jenom předehra. To je věc! To je věc!“

Když jsem tuto historiku vyprávěl donu Juanovi poprvé, řekl jsem mu, že mě dostala ta strašidelná melodie a stará prostitutka, která se podle ní neobratně otáčela. A že se mě hluboce dotkla otrlost mého přítele.

Skončil své převyprávění. Seděli jsme s donem Juanem v horách Sonory a já se z nějakého tajemného a nedefinovatelného důvodu třásl vzrušením.

„Tak tahle historka,“ řekl don Juan, „určitě patří do tvého alba událostí hodných zapamatování. Tvůj přítel ti skutečně daroval, aniž by o tom věděl, něco, co ti vydrží na celý život.“

„Chápu tuhle příhodu jako velice smutnou, ale to je všechno, done Juane,“ prohlásil jsem.

„Taky to je smutná historka, stejně jako tvé ostatní příběhy,“ odpověděl don Juan. „Ale to, co jí činí pozoruhodnou a hodnou zapamatování, je skutečnost, že se týká všech lidí a ne jenom tebe, jak tomu bylo u těch ostatních. Prostě my všichni, mladí i staří, stejně jako madame Ludmila nějakým způsobem tančíme figury před zrcadlem. Dej si dohromady všechno, co víš o lidech. Vyber si kteréhokoli člověka na zemi. Ať už je to, kdo chce a ať už si o sobě myslí cokoli, jeho činy jsou stále tytéž: zbytečné figury před zrcadlem.“

CHVĚNÍ VZDUCHU

CESTA SÍLY

V čase, kdy jsem se setkal s donem Juanem, jsem byl pilným studentem antropologie a hodlal jsem zahájit svou kariéru množstvím publikací. Byl jsem odhodlán šplhat vzhůru po akademické žebříčku a jako první krok jsem si vybral shromáždění údajů o využívání léčivých bylin v indiánských kulturách jihozápadních Spojených států.

Nejdřív jsem se obrátil se svým projektem na profesora antropologie, který v této oblasti pracoval. Byl to významný etnolog, který v třicátých a čtyřicátých letech publikoval rozsáhlý materiál o Indiánech z Kalifornie a ze Sonory v Mexiku. Trpělivě vyslechl mé plány. Chtěl jsem o tom všem napsat práci, nazvat ji „Etnobotanické údaje“ a publikovat ji v časopise, který se zabýval výhradně antropologií jihozápadních Spojených států.

Chtěl jsem sbírat léčivé byliny, předávat vzorky k přesnému určení do botanické zahrady Kalifornské univerzity a pak popisovat, k čemu je Indiáni jihozápadu používají. Představoval jsem si, že nasbíráám tisíce vzorků a snil jsem o tom, že získané údaje shrnu do malé encyklopedie.

Profesor se na mě omluvně usmál. „Nechci vám brát váš entuziasmus,“ řekl unaveným hlasem, „ale musím reagovat na vaši dychtivost negativně. Dychtivost je v antropologii potřebná, nicméně musí být usměrněna. Náš obor stále prožívá svůj Zlatý věk. Měl jsem to štěstí, že jsem pracoval s Albertem Kröberem a Robertem Lowiem, dvěma pilíři moderní sociologie. Nezradil jsem jejich důvěru. Antropologie je pořád ještě klíčová vědní disciplína, ze které všechny ostatní obory vycházejí. Například dějepisu by se mělo říkat ‚historická antropologie‘. Člověk by měl být měřítkem všeho. Proto by se měla antropologie stát základem všech ostatních věd. Jednou to tak bude.“

Podíval jsem se na něj zmateně. Až do této chvíle jsem ho bral jako zcela pasivního, benevolentního starého profesora, který měl nedávno infarkt. Zdálo se, že jsem udeřil na nějakou jeho citlivou strunu.

„Nemyslíte, že byste se měl víc věnovat formálnímu studiu?“ pokračoval. „Nebylo by lépe se místo terénního výzkumu pustit pořádně do lingvistiky? Máme na naší katedře jednoho z předních světových lingvistů. Kdybych byl vámi, seděl bych mu u nohou a snažil se od něj pochytit, co se dá.“

„Máme tu i vynikajícího odborníka na strovnávací náboženství. A jsou zde i velmi dobří antropologové, kteří se zabývali výzkumem příbuzenských struktur ve všech světových kulturách, a to jak z lingvistického hlediska, tak kulturního. Potřebujete se dobře připravit. Pustit se rovnou do terénního výzkumu by byla parodie. Věnujte se knihám, mladý muži. To je má rada.“

Tvrdohlavě jsem se obrátil se svým plánem na jiného, mladšího profesora. Ani on mě nijak nepovzbudil. Otevřeně se mi vysmál. Řekl mi, že publikace, kterou hodlám napsat, by byla šaškárna a se seriózní antropologií by neměla nic společného.

„Současná antropologie,“ řekl mentorsky, „se věnuje tématům, která mají smysl. Všechny léčivé rostliny na celé zemi už byly podrobně prozkoumány lékaři a farmaceuty. Tam už nic k výzkumu nezbyvá. Váš projekt shromažďování údajů odpovídá začátku devatenáctého století. Dneska jsme téměř o dvě století dále. Existuje něco jako pokrok, chápete?“

Poté mi uštědřil lekci týkající se pokroku a zdokonalitelnosti, kteréto pojmy podle něj ztělesňovaly podstatu současné antropologie.

„Antropologie je jedinou vědní disciplínou, která může postavit jasný koncept zdokonalitelnosti a pokroku. Díky bohu, že ještě existuje tento paprsek naděje uprostřed současného cynismu. Jen antropologie může ukázat skutečný vývoj kultury a sociální struktury. Pouze antropologové mohou lidstvu nad vši pochybnost dokázat pokrok lidského vědění. Kultura se vyvíjí a jen antropolog je schopen předložit systém, pomocí kterého lze zařadit jednotlivé lidské společnosti na jejich místa v linii vyznačující pokrok a zdokonalitelnost. To je věda pro vás! A ne nějaký titěrný terénní výzkum, který není nic jiného než pouhá masturbace!“

Bylo to pro mě jako rána palicí do hlavy. Obrátil jsem se k poslední instanci. K antropologům, kteří prováděli skutečný terénní výzkum v Arizoně. To už jsem nicméně o svém projektu pochyboval a byl jsem připraven se ho vzdát. Pochopil jsem, co se mi oba profesori snažili sdělit. Nemohl jsem než s nimi souhlasit. Mé plány na terénní výzkum

byly prostě hloupost. Přesto jsem se chtěl otrkat výzkumem v poli. Nechtěl jsem se spokojit s pouhým výzkumem od zeleného stolu.

V Arizoně jsem se setkal s jedním velice ostříleným antropologem, který hojně publikoval o Indiánech kmene Jaki z Arizony a ze Sonory v Mexiku. Byl neobyčejně laskavý. Nezpražil mě, ale nedal mi takové žádno radu. Jenom poznamenal, že indiánské komunity Jhozápadu jsou velice izolacionistické a cizincům, zvláště pak hispánského původu, nedůvěřují a odmítají je.

Jeho mladší kolega byl však hovornější. Řekl mi, že by bylo lepší, kdybych prostudoval herbáře. Byl v tomto oboru autoritou a tvrdil, že všechny informace o využití léčivých rostlin na Jhozápadě jsou už otištěny a vytrženy v nejrůznějších publikacích. Dokonce říkal, že se všichni současní indiánští léčitelé učí spíše z těchto publikací než z nějaké živé tradice. A nakonec mě odrovnal tvrzením, že pokud by nějaké neznámé tradiční léčivé postupy dosud existovaly, Indiáni by je nikdy nesvěřili cizinci.

„Pusťte se do něčeho užitečného,“ nabádal mě. „Třeba do městské antropologie. Existuje spousta grantů týkajících se například alkoholismu Indiánů ve velkých městech. Nakonec to je něco, co je pro každého antropologa velice snadné. Zajdete do baru a opijete se s místními Indiány. A pak všechno, co z nich vytáhnete, uspořádáte do statistických tabulek. Všechno převedete na čísla. Městská antropologie, to je zlatej důl.“

Nezbývalo mi nic jiného, než přijmout rady těchto dvou zkušených vědců. Rozhodl jsem se vrátit letadlem do Los Angeles, ale pak mě jeden další antropolog pozval na cestu Arizonou a Novým Mexikem, během které hodlal navštívit místa, na kterých v minulosti pracoval. Chtěl obnovit své kontakty s lidmi v terénu, kteří byli kdysi jeho informátory.

„Pokud chceš jet se mnou, jsi vítán,“ řekl. „Nebudu dělat žádný výzkum. Chci je prostě navštívit, vypít si s nimi skleničku a pokecat. Nakoupil jsem pro ně dárky. Deky, bundy, trochu pití a náboje do dvaadvacítky. Mám auto nacpané zbožím. Většinou za nimi jezďím sám, ale riskuju tím, že usnu za volantem. Můžeš jet se mnou, budit mě, když zadřímnu, a případně i řídit, když toho vypiju příliš moc.“

Byl jsem tak skleslý, že jsem odmítl.

„Je mi líto, Bille,“ řekl jsem. „To není výlet pro mě. Nevidím už žádný důvod, proč bych se měl držet toho nápadu s terénním výzkumem.“

„Nevzdávej to bez boje,“ řekl mi Bill otcovským tónem. „Dej do toho všechno a když prohraješ, dobrá, tak to vzdej. Ale ne dřív. Pojed se mnou a uvidíš, jak se ti Jihozápad bude líbit.“

Vzal mě kolem ramen a já si nemohl nevsímnout, jak těžkou má ruku. Byl vysoký a statný, ale v posledních letech zvláštním způsobem ztuhnul a ztratil svůj chlapecký elán. Jeho kulatá tvář už nebyla tak plná a mladistvá. Byla ustaraná. Někdy jsem si myslel, že mu dělá starost to, že plešatí, ale občas se mi zdálo, že je za tím něco víc. Váhu jeho ruky nezpůsobovala tloušťka. Jeho tělo bylo těžké způsobem, který se nedal vysvětlit. Bylo to možno vidět i na jeho chůzi, na tom, jak si sedal a jak vstával. Vypadalo to, jako by při každém pohybu bojoval celým tělem se zemskou přitažlivostí.

Potlačil jsem svou poraženeckou náladu a vydal se s ním na cestu. Navštívili jsme každé místo v Arizoně a Novém Mexiku, kde žili Indiáni. Během našeho putování jsem poznal, že můj přítel je rozdvojen ve dvě odlišné osobnosti. Svěřil mi, že jeho profesní názory jsou velmi konzervativní a plně se shodují s běžně přijatými názory současné antropologie. Že mu však jeho terénní výzkum poskytl i zcela osobní zkušenosti, o kterých nikdy s nikým nemluvil. Tyto zkušenosti už současným antropologickým představám neodpovídají, proto-že se nedají nikam zařadit.

Během našeho výletu se svými bývalými spolupracovníky vždycky popíjel a byl potom velmi uvolněný. Řídl jsem a on seděl vedle mě na sedadle a usrkával třicetiletou Ballantinku. A v takových chvílích Bill vyprávěl o svých nepublikovaných zážitcích.

„Nikdy jsem nevěřil na duchy,“ prohlásil náhle jednoho dne. „Nikdy mě nezajímala zjevení, fluida ani hlasy v temnotách. Byl jsem vychován velice konvenčně a pragmaticky. Ve všem jsem se vždycky řídil vědou. Ale když jsem pracoval v terénu, začal jsem se setkávat s podivnými věcmi. Například jsem se vydal jedné noci s několika Indiány na jejich setkání s vizí. Vlastně mě chtěli přímo iniciovat, což zahrnovalo bolestnou proceduru propíchnutí svalů na hrudi. V lese připravili i potní lázeň. Rezignoval jsem na svůj odstup a rozhodl se, že bolest vydržím. Dal jsem si pár doušek, abych měl dost síly. A pak najednou muž, který byl prostředníkem mezi mnou a těmi, kteří celý rituál prováděli, vykřikl hrůzou. Ukazoval na temnou postavu blížící se k nám.“

„Když se ta stínová postava přiblížila,“ pokračoval Bill, „uviděl

jsem starého Indiána obléčeného do těch nejpodivnějších věcí, jaké si lze představit. Podle toho, co měl u sebe, byl šaman. Můj společník při jeho spatření bezostyšně omdlel. Stařec přišel ke mně a ukázal na mou hrud'. Jeho prst byl jen kost a kůže. Mumlal něco, čemu jsem nerozuměl. To už si ho všimli i ostatní a tiše se ke mně rozběhli. Muž se k nim otočil, podíval se na ně a oni strnuli. Chvilí jim něco kázal. Jeho hlas byl nezapomenutelný. Jako kdyby mluvil z nějaké trouby, nebo jako kdyby měl k ústům připraveno jakési zařízení, pomocí kterého tvořil slova. Přisáhám ti, že jsem viděl, jak mluví někde uvnitř těla a jak jeho ústa slova přenášejí jako nějaké mechanické zařízení. Poté, co stařec své kázání k přítomným Indiánům dokončil, otočil se a odcházel. Minul je, minul i mě a zmizel v temnotě.

Bill mi řekl, že původní plán na jeho iniciaci byl zcela zapomenut. Všichni přítomní, včetně šamanů, kteří měli ceremoniál na starosti, byli oťřeseni do morku kostí. Byli tak vystrašeni, že se odstrojili a odešli.“

„Lidé, kteří byli po léta přátelé,“ pokračoval, „už spolu nikdy poté nepromluví. Trvali na tom, že to, co viděli, bylo zjevení pradávného šamana, a že pokud by o tom mezi sebou mluvili, přineslo by jim to smůlu. Mnozí z nich se dokonce odstěhovali pryč.“

„A proč si mysleli, že by jim rozhovor či vzájemný kontakt přinesly smůlu?“ zeptal jsem se ho.

„Taková je jejich víra,“ odpověděl. „V rámci té vize mluvilo zjevení ke každému z nich zvlášť. To oni považují za veliké štěstí, za životní událost.“

„A jaká byla ta individuální poselství, která jim zjevení sdělilo?“

„Nejde mi to do hlavy,“ odpověděl. „Nikdy mi nic nevysvětlili. Kdykoli jsem se jich na to zeptal, upadli do zvláštní otupělosti. Nic neviděli, nic neslyšeli. Muž, který vedle mě omdlel, mi léta potom přisahal, že omdlení jen předstíral, protože se bál podívat se starci do tváře. A že to, co bylo řečeno, je srozumitelné každému. Že to bylo poselství překračující verbální komunikaci.“

Bill mi řekl, že co se týče jeho osoby, příznak k němu hovořil o jeho zdraví a životních vyhlídkách.

„Co tím míníš?“ zeptal jsem se.

„Nemám zrovna nejlepší vyhlídky,“ svěřil se mi. „Moje tělo není v pořádku.“

„A víš, co ti ve skutečnosti je?“

„Ale jo,“ řekl nonsalantně. „Doktoři mi to řekli. Ale já se tím nechci znepokojovat a vlastně na to ani nechci myslet.“

To, co mi Bill světil, mě hluboce znepokojilo. Týkalo se to stránky jeho osobnosti, kterou jsem až dosud neznal. Vždycky jsem si myslel, že je to tvrdý chlápek. Nikdy jsem ho nevnímal jako zranitelného. Byl jsem naším rozhovorem otráven. Na to, abych z toho všeho vyklouzl, už bylo pozdě. Náš výlet pokračoval.

Při jiné příležitosti řekl, že šamani Jihozápadu se mohou proměňovat v různé entity. Že názvy, jako třeba „Medvědí šaman“ nebo „Pumí šaman“, nepředstavují žádné eufemismy či metafory.

„Věřil bys tomu,“ řekl velice obdivným tónem, „že existují šamani, kteří se skutečně stávají medvědy, pumami nebo orly? Nepřeháním a nic si nevymýšlím, když říkám, že jsem se jednou stal svědkem proměny šamana, který sám sebe nazýval „Říční muž“ nebo „Říční šaman“, či též „Ten, který z řeky vychází a který se tam vrací“. Byl jsem s ním v horách Nového Mexika. Vozil jsem ho autem. Důvěřoval mi a vysvětlil mi, že hledá své kořeny. Šli jsme zrovna kolem řeky, když začal být najednou velice vzrušený. Řekl mi, abych opustil říční břeh a schoval se někde mezi skalami. Abych si přes hlavu a ramena přehodil deku a zpoza ní vykukoval a pozoroval, co bude provádět.“

„A co prováděl?“ zeptal jsem se, protože jsem nebyl schopen udržet svou zvědavost.

„Nevím,“ odpovéděl Bill. „Tvoje interpretace bude stejně tak dobrá, jako moje. Neumím si to vysvětlit. Prostě zcela oblečen vešel do řeky. Když mu voda široké, ale mělké řeky sahala do půli lýtek, jednoduše zmizel, rozplynul se. Ještě než vlezl do řeky, zašeptal mi do ucha, že musím jít dolů po proudu a tam na něj počkat. Označil mi přesné místo našeho setkání. Já jsem samozřejmě nevěřil ani slovo z toho, co povídal, a tak jsem na to pozapomenul. Ale nakonec jsem na to místo šel a viděl ho vynořit se z vody. Vynořit se však není ten pravý výraz. Viděl jsem šamana proměnit se ve vodu a pak jsem ho viděl zase z vody vzniknout. Můžeš tomu věřit?“

Neměl jsem k tomu co říct. Nemohl jsem mu věřit, ale nevěřit jsem mu nemohl také. Byl to velice vážný muž. Jediné možné vysvětlení jsem viděl ve skutečnosti, že během našeho výletu stále víc a víc pil. Měl v autě karton se čtyřmi lahvičkami skotské whisky jen pro sebe. Vlastně chlastal jako duha.

„Ezoterické proměny šamanů mě vždycky velice zajímaly,“ prohlá-

sil jiný den. „Ne proto, že bych je mohl jakkoli vysvětlit, nebo že bych v ně věřil. Zajímaly mě jako cvičení intelektu. Bavit jsem se tím, že jsem uvažoval, proč je proměna v pumu nebo hada snazší než proměna vodního šamana. Používal jsem přitom svůj rozum způsobem, který mě měnil z vědce na člověka oprěného spíše o své pocity. A ty pocity mi řekly, že proměňující se šamani provádějí něco, co vědecky změřeno být nemůže. Že o tom vlastně nelze ani smysluplně mluvit.“

„Existují například Oblační šamani, kteří se proměňují v oblaky či mlhu. Nikdy jsem to neviděl, ale Oblačného šamana znám. Nikdy jsem ho neviděl zmizet v mlze nebo se proměnit v oblaka tak, jako jsem viděl Vodního šamana proměnit se ve vodu. Ale jednou jsem Oblačného šamana pronásledoval a on mi zmizel v místě, kde se prostě nebylo kam schovat. I když jsem neviděl jeho proměnu, viděl jsem ho zmizet. Neumím vysvětlit, kam se tenkrát poděl. V místě, kde se ztratil, nerostly žádné keře a nebyly tam skály. Dorazil jsem tam ani ne půl minuty po něm, ale on už tam nebyl.“

„Pronásledoval jsem toho muže kvůli informacím,“ pokračoval Bill. „Nechtěl mi věnovat žádný čas. Byl ke mně velice přátelský, ale to bylo všechno.“

Bill mi vyprávěl i mnoho dalších nekonečných historek, které se týkaly boje mezi jednotlivými indiánskými frakcemi, příběhů o krevních mstách, přátelstvích i nepřátelstvích, které mě vůbec nezajímaly. Jeho historky o proměnách šamanů a zjeveních mě však na druhou stranu hluboce emočně zasáhly. Byl jsem jimi současně přitahován i odpuzován. Když jsem však přemýšlel o tom proč, neuměl jsem si odpovědět. Mohl jsem pouze konstatovat, že mě příběhy šamanů zasáhly na nějaké neznámé a hluboké úrovni.

Během našeho výletu jsem si dále ověřil i skutečnost, že indiánské komunity Jihozápadu jsou skutečně vůči cizincům uzavřené. Nakonec jsem si připustil, že se musím napřed pořádně vědecky připravit a že by bylo lepší terénní výzkum provádět v oblastech, které znám, nebo do kterých mám přístup.

Když cesta skončila, Bill mě odvezl do Nogales na autobusovou zastávku, odkud jsem chtěl odjet zpátky do Los Angeles. Seděli jsme na lavičce a Bill mě otcovsky uklidňoval, že prohry a selhání jsou normální součástí terénní práce a že ve skutečnosti jen pomáhají antropologovi upevňovat jeho odhodlání a umožňují mu vyzrát.

Náhle se ke mně naklonil a bradou ukázal na druhou stranu čekárny. „Myslím, že muž, sedící támhle na lavičce, je ten, o kterém jsem ti vyprávěl,“ zašeptal mi do ucha. „Nejsem si jist, protože tváří v tvář jsem ho potkal jenom jednou.“

„Co to je za člověka? Co jsi mi o něm povídal?“ zeptal jsem se.

„Když jsme si povídali o šamanech a šamanských proměnách, vyprávěl jsem ti, že jsem jednou potkal Oblačného šamana.“

„Ano, vzpomínám si. To je on, Oblačný šaman?“

„Ne,“ řekl Bill důrazně. „Ale myslím, že je to jeho společník nebo učitel. Před mnoha lety jsem je několikrát viděl spolu.“

Vzpomněl jsem si, že Bill mluvil o tajemném starém muži, vy-sloužilém šamanovi. Nikdy ho v řeči nespojval s Oblačným šamanem, ale vyprávěl mi o něm jako o starém indiánském misantropovi z Yumy, který kdysi býval hrozivým čarodějem. Nevyřčené propojení s Oblačným šamanem bylo v Billově mysli tak silné, že ani nepředpokládal, že mi je nesdělil.

Zničehonic do mě vstoupila strašná úzkost, která mě přiměla vyskočit z lavičky. Jako bych byl bez vůle, vydal jsem se rovnou k onomu muži a spustil dlouhou tirádu o tom, jak mnoho toho vím o bylínách a jejich využití šamany Indiánů z Plání i jejich sibiřskými předky. A jen tak bokem jsem onomu muži naznačil, že vím, že je šaman. Zakončil jsem svou řeč tím, že jsem ho ujistil o výhodnosti spolupráce se mnou.

„I když nic jiného,“ řekl jsem povýšeně, „můžeme si vyměnit historky. Vy mně řeknete své a já vám budu vyprávět svoje.“

Starý muž měl po celou dobu sklopené oči. Najednou je zvedl a zádíval se na mě. „Jsem Juan Matus,“ řekl a díval se mi přímo do očí.

Nebylo v mém zájmu, abych svou tirádu ukončil, ale nemohl jsem si pomoci. Z nějakého pro mě nevysvětlitelného důvodu jsem cítil, že už nemám co říci. Chtěl jsem se mu alespoň představit, ale on zvedl ruku do výše svých rtů, jako by mi v tom chtěl zabránit.

V tom okamžiku dorazil na stanici autobus. Starý muž zamumlal, že to je právě ten, kterým musí odjet, a naléhavě mě pozval, abych ho navštívil. Že si u něj doma můžeme popovídat klidněji a případně si i vyměnit ty historky. Když se o nich zmínil, objevil se mu v koutku úst ironický úsměv. S čílostí v jeho věku neuvěřitelnou – vnímal jsem ho jako osmdesátíka – několika skoky překonal vzdálenost k autobusu. Od lavičky, kde seděl, to bylo k autobusovým dveřím

dobrych osmnáct metrů. Poté se autobus, který zdánlivě zastavil jen proto, aby jej nabral, okamžitě rozjel.

Když starý muž odjel, vrátil jsem se k lavičce, na které seděl Bill. „Co říkal? Co ti říkal?“ zeptal se Bill vzrušeně.

„Pozval mě, abych ho navštívil v jeho domě,“ odpověděl jsem. „Dokonce mi řekl, že tam budeme mít klid a můžeme si popovídat.“

„Ale co jsi mu řekl ty, že tě pozval na návštěvu?“

Řekl jsem Billovi, že jsem uvolnil stavidla své výmluvnosti a slíbil starci, že mu prozradím vše, co znám z četby o léčivých rostlinách.

Bill mi očividně nevěřil. Nařkl mě, že mu něco zatajuji. „Znám místní lidi,“ řekl útočně. „A tenhle starý chlapík, to je obzvláštní čísl. Nemluví s nikým, ani s Indiány. Proč by se měl bavit s tebou, s nastrojím cizincem?“

Bylo jasné, že se na mě Bill zlobí. Nechápal jsem proč a neodvázil se ho zeptat. Připadalo mi, že trochu žárlí. Snad cítil, že jsem uspěl tam, kde on selhal. Můj úspěch byl nicméně tak bezděčný, že pro mě nic neznamenal. O nepřístupnosti tohoto starého muže jsem věděl jen z Billových příležitostných poznámek, a tak mi to celé nic neříkalo. Tehdy jsem na celém rozhovoru neviděl nic pozoruhodného. Proto mě udivilo, že si to Bill tak bral.

„Ty víš, kde bydlíš?“ zeptal jsem se ho.

„Nemám ani tušení,“ odpověděl stroze. „Slyšel jsem místní lidi říkat, že nebydlí nikde, že se jen tu a tam neočekávaně objevuje, ale to jsou všechno kecy. Asi žije v nějaké chatrči v Nogales v Mexiku.“

„Proč je tak důležitý?“ zeptal jsem se. Nabral jsem tou otázkou kuráž, a tak jsem se Billa zeptal přímo: „Zdá se mi, že tě zlobí, že se mnou mluví. Proč?“

Bez výmluv přiznal, že se ho to dotklo, protože ví, jak marné byly jeho pokusy navázat s tímto mužem rozhovor. „Ten starý chlap je tak nepřijemnej, jak jen člověk může být. Když na něj mluvíš, tak na tebe přinejlepším jen beze slova zírá. A někdy se na tebe ani nepodívá. Jako bys neexistoval. Jednou, když jsem se snažil ho oslovit, mě hrubě odbyl. Víš, co mi řekl? Povídal: ‚Kdybych byl na vašem místě, ani bych neztrácel energii na otevření huby. Schovejte si ji. Budete ji potřebovat.‘ Kdyby to nebyl takovej starý prdola, praštil bych ho tenkrát do nosu.“

Upozornil jsem Billa, že výraz ‚starý chlap‘ je spíš jen označením a nikoli popisem skutečnosti. I když je ten člověk skutečně starý, na

ZÁMĚR NEKONEČNA

svůj věk nevyvádá. Je velice čilý a má sílu. Cítil jsem, že by to pro Billa skončilo špatně, kdyby se ho pokusil praštit do nosu. Ten starý Indián byl velice mocný. Vlastně z něj šla hrůza.

Své myšlenky jsem neřekl nahlas. Nechal jsem Billa, aby mně vyprávěl, jak byl znechucen nezdvořilostí toho starce a jak by mu to ukázal, nebýt toho, že šlo o slabého starce.

„A kdo si myslíš, že by mi mohl dát nějaké informace o tom, kde žije?“ zeptal jsem se.

„Snad někdo v Yumě,“ odpověděl už trochu uvolněněji. „Možná lidí, kterým jsem tě představil na začátku naší cesty. Nic ti to neudělá, když se jich zeptáš. Řekni jim, že jsem tě poslal.“

Na místě jsem změnil plány a místo abych se vrátil rovnou do Los Angeles, rozjel jsem se přímo do Yumy. Tam jsem navštívil lidi, se kterými mě Bill seznámil. Nevěděli, kde starý Indián žije, ale to, co o něm říkali, ještě více podnítilo mou zvědavost. Řekli mi, že není z Yumy, ale ze Sonory v Mexiku a že v mládí býval obávaným a mocným čarodějem, který zaklínal lidi. Že ale ve stáří změkl a dnes žije jako asketický poustevník. Řekli mi také, že přestože on sám je z kmene Jaki, potloukal se krajem se skupinou Mexičanů, kteří vypadali velice sběhle v zaklínacích praktikách. Všichni však souhlasili, že starého muže už dávno neviděli.

Jeden z nich poznamenal, že starce je vrstevníkem jeho dědečka. Ten je však dnes už senilní a sešlý, zatímco čaroděj je silnější než kdy předtím. Řekl mi i o nějakých lidech z Hermosilla, hlavního města Sonory, kteří by ho mohli znát a mohli by o něm říct něco více. Výlet do Mexika mě však nelákal. Sonora byla příliš vzdálená a já se už rozhodl dělat městskou antropologii a vrátit se do Los Angeles. Ale než jsem tam odjel, prošel jsem si okolí Yumy a všude se na toho starce vyptával. Nikdo o něm nic nevěděl.

Během cesty autobusem zpátky do Los Angeles jsem se ocitl ve zvláštním rozpoložení. Na jednu stranu jsem se cítil zcela vyléčen ze své posedlosti terénním výzkumem a tajemným starcem. Na druhou stranu jsem pocítoval zvláštní nostalgii. Nikdy předtím jsem nic takového nepocítil. Novost tohoto pocitu mě hluboce zasáhla. Mísil se v něm strach s touhou po něčem, co mi chybělo a co bylo velice důležitá. Jak jsem se blížil k Los Angeles, události z Yumy byly a přesuvaly se na okraj mého vědomí. Jejich ztráta však jen posilovala mou nevysvětlitelnou touhu.

„Musíš vědomě přemýšlet o každé podrobnosti, která se přihodila mezi tebou a těmi dvěma muži, Jorgem Camposem a Lucasem Coronadou,“ řekl mi don Juan. „To oni tě spojili se mnou. Chci, abys mi o tom vyprávěl.“

Jeho požadavek mi připadal velice obtížný. Přesto mě těšilo vzpomínat na vše, co mi tito dva tehdy řekli. Don Juan po mně chtěl všechny podrobnosti, a tak jsem namáhal paměť, jak to jen šlo.

Historika, na kterou jsem si měl na přání dona Juana rozpomenout, se odehrála v městě Guaymas, které leží v Sonoře v Mexiku. V ari-zonském městě Yuma jsem dostal jména a adresy několika lidí, kteří by mi mohli pomoci objasnit tajemství starého muže, se kterým jsem se setkal na autobusovém nádraží. Když jsem je navštívil, nejenže neznali žádného vysloužilého šamana, ale dokonce pochybovali, že by někdo takový vůbec mohl existovat. Byli nicméně plni strážidelných historek o jakijských šamanech a obecně zlomyslné povaze Indiánů kmene Jaki vůbec. Naznačili mi však, že ve Vicamu, městě na železnici mezi Guaymas a Ciudad Obregon, možná najdu někoho, kdo by mě navedl správným směrem.

„Mám tam hledat někoho určitého?“ zeptal jsem se.

„Nelepší bude, když si promluvíte s některým inspektorem místní pobočky Státní banky,“ odpověděl mi jeden z mužů. „Banka zamestnává spoustu inspektorů, kteří pracují v terénu. Znají všechny Indiány v okolí, protože prosřednictvím Státní banky prodávají svou sklizeň. Všichni Jakijové jsou farmáři a vlastní kus země, který jim patří tak dlouho, dokud ho obdělávají.“

„Znáte některého z těchto inspektorů?“ zeptal jsem se.

Podívali se na sebe a omluvně se usmáli. Žádného neznají, ale velice mi doporučují, abych se na některého z nich obrátil a svěřil mu svou záležitost.

Mé pokusy navázat ve Vicamu nějaké kontakty s bankovními institucemi skončily fiaskem. Se třemi jsem se setkal a když jsem jim řekl, o co mi jde, prohlíželi si mě s očividnou nevěrou. Okamžitě mě podezírali, že mě sem poslali ze Států, a viděli ve mně potenciální zdroj problémů, které v jejich fantazii sahaly od politické agitace až k průmyslové špionáži. Místní, zcela neoprávněná fáma pravila, že se na jakýmském území nacházejí ložiska mědi, kterých by se gringoové rádi zmocnili. Po tomto debaklu jsem se vrátil do Guaymasu a uchýlil se do hotelu poblíž vyhlášené restaurace. Chodil jsem tam třikrát denně. Jídlo mělo skvělé. Zachutnalo mi tak, že jsem se v Guaymasu zdržel celý týden. Vlastně jsem bydlel v restauraci, a tak jsem se přirozeně seznámil s jejím majitelem panem Reyesem.

Jednoho odpoledne, když jsem zrovna jedl, přivedl pan Reyes k mému stolu muže, kterého představil jako Jorgeho Campose, čísteckého jakýsiho podnikatele, který žil v mládí v Arizoně, mluvící perfektně anglicky a je podle slov mého hostitele američtější než kterýkoli Američan. Pan Reyes ho uváděl jako příklad toho, že usilovná práce a píle může z každého vytvořit výjimečnou osobnost.

Pan Reyes odešel a Jorge Campos se posadil k mému stolu. Okamžitě převzal iniciativu. Hrál si na skromného, ale bylo vidět, že ho oslavné řeči majitele restaurantu velmi potěšily. Na první pohled jsem byl přesvědčen, že Jorge Campos představuje onen určitý typ podnikatele, který se vyskytuje v barech a na přeplněných narážkách hlavních ulic a který se snaží prodávat nápady, nebo prostě zkouší, jak z lidí vytáhnout jejich úspory.

Pan Campos vypadal velice příjemně. Měřil okolo metru osmdesát a byl štíhlý, až na kulaté břicho prozrazující pravidelného pijáka. Měl velice tmavou pleť, která hrála trochu do zelena. Na sobě měl dráhé džíny a vyleštěné špičaté kovbojské boty s podpatky.

Sedivou košili měl pečlivě vyžehlenou. V její pravé kapse měl řadu propisek zasunutých do plastikového pouzdra. Vidal jsem podobná pouzdra u úředníků, kteří si nechtěli pošpinit své košile inkoustem. Dále byl oblečen do draze vypadajícího hnědého koženého saka s třásněmi a měl vysoký texaský kovbojský klobouk. Přestože vypadal na padesát, neměl žádné vrásky. Z nějakého neznámého důvodu jsem ho považoval za nebezpečného.

„Velice rád vás poznávám, pane Camposi,“ řekl jsem španělsky a natáhl k němu ruku.

„Nechme formalit,“ odpověděl a vehementně mi potřásl rukou. „Nehledím na věk a беру mladé lidi jako sobě rovné. Říkejte mi Jorge.“

Na okamžik se odmlčel a zřetelně čekal na mou reakci. Nevěděl jsem, co říct. Nechtěl jsem ho urazit, ale nechtěl jsem ho brát ani příliš vážně.

„Zajímalo by mě, co děláte v Guaymasu,“ prohodil. „Nevypadáte na turistu, ani na to, že by vás bavilo rybaření na volném moři.“

„Studuji antropologii,“ řekl jsem. „Snažím se navázat spojení s místními Indiány, abych zde mohl provádět určitý terénní výzkum.“

„A já jsem obchodník,“ odpovídal. „Prodávám informace, snažím se být prostředníkem. Vy něco potřebujete, já tu věc mám na skladě. Za své služby si nechávám platit. Ale stojí za to. Pokud nejste spokojeni, nemusíte platit nic.“

„Pokud prodáváte informace, rád vám za ně zaplatím.“

„Tak je to!“ vykřikl. „Vy zcela určitě potřebujete průvodce. Někomu, kdo má vyšší vzdělání než místní Indiáni. Máte na svůj výzkum nějaký grant od vlády Spojených států nebo jiné velké instituce?“

„Ano,“ lhal jsem. „Mám grant od Ezoterní nadace z Los Angeles.“

Když jsem to řekl, objevil se mu v očích záblesk chtivosti.

„Hej,“ vykřikl znovu, „jak velká je ta instituce?“

„Hodně velká.“

„Má ty dobroty. Skutečně?“ řekl, jako by moje slova byla přesně to, co chtěl slyšet. „A mohl bych vědět, jestli vám to nevadí, jak velký je ten grant? Kolik vám na ten výzkum dají peněz?“

„Na předběžný terénní výzkum jsem dostal několik tisíc dolarů,“ lhal jsem znovu, abych viděl, jak bude reagovat.

„Hej, mám rád lidi, kteří řeknou všechno přímo,“ řekl s uspokojením. „Jsem si jist, že se spolu dohodneme. Nabízím své služby jako průvodce. Jsem si jist, že vám mohu pomoci otevřít mnohé dveře, které by před vámi Jakijové nikdy neodemkli. Jak asi vidíte z mého zevnějšku, mám k tomu chování i prostředky.“

„Vaše chování je perfektní,“ ujistil jsem ho.

„Snažím se vám říct, že za drobnou odměnu, kterou jistě shledáte přiměřenou, vás zavedu za těmi pravými lidmi. Odpoví vám přesně na ty otázky, které vás zajímají. A za další drobný peníz vám jejich odpovědi doslova přeložím do španělštiny nebo angličtiny. Mluvíme ještě německy a francouzsky, ale to asi nepotřebujete.“

„Máte naprostou pravdu,“ řekl jsem. „Nepotřebuji. Kolik byste si účtoval?“

„Tak, moje mzda,“ řekl a vytáhl ze zadní kapsy v kůži vázaný zápisník, otevřel ho a rychle si do něj něco poznamenal. Stejně rychle ho sklápnul a nacıčeným plynulým pohybem ho vsunul zpět do kapsy. Byl jsem si jist, že mi chtěl předvést, jak rychle a obratně zachází s čísly. „Počítal bych vám padesát dolarů za den. Plus transport a jídlo. Myslím to tak, že když budete jíst, budu jíst i já. Co vy na to?“

V tomto okamžiku se ke mně naklonil a téměř šeptem mi sdělil, že chce přejít na angličtinu, aby lidé nepoznali, o čem se spolu bavíme. Začal na mě mluvit, ale angličtina to nebyla v žádném případě. Byl jsem zcela ztracen. Nevěděl jsem, co říct. Znervózněl jsem. Pan Campos mlel nesrozumitelným jazykem suverénně páté přes deváté a doprovázel to přesvědčivými gesty. Mých rozpaků si nevšímal. Rukama ukazoval kolem sebe, jako kdyby mi udílel nějaké pokyny. Jazyk, kterým mluvil, mi byl zcela neznámý. Snad to bylo nářečí Jaki.

Když někdo prošel kolem našeho stolu a podíval se na nás, přikývl jsem a řekl: „Ano, jasně.“ Jednou jsem ze sebe dokonce vypravil: „Přesně tak, moje slova“. Znělo to tak hloupě, že jsem se potlačovaně rozesmál. I můj společník se srdečně rozesmál, jako bych řekl tu nejsměšnější věc na světě.

Asi si nakonec všiml, že už to děle nevydržím a dříve, než jsem mohl vstát a poslat ho do horoucích pekel, přešel znovu na španělštinu.

„Nechci vás už unavovat svými hloupými poznámkami,“ řekl. „Ale pokud budu váš průvodce, a já věřím, že ano, budeme si muset často dlouho povídat. Jen jsem zkoušel, jak to s vámi jde. Na dlouhých cestách autem budu potřebovat jak dobrého posluchače, tak i vyprávěče. Je mi potěšením vám sdělit, že vynikáte v obojím.“

Vstal, potřásl mi rukou a odešel. U stolu se okamžitě jako na obědňáčku objevil majitel. Smál se a potřásal hlavou ze strany na stranu jako malý medvídek.

„Není to pozoruhodný chlapík?“ zeptal se.

Nechtěl jsem se k tomu vyjádřit a pan Reyes mi svěřil, že Jorge Campos v současné době zprostředkovává velice choullostivý a výnosný obchod. Řekl mi, že určité společnosti ve Státech mají zájem na ložiscích železa a mědi nacházejících se na území jakýsiých Indiánů a on že na tom může vydělat i pět milionů dolarů. Bylo mi jasné, že

Campos je podvodník. Na indiánském území žádná ložiska nebyla. Jinak by už soukromé společnosti území dávno získaly a Indiány by vláda přesunula jinam.

„Je úžasný,“ souhlasil jsem „jeden z nejpozoruhodnějších lidí, co jsem kdy potkal. Jak se s ním můžu znovu spojit?“

„S tím si nedělejte starosti,“ odpověděl pan Reyes. „Jorge se mě na vás podrobně vyptal. Sleduje vás od okamžiku, kdy jste se tu objevil. Pravděpodobně se u vás dnes odpoledne či zítra sam zastaví.“

Pan Reyes měl pravdu. O několik hodin později mě někdo vyrušil z mého pravidelného odpoledního spánku. Byl to Jorge Campos. Byl jsem rozhodnut večer Guaymas opustit a vydat se přes noc zpátky do Kalifornie. Vysvětlil jsem mu, že sice odjíždím, ale že se asi tak během měsíce zase vrátím.

„Ale teď nemůžete odejet, když jsem se rozhodl, že budu vašim průvodcem.“

„Je mi líto, ale musí to počkat. Teď na to nemám čas,“ odpověděl jsem.

Už jsem věděl, že Jorge je podvodník, ale přesto jsem mu svěřil, že jednoho domorodého spolupracovníka, se kterým jsem se setkal v Arizoně, už mám. Popsal jsem mu starého muže, řekl, že se jmenuje Juan Matus a že ho ostatní lidé pokládají za šamana. Jorge Campos se na mě zešíroka usmál. Zeptal jsem se, zda onoho muže zná.

„Ale jistě, znám ho,“ zněla žoviální odpověď. „Dá se říct, že jsme dobří přátelé.“ Bez mého pozvání vešel Jorge do pokoje a usadil se u stolu na balkoně.

„Žije tu někde blízko?“ zeptal jsem se.

„Jistě,“ ujistil mě.

„A zavedl byste mě k němu?“

„Proč ne. Potřebuji několik dnů, abych se ujistil, jestli je tady, a pak ho navštívíme.“

Věděl jsem, že lže, ale nějak jsem tomu nechtěl věřit. Dokonce jsem začal pochybovat, jestli jsem svou nedůvěru k němu nepřehnal. Vypadal tak upřímně a přesvědčivě.

„Za to, že vás k němu zavedu, vám budu účtovat jednorázový honorář. Bude vás to stát dvě stě dolarů.“

To bylo víc, než jsem měl po ruce. Zdvouřile jsem odmítl s tím, že sebou nemám dost peněz.

„Nechci vypadat jako chamtivec,“ řekl s odzbrojujícím úsměvem.

„Ale kolik si můžete dovolit? Musíte vzít úvahu, že za své informace platím i já. Jakjové jsou velice uzavřené. To lze samozřejmě překo-
nat jen magickým prostředkem, který otevírá každé dveře. Penězi.“

Přes všechny své pochybnosti jsem byl přesvědčen, že Jorge je nejen mou bránou do světa Jakjů, ale přímo prostředkem k nalezení starce, který mě tolik znepokojil. Nechtěl jsem se hádat o peníze. Skoro jsem se styděl mu nabídnout těch padesát dolarů, které jsem měl v kapse.

„Už tady končím,“ řekl jsem omluvně. „Utratil jsem všechny peníze. Zbylo mi jen padesát dolarů.“

Jorge Campos natáhl pod stolem své dlouhé nohy, založil ruce za hlavu a posunul si kloubek do obličje.

„Vezmu si vašich padesát dolarů a hodinky,“ oznámil bez jakéhokoliv studu.

„Ale za ty peníze vás zavedu jen k nějakému menšímu šamanovi. Nebudte netrpělivý,“ varoval mě dřív, než jsem se zmohl na nějaký protest. „Musíme stoupat po žebříku postupně. Od nejnižších příček až nahoru k vašemu člověku, který se nachází, a to vás tedy ujišťuji, na samém vrcholu.“

„A kdy se za tím menším šamanem můžeme vypravit?“ zeptal jsem se a podal mu peníze a hodinky.

„Okamžitě,“ odpověděl a chtivě se zmocnil peněz i hodinek. „Okamžitě. Nemáme času nazbyt.“

Nastoupili jsme do auta a on mě nasměroval do Potamu, jednoho z tradičních jakjiských městeček rozložených podél řeky Yaqui. Během jízdy mi sdělil, že jedeme navštívit Lucase Coronada, člověka pověstného svými čarodějnickými kouzly, šamanskými tranzy a vynikajícími maskami, které zhotovuje pro jakjiské slavnosti v Lentu.

Pak začal mluvit o starém muži a vše, co mi o něm řekl, protřečilo informacím, které jsem o něm až dosud získal. Zatímco ostatní ho popisovali jako poustevníka a šamana na odpočinku, Jorge o něm mluvil jako o nejpřednějším léčiteli a čaroději z celé oblasti. Jako o člověku, jehož pověst z něj učinila téměř legendární a nedosažitelnou postavu... Zde se dramaticky odmlčel a pak udeřil. Řekl mi, že zajištění pravidelných setkání s tímto mužem, během kterých by bylo možno provádět antropologický výzkum, by mě stálo dva tisíce dolarů.

Chtěl jsem protestovat proti tak dramatickému vzrůstu ceny, ale on mě předešel.

„Za dvě stě dolarů vás k němu můžu dovést. Já z toho budu mít tak třicet, ostatní budu muset rozdat. Ale delší rozmluva s ním by byla dražší. Jen si to představte. Má své skutečné tělesné strážce. Lidí, kteří ho chrání. Musím je přemluvit a musím mít něco, co bych jim nabídl.“

„Až to skončí,“ pokračoval, „dodám vám kompletní vyúčtování i s doklady pro váš daňový úřad. Pak uvidíte, že můj vlastní zisk bude v poměru k celé sumě jen velmi malý.“

Pocítil jsem k němu vlnu obdivu. Měl na paměti vše, včetně dokladů pro daňové vyúčtování. Jorge chvilí mlčel, jako by se zabýval počítáním minimálních možných nákladů. Neměl jsem, co bych řekl. Sám jsem počítal a snažil se vymyslet, kde získám ty dva tisíce dolarů. Začal jsem pomýšlet dokonce na žádost o grant.

„Ale jste si jist, že ten starý muž se mnou bude mluvit?“ zeptal jsem se.

„Samozřejmě,“ ujistil mě. „Nejenom, že s vámi bude mluvit. Dokonce vám předvede i kouzla, která mu zaplatíte. Můžete si s ním ujednat i další setkání a dohodnout jejich cenu.“

Jorge Campos se odmlčel a zadíval se mi do očí.

„Myslete, že si můžete dovolit ty dva tisíce dolarů?“ zeptal se s velice průhledně předstíraným nezájmem.

„Jistě, můžu si to dovolit,“ lhal jsem přesvědčivě.

Nemohl skrýt své potěšení.

„Výborně,“ zaradoval se. „Uvidíte, že se to všechno povede.“

Chtěl jsem se ho ještě na něco o starém muži zeptat, ale utnul mě. „Nechte si ty otázky pro něj. Bude vám k dispozici,“ řekl s úsměvem.

Začal mi vyprávět o svém životě ve Státech a o svých obchodních plánech. Už jsem ho jednoznačně považoval za podvodníka a proto mě velice udivilo, když přitom přešel do angličtiny.

„Ale vy skutečně mluvíte anglicky,“ vykřikl jsem a ani se nesnažil skrývat své překvapení.

„Samozřejmě, chlapče,“ prohlásil s texaskou výslovností, kterou si udržel až do konce rozhovoru. „Už jsem vám řekl, že jsem chtěl vědět, jak jste pohotový. Jste. Řekl bych, že jste velice chytrý.“

Jeho angličtina byla dokonalá a já se těšil z historek a žertování, které se z něj jen sypaly. Ani jsem nevěděl jak, a byli jsme v Potamu. Do-
vedl mě k domku na předměstí. Vystoupili jsme z auta. Vedl mě k do-
mu a volal hlasitě jméno Lucase Coronady.

Odněkud zevnitř domu zaznělo pozvání: „Pojďte dál.“

Pod malou kůlnou tam na oči kůži seděl muž. Bosýma nohama přidržel kus dřeva, na kterém pracoval kladivem a dlátem. Vypadal jako hrnčír roztácející svýma nohama hrncířský kruh. Chodily dřevem otáčel a rukama je zpracovával dlátem. Nikdy v životě jsem nic takového neviděl. Vyráběl masku, kterou hloubil kulatým dlátem. Zručnost, se kterou používal při své práci chodidla, byla zárážející.

Byl velmi hubený. Měl hranatou a vyzáblou tvář, vyčnívající lícní kosti a temnou měděnou barvu. Kůže na jeho obličejí a krku byla napnutá a bez vrásek. Pyšnil se úzkým a splihlým knírkem, který jeho hranatě tváří dodával zlověstný vzhled. Měl orlí nos s tenkým kořenem a divoké černé oči. Jeho mimořádně černé tenké obočí bylo jako nakreslené tužkou. Stejně vypadaly i jeho smolně černé vlasy, které měl učenásky dozadu. Nikdy jsem nespátřil tvář, která by vypadala víc nepřátelsky. Když jsem se na něj díval, napadlo mě, že mi připomíná italského traviče z doby Mediciejských. Když jsem si ho prohlížel, přicházela mi na mysl slova jako „saturnský“ nebo „zlověstný“.

Všiml jsem si, že má tak dlouhé nohy, že mu ve skrčené poloze kolena sahají až k ramenům. Když jsme k němu došli, zanechal práce a vstal. Byl vyšší než Jorge Campos a hubený jako lunt. Nasadil si své *guaraches*.¹ Chápal jsem to jako pozornost vůči nám.

„Pojďte dál,“ řekl bez stopy úsměvu.

Měl jsem zvláštní pocit, že se Lucas Coronado neumí vůbec usmát. „Čemu vděčím za vaši návštěvu?“ zeptal se Campos.

„Přivedl jsem tohle mladíka, protože se chce zeptat na pár věcí ohledně tvého umění,“ odpověděl můj průvodce a tvářil se spíše jako můj opatrovník. „Zaručil jsem se mu, že pravdivě odpovíš na všechny jeho otázky.“

„Jistě, jistě,“ ujistil mě Lucas Coronado a měřil si mě chladným pohledem.

Poté oba přešli do jiného jazyka, o němž jsem předpokládal, že je to jakijské nářečí. Po nějakou dobu se živě bavili. Chovali se, jako kdybych tam nebyl.

„Je tady jeden problém,“ řekl mi pak Jorge Campos. „Lucas mi právě sdělil, že je velice zaměstnán, protože festival se blíží. Nemůže se vám proto teď věnovat, ale slibuje, že to udělá příště.“

„Ano, ano. Naprosto určitě,“ vmísil se Lucas Coronado španělsky. „Jindy, někdy jindy.“

„Musíme naši návštěvu zkrátit,“ oznámil mi Jorge Campos. „Ale vezmu vás sem jindy.“

Když jsme odcházeli, chtěl jsem vyjádřit Lucasu Coronadovi svůj obdiv ohledně obratnosti jeho nohou. Podíval se na mě, jako bych byl blázen, oči rozšířené překvapením.

„Vy jste nikdy neviděl nikoho vyřezávat masku?“ procedil mezi zafátými zuby. „Odkud přicházíte? Z Marsu?“

Cítil jsem se jako hlupák. Snažil jsem se vysvětlit, že jeho technika je pro mě úplně nová. Vypadalo to, že mě praští do hlavy. Jorge Campos mi anglicky sdělil, že mé poznamky Lucase Coronadu urážely. Mou chválu pochopil jako skrytý výsměch. Jako ironickou narážku na jeho chudobu a nemožnost.

„Ale já to myslel naopak,“ bránil jsem se. „Považuji ho za užasného.“

„Nezkoušejte mu něco takového říkat,“ opáčil Jorge Campos. „Tito lidé jsou zvyklí na skryté urážky. Myslíte si, že ho vůbec neznáte a už děláte narážky na to, že si nemůže dovolit ani ponk, do kterého by dřevo upnul.“

Upadl jsem do rozpaků. Ze všeho nejméně jsem chtěl odradit svůj první možný kontakt. Zdálo se, že mi Jorge Campos rozumí.

„Kupte si jednu jeho masku,“ poradil mi.

Řekl jsem mu, že už mám peníze právě tak na benzin a na jídlo a že chci jet do Los Angeles bez zastávky.

„Dobře, tak mu za ni dejte svou koženou bundu.“ Řekl to bez závažání, ale v jeho tónu bylo znát, že mi chce pomoci. „Jinak ho rozlobíte a on si bude pamatovat jen urážky, kterými jste ho počastoval. Ale neříkejte mu nic o tom, že jsou jeho masky krásné! Prostě si jednu kupte.“

Když jsem Lucasu Coronadovi řekl, že bych rád vyměnil svou bundu za jednu z jeho masek, potěšeně se zašklebil. Vzal bundu a oblékl ji na sebe. Zamířil do domu, ale dříve než vešel dovnitř, provedl zvláštní rituál. Poklekl před jakýmsi oltářem, rozpráhl ruce, jako by se chtěl protáhnout, a pak oťelí dlaně o bundu.

Vešel dovnitř a za chvíli se vrátil s balíkem zabaleným v novinách, který mi podal. Chtěl jsem se ho na něco zeptat. Omluvil se, že má moc práce, ale poznamenal, že můžu přijít někdy jindy.

Na cestě zpět do Guaymas mě Jorge Campos požádal, abych balík

rozbalil. Chtěl si být jistý, že mě Lucas Coronado neošidil. Já sám se o to nestaral. Obíral jsem se představou, že se někdy vrátím sám s Lucasem Coronadou si řádně popovídám. Měl jsem dobrou náladu.

„Musím vidět, co jste dostal,“ trval na svém Jorge Campos. „Zastavte, prosím. Za žádných okolností a z žádných důvodů nemohu ohrozit své klienty. Zaplatil jste mi za určité služby. Ten člověk je šaman a tudíž je nebezpečný. Protože jste ho urazil, mohl vám dát něco zkletého. Pokud se to stalo, musíme ty věci tady někde rychle pohřbít.“

Udělal se mi špatně a zastavil jsem. Velice opatrně jsem vyndal balík. Jorge Campos mi ho vytrhl a otevřel. Byly v něm tři krásné tradiční jakijské masky. Jen tak mimochodem poznamenal, že by bylo správné, abych mu jednu dal. Pomyslel jsem si, že mě ještě k starému muži nedovedl a že bude dobré udržet si jeho přízeň. Zdvorile jsem mu jednu masku nabídl.

„Pokud mě necháte, abych si vybral, vzal bych si raději tuhle,“ řekl a ukázal na jednu z nich.

Souhlasil jsem. Masky pro mě neměly žádný význam. To, co jsem chtěl, jsem už dostal. Byl bych mu dal i zbylé dvě, ale chtěl jsem je ukázat svým přátelům antropologům.

„Na těch maskách nic zvláštního není,“ prohlásil Jorge Campos. „Můžete je koupit v každém krámě ve městě. Prodávají je turistům.“ Viděl jsem ty masky v obchůdkách. Byly vyrobeny nahrubo a nedaly se srovnat s těmi, které jsem získal. Jorge Campos si vybral tu nejhezčí.

Ve městě jsem ho opustil a vydal se na cestu do Los Angeles. Ještě než jsem se rozloučil, připomněl mi, že mu ty dva tisíce dolarů už vlastně dlužím. Začne totiž hned svými penězi uplácet cestu ke starému muži.

„Myslíte, že mi budete schopni zaplatit ty dva tisíce hned při příští návštěvě?“ zeptal se troufale.

Dostal mě tou otázkou do překerní situace. Kdybych mu po pravdě řekl, že tomu moc nevěřím, mohl by se na mě vykašlat. Navzdory jeho očividné touze po penězích jsem pořád věřil, že je mou jedinou spojkou se starým Juanem Matusem.

„Udělán, co bude v mých silách,“ řekl jsem nezávazně.

„Tak to byste měl udělat víc!“ řekl důrazně a téměř vztekle. „Musím začít utrácet své peníze, musím připravovat vaše setkání a mu-

sím mít nějakou jistotu, že se toho zúčastníte. Vím, že jste spolehlivý mladý muž. Jakou cenu má vaše auto? Máte od něj papíry?“

Řekl jsem mu, že mé auto je drahé a papíry od něj že mám. Ovšem uspokojil jsem ho teprve, když jsem mu dal slovo, že peníze přístě přivezu, a to v hotovosti.

Za pět měsíců jsem se do Guaymasu vypravil znovu. Dva tisíce dolarů bylo tehdy spousta peněz, zvláště pak pro studenta. Doufal jsem, že Jorge Campos přistoupí na to, že zaplatím zálohu a zbytek budu splácet.

V Guaymasu jsem ho však nikde nemohl najít. Ptal jsem se v restauraci. Majitel byl zmizením Jorgeho Campose zmaten stejně jako já.

„Prostě někam odejel,“ řekl. „Asi se vrátil za svými obchody do Arizony nebo Texasu.“

Využil jsem té příležitosti a vypravil se za Lucasem Coronadem sám. Dorazil jsem k němu kolem poledne. Ale ani on nebyl k nalezení. Vyptával jsem se sousedů. Divali se na mě nepřátelsky a ani se nemáhali odpovět. Odjel jsem, ale pozdě odpoledne jsem se do domu vrátil. Už jsem nic neočekával. Byl jsem odhodlán vrátit se rovnou zpátky do Los Angeles. K mému překvapení byl Lucas Coronado nejen přítomen, ale navíc se ke mně choval velice přátelsky. Bez obalu dal najevo své potěšení z toho, že jsem přijel sám bez Jorgeho Campose, kterého označil za starého otravu. Stěžoval si, že tento odpadlík z kmene Jaki nachází potěšení ve vykořisťování a zneužívání svých soukmenovců.

Předal jsem Lucasu Coronadovi nějaké dary, které jsem mu přivezl a koupil jsem od něj tři nádherně vyřezané masky a chřestící náramky na holeně, které byly zhotoveny z kulek nějakého pouštního hmyzu. Indiáni je používají při tradičních tancích. Pak jsem ho odvezl do Guaymasu na večeri.

Hovořil jsem s Lucasem Coronadou každý z těch pěti dnů, po které jsem se v Guaymasu zdržel. Získal jsem od něj ohromné množství informací o jakijských Indiánech. O jejich historii, sociální struktuře a významu a podstatě jejich slavnosti. Můj vlastní antropologický výzkum v terénu mě tak zaujal, že se mi ani nechtělo vyptávat se na starého šamana. Nakonec jsem své váhání překonal a zeptal se Lucas se Coronada, zda zná starého muže, o němž Jorge Campos tvrdil, že je to přední šaman. Zdál se být zmaten. Ujistil mě, že nikdo takový

v tomto kraji nikdy neexistoval. Jorge Campos je podvodník a chtěl ze mě patrně jen vylákat peníze.

Coronadovo popření existence starého šamana mě nečekané a hluboce zasáhlo. V jediném okamžiku jsem si uvědomil, že mi celý terénní výzkum může být ukradený a že mi jde jen o to, abych našel starého muže. Pochopil jsem, že setkání s ním bylo vyvrcholením něčeho, co nemělo nic společného s mými antropologickými plány a ambicemi.

Ještě víc než kdy předtím mi vrtalo hlavou, kdo to ten člověk k čemu je. Aniž bych se tomu pokusil zabránit, začal jsem ve svém zklamání křičet a dupat na zem. Lucase Coronada můj záchvat zarazil. Udiveně se na mě díval a pak se rozesmál. Nechápal jsem, čemu se směje. Omluvil jsem se mu za svůj výbuch vzteku a zklamání. Nedovedl jsem si vysvětlit, proč jsem se tak zachoval. Zdálo se, že Lucas Coronado to nějakým způsobem pochopil.

„Takové věci se tu dějí,“ řekl.

Neměl jsem ani ponětí, o čem to mluví, ale nechtěl jsem se ptát. Byl jsem k smrti vyděšen z toho, jak klidně můj útok přijal. Jakijové jsou pověstní tím, jak je snadné je urazit. Jako by byli pořád ve střehu, aby nepropásli žádnou urážku, která by byla tak skrytá, že by ji bylo možno přehlédnout.

„V horách kolem žijí magické bytosti,“ pokračoval Lucas Coronado. „Někdy působí na lidi, kteří se z nich mohou doslova zbláznit. Pod jejich vlivem pobíhají a řvou a když se konečně vyčerpáním zastaví, nemají ani ponětí, co se to s nimi dělo.“

„Myslíte, že se to právě přihodilo mně?“

„Zcela jistě,“ odpověděl s neochvějným přesvědčením. „Máte přirozený sklon vybouchnout kvůli sebestmenší malíčкости, ale zároveň se velice ovládáte. Dneska jste se neovlád. Rozčílil jste se pro nic za nic.“

„Nebylo to pro nic za nic,“ ujistil jsem ho. „Až doteď jsem to nechtěl, ale všechno mé úsilí směřuje jen k nalezení toho starého muže.“

Lucas Coronado se odmlčel a zdálo se, že přemýšlí. Pak začal chodit sem a tam.

„Neznáte nikoho podobného, kdo se tu vyskytuje, ale není tak docela zdejší?“ zeptal jsem se ho.

Nerozuměl mé otázky. Začal jsem mu vysvětlovat, že mám na mysli někoho jako například Jorge Campos. Někoho, kdo je sice Jaki, ale

žije jinde. Vysvětloval mi, že příjmení Matus je sice v této oblasti velmi obvyklé, ale že nezná nikoho toho jména, kdo by se současně jmenoval Juan. Vypadal zklamaně. Pak ho náhle něco napadlo. Řekl, že starý muž se možná jmenuje jinak a že se mi představil svou přezdívkou.

„Jediný podobný starý člověk, kterého znám,“ pokračoval, „je otec Ignacia Florese. Čas od času přijíždí ke svému synovi na návštěvu, ale jinak žije v Mexico City. Je to sice Ignaciův otec, ale tak staře zase nevypadá. Musí však být starý, protože i Ignacio je starý. Jeho otec však vypadá mladší, než on.“

Srdečně se svému objevu zasmál. Zřejmě si až dosud neuvědomoval mladistvý vzhled starého muže. Potrásal hlavou, jako by tomu nemohl uvěřit. Mě naopak jeho prohlášení zvedlo ze židle.

„To je on!“ vykřikl jsem, aniž bych tušil proč.

Lucas Coronado nevěděl, kde Ignacio Flores vlastně bydlí, ale byl velmi ochotný a zajel se mnou do sousedního jakijského městečka. Tam mi ho pomohl najít.

Ignacio Flores byl velký a tlustý muž, kterému mohlo být něco přes šedesát. Lucas Coronado mě upozornil, že Flores býval v mládí voják a stále má vojenské vystupování. Měl obrovský knír a divoké oči. Vypadal jako prototyp zuřivého bojovníka. Jeho pleť byla temná a jeho vlasy si navzdory pokročilému věku udržely černou barvu. Jeho silný a pánovitý hlas se zdál být vycvičený pouze k rozkazování. Usuzoval jsem, že byl určitě kavalérista. Pořád ještě krácel, jako by měl na nohou ostruhy. Dokonce jsem je slyšel cinkat, což jsem si nedovedl vysvětlit.

Lucas Coronado mě představil a řekl mi, že jsem přijel z Arizony, abych navštívil jeho otce, se kterým jsem se setkal v Nogales. Ignacio Flores se nezdál být překvapen.

„Tak, tak,“ odpověděl. „Můj otec hodně cestuje.“ Aniž by se dále vyptával, poslal nás na místo, kde bychom jeho otce mohli najít. Rozloučil se a odešel krokem, který se hodil spíš na přehlídku.

Myslel jsem, že Lucas Coronado pojede za starým mužem se mnou. Ten se však zdvořile omluvil a požádal mě, abych ho zavezl zpátky do jeho domu.

„Myslím si, že najdete člověka, kterého hledáte, a pak bude lepší, když se s ním setkáte sám.“

Přemýšlel jsem o tom, jak Indiáni kmene Jaki dovedou být současně velice zdvořilí a přitom si podržet svou divokost. Slychal jsem, že

jsou to divoši, kteří jsou schopni bez nejmenších okolků kohokoli zabít. Já se však u nich setkával především se zdvořilostí a úctou.

Přijel jsem k domu otce Ignacia Florese a našel tam člověka, kterého jsem hledal.

„Divím se, proč mi Jorge Campos lhal a řekl mi, že vás zná,“ poznal jsem, když jsem skončil své vyprávění.

„Nelhal ti,“ řekl don Juan, jako by chtěl chování Jorgeho Campos se obhájit. „Dokonce se ani nespílel. Viděl v tobě snadnou kořist a chtěl tě podfouknout. Svůj plán však nedokončil, protože ho přemohlo *nekoněčno*. Víš, že krátce po setkání s tebou zmizel a už se nikdy neobjevil?“

„Jorge Campos měl pro tebe velký význam. Ve všem, co se mezi vámi přihodilo, můžeš najít nějaké vodítko pro sebe, protože on reprezentoval tvůj život.“

„Proč? Jsem snad podvodník?“ protestoval jsem.

Smál se, jako by věděl něco, co já nevím. Pamatuji si, že jsem se okamžitě pustil do spleťového vysvětlování svého chování, svých představ o životě. Odněkud z pozadí mě myslí na mě však celou dobu útočila myšlenka, že bych se za určitých okolností byl schopen zachovat přesně jako Jorge Campos. Byla pro mě naprosto nepřijatelná a já se jí snažil vši svou mocí vyvrátit. Zároveň jsem cítil, že někde hluboko ve mně mi srovnání s Jorgem Camposem nevadí.

Když jsem to řekl nahlas, don Juan se rozesmál, až se z toho několikrát zakuckal.

„Být tebou,“ řekl, „naslouchal bych svému vnitřnímu hlasu. Co by na tom bylo, kdybys byl křivák jako on! Jorge Campos byl laciný podvodník. Ty jsi daleko dokonalejší. V tom je právě síla rekapitulace. Pro to ji čarodějové používají. Pomocí této metody se můžeš dostat do kontaktu s věcmi, o nichž ani netušíš, že se uvnitř tebe ukrývají.“

Chtěl jsem okamžitě odejít. Don Juan chápal, jak mi je.

„Neposlouchej ten povrchní hlas, který tě nutí, aby ses vztekal,“ řekl mi pevně. „Poslouchej ten hlubší, který tě od této chvíle povede dál. Hlas, který se směje. Naslouchej mu! A směj se s ním! Směj se! Směj!“

Jeho slova na mě působila jako hypnotický rozkaz. Proti své vůli jsem se rozesmál. Nikdy jsem se necítil tak dobře. Odhodil jsem masku a byl jsem svobodný.

„Opakuj si pro sebe historiku s Jorgem Camposem znova a znova,“ řekl don Juan. „Najdeš v ní nekonečné bohatství. Každý detail zapadá do mapy. Jakmile překročíme určitý práh, rozestře před námi *nekoněčno* plán bytí. Je to v jeho přirozenosti.“

Dlouhou dobu na mě upřeně hleděl. Záměrně na mě zíral. „Jedinou věc, jejíž vykonání se Jorge Campos nemohl vyhnout,“ řekl nakonec, „bylo to, že tě seznámil s dalším člověkem. Lucas Coronado byl pro tebe stejně tak důležitý, jako Jorge Campos. Možná i důležitější.“

Během rekapitulace příběhu týkajícího se obou mužů jsem si uvědomil, že jsem s Lucaseem Coronadem strávil mnohem víc času než s Jorgem Camposem. Naše rozhovory však nebyly tak intenzivní a vyznačovaly se dlouhými odmlkami. Lucas Coronado nebyl od přírody moc výřečný. Navíc mě nějakou zvláštní silou vždy do svého mlčení vtáhl.

„Lucas Coronado představuje jiný kus tvé mapy,“ řekl don Juan. „Nepřipadá ti zvláštní, že to je sochař jako ty? Velice citlivý umělec, který, stejně jako kdysi ty, hledal pro své umění sponzora? Hledal měcenaše, tak jako ty jsi hledal ženu, která by milovala umění a podporila tvou kreativitu.“

V mém nitru se rozpoutal další hrozný boj. Tentokrát se spolu praly má absolutní jistota, že jsem se o tomto aspektu svého života don Juanovi nikdy nezmiňoval, se skutečností, že tomu tak opravdu bylo a že si jeho informovanost nejsem schopen nijak vysvětlit. Opět jsem chtěl okamžitě odejít. Mé rozhodnutí však bylo znovu narušeno hlasem přicházejícím z veliké hloubky. Bez jakéhokoli přemlouvání jsem se od srdce rozesmál. Nějaká moje část ukrytá hluboko v nitru se ani za mák nestarala o to, jak don Juan k této informaci přišel. To, že jí měl a že jí tak jemně a přitom přesvědčivě použil, bylo prostě úžasné. Že tím nějak rozzlobil mé povrchní já, které chtělo okamžitě odejít, bylo zcela nepodstatné.

„Velmi dobře,“ pochválil mě don Juan a poplácal mě mocně po zádech. „Velmi dobře.“

Na okamžik se zamyslel, jako by spatřil věci běžnému oku neviditelné.

„Jorge Campos a Lucas Coronado představují dva konce jedné osy,“ řekl. „Tou osou jsi ty. Na jednom pólu se nachází bezohledný, bezostyšný a necitlivý žoldnět starající se jen sám o sebe. Na druhém

pólu je pak přecitlivělý, zmučený a zranitelný umělec. Tak by vypadala mapa tvého života, kdyby nebylo ještě jedné možnosti, která se před tebou otevřela v okamžiku překročení prahu *nekoněčna*. Hledal jsi mě a našel. Tím jsi ten práh překročil. Od *záměru nekoněčna* jsem se dozvěděl, že mám pátrat po někom jako ty. Našel jsem tě a tím jsem práh *nekoněčna* překročil i já.“

Na tomto místě rozhovor skončil. Don Juan upadl do jednoho ze svých dlouhých mlčení. Prolomil je až na sklonku dne, když jsme se vrátili z dlouhého výletu a usedli na verandu, abychom se ochladili.

„Při rekapitulaci tvého setkání s Jorgem Camposem a Lucasem Coronadou jsem objevil jeden znepokojující faktor. Doufám, žeš jej objevil také. Pro mě je to znamení. Ukazuje na konec jedné éry. To, co bylo, už nebude pokračovat. Prvky, které tě ke mně dovedly, byly velice slabé. Žádný z nich by tě sám o sobě ke mně nedovedl. To jsem objevil v tvé rekapitulaci.“

Vzpomněl jsem si, že mi don Juan kdysi sdělil, že Lucas Coronado je na smrt nemocný. Má nějaké zdravotní problémy, které ho zvládá na stravují.

„Přes svého syna Ignacia jsem mu vzkázal, co musí udělat, aby se uzdravil,“ pokračoval don Juan. „Ale on si myslel, že je to nesmysl a nechtěl nic slyšet. Není to jeho chyba. Celá lidská rasa už nechce ničemu naslouchat. Slyší jen to, co slyšet chce.“

Tehdy jsem na dona Juana naléhal, aby mi to řekl také. Aby mi vysvětlil, co Lucas Coronado musí udělat, aby ulevil svým bolestem a úzkosti. Don Juan mi to řekl a navíc mě ujistil, že pokud Lucas bude chtít, snadno se sám uzdraví. Když jsem však vzkaz vyřídil, Lucas Coronado se na mě požíval, jako bych spadl z měsíce. Pak spustil dokonalou tirádu o muži, který je už k smrti unaven nevyžádanými radami jiných lidí. Byla skrytě urážlivá a kdybych byl jakí, určitě by se mě dotkla.

„Tyhle věci mi nepomohou,“ řekl nakonec vzdorně, do hloubi duše uražený mým nedostatkem taktu. „Nakonec na tom tak nesejde. Všichni musíme umřít. Ale chraň tě pánbůh pomyslet si, že jsem ztratil naději. Hodlám získat nějaké peníze z Vládní banky. Vezmu si půjčku na svou úrodu a pak si koupím něco, co mě určitě vyléčí. Jmenuje se to Vita-mi-nol.“

„Co to je ten Vitaminol?“

„Slyšel jsem o něm v rádiu,“ odpověděl mi s nevinností dítěte.

„Vyléčí všechno. Doporučují ho lidem, všem, kteří si nemohou dovolit každý den rybu, maso nebo drůbež. Je pro lidi jako já, kteří se jen tak tak udrží na nohou.“

V horlivé snaze Lucasu Coronadovi pomoci jsem udělal ten největší přehmat, jakého se lze v komunitě tak přecitlivělých lidí, jakými jsou Jakiové, dopustit. Nabídl jsem mu peníze na Vitaminol. Jeho kámen ná tvář mi naznačila, jak hluboce jsem mu ublížil. Moje hloupost byla neodpuštělná. Lucas Coronado mi velice zdvořile oznámil, že si Vitaminol může dovolit koupit sám.

Vrátil jsem se k donu Juanovi. Bylo mi do breku. Má zbrkllost mě zase zradila.

„Neplýtvěj na takové věci energií,“ řekl mi suše don Juan. „Lucas Coronado se pohybuje v bludném kruhu. Platí to však i o tobě a o všech ostatních. Má svůj Vitaminol a věří, že je to ten pravý lék, který vyléčí všechny jeho problémy. Nemůže si ho sice právě dovolit, ale doufá, že jednoho dne na něj mít bude.“

Don Juan mě probodl očima. „Opakuji ti, že chování Lucase Coronady kreslí mapu tvého života. Věř mi, je to tak. Ukázal ti svůj Vitaminol s takovou silou a bolestí, že tě zranil a tobě je teď do pláče.“

Odmíchl se. Byla to dlouhá a velmi účinná pauza. „A neřkej mi, že nevíš, o čem mluvím. Každý z nás má svou vlastní verzi Vitaminolu.“

KDO TO OPRAVDU BYL JUAN MATUS?

Část mého vyprávění o setkání s donem Juanem, kterou on sám odmítal vyslechnout, se týkala mých dojmů a pocitů z onoho osudného dne, kdy jsem poprvé překročil práh jeho domu. Protichůdné srážky mezi tím, co jsem očekával a tím, co se skutečně přihodilo. Odmítal i mé vyprávění o účincích vyvolaných vyslechnutím těch nejpodivnějších koncepcí, s jakými jsem se kdy v životě potkal.

„Podobá se to spíš zpovědi než vyprávění o tom, co se stalo,“ řekl mi jednou, když jsem se znovu pokoušel mu o tom vyprávět.

„Ale to se strašně mýlíte, done Juane,“ začal jsem a pak jsem zmklul. Z jeho pronikavého pohledu jsem si uvědomil, že má pravdu. Ať už bych řekl cokoli, stejně by to vypadalo jako prázdné lichocení. Nicméně vše, co se během našeho prvního skutečného setkání stalo, pro mě bylo nesmírně důležité a mělo to na můj život obrovský dopad.

Během prvního setkání na autobusovém nádraží v Nogales v Arizoně se mi přihodilo něco neobyčejně zvláštního. Tehdy to bylo poněkud ztlumeno mým zájmem ukázat se donu Juanovi v co nejlepší světlo. Chtěl jsem na něj udělat dojem, a tak jsem se, obrazně řečeno, plně soustředil na vychvalování svého zboží. Teprve po měsících se mi začaly v mysli vynořovat podivné zbytky zapomenutých událostí.

Jednoho dne se mi zčistajasna a zcela bez vlastního zapříčinění vynořily v hlavě neobyčejně jasné vzpomínky na události, kterých jsem si tehdy vůbec nepovšiml. Když jsem se mu chtěl tenkrát představit, zarazil mě svým pohledem, a já zcela oněměl. Bylo toho tolik, co bych mu mohl o sobě vyprávět. Kdyby mě jeho pohled nezastavil, byl bych býval schopen vyprávět o svých vědomostech a své ceně po celé hodiny.

Když jsem si to vše uvědomil, snažil jsem se ze všech sil si vybavit, co se mi vlastně tehdy přihodilo. Dospěl jsem k nevyhnutelnému závěru, že jsem zažil přerušení jakéhosi mystického proudu, který mě

celý život pohaněl. Proud, který se předtím nikdy nezastavil, alespoň ne způsobem, jakým jej přetrhl don Juan. Když jsem se snažil své tehdejší pocity popsat přátelům, obilil mě stejný zvláštní pot, v jakém jsem se koupal pod silou pohledu dona Juana. Nejenže jsem nebyl schopen vyslovit jediné slovo, nebyl jsem schopen zformulovat jedinou myšlenku.

Stále jsem se k tomuto fyzickému pocitu vracel a nebyl jsem s to si ho vysvětlit. Napadlo mě, že mě don Juan zhypnotizoval, ale pak jsem si uvědomil, že mi žádný hypnotický příkaz nedal. Nevzpomínal jsem si ani na žádná zvláštní gesta, kterými by mohl upoutat mou pozornost. Jen se na mě podíval. Svou intenzitou vyvolal krátký pohled dojem dlouhého upřeného prohlížení. Byl jsem tím pohledem posedlý. Můj zmatek se usadil někde hluboko na fyzické úrovni.

Když jsem konečně dona Juana opět našel, ze všeho nejdřív jsem si všiml, že vůbec nevypadá tak, jak jsem si ho vybavoval během svého hledání. Vytvořil jsem si představu muže, kterého jsem potkal na autobusovém nádraží, a denně jsem ji zpřesňoval dalšími podrobnostmi, na které jsem si vzpomínal. V mé představě to byl starý člověk, stále ještě silný a čiperný, nicméně současně velmi křehký. Muž přede mnou byl svalnatý a rozhodný. Pohyboval se čile, ale ne rychle. Jeho kroky byly pevné, ne však těžké. Vyzařoval vitalitu a cílevědomost. Má, ze vzpomínek poskládaná, představa podoby dona Juana neodpovídala jeho skutečnému vzhledu. Pamatoval jsem si krátké bílé vlasy a velice temnou pleť. Jeho vlasy však byly delší a zdaleka ne tak bílé. Pleť měl výrazně světlejší. Byl bych přísahal, že jeho obličej má ptačí rysy. Ani to neodpovídalo. Tvař měl plnou, skoro kulatou. Na první pohled na něm byly nejvýraznější černé oči, ve kterých zářila zvláštní tancící světláka.

Při svém prvním setkání s ním jsem úplně přehlédl jeho atletickou postavu. Ramena měl široká a břicho ploché. Jeho postoj byl pevný a ukořelený. Nejevil žádnou slabost v kolennou nebo stařecký třes v pažích. Já si nicméně pamatoval, jak se mu na nádraží hlava i ruce lehce třásly. I v jeho výšce jsem se zmyšlil. Měřil přes metr sedmdesát, tedy o dobrych osm centimetrů víc než v mé vzpomínce.

Zdalo se, že má návštěva dona Juana nepřekvapila. Chtěl jsem mu začít vyprávět, s jakými obtížemi jsem ho našel. Čekal jsem, že mě za mé titánské úsilí pochválí, ale on se tomu jen škodolibě smál.

„Tvoje úsilí není důležité,“ řekl. „Důležité je, žeš mě našel. Posad

se, posad' se," pokračoval a ukázal na jednu z bedniček, které ležely na verandě. Přátelsky mě přitom plácnul do zad.

Přesto, že se mě sotva dotkl, měl jsem pocit, že mě pořádně praštil do zad. Jeho lehké poplácání vyvolalo zvláštní prchavý pocit, který se náhle objevil a zmizel dřív, než jsem si uvědomil, o co běží. Vystrádal ho nezvyklý mír. Bylo mi dobře. Hlavu jsem měl čistou jako křišťál. Nic jsem neočekával a po ničem netoužil. Moje nervozita a zpacené ruce, které mě provázely celý život, byly pryč.

"Teď pochopíš všechno, co ti řeknu," řekl mi don Juan a zadíval se na mě stejně jako na autobusovém nádraží.

Normálně bych jeho prohlášení považoval čistě za řečnické a nepodstatné, ale když ho tenkrát vyslovil, několikrát za sebou jsem ho ujistil, že mu rozumím. Znovu se mi s divokou naléhavostí zadíval do očí.

"Jsem Juan Matus," řekl a posadil se tváří ke mně na jinou bedničku. "To je moje jméno a já ho vyslovuji nahlas, abych tím vytvořil most, po kterém můžeš přejít tam, kde se nalézám."

Odmíchl se a chvíli na mě hleděl.

"Jsem čaroděj," pokračoval. "Patřím k posloupnosti čarodějů, která přetrvala dvacet sedm generací. Jsem nagalem své generace."

Vysvětlil mi, že nagual je název pro vedoucího čaroděje z každé generací skupiny, který se od ostatních odlišuje zvláštní energetickou konfigurací. Neznamená to, že je lepší a ostatní jsou horší. Znamená to jen, že má větší předpoklady k převzetí odpovědnosti.

"Jenom nagual," řekl, "má dostatečnou energetickou kapacitu, aby unesl odpovědnost za osud svého oddílu. Všichni z jeho skupiny to vědí a akceptují to. Nagual může být jak muž, tak i žena. V čase zkladatelů mé posloupnosti byly nagualy zpravidla ženy. Jejich přírozený pragmatismus, vyplývající z ženské podstaty, zavedl celou posloupnost do pasti sobeckosti, ze které se jen stěží vyhrabala. Pak se vedení zmocnili muži a zavedli celou posloupnost do pasti imbecility, ze které se jen tak tak dostává právě teď."

"Od časů nagua Lujana, který žil před dvěma sty lety," pokračoval, "existuje mezi muži a ženami dohoda. Mužští nagualové vnášejí do posloupnosti střídmost myslí, ženští nagualové pak změny."

Chtěl jsem se ho na tomto místě zeptat, jestli se v životě setkal se ženou, která by byla nagual, ale moje soustředění mi nedovolovalo sestavit otázku. Don Juan mi však odpověděl sám.

"Jestli jsem potkal ženu-nagua?" zeptal se za mě. "Ne, žádnou. Jsem osamělý čaroděj. Ale mám svou skupinu. Teď se mnou nejsou."

V mé mysli se s neobvyklou silou prosadila jedna myšlenka. Vzpomněl jsem si, jak mi nějakí lidé v Yumé říkali, že se don Juan potlouká s partou Mexikánů, kteří se zdají být velmi sběhlí v čarodějnictví.

"Být čarodějem," pokračoval don Juan, "neznamená provozování černé magie, ovlivňování lidí nebo posednutí démony. Být čarodějem znamená dosažení úrovně vědomí, ve které se nemožné věci stávají možnými. Název 'čarodějnictví' vlastní činnost čarodějů nevystihuje. Ani 'šamanismus' není dostatečný výraz. Čarodějové svou činnost směřují do abstraktní a neosobní oblasti. Snaží se o dosažení cíle, jenž nemá nic společného s usilováním běžných lidí. Čarodějové se pokoušejí dosáhnout *nekonečna* a uvědomit si je."

Pokračoval a sdělil mi, že úkolem čarodějů je postavit se tváří v tvář *nekonečnu*. Že se do něj denně noří jako rybář do moře. Je to tak pohlcující akce, že si před ní čarodějové musí připomenout své jméno. I on, tehdy v Nogales, mi nejprve sdělil své jméno a pak teprve pokračoval v rozhovoru. Upevnil si tím svou individualitu čelem k *nekonečnu*.

Všemu, co mi vykládal, jsem rozuměl s neobvyklou jasností. Na nic jsem se ho nemusel ptát. Jistota mého myšlení mě mohla překvapovat, ale nebylo tomu tak. Věděl jsem, že má mysl byla vždy takto křídlově čistá. Že jsem si na hlupáka hrál jen ku prospěchu ostatních.

"Aniž bys o tom věděl, nasměroval jsem tě na tradiční pouť. Jsi člověk, kterého jsem hledal. Mé poslání skončilo, když jsem tě našel. Tvé skončilo, když jsi ty našel mě."

Pak mi don Juan vysvětlil, že jako nagual své generace musí najít jedince se stejnou energetickou konfigurací, který jediný může zajistit pokračování jeho posloupnosti. Každý nagual z dvaceti sedmi generací stanul jednou před touto nejdrastičtější zkušeností svého života. Před úkolem najít svého nástupce.

Stále mi hleděl upřeně do očí a vysvětlil mi, že čarodějové se od jiných lidských bytostí liší svou schopností vnímat energii plynoucí vesmírem přímo. Pokud zaměří tuto svou schopnost na člověka, *uzří* namísto jeho těla světelnou kouli nebo světelné vejce. Tvrdil, že lidé jsou nejen schopni energii přímo *uzříti*, ale že ji tak vnímají všichni, pouze si toto *zření* neuvědomují.

Pak mi don Juan vysvětlil rozdíl mezi vnímáním a vědomým vnímáním, který je základním kamenem čarodějného chápání světa.

Vnímání je schopnost, již sdílí všechny lidské bytosti. Všichni tudíž mohou *zřít*, neboli vnímat přímo energii plynoucí vesmírem. Čarodějové pak představují jediné lidské bytosti, které se tímto *zřením* zabývají úmyslně a cílevědomě. Vědomí označil don Juan za „energii“ a energii za nepřetržitý proud, za světelné vibrace, které jsou v neustálém pohybu a nikdy se nezastavují. Pokud je někdo schopen *zřít* člověka, vnímá jeho světelnou kouli jako slepenec energetických polí držených pohromadě tou nejtajemnější silou vesmíru. Vibrující, sledující a svazující sílu, která přetváří oddělená energetická pole v soudržnou jednotku. Sdílel mi dále, že nagual představuje takový typ čaroděje, kterého ostatní šamani *zří* ne jako jedinou světelnou kouli, ale jako koule dvě, posazené jednu na druhou.

„Tento rys dvojitosti,“ pokračoval, „umožňuje nagualovi provádět určité manévry, které jsou pro ostatní čaroděje příliš těžké. Nagual je například expert v zacházení s onou slepující silou, která z nás vytváří soudržnou jednotku. Dovede na ni ve zlomku vteřiny upřít plnou pozornost, čímž druhého člověka oněmí. Přesně to jsem ti udělal na autobusovém nádraží, abych zastavil příval tvých *já, já, já, já*. Chtěl jsem, abys mě našel, a tak jsem ty tvoje sracky utnul.“

„Čarodějové mé posloupnosti tvrdili, že pouhá přítomnost dvojité bytosti neboli naguala stačí, aby si člověk všechno ujasnil. Je s tím však svázána jedna nepřijemnost. Nagual věci vyjasňuje určitým zvláštním způsobem. Přiřadilo se to i mně, když jsem potkal svého učitele naguala Juliana. Jeho přítomnost mě uváděla ve zmatek celé roky. Kdyžkoli jsem mu byl nablízku, všechno bylo jasné. Když jsem se však od něj vzdálil, stal jsem se stejným hlupákem, jakým jsem byl předtím.“

„Dostalo se mi toho privilegia,“ pokračoval don Juan, „že jsem se setkal a pracoval se dvěma nagualy najednou. Učitel naguala Juliana, nagual Elias si přál, abych s ním strávil šest let. Právě on měl vychovávat. Byla to skutečně zvláštní milost. Mohl jsem si podstatu naguala prohlížet jak na otočném jevišti. Nagual Julian a nagual Elias byli muži napsaného rozdílného temperamentu. Elias byl tichý a rozplýval se v temnotách svého mlčení. Nagual Julian byl bombastický řečník. Vypadalo to, že žije jen proto, aby oslňoval ženy, kterých bylo v jeho životě víc, než si člověk dovede představit. Přesto se oba nagualové svou vnitřní podstatou překvapivě podobali. Byli prázdní. Nagual Elias byl sbírnáka zarážejících strašidelných vyprávění o nepoznaných oblastech. Na-

gual Julian zase oplýval historkami, po kterých se lidé váleli smíchem po zemi. Kdyžkoli jsem se ale pokusil najít v nich člověka tak, jak jsem byl schopen najít člověka ve svém otci nebo někom jiném, nenašel jsem nic. Namísto skutečné osoby měli oba muži uvnitř jen kupu historek o neznámých lidech. Každý z nich měl svůj styl, ale výsledek byl stejný. Prázdnota, která nezrcadlila tento svět, ale *nekonečno*.“

Don Juan dále uvedl, že od okamžiku překročení prahu *nekonečna* se člověku, jenž tak učinil, neděje nic, co by mohl nazvat vlastním. Všechno se odehrává v *nekonečnu*, a to ať už překročil práh úmyslně, nebo bez vlastního přičinění jako já.

„Když jsme se setkali v Arizoně, oba jsme překročili zvláštní práh. Nerozhodl o tom ani jeden z nás, ale *nekonečno*, jež představuje vše, co nás obklopuje,“ řekl a rozmáchl se doširoka rukama. „Čarodějové mé posloupnosti ho nazývají *nekonečno*, *duch* nebo *temné moře vědomí*. Prohlašují o něm, že existuje vně našeho světa a odtud řídí naše životy.“

Rozuměl jsem naprosto všemu, co povídal, a přesto jsem netušil, o čem to vlastně mluvím. Zeptal jsem se, zda překročení prahu bylo náhodné, zda k němu došlo souhrou nepředvídatelných okolností. Odpověděl mi, že naše kroky byly vedeny *nekonečnem* a že okolnosti, které se zdají být ovládný náhodou, jsou ve skutečnosti řízeny *aktivní touží nekonečna*. Nazýval ji *záměr*.

„Co nás oba svedlo dohromady,“ pokračoval, „byl *záměr nekonečna*. Jeho podstatu není možné definovat, a přesto je zde. Stejně hmatatelný jako ty nebo já. Čarodějové ho nazývají *chvěním vzduchu*. Májí tu výhodu, že vědí o jeho existenci a bez dalších námitek se mu podřizují. Pro čaroděje neexistují žádné spekulace, pochybnosti či váhání. Vědí, že nemožou učinit nic jiného, než se s tímto *záměrem nekonečna* smířit, a také to dělají.“

Všechno, co don Juan povídal, mi bylo naprosto jasné. Co se mě týkalo, byla pravda jeho tvrzení očividná. Dokonce do té míry, že mě ani nezaráželo, jak podobně absurdní představy mohou být sděleny tak racionálně. Nejenže jsem věděl, že vše odpovídá pravdě, dokonce jsem cítil, jak to odpovídá i představám ukrytým v mém nitru. Všechno jsem už znal. Cítil jsem, že jsem prožil každé zákoutí toho, co mi vyprávěl.

Zde náš rozhovor skončil. Così ve mně splasklo. Pomyslel jsem si, že mi přeskočilo. Byl jsem podivnými úvahami zcela oslepen a ztra-

til jsem jakýkoli smysl pro skutečnost. Rychle jsem vypadl z domu, jako by nějaký neviditelný nepřítel ohrožoval mou vlastní podstatu. Don Juan za mnou přišel k autu. Chápal, co se ve mně děje.

„Neboj se,“ řekl a položil mi ruku na rameno. „Nezešílel jsi. Jen jsi pocítil něžné prolnutí *nekoněčna*.“

Jak čas plynul, ověřil jsem si na vlastní kůži vše, co don Juan prohlásil o svých dvou učitelích. On sám byl stejný. Dokonce bych řekl, že představoval unikátní směs obou. Na jednu stranu byl tichý a přemýšlivý, na druhou stranu velice otevřený a veselý. Nejvýstižnější ze všeho, co mi sdělil o nagualech v den našeho prvního skutečného setkání, bylo tvrzení, že nagualové jsou prázdní. Jejich prázdnota neodráží náš svět, ale *nekoněčno*.

O donu Juanovi to platilo beze zbytku. Jeho prázdnota odrážela *nekoněčno*. Nepotřeboval být hlučný a ujišťovat se o svém bytí. Rozmrzelost a podrážděnost pro něho neexistovaly. Žil v prázdnotě jako ostřílený *putující bojovník*, který se neopírá o žádnou jistotu a který nic nepřeceňuje ani nepodceňuje. Tichý a ukázněný bojovník, který putuje životem tak elegantně, že nelze najít jedinou spáru v jeho celistvosti.

KONEC ÉRY

STAROSTI KAŽDODENNÍHO ŽIVOTA

Vypravil jsem se do Sonory, abych navštívil dona Juana. Chtěl jsem si s ním promluvit o nejdůležitějším problému svého nynějšího života. Potřeboval jsem jeho radu. Když jsem k němu dorazil, nebyl jsem schopen se s ním ani formálně přivítat. Okamžitě jsem se posadil a začal mluvit.

„Uklidni se, uklidni,“ řekl mi don Juan. „Nic tak hrozného to není.“
„Co se mi to děje, done Juane?“ zeptal jsem se. Byla to spíš řečnická otázka.

„To s tebou pracuje *nekonečno*,“ odpověděl. „Během našeho prvního setkání se změnil tvůj způsob vnímání. Tvá nervozita pramení z podprahového poznání, že tvůj čas vypršel. Cítíš to, ale nejsi si toho rozumově vědom. UVědomuješ si nedostatek času a proto jsi netrpělivý. Znáš to. Přihodilo se mi to taky, a stejně tak všem čarodějům mé posloupnosti. V určitém okamžiku mého či jejich života skončila jedna éra. Teď je řada na tobě. Prostě už nemáš čas.“

Chtěl po mně, abych mu vyprávěl o všem, co zrovna prožívám. Zdůraznil, že mu jde skutečně o všechno, a to do nejmenších detailů, abych ze sebe vysypal, co mě trápí.

„Náš hovor musí vyhovět všem požadavkům dialogu,“ řekl. „Musí to být regulérní *formální rozhovor*.“

Vysvětlil mi, že šamani dávného Mexika vypracovali model *formálních a neformálních rozhovorů*. Oba typy komunikace využívali k učení a vedení adeptů. *Formálním rozhovorem* rozuměli občasně systematické shrnutí všeho, čemu své žáky učili a co jim přitom řekli. *Neformální rozhovory* pak představovaly běžné každodenní objasňování konkrétních problémů, které se týkalo jen vysvětlovaného jevu a neodvolávalo se na žádná abstraktní schémata.

„Čarodějové nic nezatajují,“ pokračoval. „Vyčerpávající sdělení

všech informací používají jako manévr, kterým narušují opevnění obklopující ego.“

Začal jsem vyprávět svůj příběh. Řekl jsem donu Juanovi, že okolnosti mého života nebyly nikdy příznivé introspekci. Pokud si vzpomínám, byl můj život od rána do večera naplněn pragmatickými problémy, které vyžadovaly okamžité řešení. Vzpomínám si, jak byl můj nejoblíbenější strýc překvapen, když zjistil, že jsem nikdy nedostal žádný dárek, a to ani k Vánocům nebo k narozeninám. V době, kdy se mi s tím svěřil, jsem krátce bydlel v rodině svého otce. Považoval mou situaci za nespravedlivou. Dokonce se za to omlouval, i když s tím sám neměl nic společného.

„Je to odporné, chlapče,“ řekl mi celý rozrušený. „Chci, abys věděl, že pokud bude možné tuto záležitost napravit, postavím se stoprocentně za tebe.“

Přítom mě znovu a znovu přesvědčoval, že musím odpustit lidem, kteří ke mně byli tak nepozorní. Získal jsem dojem, že po mně chce, abych svému otci jeho nedostatek pozornosti napřed vytknul a pak mu odpustil. Strýček však zcela nepochopil jednu zásadní věc. Já sám jsem žádnou křivdu necítil. To, co po mně chtěl, vyžadovalo introspektivní postup, pomocí kterého bych si svou psychickou újmu uvědomil a pak na ni reagoval. Ujistil jsem strýce, že o tom budu uvažovat. Ne však hned, protože právě teď mě volá přítelkyně, která na mě čeká v obývacím pokoji a má naspěch.

Já sám jsem se už nikdy k tomuto tématu nevrátil, ale strýc o tom s otcem patrně promluvil. Dostal jsem totiž krásné zabalovaný dárek přezdívaný „Zvědavě a žádostivě jsem balíček rozbalil. Uvnitř byl krásný parník s klíčkem upevněným na komínu. Skvělá hračka pro děti, kterou si mohou pouštět při koupání ve vaně. Otec však zcela zapomněl, že je mi už patnáct a že jsem vlastně víceméně dospělý muž.“

Dospěl jsem, aniž bych se naučil jakémukoli sebezpytování. Když jsem se jednoho dne ocitl v zajetí zvláštního emočního neklidu, který neustále vzrůstal, bylo to pro mě něco naprosto nového. Odmítl jsem se tím zabývat a přisoudil jsem to nějakému přirozenému, periodicky se opakujícímu procesu odehrávajícímu se v těle nebo mysli. Nepřisuzoval jsem tomuto procesu žádnou racionální příčinu a domníval se, že se jedná o reakci na nějaké biochemické pochody v těle. Nižak víc jsem o něm nepřemýšlel. Neklid však narůstal a já pod je-

ho tlakem uvěřil, že se můj život ocitl na nějaké důležité křižovatce, která ode mne vyžaduje drastickou změnu. Rozuměl jsem tomu tak, že je třeba od základu předělat můj životní styl. Tato potřeba změny pro mě nebyla nijak nová. Už jsem ji kdysi pocítil, ale pak se na dlouhou dobu odmlčela.

Byl jsem rozhodnut studovat antropologii a toto rozhodnutí bylo tak silné, že jsem jeho zrušení mezi možné drastické změny života vůbec nezařadil. Ani mě nenapadlo, že bych mohl opustit školu a pustit se do něčeho jiného. Místo toho jsem začal uvažovat o možnosti změny univerzity a opuštění Los Angeles.

Chtěl jsem však situaci trochu otestovat dřív, než provedu tak zásadní změnu. Přihlásil jsem se do školy v jiném městě na celý letní semestr. Nejdůležitějším předmětem pro mě byla antropologie, kterou tam přednášel přední odborník na Indiány andské oblasti. Měl jsem představu, že mé budoucí terénní práci v tomto oboru prospěje, když se zaměřím na problematiku, která je mi emočně blízká. Domníval jsem se, že má znalost Jižní Ameriky usnadní případné kontakty s tamější indiánskou populací.

Ve stejnou dobu jsem získal práci u psychiatra, staršího bratra mého přítele. Potřeboval, aby někdo provedl obsahovou analýzu magnetofonových nahrávek sezení, na nichž mladí muži i ženy odpovídali na otázky týkající se jejich problémů. Ty sahalý od přepracování ve škole přes nesplněná očekávání až k nepochopení v rodině či potížím se sexem. Pásky byly víc než pět let staré a čekala je skartace. Ještě před zničením však byly některé cívky pomocí systému náhodných čísel vybrány ke zpracování.

Na první přednášce v nové škole hovořil profesor antropologie o své akademické kariéře a zcela oslňoval studenty rozsahem znalostí a množstvím publikovaných prací. Byl to vysoký a hubený čtyřicátník s modrýma očima. Na jeho fyzickým vzhledu mě upoutaly právě oči zvyrazněné tlustými skly brýlí. Jak mluvil a otáčel hlavou, pohybovaly se nazávisle na sobě a měřily různými směrem. Šlo patrně o zdánlivý pohyb způsobený tlustými skly, ale na mě to přesto působilo znepokojivě. Profesor byl na antropologa, kteří byli v době mých studií pověstní svým neformálním vzhledem, velice dobře oblečení. O archeologických například studentů tvrdili, že jsou posedlí datováním pomocí radioaktivního uhlíku, a proto se nikdy nemýjí.

Od ostatních profesorů ho však neodlišoval jen fyzický zjev, ale pře-

devším způsob řeči. Každé slovo vyslovoval tak pečlivě, že jsem se s tím ještě nesetkal, a některé výrazy zdůrazňoval protažením. Jeho intonace připomínala cizince, ale já věděl, že je to póza. Určité fráze vyslovoval jako Angličan a jiné jako revivalistický kazatel.

Navzdory své pompéznosti mě od začátku fascinoval. Jeho sebe-důležitost byla tak očividná, že si jí po pěti minutách přednášky už nikdo nevěšmal. Přednáška sama byla bombastickou přehlídkou znalostí prošípanou sebechválou. Posluchače ovládal mistrovsky. Všichni studenti, se kterými jsem o tom hovořil, cítili k tomuto výjimečnému muži jen obdiv. Byl jsem s vývojem situace velmi spokojen. Zdálo se, že přesun do jiné školy a jiného místa probíhá hladce. Nové prostředí se mi velmi líbilo.

Zároveň jsem se pustil do své práce na páskách, která mě zaujala do té míry, že jsem pronikl do laboratoře, abych mohl poslouchat celené záznamy a nejen přidělené úseky. Hned od začátku mě fascinovala jedna věc. Ze všech pásek jsem slyšel mluvit sebe. Když uplynulo několik týdnů a já vyslechl další záznamy, proměnilo se mé zaujetí v čistou hrůzu. Vše, co se z pásek ozývalo, se včetně otázek psychiatrů točilo kolem mě. Ti lidé jako by hovořili z hlubin mé osobnosti. Nikdy předtím jsem necítil takový odpor. Ani ve snu mě nenapadlo, že někdy uslyším nekonečné opakování sebe sama z úst tolika mužů a žen. Moje individualita, kterou jsem od narození pocítoval, se pod náporom tohoto poznání začala beznadějně hroutit.

Pustil jsem se do nechtutného procesu znovunabytí osobnosti. Podvědomě jsem si zvolil velice absurdní metodu. Snažil jsem se překonat krizi nekonečnými rozhovory sama se sebou. Ujasňoval jsem si v hlavě všechny okolnosti podporující mou jedinečnost a ty jsem si pak nahlas vyprávěl. Zažil jsem přitom i velice neobvyklou věc. Svým hlasitým monologem, který mě ujišťoval o mé odlišnosti od ostatních, jsem sám sebe několikrát probudil i ze sna.

Pak jsem jednou v noci zažil další šok. K ránu mě vzbudilo rázné bušení na dveře, jakému mí přítelé říkali „gestapácké zaklepání“ a které málem vyrazilo dveře z pantů. Vyskočil jsem z postele a podíval se kukátkem na chodbu. Stál tam můj šéf psychiatr. Byl jsem přítelem jeho mladšího bratra a to nás propojilo i osobně. Rychle jsme se spřátelili a teď jsem ho měl na svém prahu. Rozsvítil jsem a otevřel dveře.

„Pojď dál,“ řekl jsem. „Co se stalo?“

Bylo tři hodiny ráno. Z jeho propadlých očí a ztrhaného výrazu jsem viděl, že je hluboce rozrušen. Vešel dovnitř a posadil se. Dlouhé černé vlasy, které byly jeho pýchou, visely spíhleh přes obličej. Ani se nenamáhal je pročesnout a vrátit jim jejich obvyklý vzhled. Měl jsem ho velice rád. Představoval starší verzi mého přítele v Los Angeles. Stejně jako on měl huňaté černé obočí, pronikavé hnědé oči, hrana-tou čelist a masité rty. Jeho svrchní ret byl obdařen zvláštní vráskou a při určitém úsměvu se zdánlivě zdvojoval. Často mluvil o tvaru svého nosu, který označoval jako impertinentní a ctižádostivý. Říkával, že v jeho profesi představuje podobný nos výhru.

„Co se stalo!“ opakoval posměšně a jeho horní ret se nekontrolovatelně třásl. „Všechno se mi stalo dneska v noci!“

Seděl zmatený a dezorientovaný na židli a hledal slova. Vstal, přešel ke gauči a svalil se na něj.

„Nestačí, že nesu odpovědnost za všechny své pacienty,“ spustil nařkávě, „za svůj výzkumný grant, za ženu a za děti. Dneska jsem si naložil další zasraný břemeno. A nejvíc mi na tom vadí, že to byla moje chyba. Moje blbost, díky které jsem důvěřoval tý pitomý piče.“

„Řeknu ti, Carlosi,“ pokračoval, „že není nic odpornějšího, nechtutnějšího a víc k zblití než chtivá ženská. Víš, že nejsem žádný misogyn. Ale teď mi připadá, že každá piča je jenom piča. Chlípna a falešná.“

Nevěděl jsem, co mu říct. Nakonec to, co říkal, nevyžadovalo ani potvrzení, ani odmítnutí. Stejně bych se mu neprotivil, neměl jsem na to dost energie. Chtělo se mi spát, ale on mluvil, jako by na tom závisel jeho život.

„Ty znáš Theresu Manningovou, že jo?“ zeptal se mě, jako by mě z něčeho obviňoval.

Na okamžik jsem si myslel, že mě chce nařknout z pletek s touto mladou a krásnou studentkou, která současně pracovala jako jeho sekretářka. Než jsem však mohl reagovat, pokračoval.

„Theresa Manningová je kráva. Je to chudinka. Pitomá bezohledná ženská, které jde v životě jen o to, aby sballila každého, kdo je trochu známější a významnější. Myslím jsem si, že je inteligentní a citlivá. Hledal jsem u ní porozumění, pochopení, něco, co bych s ní rád sdílel. Tak nějak jsem si ji představoval na základě toho, jak se dělala. Ve skutečnosti je však opizdlá a degenerovaná. A taky nevyčítelně nespřátá.“

Jak tak pořád povídal, začínal jsem chápat, o co jde. Psychiatr zřejmě se svou sekretářkou právě něco nepříjemného zažil.

„Od toho dne, kdy u mě nastoupila,“ vyprávěl dál, „sem věděl, že ji sexuální přitahuju, ale nikdy se v tom smyslu jasně nevyjádřila. Byly to jen samé pohledy a narážky. Srát na to. Dneska odpoledne už jsem toho měl plný zuby a udeřil na ni rovnou. Stoupl jsem si před její stůl a řekl: „Ty víš, co chceš, a já vím, co chci já.““

Poté mi začal velice obsérně líčit, jak své sekretářce pevně a s chladnou myslí oznámil, že ji v půl dvanácté večer očekává ve svém bytě naproti škole. Dál jí sdělil, že své zvyky nikdy kvůli nikomu nemění. Do jedné v noci čte, studuje a pije víno. Pak teprve odchází do postele. Kromě domku na předměstí, kde žil se svou ženou a dětmi, si totiž držel i byt ve městě.

„Byl jsem si naprosto jist, že to bude něco výjimečného, něco nezapomenutelného,“ řekl a povzdychl si. Jeho hlas sklouznul do měkkého tónu, kterým lidé sdělují intimní záležitosti. „Dokonce jsem jí dal klíč od bytu,“ dodal a hlas se mu zlomil.

„Poslušně přišla přesně v jedenáct třicet,“ pokračoval. „Otevřela si svým klíčem a jako had vklouzla tiše do ložnice. Velice mě to vzrušilo. Neočekával jsem žádné problémy. Bylo jasné, že svou roli zná. Patrně si šla lehnout, nebo se dívá na televizi. Zabral jsem se do práce a bylo mi jedno, co dělá. Měl jsem ji na háku.“

„Když jsem ovšem vešel do ložnice,“ pokračoval a hlas měl stažený do ublíženého tónu, „Theresa se na mě vrhla jako zvíře a hned šla po mým ptáku. Nedala mi ani čas, abych odložil láhev a dvě sklenice, které jsem přinesl s sebou. Měl jsem tolik duchapřítomnosti, že jsem obě bakaratové sklenice položil bezpečně na podlahu. Ale láhev odlétla přes pokoj v okamžiku, kdy mě popadla za koule silou, jako kdybych je měl z kamene. Chtěl jsem ji praštit. Vlastně jsem zarval bolestí, ale ji to nezastavilo. Uchichla se jako šílenec a sdělila mi, že jsem velice sexy.“

Potřásal hlavou nahromaděným vztekem a pokračoval přitom ve vypravování. Byla ve své žádosti tak nestoudná a tak sobecká, že si vůbec neuvědomovala mužskou potřebu chvilky klidu, pocitu domova a bezpečí. Ačkoli její role vyžadovala spíše vcítění a porozumění, vytáhla mu místo toho Theresa Manningová jediným velmi zručným pohybem přirození z kalhot. Bylo jasné, že už to dělala nejmíň stokrát.

„Moje veškerá smyslnost se rozpustila v hrůze. Byl jsem emočně

vykastrován. Mé tělo tu chlípnou samici okamžitě odmítlo. Jen můj chtíč mi zabránil, abych ji nevyhodil na ulici.“

Aby neztratil tvář svou impotencí, rozhodl se pro orální sex. Chtěl ji pomocí orgasmu znovu ovládnout a dostat ji pod svou kontrolu. Ale jeho tělo ženu odmítalo tak, že toho nebyl schopen.

„Už se mi ani nezdála krásná, ale ošklivá. Když byla oblečená, šaty zakrývaly její tlustá stehna. Jakmile se však svlékla, její stehna se rozlila do záhybů bílého masa. Štíhlost, kterou předstírá svým oblečením, je podvod. Nic takového neexistuje.“

Z psychiatra vytékal jed nenávisti způsobem, který bych od něj nikdy nečekal. Trásl se vztekem. Snažil se vypadat klidně a kouřil cigarety za cigaretou.

Vyprávěl, že orální sex byl ještě šilenější a odpornější než normální soulož. Už se málem pozvracel, když ho ta pitomá nána kopl do břicha, shodila z jeho vlastní postele a nazvala impotentním teploušem.

V tomto místě vyprávění už psychiatrovy oči plály nenávistí. Trásl se mu rty a byl bledý jako křída.

„Musím jít do tvý koupelny,“ řekl. „Musím se vykoupat. Cítím její píchu i v dechu.“

To už skoro brečel a já bych byl dal cokoli za to, abych u toho nemusel být. Snad za to mohla má únava, nebo hypnotický tón jeho hlasy, ale já místo výpovědi psychiatra slyšel fňuka ve střížnosti studenta z pásky, který z nějakého podružného problému vytvářel svým obsesivním žvaněním obrovský malér. Mé martýrium skončilo okolo deváté ráno. Měl jsem přednášku, a tak psychiatr musel odejít i se svým splasklým egem.

Vešel jsem do třídy plný úzkosti a nepotlačitelného pocitu zbytečnosti. Vzápětí jsem dostal ránu, která mě dorazila úplně a zcela mě vyválčila z touhy po nějaké drastické změně. Já sám jsem se na sérii přehod, které rozdrtily mé předchozí rozhodnutí, nijak aktivně nepodílel. Prostě se navršily jedna na druhou, jako by byly řízeny a stupňovány neviditelnou rukou.

Profesor antropologie zrovna přednášel o Aymarech, Indiánech z náhorních planin Bolívie a Peru. Nazýval je „aj-mé-rá“. Zvláštním protažením slova jasně naznačoval, že jeho výslovnost je ta jediná správná. Mluvil o přípravě alkoholického nápoje z kvašeného zrní zvaného *chicha*. I název tohoto piva opět nevyšloval normálně „čí-ča“,

ale spíše jako „čaj-ča“. Říkal, že jeho přípravou se zabývají kněžky, které Aymarové považují za polobohyně. Vařenou kukuřici určenou k přípravě nápoje nejprve rozžvýkají a pak ji vyplivnou do společné mísy. Dodávají tak do zářezu potřebný enzym obsažený v lidských slinách. Při zmínce o slinách se celá třída oříásla teatrální hrůzou.

Profesor se zdál být ohlasem svého prohlášení potěšen. Kuckal se potlačovaným smíchem jako zlomyslný fraček. Sdílel posluchačům, že kněžky připravující *čičtu* jsou přebornice ve žvýkání. Pak se rozhlédl po prvních řadách, kde se tísnily především mladé dívky, a vypálil svou smrtící ránu.

„Dostalo se mi p-r-r-r-ivilegovaného pozvání,“ pronesl svým afektovaným tónem, „abych s jednou z oněch ‚žvýkaček čaj-čí‘ strávil noc. Jejich zručnost v ovládání žvýkacích svalů je neuvěřitelná. Dokáží neskutečné zázraky.“

Znovu se rozhlédl po zmatených posluchačích a dramaticky se odmlčel. Do ticha zazněvalo jen jeho samolibé kuckání. „Myslím, že víte, kam mřím,“ prohlásil nakonec a vypukl v hysterický smích. Celá posluchárna vypukla po profesorově extempore v huronský řev. Pět minut bylo slyšet jen smích a záplavu otázek. Na žádnu z nich neodpověděl, pouze se stále hloupě pochichtával.

Byl jsem tlakem z magnetofonových nahrávek, psychiatrovou zpo- vědí a profesorovou historkou o „žvýkačkách čaj-čí“ tak zdeptán, že jsem v jediné chvíli opustil práci, ukončil studia a vrátil se zpátky do Los Angeles.

„Všechno, co jsem zažil s psychiatrem a profesorem antropologie, mě uvrtlo do dosud nepoznaného emočního stavu,“ světil jsem se do- nu Juanovi. „Napadá mě jen název introspekce. Bez přestávky jsem sám se sebou hovořil.“

„Tvá choroba je velice prostá,“ odpověděl don Juan se smíchem. Má situace ho zřetelně pobavila. Nebyl jsem schopen toto pobavení sdílet, nic žertovného jsem na ní neshledával.

„Tvůj svět končí,“ řekl don Juan. „Jedno tvé období je u konce. A ty si myslíš, že tě ten svět, který jsi dosud pokládal za jediný, jen tak be- ze všeho pustí. Kdepak. Bude se pod tebou svíjet a prašit tě svým oca- sem.“

PRAVDA, KTERÉ JSEM SE NEDOKÁZAL PODÍVAT DO OČÍ

Los Angeles jsem považoval vždycky za svůj domov. Nebyla to vě- domá volba. Odjakživa jsem se v tomto městě cítil, jako bych se tam byl narodil a mé emoční propojení s ním bylo naprosté. Miloval jsem Los Angeles tak, že jsem o tom ani nepotřeboval mluvit, abych se o svém citu ujistil, nebo ho obnovil.

Měl jsem tam skupinu přátel, kteří pro mě představovali něco ja- ko rodinu. Byli přímo součástí mého života. Přijal jsem je do sebe stej- ně jako jsem přijal město. Jeden z nich kdysi napůl žertem prohlásil, že se všichni vzájemně láskyplně nenávidíme. Oni si podobné ambi- valentní emoce mohli dovolit. Měli v Los Angeles emoční oporu ve svých rodičích a životních partnerech. Já nic takového neměl. Měl jsem jenom je.

Z nějakého důvodu jsem se stal důvěrníkem většiny z nich. Jeden po druhém mně vyfělevali své problémy a svěřovali rány, které jim osud uštědřoval. Byli mi tak blízcí, že mě jejich problémy a stesky připa- daly naprosto normální. Celé hodiny jsem s nimi rozmlouval o na- prosto stejných věcech, které mě tak poděsily u psychiatra a na jeho nahrávkách.

Dokonce jsem ani nevnímal, jak jsou všichni mí přátelé onomu psychiatrovi či výše zmíněnému profesoru antropologie podobní. Nikdy jsem si neuvědomil napětí, které je prostupovalo. Všichni si za- palovali jednu cigaretu od druhé, ale já si toho nevnímal, protože jsem kouřil zrovna tak a byl stejně napjatý jako všichni. Nebyl jsem si vědom ani afektovanosti jejich mluvy, i když byla očividná. Huhla- li jako západáci, ale dělali to zřetelně schválně a bylo to znát. Dokon- ce jsem si nikdy nevnímal ani jejich vulgárních narážek. Smyslnost pro ně byla intelektuální hříčka a nikoli prožitek.

Můj pohled do zrcadla začal, když na mě přítel Pete vysypal svůj poslední problém. Přišel mě navštívit s rozbitou tváří. Měl nateklé rty a jeho levé oko, které očividně dostalo zásah, už začínalo hrát do

modra. Nedal mi ani příležitost, abych se zeptal, co se mu stalo, a už značně rozčileně vyprávěl, že se jeho žena v rámci své práce účastnila vikendového setkání realitních agentů a že se jí tam stalo něco hrozného. Podle jeho vzhledu jsem usoudil, že byla zraněna či možná i zabita při nějaké autonehodě.

„Je v pořádku?“ zeptal jsem se rychle.

„Samozřejmě, že je v pořádku,“ vyštěkl. „Je to čubka a děvka, a těm se může stát jen, že je někdo přerážne, což je to, o co jim jde.“

Pete zuřil. Trásl se, až se skoro kroutil. Jeho husté kudrnaté vlasy mu trčely na všechny strany. Normálně je měl velmi pečlivě učešané, ale teď vypadal jako šílenec.

„Až do rána bylo všechno v pořádku,“ pokračoval. „Ale dneska ráno mě poté, co jsem vyšel ze sprchy, práskla do nahého zadku ručním klem jako bičem. Okamžitě jsem poznal, že se vyspala s někým jiným.“

Jeho způsob uvažování mě udivil. Musel jsem se ho zeptat, jak z prásknutí ručником poznal, že k něčemu takovému došlo.

„Blbec by z toho nic nepoznali!“ vyprskl jedovatě. „Ale já Patricii znám a vím, že ještě v pátek předtím, než odjela na to setkání, prásknout ručником neuměla! Během celého našeho manželství se to nikdy nenaučila. Někdo ji to naučil a přitom museli být nazí. Okamžitě jsem ji popadl pod krkem a pravdu z ní vytřásl. Takže jo. Spí se šéfem.“

Pete pokračoval, že si to šel s jejím šéfem vyřídít k němu do kanceláře, ale toho chránili chlapi z ochranky, kteří Peteho vyhodili na parkoviště. Házel pak ještě kameny do okna kanceláře, aby ho rozbil, ale strážci mu oznámili, že pokud se mu to podaří, půjde v lepším případě do kriminálu, v horším že pak dostane kulku do hlavy.

„Takže to oni tě zmlátili, Pete?“ zeptal jsem se.

„Ne,“ odporoval. „Šel jsem ulicí pryč a vstoupil do kanceláře autobazaru. Praštil jsem prvního prodáváče, který se objevil. Byl překvapen, ale nerozčílil se. Řekl mi: ‚Klid, pane, uklidněte se! Můžeme si to vyjasnit.‘ Praštil jsem ho znovu přes ústa a to už se nasral. Byl to pořádný chlap a když mě zasáhl do oka a do úst, složil jsem se na zem. Probral jsem se na gauči v jejich kanceláři. Když jsem zaslechl přijíždět sanitku, vyskočil jsem a utekl. Šel jsem rovnou k tobě.“

Zhroutil se a rozplakal. Udělal se mu nevolno. Vypadal hrozně. Zavolal jsem jeho ženu a ta se dostavila během deseti minut do mé-

ho bytu. Poklekla před Petem a přisahal, že miluje jen jeho. Že to všechno ostatní byla pitomost. Jejich láska je otázkou života a smrti, zatímco ty ostatní chlapy si ani nepamatuje. Oba se dosyta vyplakali a samozřejmě si odpustili. Patricie měla tmavé brýle, které skrývaly monokl na pravém oku – Pete byl levák. Mě si vůbec nevšímal a když odcházel, zcela na mou přítomnost zapomněl. V těsném objetí vyšli ven a dveře nechali otevřené.

Můj život zdánlivě ubíhal pořád stejně. Přátelé se ke mně chovali jako předtím. Chodili jsme spolu na mejdany, do kina a vyhledávali restaurace, kde člověk mohl za cenu jednoho jídla sníst všechno, co se do něj vešlo. Navzdory této pseudonormální situaci se v mém životě objevil nový faktor. Připadalo mi, že se stávám malicherný. Svě přátele jsem za jejich chování odsuzoval stejně jako svého přítele psychiatra nebo profesora antropologie. Ale kdo jsem já, abych si osoboval právo posuzovat ostatní.

Usadil se ve mně pocit viny. Odstup od přátel vyvolal vnitřní rozpoložení, které jsem až dosud nepoznal. Nejhorší však nebylo to, že jsem je soudil, ale to, že mi jejich problémy a stesky začaly připadat zcela banální. Byl jsem pořád tentýž člověk a oni se také nezměnili. Vyslechl jsem všechna jejich reptání už tisíckrát a vždycky jsem přitom cítil jen identifikaci s problémy, se kterými se na mě obraceli. Můj nový postoj ve mně vyvolával hrůzu.

Pochopil jsem smysl rčení, že čert sere vždycky na jednu hromadu. K totálnímu rozkladu mého způsobu života došlo poté, co mě můj přítel Rodrigo Cummings požádal, abych ho zavezl na letiště v Burbanku, odkud mu letělo letadlo do New Yorku. Byla to od něj zoufalá a velice dramatická akce. Domníval se totiž, že ho v Los Angeles drží nějaké prokletí. Jeho přátelé však skutečnost, že se mu nikdy nepodařilo odjet z města autem, považovali spíš za velice směšnou. Po každé, když se pokusil odjet do New Yorku, auto se mu rozbilo. Jednou se dostal až do Salt Lake City. Tam se mu však vylágoval motor a Rodrigo musel nechat auto na vrakovišti. Ale většinou skončil svou pouť už na předměstí Los Angeles.

„Co se to děje s tvými auty, Rodrigo?“ zeptal jsem se ho jednou, veden čirou zvědavostí.

„Nevím,“ odpověděl se špatně skrývaným pocitem viny. A pak hlasem, který se podobal hlasu profesora antropologie v jeho kazatelské poloze, prohlásil: „Snad je to tím, že jakmile se dostanu na volnou sil-

nici, ovládne mě pocit svobody, který mě nutí zrychlit jízdu. Otevřu naplno všechna okénka, aby mi vítr vál přímo do tváře. Cítím, že jsem na cestě za něčím novým.“

Bylo mi to jasné. Jeho auta byly vesměs staré křápy, které zmíněné zrychlení nevydržely. Prostě pokaždé zavařil motor.

Ze Salt Lake City se Rodrigo vrátil do Los Angeles stopem. Pocho-pitelně mohl dostopovat až do New Yorku, ale to ho vůbec nenapad-lo. Zdálo se, že Rodriga sužuje stejná záležitost jako mě. Nevědomá vášeň pro Los Angeles, které odmítá za každou cenu opustit.

Jednou vyjel v autě, které bylo v dokonalém technickém stavu. Bez problémů v něm mohl urazit celou cestu, ale Rodriga zřejmě Los An-geles opustit nechtěl. Dojel až do San Bernardina, kde zašel do kina na *Deset příkázání*. Film v něm vyvolal veliký stesk po Los Angeles, a tak se Rodrigo vrátil. Plakal a stěžoval si mně, že ho to prokláté měs-to sevřelo zdmi, které je nemožné prorazit. Jeho žena byla návratem potěšena a stejně tak i jeho přítelkyně Melissa, a to přesto, že mu mu-sela vrátit slovníky, které jí před svým odjezdem daroval.

Jeho zoufalý pokus o dosažení New Yorku letadlem byl o to dra-matičtější, že si na letenku vypůjčil peníze od přátel. Říkal, že je ne-vrátí, čímž si chtěl uzavřít cestu nazpět.

Hodil jsem jeho zavazadlo do kufru a vyrazili jsme na letiště v Bur-banku. Poznámenal, že letadlo neodletí před sedmou večer. Bylo brzo odpoledne, a tak jsme měli dost času zajít ještě do kina. Mimo to se Rodrigo chtěl podívat naposled na Hollywood Boulevard, kolem kte-rého se točily všechny naše společné akce.

Shlédli jsme dlouhý a drastický film, který na sebe upoutal celou Rodrigovu pozornost. Když jsme vyšli z kina, byla už tma. Spěchal jsem na letiště přečpanými ulicemi. Rodrigo chtěl, abych se vyhnul dál-nici, kde tou dobou bývala zácpa. Letadlo startovalo právě v okamžiku, kdy jsme dorazili na letiště. To byla poslední rána. Poražený Rodri-go odešel k pokladně, aby vrátil lístek. Zapsali si jeho jméno a řekli mu, že peníze dostane za šest až dvanáct týdnů poštou z Tennessee, kde sídlí hlavní účtárna společnosti.

Vrátili jsme se do čimžáku, kde jsme oba bydleli. Protože se Rodri-go tentokrát s nikým nerozloučil, nikdo si jeho pokusu o únik nevěšiml. Jediný nepřijemný následek nepodařeného výletu spočíval v tom, že prodal své auto. Požádal mě, abych ho odvezl k rodičům, protože hod-lal požádat svého otce o peníze za lístek, které musel vrátit věřitelům.

Pokud jsem si pamatoval, Rodrigův otec vždy svého syna vysekal z každé problematické situace, do které se dostal. Jeho heslem bylo: „Žádný strach, ještě je tady Rodrigo senior!“ Poté, co vyslechl žádost o půjčku na zaplacení půjčky, zatvářil se velice smutně. Sám měl ve-liké finanční problémy.

Vzal svého syna kolem ramen a pravil: „Tentokrát ti, chlapče, ne-můžu pomoci. Ted už se můžeš začít bát, Rodrigo senior tu už není.“

Zoufale jsem se snažil soucítit se svým přítelem tak, jak jsem to dě-lával dřív. Nešlo to. Stále mi v hlavě znělo jen otcovo prohlášení. Byl jsem fascinován jeho osudovou konečností.

Cítil jsem zoufalou potřebu navštívit dona Juana. Nechal jsem v Los Angeles všeho být a vydal se do Sonory. Tam jsem svému učitelovi vyprávěl vše o podivných pocitech, jež se mě zmocňovaly v sou-vislosti s mými přáteli. „Začal jsem je soudit,“ řekl jsem a vzlyknul nevolí.

„Nezabývej se tolik bezvýznamnými věcmi,“ řekl don Juan chlad-ně. „Přece už víš, že celé období tvého života končí. Nicméně nic ne-dorazí na svůj konec, dokud král nezemře!“

„Jak to myslíte, done Juane?“

„Ty jsi ten král a jsi stejný jako tví přátelé. To je ta pravda, která te-bou otrásá do základů. Můžeš ji přijmout, což se ti nedáří. Nebo si mů-žeš pořád opakovat: „Nejsem takový, nejsem takový.“ Já ti však sľibu-ji, že si jednoho dne stejně uvědomíš, že je to pravda a že jsi úplně stejný.“

SETKÁNÍ, JEMUŽ SE NEDALO VYHNOUT

Jedna věc mi nedala spát. Musel jsem odpovědět na nejdůležitější dopis, jaký jsem kdy dostal, a musel jsem to udělat za každou cenu. Bránila mi v tom jednak lenost, jednak snaha napsat dopis, který by zas působil. Před několika měsíci mi napsal přítel antropolog, díky jemuž jsem se setkal s donem Juanem Matusem. Zajímal se o mé studium a chtěl, abych ho navštívil. Napsal jsem mu postupně tři dlouhé dopisy. Ale když jsem je po sobě znovu přečetl, zdály se mi tak banální a současně servilní, že jsem je roztrhal. Nevýjadřovaly ani hloubku mé vděčnosti, ani můj citový vztah k němu. Rozhodl jsem se tedy, že mu nebudu psát, že ho rovnou navštívím a své přehody s donem Juanem mu budu vyprávět přímo. Cestu jsem však neustále odkládal, neboť mi nebylo jasné, co to vlastně s donem Juanem podnikám. Chtěl jsem svému příteli předložit něco hotového, dokončeného. Zatím jsem měl jen nějaké vágní představy, které by jeho kritické oči nikdy nemohly přijmout jako vážný antropologický výzkum v terénu.

Jednoho dne jsem se dozvěděl, že přítel zemřel. Jeho smrt mě uvrtla do jedné z těch nebezpečných mlčenlivých depresí. Nemohl jsem vyjádřit své city, protože jsem nebyl schopen si je ujasnit. Zmocnila se mě směsice sklíčenosti, malomyslnosti a viny z toho, že jsem mu ani nenapsal, ani ho ne navštívil. Zanedlouho poté jsem zajel za donem Juanem. Když jsem k němu dorazil, posadil jsem se na svou bedničku na verandě a hledal slova, která by nebyla banální a přesto by vyjadřovala mou sklíčenost ze smrti přítele. Z nepochopitelného důvodu don Juan znal důvod mého trápení, a tudíž i příčinu náhlé návštěvy u něj.

„Ano,“ řekl suše. „Vím, že zemřel tvůj přítel antropolog, který tě dovedl ke mně. Znáám dokonce přesný okamžik jeho smrti. *Zřel jsem ho.*“

Jeho prohlášení mnou otřásl do základů.

„Už dávno jsem věděl, že se to přihodí. Dokonce jsem ti to řekl, ale tys to odmítl. Jsem si jist, že si na to ani nepamatuješ.“

Pamatoval jsem si každé slovo, ale tenkrát jsem tomu neporozu-

měl. Don Juan prohlásil za důležitou skutečnost, že nás vzájemně seznámil člověk, kterého on *zřel* jako umírajícího.

„*Zřel* jsem smrt jako vnější sílu, která už otevírá tvého přítele,“ řekl mi tehdy. „Všichni máme pod pupkem energetickou trhlínu. Tato trhlína, kterou čarodějové nazývají *průřva*, je v mládí uzavřena.“

Sdětil mi, že za normálních okolností jsou čarodějové schopni trhlínu rozpoznat jen podle jiného zbarvení v bělavém světle zářící koule. Ale když se blíží smrt, stává se tato trhlína velmi zřetelnou. Ujistil mě, že *průřva* mého přítele byla zešířoka otevřena.

„A co je na tom všem tak důležité, done Juane?“ zeptal jsem se mechanicky.

„Je to smrtelně důležité,“ odpověděl. „Duch mi naznačoval, že něco se blíží ke svému konci. Myslím jsem si, že se jedná o můj život, a přijal jsem to tak vděčně, jak jen jsem mohl. Teprve později mi došlo, že nekončí můj život, ale celá linie předání.“

Netušil jsem tehdy, o čem to vlastně mluvím. Nebral jsem to vážně. Bral jsem to stejně jako všechno ve svém životě. Jako pouhé řeči. „Tvůj přítel ti několika slovy naznačil, že umírá,“ řekl don Juan. „Ale tys to vzal stejně jako to, co jsem říkal já. A v obou případech ses rozhodl se tím dále nezabývat.“

Neměl jsem co říct. To, co jsem právě vyslechl, mě zcela zdtřilo. Nejradši bych se byl propadl do bedničky, na které jsem seděl, a nechal se pohltit zemí.

„Ale to není tvá vina, že si nevíš máš podobných věcí,“ pokračoval don Juan. „Je to tvým mládím. Máš kolem sebe tolik věcí, které chceš uskutečnit. Jsi obklopen tolika lidmi. Nejsi ve střehu. Nakonec nikdo tě nikdy bdělosti neučil.“

Ve snaze uhájit poslední baštu a udržet si svou představu o vlastní všímavosti jsem dona Juana upozornil, kolikrát jsem překonal situace, ve kterých šlo o život. Situace, které vyžadovaly plnou bdělost a bystrost. Ně, že bych byl nevíšimavý. Prostě se jenom dostatečně neorientuji, co mou pozornost vyžaduje a co nikoli.

„Bdělost není jen všímavost,“ řekl don Juan. „Bdělost pro čaroděje je znamenání, že si uvědomuje celou strukturu každodenního světa a tudíž i věci, které zdánlivě s tím, co se děje, nesouvisí. Na tom výletě, který jsi podnikl se svým přítelem předtím, než jsi potkal mě, sis všímal pouze podrobností, které byly očividné. Nevšímal sis, jak je stravován smrtí. Něco v tobě si toho však povšíml.“

Začal jsem se bránit a tvrdil jsem, že to, co říká, není pravda.

„Neskrývej se za zbytečnosti,“ řekl obviňujícím tónem. „Postav se jako chlap. Alespoň když jsi se mnou, přijmi odpovědnost za to, co víš. Neztrácej se ve vnější struktuře světa, která s tím, co se děje, vůbec nesouvisí. Kdybys nebyl tak soustředěn na sebe a své problémy, byl bys poznal, že je to jeho poslední výlet. Byl by sis všiml, že uzavírá své účty, navštěvuje lidi, kteří mu pomohli a loučí se s nimi.“

„Jednou jsem s tím tvým přítelem mluvil,“ pokračoval. „Pamatoval jsem si ho tak jasně, že jsem vůbec nebyl překvapen, když tě ke mně přivedl. Nemohl jsem mu tehdy pomoci. Nebyl to člověk, kterého jsem hledal. Z hloubi své čarodějnické prázdnoty, z hloubi svého čarodějnického ticha jsem mu však popřál vše dobré. Proto vím, že se na svou poslední cestu vydal proto, aby poděkoval všem, kteří pro něj v životě něco udělali.“

Připustil jsem, že má don Juan pravdu. Skutečně jsem si nevěštil mnoha podrobností, ale bylo to tím, že pro mě tenkrát nic neznamenalo. Nechápal jsem například, proč se můj přítel tak často kochá pohledem na krajinu. Zastavoval auto, jen aby se mohl dívat, a pak několik hodin zíral na vzdálené hory, poušť nebo říční údolí. Považoval jsem to za stupidní sentimentalitu chlápka středního věku. Dokonce jsem mu jednou naznačil, že si patrně trochu moc přihnul. Odpověděli mi, že za určitých složitých okolností umožní alkohol člověku okamžik odpoutání a klidu. Chvíli na to, aby mohl vychutnat něco, co je neopakovatelné.

„Ve skutečnosti to byl výlet určený jen jeho očím,“ řekl don Juan. „Čarodějové se na podobné výlety vypravují také a pak je důležité pouze to, co vstřebávají jejich oči. Tvůj přítel se osvobozoval od všeho povrchního.“

Svěřil jsem se donu Juanovi, že jsem jeho závěry o svém příteli odmítl především proto, že jsem někde v neznámých hlubinách srdce věděl, že má pravdu.

„Čarodějové nikdy neříkají věci jen tak,“ odpověděl. „Velice pečlivě vážím vše, co povídám tobě nebo někomu jinému. Rozdíl mezi tebou a mnou je v tom, že nemám žádný čas nazbyt a jedním podle toho. Ty si na druhé straně myslíš, že máš k dispozici neomezené množství času, a také se tak chováš. V našem chování se to odráží tak, že já pečlivě měřím, co říkám nebo dělám, zatímco ty nikoli.“

Připustil jsem, že má pravdu, ale ujistil jsem ho, že mi to ani v nejmenším nepomáhá překonat zmatek a smutek, ve kterém jsem se díky smrti svého přítele ocitl. Začal jsem ze sebe sypat všechny své pletené emoce. Řekl jsem donu Juanovi, že jsem si nepřijel pro radu. Že od něj očekávám nějaký čarodějný recept, který by ukončil mé trápení. Někjaký přírodní relaxant. Cosi jako přirozené Valium. Don Juan nevěřičně potřásl hlavou.

„Tedy ty jsi na mě příliš velké sousto! Přistě budeš chtít čarodějnickou medicínu, která by odstranila vše, co tě trápí. A to vše bez jakékoli námahy z tvé strany, s výjimkou námahy spojené s polykáním. Čím horší chuť, tím lepší výsledek. To je motto lidí západní kultury. Chcete výsledek – jedna dávka a jste vyléčení.“

„Čarodějové se dívají na věci jinak,“ pokračoval. „Protože nemají času nazbyt, věnují se naplno všemu, co se před nimi objeví. Tvůj zmatek vyrůstá z nedostatku věcnosti, který způsobil, žeš nebyl schopen svému příteli patřičně poděkovat. Všem se nám to děje. Nevysjadřujeme své skutečné pocity, a když se k tomu konečně odhodláme, je pozdě, protože čas vypršel. I tobě vypršel. Měl jsi mu v Arizoně pořádně poděkovat. Dal si tu práci, vzal tě s sebou a ať už tomu rozumíš nebo ne, předal ti na autobusovém nádraží svůj nejlepší úlovek. Ale v okamžiku, kdy si zasloužil tvé díky, ses na něj rozhněval a soudil jsi ho za jeho chování. A pak jsi odložil poděkování. A teď tu trčíš s kostlivcem ve skříni. Už nikdy mu nebudeš moct zaplatit, co mu dlužíš.“

Plně jsem chápal dosah toho, co mi don Juan právě sdělil. Nikdy předtím jsem si neviděl tak jasně do karet. Vlastně jsem nikdy nikomu nepoděkoval. Don Juan zavrtal ještě hlouběji.

„Tvůj přítel věděl, že umírá. Napsal ti svůj poslední dopis, aby se dozvěděl, jak si stojíš. I když jste to třeba ani jeden nevěděli, jeho poslední myšlenka platila tobě.“

Břemeno, které na mě don Juan naložil, bylo na má bedra příliš těžké. Zhroutil jsem se. Hlava se mi točila a já cítil, že upadnu. Snad to bylo tím západem. Byla to hrozná chyba přijet k donu Juanovi tak pozdě odpoledne. Zapadající slunce se zlatě lesklo a jeho světlo se odráželo na holých kopcích ležících na východ od chatrce dona Juana. Obloha byla bez mráčku. Nic se nehýbalo. Jako by se celý svět někam schoval, a přesto byl přítomen v celé své ohromujícínosti. Vnímал jsem ticho Sonorské pouště jako dýku pronikající až do morku mých

ností. Přál jsem si odejít. Chtěl jsem nastoupit do auta a odejet pryč. Toužil jsem po hluku velkoměsta, ve kterém bych se ztratil.

„Právě jsi okusil *mekonečno*,“ řekl don Juan s konečnou platností. „Vím to, protože jsem se stal tebou. Chtěl jsi odejít a nechat se pohltit něčím lidským, teplým, protikladným a stupidním. Chtěl jsi zapomenout na smrt svého přítele. Ale *mekonečno* ti to nedovolilo.“ Jeho hlas změl. „Sevřelo tě do svých nemilosrdných klepet.“

„Co si mám počít, done Juane?“

„Jediné, co můžeš udělat, je nezapomenout na svého přítele. Udržet vzpomínky na něj živé do konce svého života a snad ještě déle. Tak vyjadřuji čarodějové díky, které už nemohou vyslovit. Můžeš to považovat za hloupé, ale to je to nejlepší, co lze v podobném případě udělat.“

Byl to bezpochyby můj smutek, díky jemuž jsem uvěřil, že temperamentní don Juan podlehl stejné emoci. Okamžitě jsem však tu myšlenku zavrhl. Není to možné.

„Smutek nepředstavuje pro čaroděje nic osobního,“ vstoupil znovu don Juan přímo do mých myšlenek. „Není to tak úplně smutek. Je to spíš vlna energie, která přichází z hlubin vesmíru. Protože jsou čarodějové citliví, zachytí tuto vlnu stejně jako radiopřijímač zachytí vysílání.“

„Čarodějové dávnych časů, kterým vděčíme za celý koncept čarodějnictví, věřili, že smutek je jednou z vesmírných sil. Něčím jako je například světlo nebo *záměr*. Na čaroděje působí především proto, že nemají žádnou ochrannou štíty. Nemohou se schovat za přítele nebo studium. Nemohou se schovat za lásku, nenávisť, štěstí nebo bídu. Nemohou se skrýt za ničím.“

„Pro čaroděje,“ pokračoval don Juan, „je smutek něčím abstraktním. Neprýští z nějakého nedostatku, nesplněné potřeby nebo sebedůležitosti. Neprýští ze *mě*. Přichází z *mekonečna*. Smutek, který pocítuješ proto, že jsi nepoděkoval svému příteli, už patří do této kategorie.“

„Můj učitel nagual Julian byl vynikající herec. Také v divadle skutečně kdysi pracoval. Pojila se s tím jedna jeho oblíbená historika, která ve mně vždycky vyvolala velikou úzkost. Říkal o ní, že je to historika pro čaroděje, kteří mají vše, a přesto cítí dotek ostnu univerzálního smutku. Vždycky jsem měl pocit, že to říká přímo mně.“

Poté se don Juan pustil do vyprávění oblíbeného příběhu svého učitele. Řekl mi, že se týká člověka, který propadl hluboké melancholii.

Postupně navštívil nejlepší doktory své doby, ale žádný z nich mu nepomohl. Nakonec se dostal až k nejlepšímu z nich, k tomu, jež uzdravoval duše. Ten onomu člověku naznačil, že by osvobození od své melancholie mohl hledat v lásce. Muž mu odpověděl, že láska pro něj nepředstavuje žádný problém, že byl milován jako nikdo jiný na světě. Doktor mu proto navrhl cestu za poznáním cizích krajů. Muž odpověděl, že není na Zemi žádný kout, který by nepoznal. Další doktorův návrh směřoval k různým koničkům či sportům. I v tomto případě muž odpověděl stejně. Vše z toho zkusil a nic mu neulevilo. Doktor ho už začal podezírat, že lže. Nemohl přece uskutečnit všechno, o čem tvrdí, že zažil. Ale byl to velmi dobrý léčitel, a tak přišel s posledním návrhem.

„Aha!“ vykřikl. „Mám pro vás skvělé řešení, pane. Musíte navštívit představení nejlepšího komika našich časů. Pobaví vás tak, že zapomenete na veškerý smutek. Musíte zajít na Velikého Garricka!“

Muž pohlédl na lékaře tím nejsmutnějším pohledem, jaký si lze představit, a řekl: „Pokud je tohle vaše poslední rada, pane doktore, jsem ztracen. Není nic, co by mě mohlo vyléčit. Já jsem Veliký Garrick.“

BOD ZLOMU

vnitřního mlčení. Někomu stačí kratší doba, jiný potřebuje k tomu, aby se do tohoto stavu dostal, podstatně delší mlčení.

„Podle čeho čarodějové poznali, že už se octli ve stavu *vnitřního mlčení*, done Juane?“ zeptal jsem se.

„Stav *vnitřního mlčení* začíná pracovat v okamžiku, kdy začneš shromažďovat vnitřní mlčení,“ odpověděl. „Ale dávní čarodějové se snažili především o konečné a dramatické překročení individuálního prahu mlčení. Někteří talentovanější potřebovali k dosažení výtoužného stavu jen několik minut ticha. Jiným, méně nadaným mohlo dosažení tohoto cíle trvat i víc než hodinu. Onen křivený stav nazývali čarodějové *zastavením světa*. Pokud nastane, vše kolem nás přestává být tím, čím bylo až dosud.“

„V tomhle okamžiku se čarodějové vracejí k přirozené podstatě člověka,“ pokračoval don Juan. „Dávní čarodějové tento stav nazývali také *naprostou svobodou*. V tomto okamžiku se ztročený člověk stává svobodnou bytostí, obdařenou vnímáním, které pokračuje naší lidské představitivostí.“

Don Juan mě ujistil, že *vnitřní ticho* představuje cestu vedoucí k osvobození od posuzování. K osvobození od stavu, kdy jsou podněty přicházející z vesmíru vyhodnocovány a posuzovány smysly. Podstata světa už není více určována vědomím využívajícím při své interpretaci opakujících se zkušeností.

„Čarodějové potřebují *bod zlomu*, aby mohlo *vnitřní mlčení* začít působit,“ řekl don Juan. „*Bod zlomu* je jako malta, kterou zedník spojuje cihly. Teprve tehdy, až malta ztverdne, spojí jednotlivé cihly do společné struktury.“

Od počátku našeho společenství mě don Juan stále přesvědčoval o důležitosti a nutnosti *vnitřního mlčení*. Snažil jsem se ze všech sil tento stav po vteřinách nashromáždit. Neměl jsem však žádnou možnost, jak toto nashromáždění množství posoudit či zjistit, jak daleko se nacházím od svého osobního prahu. Snažil jsem se přidávat vteřiny, a to ani tak k potěše dona Juana, jako spíše proto, že samo shromažďování se pro mě stávalo výzvou.

Jednou jsem se s donem Juanem volně procházel po náměstí v Hermosillo. Bylo časně odpoledne oblačného dne. Bylo příjemně suché teplo. Náměstí vroubené obchody bylo plné lidí. Byl jsem v Hermosillo už několikrát, ale krámků na náměstí jsem si nikdy blíže nepovšiml. Věděl jsem, že tam jsou, ale nevěnoval jsem jim pozornost.

Jako *vnitřní mlčení* označoval don Juan zvláštní stav bytí, ve kterém se zastavuje myšlení a v jehož rámci člověk funguje na úrovních přesahujících každodenní život. Zdůrazňoval, že *vnitřní mlčení* vyžaduje zastavení *vnitřního dialogu* a představuje tudíž stav hlubokého ticha.

„Dávní čarodějové,“ řekl don Juan, „tento stav nazývali *vnitřním mlčením*, protože jsou při něm umlčeny smysly. Jsou nahrazeny jinou dovedností, která z člověka dělá magické stvoření. Schopností, od které byli lidé odříznuti ani ne tak vlastní vinou jako spíše určitou vnější silou.“

„Co to bylo za sílu, která odřízla lidi od jejich přirozených magických schopností?“ zeptal jsem se.

„Výborný cíl dalších výzkumů,“ prohlásil don Juan. „Niméně teď se o tom nebudeme, i když to představuje jeden z nejdůležitějších aspektů šamanismu dávného Mexika.“

„*Vnitřní mlčení*,“ pokračoval, „je základ, z něhož v čarodějnictví vyrůstá všechno ostatní. Veškerá naše činnost směřuje do tohoto základu, a přesto se v něm můžeme octnout jediné díky gigantickému otřesu.“

Vyprávěl, že čarodějové dávného Mexika vymysleli nesčetné techniky, jak u sebe či svých žáků vyvolat takový otřes, který by je uvrhl přímo do křiveného stavu *vnitřního mlčení*. Zkoušeli i techniky, které zdánlivě se snahou o dosažení tohoto stavu neměly nic společného. Zjistili, že jej mohou dosáhnout například skokem do vodopádu nebo nocí strávenou ve visu vzhůru nohama v koruně stromu.

Don Juan trval na tom, že podle poznatků čarodějů dávného Mexika je možné stav *vnitřního mlčení* vybudovat postupně, nashromáždit jej. Snažil se mě přimět, abych při každém cvičení *vnitřního mlčení* přidal jednu či dvě vteřiny ke společnému základu. Čarodějové dávného Mexika podle něj objevili, že různí lidé mají různé prahy dosažení

I kdyby na zhotovení plánu náměstí závisel můj život, nebyl bych ho schopen vytvořit. Na procházce jsem se snažil jednotlivé krámký rozlišit a zapamatovat si jejich polohu. Hledal jsem nějakou mnotechnickou pomůcku, která by mi pozdější rozpomenutí usnadnila.

„Jak už jsem ti říkal mnohokrát,“ vyrušil mě don Juan z mého soustředění, „každý čaroděj, jehož jsem znal, ať už to byl muž nebo žena, dříve či později dorazil ve svém životě k *bodů zlomu*.“

„To myslíte k nervovému zhroucení, nebo k čemu?“ zeptal jsem se. „To ne,“ zasmál se. „Nervovému zhroucení podléhají lidé, kteří se oddávají sami sobě, a to čarodějové v žádném případě nejsou. Mám na mysli skutečnost, že v určitém bodě je kontinuita jejich života přerušena, aby do nich mohlo vstoupit *emitivní mlčení* a stát se aktivní součástí jich samých.“

„Je velice důležité,“ pokračoval, „abys tohoto bodu dosáhl vědomě. Abys ho vytvořil uměle sám a udělal to inteligentně.“

„Co tím myslíte, done Juane?“ zeptal jsem se zcela zmaten jeho uvažováním.

„Tvůj *bod zlomu* přeruší život, který vedeš a který znáš. Všechno, co jsem ti poradil, jsi svědomitě a pečlivě prováděl. Pokud máš národní, nikdy jsi je neprojevil. Je to patrně tvůj styl. Nejsi nechápatý, ale jednáš, jako kdybys byl. Jsi si sám sebou velice jistý, ale chováš se, jako bys byl nejistý. Nejsi ustrašený, a přesto jednáš, jako by ses lidí bál. Vše, co děláš, ukazuje jedním směrem. Je třeba to změnit a to ostře a bezohledně.“

„Ale jak, done Juane, co máte na mysli?“ ptal jsem se skutečně zoufale.

„Myslím, že to všechno směřuje k jedinému. Musíš opustit své přátele. Musíš jim dát sbohem. Nemůžeš pokračovat po stezce bojovníka a nést sebou všechnu tu osobní historii. Pokud se neodtrhneš od svého způsobu života, nemohu tě dál vést.“

„Tak pozor, done Juane. Tady se asi budu muset vzepřít. Chcete po mně příliš mnoho. Na rovinu, nemyslím, že bych toho byl schopen. Moji přátelé jsou má rodina, můj bod, o který se mohu opřít.“

„Přesně tak,“ poznamenal. „Opíráš se o ně. A proto musíš pryč. Čaroděj se opírá o jedinou věc, o *nekonečno*.“

„Ale jak chcete, abych to udělal, done Juane?“ zeptal jsem se smutně. Jeho požadavek mě naprosto zaskočil.

„Prostě odejdeš,“ řekl věcně. „Odejdeš od nich pryč jakýmkoliv způsobem.“

„A kam půjdu?“ zeptal jsem se.

„Doporučuji ti pronajmout si pokoj v jednom z těch barvotiskových hotelů. Čím osklivější, tím lepší. Nejlepší kdyby tam byly odřené zelené koberce, otrhané zelené závěsy a odrbané zelené tapety. Jako v tom hotelu, který jsem ti kdysi ukazoval v Los Angeles.“

Vzpomněl jsem si, jak jsme spolu kdysi projížděli dělnickým předměstím Los Angeles. Kolem byly jen sklady a zchátralé hotely pro hosty na jednu noc. Jeden hotel přitáhl pozornost dona Juana svým bombastickým jménem. Jmenoval se U Eduarda VII. Zastavili jsme na chvíli, abychom si jej prohlédli.

„Tenhle hotel,“ prohlásil don Juan, „je pro mě typickou alegorií života běžného člověka. Pokud máš štěstí, nebo jsi bezohledný, dostaneš pokoj s okny na hlavní třídu, na niž budeš moci pozorovat všechny lidskou bídu a mizérii. Pokud nemáš štěstí a nejsi dost bezohledný, dostaneš pokoj s oknem směřujícím do zdi sousední budovy. Představ si, že prožiješ život rozpolcený mezi uvedenou dvě možnosti. Pokud se budeš dívat do zdi, budeš toužit po pohledu na ulici a pokud budeš mít okno na ulici a budeš mít pohledu na lidskou bídu dost, budeš závidět těm, co mají okna do zdi.“

Metafora dona Juana mě hluboce zasáhla, protože jsem se v ní potulil.

Teď mi navrhoval, abych si v podobném hotelu, jakým byl ten U Eduarda VII, pronajal pokoj. Nevěděl jsem, co na to říct, nebo co udělat.

„A co mám v tom hotelu dělat, done Juane?“ zeptal jsem se.

„Čarodějové podobná místa využívají k tomu, aby tam zemřeli,“ řekl a podíval se přímo na mě. „Nikdy v životě jsi nebyl sám. Je čas to zažít. Zůstaň v tom pokoji, dokud nezemřeš.“

Jeho požadavek mě vyděsil, ale zároveň mě i rozesmál.

„Ne, že bych to chtěl udělat, done Juane,“ řekl jsem. „Ale podle čeho poznám, že jsem správně mrtev. Ledaže byste po mně chtěl, abych zemřel doopravdy.“

„Ne, nechci, aby zemřelo tvé tělo. Chci, aby zemřela tvá osobnost. To jsou dvě zcela rozdílné věci. Tvá osobnost má ve skutečnosti velice málo co do činění s tvým tělem. Tvá osobnost tkví v mysli a věř mi, tvá mysl není tvoje.“

„Co je to za nesmysl, done Juane, že má mysl není moje?“ zeptal jsem se a hlas mi nervózně přeskočil.

„Někdy ti to vysvětlím,“ odpověděl don Juan. „Ale až se nebudíš schovávat za své přátele.“

„Čaroděj pozná, že je mrtev podle toho, že je mu jedno, jestli je sám, nebo jestli má společnost. Toho dne, kdy opustíš své přátele, za které se schovááš, tvá osobnost zemře. Co ty na to? Jdeš do toho?“

„Nemůžu to udělat, done Juane,“ řekl jsem. „Je zbytečné vám lhát. Nemohu opustit své přátele.“

„To je v pořádku,“ odpověděl nevzrušeně. Zdálo se, že ho mé prohlášení ani v nejmenším neznepokojilo. „Už nebudu mít příležitost ti cokoli říct, ale myslím, že ses ode mě hodně naučil. Naučil ses věci, které tě posílí – a to nezávisle na tom, jestli zůstaneš, nebo utečeš pryč.“

Poklepal mi na záda a rozloučil se. Otočil se a zhratil v davu. Na okamžik jsem měl podivný pocit, že lidé kolem jsou jen jakýmsi závěsem, který rozhrmul a zase za sebou zatáhl. Konec přišel rychle a náhle, jako ostatně vše, co se dělo ve světě dona Juana. Najednou bylo všechno na mně. Musel jsem se rozhodnout a ani jsem nevěděl, jak jsem se do toho vlastně dostal.

Měl jsem z toho všeho být zdrcen, ale nebyl jsem. Nevěděl jsem proč, ale cítil jsem se povzneseně. Byl jsem unesen tím, jak hladce všechno skončilo. Ten don Juan je ale gentleman. Žádné výčitky a žádná demonstrace zklamání z jeho strany. Došel jsem k autu, nasedl do něj a zamířil pryč. Byl jsem šťastný jako blecha. Je to úžasné, že všechno skončilo tak bezbolestně a rychle.

Cestou domů se nic nepřihodilo. Teprve doma v Los Angeles jsem si uvědomil, že jsem ze svého posledního setkání s donem Juanem načerpal obrovské množství energie. Byl jsem velice šťastný, uvolněný a svůj normální život jsem vnímal s novým potěšením. Všechno mé trápení s přáteli a mé dosavadní nazírání, jak jsou tyto vztahy problematické, bylo pryč. Vše, o čem jsem mluvil s donem Juanem, bylo dokonale zapomenuto. Jako by mi něco zcela vygumovalo paměť. Občas jsem se podíval, jak je možné něco tak významného tak rychle a dokonale zapomenout.

Všechno probíhalo podle očekávání. Úhlednou strukturou mého nového starého života však prorážela jedna věta. Zřetelně jsem si pamatoval, jak mi don Juan řekl, že mé opuštění čarodějnického světa

je čistě akademické a že se stejně vrátím zpátky. Měl jsem nicméně k dispozici přesný zápis našich rozhovorů, kde nic takového nebylo. Ani v normální paměti lineárního uvážování jsem žádné stopy toho prohlášení nenašel. Jak si mohu pamatovat věty, které nebyly proneseny? Marně jsem se snažil to pochopit. Moje pseudovzpomínka představovala dostatečně závažný důvod, abych se nad celou věcí znovu zamyslel. Ale já nechtěl. Rozhodl jsem se, že pokud se mě týká, jsem ze světa dona Juana venku.

Poslechl jsem jeho rady a všiml si svého chování ke všem, kterým na mně nějakým způsobem záleželo. Došel jsem k otřesnému závěru: nebyl už čas ani na rozloučení a poděkování. Jedním článkem řetězu byl i můj přítel Rodrigo Cummings.

Můj postoj k Rodrigovi se drasticky změnil poté, co jsem v sobě překonal soutěživost. Zjistil jsem, že se mohu ztotožnit se vším, co dělá. Byl jsem naprosto jako on, ale uvědomil jsem si to až tehdy, když jsem s ním soutěžit přestal. Teprve pak se objevila nesmlouvavá pravda.

Rodrigo velice toužil dokončit vysokou školu. Každý rok se přihlásil ke studiu a zapsal si tolik přednášek, kolik bylo povoleno. Během semestru je pak postupně opouštěl. Někdy rezignoval na studium zcela. Jindy se několika přednášek držel až do trpkého konce. V posledním semestru navštěvoval sociologii, kterou velice obdivoval. Blížíly se závěrečné zkoušky. Sdílel mi, že mu zbývají tři týdny na to, aby prostudoval základní texty. Na zhruba šest set stránek mu to připadalo jako spousta času. Považoval se za velmi rychlého čtenáře, který si pamatuje většinu toho, co přečetl, a který má více méně fotografickou paměť.

Zdálo se mu tedy, že má ještě spoustu času, a tak mě požádal, abych mu pomohl upravit auto na rozvážení novin. Chtěl vyndat pravé dveře a vyházovat noviny vzniklým otvorem pravou rukou místo toho, aby je házel levou přes střechu. Upozornil jsem ho, že je levák. Na to mi však odpovéděl, že si toho sice nikdo z jeho přátel nevšiml, ale on že je schopen používat obě ruce se stejnou zručností. Měl pravdu, já sám si toho nikdy nevšiml. Když jsme vyndali dveře, rozhodl se strhnout i značně potrhany potah střechy. Tvrdil, že auto je po motorické stránce výborné a že se tedy vyplatí zajet do Tijuany v Mexiku (jméno města vyslovoval jako TJ), kde střechu znova potáhne za pár dolarů.

„Nakonec výlet nám neuškodí,“ řekl s úšklebkem. Okamžitě vy-

bral pár dalších přátel, které hodlal vzít sebou. „Je mi jasné, že budete v TJ pátrat v antikvariátech po laciných knihách, protože jsi trouba. My ostatní půjdeme do bordelu, kterých tam znám pěknou řádku.“

Trvalo nám týden, než jsme otrhali celou střechu a obrousili plech šmirglem. Rodrigovi zbývaly už jen dva týdny, ale to se mu zdálo pořádkem ještě víc než dost. Přemluvil mě, abych mu pomohl v jeho bytě vymalovat a opravit podlahy. Další týden jsme malovali a brousili. V jednom pokoji byly tapety a on je chtěl napřed strhnout. Vypůjčili jsme si mašinku, která tapety napařovala, a usnadňovala tak jejich odstranění. Ani Rodrigo, ani já jsme s ní pochopitelně neuměli zacházet a zeď jsme úplně zničili. Nakonec jsme museli nakoupit speciální sádrový tmel z Paříže a jiné substance, které zdi vrátily její původní hladkost.

Po všech těch dobrodružstvích zbyly Rodrigovi pouhé dva dny na to, aby zmíněných pět set stránek nacpal do své hlavy. S pomocí amfetaminu se dnem i nocí prodíral určeným textem. V den zkoušky dorazil do školy, vyfasoval dotazník a posadil se na své místo.

Nevydržel však zůstat vzhůru. Tělo se mu naklonilo dopředu a hlava s žuchnutím dopadla na desku stolu. Zkoušku bylo nutné odložit. Profesor sociologie i studenti kolem Rodriga byli ořesení. Jeho tělo bylo ztuhlé a studené, a tak se celá třída obávala nejhoršího. Vypáдалo to, že zemřel na infarkt. Bylo nutné tělo z posluchárny odstranit, a proto zavolali záchranku. Lékař okamžitě zjistil, že Rodrigo pouze tvrdě spí, a nechal ho odvézt do nemocnice, aby se tam z následků amfetaminu vzpamatoval.

Má projekce do Rodriga Cummingse byla tak totální, že mě to dělalo. Byl jsem naprosto jako on. Nemohl jsem si té podobnosti nevěšmínout. Pohlcen sebevražedným nihilismem jsem si najal pokoj v ošoupaném hotelu v Hollywoodu.

Koberce byly zelené a popálené od cigaret. Byly zřejmě uhašeny těsně předtím, než by způsobily požár celého hotelu. Zelené byly i záclony a tapety. Vývěsní štít hotelu blikal celou noc do okna.

Skončil jsem přesně tak, jak to ode mne don Juan vyžadoval. Jen jsem to vzal trochu oklikou. Nenajal jsem si pokoj, abych něco řešil nebo pochopil. Prostě jsem se tam ocitl a zůstal celé měsíce, dokud má osobnost nezemřela přesně tak, jak mi to don Juan předpověděl. Nakonec mi doopravdy bylo jedno, jestli jsem sám nebo jestli mám společnost.

Když jsem opustil hotel, žil jsem sám poblíž školy. Pokračoval jsem ve studiu antropologie, které jsem vlastně vůbec nepřerušil a společně s jednou partnerkou jsem zahájil velmi výnosné podnikání. Všechno se zdálo být v nejspolehlivějším pořádku. Až jsem si jednoho dne náhle uvědomil, že takhle strávím zbytek života v obavách. Budu mít starosti s obchodem, budu se trápit rozhodováním mezi vědou a podnikáním a nakonec si budu lámat hlavu i tím, do jaké míry se mnou můj partner jedná na rovinu. Celé mé bytí protklo náhlé zoufalství. Poprvé v životě jsem bez ohledu na své zkušenosti neviděl žádnou cestu ven. Byl jsem ztracen. Začal jsem vážně přemýšlet o tom, jak zcela pragmaticky a bezbolestně opustit tento svět.

Jednoho rána mě probudilo naléhavé a neodbytné klepání na dveře. Myslel jsem si, že je to bytná a že když jí neotevřu, stejně si odemkne vlastním klíčem. Otevřel jsem dveře a tam stál don Juan! Oněměl jsem překvapením. Koktal jsem a nebyl jsem schopen ze sebe vypravit slovo. Chtěl jsem mu políbit ruku, kleknout před ním na podlahu. Don Juan vešel a nonašalantně se posadil na postel.

„Vypravil jsem se do Los Angeles, jen abych tě navštívil,“ řekl.

Chtěl jsem ho vzít na snídani, ale tvrdil, že má jiné věci na práci a že má jen pár minut na to, aby si se mnou promluvil. Ve spěchu jsem mu vyprávěl o svých zážitcích v hotelu. Jeho přítomnost mě tak zmátla, že jsem se ho ani nezeptal, jak mě našel. Místo toho jsem mluvil o tom, jak hluboce lituji všeho, co jsem řekl v Hermosillo.

„Nemusíš se omlouvat,“ ujistil mě. „Všichni jsme jednou takhle utekli. Sám jsem na svůj útěk z čarodějného světa málem doplatil životem. Jde o to, aby člověk dorazil k *bodě zlomu*, a to se ti podařilo. Teď už máš *vnitřní ticho* na dosah. Proto jsem přišel a proto s tebou mluvím. Rozumíš mi?“

Domníval jsem se, že mu rozumím. Intuitivně vycítil nebo přečetl ze vzduchu, že jsem na dně, a přišel mi na pomoc.

„Nemáme času nazbyt,“ řekl mi. „Během hodiny musíš rozpusť svůj podnik, protože jen tak dlouho mohu počkat. Ne proto, že bych nechtěl čekat déle, ale *nekonečno* na mě nemilosrdně tlačí. Řekněme, že ti *nekonečno* dává jednu hodinu na to, abys skončil se svým podnikáním. Podle *nekonečna* se má bojovník zabývat pouze svobodou. Každý další zájem je ztrátou času. Můžeš za hodinu dát všechno do pořádku?“

Ani jsem ho nemusel ujistovat, že to stačím. Věděl jsem, že to mu-

sím udělat. Don Juan mi řekl, že až všechno zařídím, bude na mě čekat na tržišti jednoho města v Mexiku. Myslím jsem na to, jak rozpustím svůj podnik, a tak jsem přeslechl, co mi říká. Don Juan to zopakoval a já si pochopitelně myslím, že si dělá legraci.

„A jak se tam tak rychle dostanu, done Juane? Mám jet autem nebo si vzít letadlo?“

„Nejdřív zruš svůj podnik,“ rozkázal. „Řešení se pak objeví samo. Ale pamatuj, budu čekat jen hodinu!“

Odešel z bytu a já se horečně pustil do rozprodeje celého svého majetku. Pochopitelně mi to trvalo déle než jednu hodinu, ale já se do likvidace svého podnikání zabral tak, že jsem si to přestal uvědomovat. Teprve když bylo po všem, jsem si uvědomil, kolik ušlo. Pochopil jsem, že jsem prohrál. Neměl jsem nic a současně jsem ztratil i možnost setkání s donem Juanem.

Zamířil jsem ke své posteli s jedinou myšlenkou. Toužil jsem po klidu a tichu. Když mě don Juan učil, jak mám navodit stav *vnitřního mlčení*, poradil mi, abych se posadil na postel, ohnul kolena a chodidla přiložil k sobě. Rukama jsem měl uchopit kotníky a tlačit chodidla ještě blíž. Daroval mi tehdy i tlustý popruh, který jsem od té doby nosil všude sebou. Když jsem jeho konce přidržel nohama, mohl jsem si v jeho smyčce opřít hlavu dozadu. Kdyžkoli jsem zaujal uvedenou pozici, okamžitě jsem tvrdě usnul.

Patrně jsem usnul i tentokrát, protože se mi zdálo, že jsem se ocitl v mexickém městě, o kterém mluvil don Juan. To město mě odjakživa zajímalo. Jeden den v týdnu se tam odehrával trh, na který přinášeli své plodiny rolníci z celého okolí. Ze všeho nejvíc mě fascinovala dlážděná cesta, po níž se na trh přicházelo. Přimo před tržištěm překonávala strmý kopeček a já sedával na lavici u krámků se sýrem a pozoroval přicházející. Z lidí, kteří mířili na trh se svými osly a nákladem zeleniny, jsem vídal nejprve hlavy. Postupně se objevovala jejich těla a teprve nakonec, když stanuli na vrcholku kopečku, jsem je spatřil celé. Vždycky mi připadalo, že se vynořují z hlubin země. V mém snu na mě don Juan čekal právě u oné lavice vedle stánku se sýrem. Přistoupil jsem k němu.

„Podařilo se ti to pomocí *vnitřního mlčení*,“ řekl a poklepal mi na ramena. „Dosáhl jsi svého *bodu zlomu*. Už jsem skoro začal ztrácet nádej. Ale zůstal jsem tady. Věděl jsem, že to nakonec dokážeš.“

Pak jsme se ve snu šli projít. Byl jsem šťastný jako nikdy předtím.

Sen byl živý, tak hrozivě opravdový a já ani v nejmenším nepochyboval, že jsem daný problém vyřešil, byť jenom v rámci snové představitosti.

Don Juan se smál a potřásal hlavou. Četl mé myšlenky. „To není jenom sen. Ale kdo jsem já, abych tě o něčem takovém přesvědčoval? Jednoho dne sám pochopíš, že *vnitřní mlčení* nespočívá na nějakých snech. Stane se to, až to budeš chtít vědět.“

MĚŘENÍ POZNÁNÍ

Pro dona Juana představoval termín „konec jednoho období“ přesně označení určitého úseku procesu, kterým procházejí šamani na své cestě za jiným viděním a chápáním světa. Dříve než mohou tohoto nového pohledu dosáhnout, musí rozrušit staré struktury chápání a poznávání světa. Od prvního okamžiku našeho setkání se don Juan ve své roli učitele snažil vysvětlit mi systém, kterým svět poznávali dávní šamani Mexika. Nicméně sám termín „poznání“ pro mě v té době představoval jablko sváru. Poznání jsem chápal jako proces, kterým se seznamujeme se světem kolem sebe. Některé vnější věci do tohoto procesu zapadají a jsou tudíž pochopeny. Jiné věci do něj nezapadají a zůstávají proto na okraji našeho zájmu jako podivnosti, pro které nemáme žádné vysvětlení.

Don Juan od začátku tvrdil, že se svět dávných mexických šamanů od toho našeho nelíší jen v určitých podrobnostech, ale přímo ve způsobu používání procesu poznávání. Vysvětloval mi, že v našem světě poznání vychází z interpretace smyslových vjemů. Říkal, že vesmír je složen z nekonečného počtu energetických polí, která mají formu světelných vláken a která reagují s člověkem jako organismem. Zpětná reakce organismu na ně spočívá v transformaci těchto vláken do smyslových vjemů. Tyto vjemy jsou dále interpretovány a vzniklý soubor interpretací se stává naším *poznávacím systémem*. Mé chápání poznání mě utvrzovalo ve víře, že se jedná o proces, který je stejně univerzální jako jazyk. Různé jazyky používají různé systémy, čímž vyjadřují určité rozdíly v chápání světa kolem.

Tvrzení dona Juana, že šamani dávného Mexika využívali zcela jiného *systému poznávání*, mi znělo jako prohlášení, že používali způsob komunikace, který se nepodobal žádnému jazyku. Strašně jsem si přál, aby don Juan prohlásil, že jejich jazyk byl odlišný, ale přesto to pořád byl jazyk.

Rčení „konec jednoho období“ označovalo v podání dona Juana

skutečnost, že se začíná uplatňovat nový způsob poznávání. Můj starý způsob poznávání se hrotil bez ohledu na to, jak mi byl užitečný a jak jsem si na něj zvykl. Těžký okamžik v životě lidském.

Snad nejoblíbenějším prostředím svázaném se starým poznávacím procesem byla akademická půda. Byl jsem s ní spjat natolik, že každé zpochybnění vědeckého chápání světa ohrožovalo přímo mou nehlubší podstatu. Jeden takový útok, který byl o to horší, že jsem ho zpočátku neodhalil, se týkal profesora, do kterého jsem vložil svou veškerou důvěru.

K panu profesoru Lorcovi jsem se zapsal na přednášku o poznání, protože mi byl doporučen jako jeden z nejbrilantnějších členů akademického sboru. Byl to hezký člověk, který měl světlé vlasy pečlivě učesané na jednu stranu. Čelo měl zcela hladké a bez vrásek. Vypadal, jako by v životě neměl nikdy žádné starosti. Jeho obleky byly dokonale ušité. Nenosil kravatu, což mu dodávalo chlapecký vzhled. Bral si ji jen na setkání s důležitými lidmi.

Na nezapomenutelné první přednášce mě překvapil tím, jak dlouhé minuty přecházel beze slova před posluchači. Ticho se protahovalo a já začínal být velmi nervózní. Profesor stále rázovale poslouchárou a jeho sevřené tenké rty ještě umočňovaly už tak napjatou atmosféru v dusné místnosti se zavřenými okny. Náhle se zastavil. Stál uprostřed posluchárny jen kousek od místa, kde jsem seděl. Hodil pečlivě srolované noviny na stupínek a spustil.

„Nikdy se to nikdo nedoví...“ začal.

Všichni v sále si okamžitě začali dělat poznámky.

„Nikdy se nikdo nedoví,“ opakoval, „co cítí žába sedící na dně tůně a interpretující žabí svět kolem sebe.“ Jeho hlas v sobě měl velkou sílu a konečnou platnost. „Tak co si myslíte o téhle věci?“ Ukázal na noviny ležící u katedry.

Poté přečetl posluchačům článek z novin věnovaný práci jednoho biologa. Podle uvedených zpráv se tento vědec zabýval popisem povítek, které v žábě vyvolává hmyz plovoucí nad její hlavou.

„Tento článek ukazuje lehkomyšlnost novináře, který očividně špatně interpretuje výsledky vědeckého výzkumu,“ řekl pan profesor autoritativně. „Vědec nikdy nepřipustí antropomorfizaci získaných výsledků, a to i když jeho práce jinak za moc nestojí. Ovšem pokud není bilbeček.“

Po tomto úvodu se pustil do brilantní přednášky o izolované po-

vaze *poznávacího systému* lidí i všech ostatních tvorů. Hned svou první přednáškou mě zasobil hromadou nových představ, které byly všechny okamžitě použitelné. Nejnovější pro mě byla představa, že každý jedinec kteréhokoli živočišného druhu na zemi interpretuje svět kolem sebe na základě údajů, jež mu dodávají jeho specializované smyslové orgány. Ujistil nás, že lidé si ani nemohou představit, jak vypadá svět netopýrů, jenž je vytvářen na základě echolokace a opírá se o prvky vymykající se lidskému poznání. Otevřeně řekl, že z tohoto hlediska nemohou být žádné *systémy poznání* různých druhů zvířat stejné.

Když jsem po hodině a půl opustil posluchárnu, byl jsem zcela překonán intelektuální dokonalostí profesora Lorcy. Od té doby jsem byl jeho skalním obdivovatelem. Jeho přednášky provokovaly a stimulovaly mé vlastní myšlenky. Dokonce jsem se na ně jako na jediné těšil. Vedle jeho pedagogických schopností a objevných psychologických úvah mi drobné výstřednosti v chování připadaly naprosto nicotné.

Když jsem poprvé navštívil jeho přednášku, pracoval jsem s donem Juanem už skoro dva roky. Byl už to takový zaběhaný zvyk, který vyhovoval mé potřebě rutinního chování, že jsem pokaždé vyprávěl donu Juanovi vše, co se mi mezitím přihodilo v normálním životě. Při první příležitosti jsem vyklopil vše, co se týkalo mého obdivu k profesoru Lorcovi. Vychvátil jsem ho až do nebe a prohlásil ho bezelstně za svůj vzor. Na dona Juana udělal zřejmě můj chvalozpěv velký dojem. Neodpusťil si však podivné varování.

„Neobdivuj lidí na dálku,“ řekl. „Tak se vytvářejí mytologické postavy. Jdi ke svému profesorovi blíž, rozmlouvej s ním, zjisti, co je za člověka. Zkoušej ho. Pokud jeho chování vychází z přesvědčení, že je smrtelnou bytostí, pak vše, co dělá, musí být konečně a promyšlené. Pokud však to, co říká, jsou pouhá slova, nestojí ani za fajfku tabáku.“

To, co jsem považoval ze strany dona Juana za nedostatek ohleduplnosti, se mě velice dotklo. Pomyslel jsem si, že na profesora Lorcu žárlí. Jakmile jsem takhle objevil příčinu jeho chování, uklidnil jsem se. Už jsem tomu rozuměl.

„Řekněte, done Juane,“ začal jsem, abych změnil tón rozhovoru, „co je to vlastně smrtelná bytost? Už jsem vás o tom slyšel mluvit tolikrát, ale dosud jste mi to pořádně nevysvětlil.“

„Lidské bytosti jsou bytosti, které zemrou,“ odpověděl. „Čarodějové trvají na tom, že můžeme náš svět se vším, co je na něm, ovládnout pouze tehdy, pokud plně akceptujeme svou smrtelnost. Bez přijetí této představy se naše životy, naše činnosti i svět kolem nás stávají zcela neovladatelnými.“

„Že by pouhé přijetí mělo takový dopad?“ zeptal jsem se napůl neseouhlasně.

„Můžeš na to vsadit svůj život!“ řekl don Juan s úsměvem. „Nicméně trik nespočívá jenom na akceptaci. Musíme toto přijetí smrtelnosti ztělesnit a žít jím. Po celé věky čarodějové tvrdili, že pohledem do tváře smrti člověk vystřízliví tak, jako ničím jiným. Na lidských bytostech je a vždy byla v nepořádku jejich představa o tom, že dosáhly stavu nesmrtelnosti. A to bez ohledu na to, že tuto svou představu nijak přesněji nedefinovaly. Chováme se tak, jako bychom neměli nikdy zemřít, což je projev velmi dětské arogance. Nicméně ještě zhoubnější než tento pocit nesmrtelnosti je další představa, která z něj vyplývá a provází ho. Že totiž jsme schopni nepředstavitelný vesmír pohlídat a pochopit svou mysl.“

Dostal jsem se do smrtelného sevření dvou vzájemně si odporujících myšlenkových systémů. Na jedné straně stála moudrost dona Juana a na straně druhé vědomosti profesora Lorcy. Oba systémy byly stejně obtížně pochopitelné, stejně tajemné a oba zahrnovaly celek bytí. Zbylo mi jediné. Přijímat věci tak, jak se dějí, a nechat se jimi unášet neznámým směrem.

Poslechl jsem do písmene pokyny dona Juana týkající se profesora Lorcy. Po celý semestr jsem se snažil dostat se do jeho blízkosti a promluvit s ním. Uctivě jsem ho vyhledával v jeho pracovním během konzultačních hodin. Nikdy na mě neměl čas. Ale i když jsem s ním nemohl mluvit, můj obdiv k němu neslábl. Vlastně jsem přijal i skutečnost, že se mnou nemluví. Vůbec mi to nevadilo. Jediné, na čem mi záleželo, byly vědomosti, které jsem hlтал na jeho úžasných přednáškách.

Seznamoval jsem dona Juana se všemi svými intelektuálními pokroky. Hlтал jsem tehdy vše, co se týkalo poznání. Don Juan ale na mě stále víc tlačil, abych pramen své intelektuální revoluce kontaktoval blíž.

„Je pro tebe naprosto nutné, abys s ním promluvil,“ řekl mi jednou velice naléhavě. „Čarodějové neobdivují lidi za sklem vitríny. Mluví s nimi, snaží se je poznat. Usilují o to, aby získali protihráče. Srovnávají se

s nimi. To, co děláš ty, je trochu dětinské. Obdivuješ na distanc. Počínáš si jako muž, který se bojí žen. Jeho žlázy nakonec ten strach vždycky přemohou a přimutí ho, aby propadl první ženě, která ho osloví."

Zdvojnásobil jsem svou snahu o kontakt, ale profesor Lorca byl jako nedobytná pevnost. Když jsem si stěžoval donu Juanovi, vysvětlil mi, že čarodějové pohlížejí na každý kontakt s lidmi, i na ten sebe-menší, jako na bitvu. A v této bitvě ze sebe vydají vše, co v nich vězí. Svou nejlepší magii a veškeré úsilí, kterého jsou schopni. Tvrdil, že se člověk musí postavit svému protivníkovi tváří v tvář, aby se v podobné situaci cítil klidně. Vyjádřil pohrdání ustrašenými dušemi, které se interakci vyhybají do té míry, že si ji jenom představují a ve skutečnosti se potýkají jen se svými duševními stavy, aniž by si všimaly, co se opravdu kolem nich děje. Vstupují do děje, aniž by se stávali jeho skutečnými účastníky.

"Vždycky se protivníkovi, který se s tebou přetahuje, dívěj přímo do očí," pokračoval. "Nesnaž se jenom táhnout za provaz, zvedni oči a podívej se mu do tváře. Pak poznáš, že je to jenom člověk jako ty. Ať říká co chce, ať dělá co chce, třese se strachem stejně jako ty. Tlakem takového pohledu se protivník stává bezmocným a v tom okamžiku musíš udeřit!"

Jednoho dne mi štěstí přálo. Zastihl jsem profesora Lorcu mimo jeho pracovnu v hale.

"Pane profesore," vyhrkl jsem, "mohu vás požádat o krátký rozhovor?"

"A kdo k čertu jste?" zeptal se. Byl na mě velice hrubý, ale jeho slova mě neodradila. Zatvářil se studeně, jako kdyby mě vyzýval, abych buď zmizel, nebo řekl něco smysluplného.

"Studuji antropologii, pane profesore," řekl jsem, "a v rámci svého terénního výzkumu mám možnost se seznámit s *poznávacím systémem*, jaký používají čarodějové."

Podíval se na mě s podezřením a nevolí. Jeho oči byly jako dva modré body sálající nevráživostí. Prohrábl si vlasy rukou, jako by mu spadly do čela.

"Pracuji v Mexiku se skutečným čarodějem," pokračoval jsem ve snaze vyrazit z něj nějakou odpověď. "Ať už tomu věříte nebo ne, je to pravý šaman. Trvalo mi rok, než jsem se s ním sblížil natolik, že je ochoten se mnou mluvit."

Profesorova tvář se uvolnila. Otevřel ústa a s grációzním pohy-

bem ruky mě oslovil. Nemohl jsem si pomoci. Musel jsem si všimnout, jak vykládané zlaté manžetové knoflíčky perfektně ladí s jeho zeleným sakem.

"A co chcete ode mě?" zeptal se.

"Chci, abyste mě vyslechl," odpověděl jsem, "a chci zjistit, jestli vás zajímá, čím se zabývám."

Rezignovaně pokrčil rameny, otevřel dveře do své pracovny a gestem mě pozval dovnitř. Věděl jsem, že nemám času nazbyt, a poskytl mi velice stručný přehled svého terénního výzkumu. Řekl jsem mu, že se vyučuji postupům, s jakými jsem se v antropologické literatuře o šamanismu dosud nesetkal.

Nejdřív chvíli jen beze slova pohyboval rty. Pak začal mluvit o tom, že nejběžnější chybou antropologů je netrpělivost, která jim nedovolí se plně seznámit s *poznávacím systémem* etnika, se kterým pracují. "Poznání" přitom definoval jako systém interpretací, který jedinci dovoluje co nejučinněji použít všechny nuance významů, které vytvářejí jeho sociální milieu.

Slova profesora Lorcy mi rázem objasnila dosah mé práce v terénu. Pokud si neosvojím všechny nuance *poznávacího systému* čarodějů dávného Mexika, je snaha o formulaci představ o jejich světě naprosto povrchní. I kdyby profesor Lorca už nic dalšího neřekl, to, co jsem právě uslyšel, mi zcela stačilo. On však přidal ještě perfektní úva- hu o poznání.

"Váš problém spočívá v tom," řekl mi, "že *kognitivní systém* našeho každodenního světa, se kterým se ztotožňujeme prakticky od okamžiku svého narození, není totožný s *kognitivním systémem* světa čarodějů."

Jeho vhléd do situace mě uvedl do stavu značného nadšení. Velice jsem mu děkoval a ujistil jsem jej, že pro mě existuje jen jediná cesta. Za každou cenu následovat to, co právě řekl.

"To, co jsem vám řekl, jsou samozřejmě zcela obecné vědomosti," odpověděl a vyprovázel mě ven ze své pracovny. "Každý, kdo je schopen číst, je zná."

Rozešli jsem se téměř přátelsky. Když jsem se však svým úspěšným pokusem o přímý kontakt pochlubil donu Juanovi, jeho reakce mě zmátla. Zdálo se, že don Juan má současně radost i starost.

"Mám takový pocit, že ten tvůj profesor není tak zcela tím, za koho se považuje," řekl mi. "Tedy samozřejmě z hlediska čaroděje. Asi

by bylo nejlepší odejít, dřív než se to všechno zkomplikuje a zaplete. Jedno z nejvyšších umění čaroděje je umění včas odejít. Zdá se mi, že jsi od svého profesora už dostal všechno, co ti může dát.“

Okamžitě jsem vyrukoval s bouřlivou obhajobou profesora Lorcy. Don Juan mě uklidňoval. Řekl, že neměl v úmyslu někoho kritizovat nebo soudit. Chtěl mi jen vysvětlit, že jen velmi málo lidí ví, kdy odejít, a ještě méně jich dovede této své schopnosti využít.

Navzdory varování dona Juana jsem neoděšel. Naopak, stal jsem se věrným studentem profesora Lorcy, jeho následovníkem a obdivovatelem. Zdálo se mi, že má o mou práci přirozený zájem. Byl však zklamán mou neochotou a neschopností zformulovat jakoukoli jasnou představu o *kognitivním systému* světa čarodějů.

Jednoho dne pro mě profesor Lorca vytvořil koncept *vědecke jako ná- vštěvníka v jiném kognitivním systému*. Připustil, že je ochoten si jako vědec pohrát s myšlenkou, že existují i jiné *kognitivní systémy*. Vymyslel skutečný výzkumný program, který zahrnoval testy a jejich vyhodnocování. Šamani, jež osobně znám, dostanou k řešení určité problémy spojené s poznáním, které budou měřit například jejich schopnost se kognitivně zaostřit na dva aspekty chování současně.

Představoval si to tak, že testy zahájí jednoduchý pokus, při kterém budou šamani hrát karty a přitom se budou snažit pochopit a zapamatovat si předložený text. Pokračovat budu například měřením jejich schopnosti si zapamatovat řeč, která jim bude přečtena během spánku. Profesor Lorca vyžadoval, aby jejich odpovědi byly podrobeny lingvistické analýze. Chtěl, aby byl zachycen přesný čas jejich reakce a délka jejich odpovědi. Jak budou testy pokračovat, objeví se pochopitelně i jiné proměnné, které bude záhodno sledovat.

Když jsem s projektem měření kognitivních schopností šamanů seznámil dona Juana, mohl se potřhat smíchy.

„Tak teď jsem si tvého profesora konečně skutečně oblíbil,“ řekl. „Ale nemůžeš přece myslet zcela vážně tu věc s měřením našeho chápání. Co by tvůj profesor získal zkoumáním našich odpovědí? Došel by tak leda k přesvědčení, že jsme parta moronů, což tedy skutečně jsme. Nejsme přece inteligentnější a rychlejší než normální lidé. Nicméně pokud věří, že může měřit rozdíly v rychlosti poznávání různých světů, není to jeho chyba. Je to tvoje chyba. Nevysvětlil jsi mu dost jasně, že to, co šamani označují jako *kognitivní systém* dávného Mexika, nemá v současném světě žádný ekvivalent.“

„Například přímé *zření* energie proudící vesmírem představuje kognitivní jednotku sloužící šamanům přímo k obžívě. *Zří*, jak energie proudí, a následují její tok. Pokud je tok přerušen, jdou pryč a zabývají se něčím úplně jiným. Šamani ve vesmíru *zří* dráhy. Jejich prací či jejich uměním je vybrat si takovou dráhu, která je zavede do bezejmenných oblastí. Dá se říct, že šamani na vesmírné dráhy reagují přímo. Lidské bytosti *zří* jako světelné koule a hledají v nich proudění energie. Přirozeně na to, co vidí, okamžitě reagují. Pro ně je reakce přímou součástí kognitivního procesu.“

Řekl jsem donu Juanovi, že jsem tyto věci nemohl profesoru Lorcovi sdělit patrně proto, že jsem žádnou z věcí, které právě popsal, nikdy neuskutečnil. Můj poznávací proces zůstal nezměněn.

„Aha!“ vykřikl. „Ty jsi jednoduše do téhle chvíle neměl čas na to, abys kognitivní jednotky šamanského světa vtělil do svého života.“

Opustil jsem dona Juana ještě zmatenější než obvykle. Skrytý vnitřní hlas mě přesvědčoval, že bych se měl s projektem profesora Lorcy rozloučit. Vzpomínal jsem, jak mi don Juan kdysi řekl, že vědecký výzkum je zaměřen pouze na výrobu stále složitějších přístrojů a že si neklade za cíl měnit zevnitř běh života jednotlivce. Vědci se nesnaží dosáhnout nesmírných hlubin vesmíru přímo, v rámci rozšiřování svých osobních zkušeností. Vyvíjejí neuvěřitelné stroje, které poskytují pouze zprostředkované zkušenosti, a to i těm, kteří je vytvořili. Jediná odměna, kterou tvůrci za své snažení obdrží, je vyměněna v penězích.

Úvahy dona Juana mě přinutily k hlubšímu zamyslení. Začal jsem o některých představách profesora Lorcy pochybovat, což se mi nikdy předtím nepříhodilo. Do toho profesor nepřestával chrlit ohromující tvrzení o poznávání. Každé další bylo ještě nesmiřitelnější než to, které ho předcházelo.

Koncem druhého semestru u profesora Lorcy jsem se dostal do slepé uličky. Za žádnou cenu se mi nedařilo propojit linie myšlení dona Juana a svého profesora. Vedly souběžně vedle sebe jako koleje. Chápal jsem profesora Lorcu, který se snažil studium poznání rozdělit na kvalitativní a kvantitativní údaje. Nakonec právě se rodila kybernetika a praktické využití teorie poznání se stávalo skutečností. Ale stejně jsem chápal i svět dona Juana, který nebylo možno změřit standardními metodami výzkumu poznání. Měl jsem to štěstí, že jsem byl svědkem jeho činů, ale neměl jsem s jeho světem žádné pří-

mé zkušenosti. Cítil jsem, že právě v tom by mohla být příčina mé neschopnosti oba systémy propojit.

Na jedné z dalších návštěv jsem se s tím světil donu Juanovi. Řekl mi, že mé chápání příčiny vlastní neschopnosti propojení obou světů není úplně přesné. On sám si myslí, že chyba je daleko rozsáhlejší a překračuje problémy jednotlivce.

„Snad si vzpomeneš, co jsem ti kdysi říkal o největší chybě, kterou jsme jako lidské bytosti udělali.“

Nemohl jsem si vzpomenout na nic zvláštního. Don Juan mě upozornil na tolik chyb, které ohrožují běžné lidské bytosti, že jsem si z nich nedovedl vybrat tu nejdůležitější.

„Musíte být přesnější,“ řekl jsem. „Nevím, co máte právě na mysli.“

„Ten největší omyl, o kterém ti teď vyprávím,“ prohlásil don Juan, „musíš mít na mysli každou vteřinu své existence. Pro mě je to klíčový bod a budu o něm mluvit tak dlouho, dokud ti nepoteče ven z uší.“

Po delší chvíli jsem se vzdal snahy si vzpomenout.

„Jako bytosti putujeme ke smrti,“ řekl. „Nejsme nesmrtelní, ale chováme se, jako bychom byli. To je chyba, která nás ničí jako jednotlivce a která nás jednou zničí i jako rasu.“

Don Juan prohlásil, že výhoda, kterou mají čarodějové ve srovnání s ostatními lidmi, spočívá v jejich uvědomění si vlastní smrtelnosti a v jejich odhodlání na tuto skutečnost ani na okamžik nezapomenout. Zdůraznil, že získat toto poznání, a přijmout je s jistotou, vyžaduje nesmírné úsilí.

„Proč je pro nás tak těžké připustit a přijmout něco, co je tak očividné?“ zeptal jsem se zcela zmaten rozsahem našeho lidského vnitřního konfliktu.

„Ve skutečnosti to není lidská chyba,“ odpověděl smířlivě. „Jednoho dne ti o silách, které nutí člověka, aby se choval jako hlupák, povím víc.“

Nebylo už o čem mluvit. Ticho, které následovalo, bylo ohromující. Dokonce jsem se ani nevyptával na síly, o kterých don Juan mluvil.

„Není to ode mě žádné hrdinství, když hodnotím tvého profesora na dálku,“ pokračoval don Juan. „Je to nesmrtelný vědec. Nikdy nezemře. A pokud jde o problémy, které smrt může vyvolat, jsem si jist, že už je vyřešil. Má předem zajištěno místo pro svůj hrob a platí

pojištění, které zajistí jeho rodinu. Obě tyto povinnosti splnil, a tak už o smrti nepřemýšlí. Myslí jen na svou práci.“

„Profesor Lorca je smysluplný, když mluví. Je vycvičen, aby používal slova přesně. Ale není vedený k tomu, aby vzal vážně na vědomí, že je člověk, který zemře. Protože je nesmrtelný, neví, jak na to. Je zcela bezvýznamné, jak složité přístroje vědci vyvinou. Žádný přístroj nikomu nepomůže akceptovat nevyhnutelné setkání: setkání s *nekonečnem*.“

„Nagual Julian mně občas vyprávěl o vítězných generálech starých Římanů. Když se vrátili zpět domů, pořádala se na jejich oslavu gigantická přehlídka. Poklady, které v cizích zemích dobyli, byly vystaveny všem na odív a příslušníci poraženého národa pochodovali v průvodu jako otroci. Vítězný vojevůdce jel na válečném voze. A s ním jeli i otroci, jehož úkolem bylo šeptat neustále vojevůdci do ucha, že veskerá sláva a čest může kdykoli pomínout.“

„Pokud my někdy zvítězíme,“ dodal don Juan, „nemáme nikoho, kdo by nám šeptal do ucha informací o pomíjivosti všech vítězství. Čarodějové však mají výhodu. Protože jsou bytostmi směřujícími ke smrti, někdo jim do ucha neustále šeptá, jak jsou všechny věci pomíjivé. Tímto našeptávačem je smrt. Neselhávající rádce, jediný, který vám nikdy v životě nezalže.“

PODĚKOVÁNÍ

si myslíš, že jsi sem přišel hledat mír nebo že si zde odpočineš, myslíš se. Požadavek zaplacení dluhů nevychází z žádného pocitu, který znáš. Vychází z nejtíšího citu *potulného bojovníka*, který se právě chystá splynout s nekonečnem. Ale dřív než tak učiní, otočí se a poděkuje těm, kteří ho měli rádi.“

„Musíš se tomuhle úkolu věnovat se vši vážností, kterou vyžaduje. Je to tvé poslední zastavení předtím, než tě pohltí *nekonečno*. Vlastně pokud se *potulný bojovník* neocitne v jemném stavu *byttí, nekonečno* se ho nedotkne. Takže se nešetři, nešetři žádně úsilí. Prostě tím bezohledně, ale současně s velkou elegancí, projdi naskrz.“

Ty dívky, o kterých se don Juan zmínil jako o mých dvou přítelkyních, jsem potkal jako student střední školy. Bydlel jsem v bytě nad garáží, který patřil k domu rodičů Patricie Turnerové. Za toto ubytování jsem platil péči o bazén, hrabáním listí, vynášením odpadků a přípravou snídaně pro sebe i Patricii. Byl jsem prostě k ruce a zároveň jsem často posloužil jako šofér. Vozil jsem paní Turnerovou na nákupy a panu Turnerovi jsem obstarával pití a pašoval ho do jeho pracovny.

Otec Patricie byl pojišťovací agent a osamělý piják. Kdyysi, po velkých nepřijemnostech vyvolaných jeho nadměrným pitím, své rodině slíbil, že se už alkoholu nikdy nedotkne. Svěřil se mi, že svou potřebu pít s obrovským úsilím potlačil, ale že čas od času prostě nějakou dávku potřebuje. Do jeho pracovny samozřejmě nikdo kromě mě nesměl. Chodil jsem tam jako uklízeč, ale především jsem zásoboval lahvevi úkryt ve sloupu, který zdánlivě podpíral klenbu, ale který byl ve skutečnosti dutý. Pašoval jsem plné lahve dovnitř a prázdné jsem vynášel a vracel je do obchodu.

Patricie byla výborná zpěvačka a na střední škole vedla dramatickou a hudební skupinu. Jejím cílem bylo zpívat v muzikálech na Broadwayi. Samozřejmě jsem se do Patricie až po uši zamiloval. Tato štíhlá atletická brunetka s ostrými rysy byla o hlavu vyšší než já, a to už samo o sobě představovalo dostatečný důvod, abych se bláznivě zamiloval.

Já jsem jí zřejmě pomáhal naplnit hlubokou potřebu něhého vychovávat. Zvláště poté, co pochopila, že mi její otec vnitřně důvěruje, se stala mojí malou maminkou. Bez jejího souhlasu jsem nesměl ani otevřít ústa. Sledovala mě jako jestřáb. Pomáhla mi s ročníkovými pracemi, četla za mě literaturu a pořizovala z ní výtahy. Líbilo se mi to.

„*Potulní bojovníci* nenechají žádný svůj dluh nezaplacený,“ řekl don Juan.

„O čem to mluvíte, done Juane?“

„Nastal čas, abys zaplatil určité dluhy, které v tvém životě zůstaly nevyrovnané. Ne, že bys to musel všechno zaplatit do písmene, ale musíš alespoň udělat gesto. Je třeba zaplatit symbolicky, tak, aby to potěšilo *nekonečno*. Vyprávěl jsi mi o dvou přítelkyních, které pro tebe tolik znamenaly, o Patricii Turnerové a Sandře Flanaganové. Je čas, abys je našel a dal jim oběma dar, který tě bude stát všechno, co máš. Musíš dát dva dary, které tě připraví o všechny peníze. Tak vy-padá ono gesto.“

„Vždyť ani nevím, kde je jim konec, done Juane,“ protestoval jsem.

„Je to pro tebe výzva, abys je našel. Ve svém pátrání nesmiš nechat jediné místo neprohledané. To, k čemu se chystáš, je velice jednoduché, a přesto téměř nedosažitelné. Chceš překročit práh své osobní zadluženosti a jedním rázem se osvobodit k další cestě. Pokud tento práh nepřekročíš, nemá cenu, abys se mnou pokračoval.“

„Ale jak jste proboha na takový úkol přišel?“ ptal jsem se. „To jste ho sám vynalezl tak, aby se nedal uskutečnit?“

„Nic jsem nevynalezl,“ řekl věcně. „Ten úkol mi pro tebe předalo přímo *nekonečno*. Není to pro mě jednoduché ti to říct na rovinu. Jestli si myslíš, že mě těší tvé útrapy, tak jsi naprosto vedle. Úspěch tvého poslání je pro mě důležitější než pro tebe. Pokud selžeš, co tím ztratíš? Svě návštěvy u mě? To tedy bude škoda! Ale já ztratím tebe! Ty buď naplníš mé dědičné poslání, nebo bude přerušeno.“

Don Juan zmiknul. Vždycky poznal, když se myšlenky v mé hlavě daly do pohybu.

„Už jsem ti opakoval tisíckrát, že *potulní bojovníci* jsou pragmatici. Nenechávají se ovlivňovat sentimentem, nostalgií nebo smutkem. Pro *potulné bojovníky* existuje pouze boj, který nikdy nekončí. Pokud

Ne proto, že bych si přál být opečováván. Vlastně jsem si její péči asi ani neuvědomoval. Jednoduše se mi to líbilo a měl jsem rád její společnost.

Skoro denně mě brala do kina. Měla do všech velkých biografů v Los Angeles volně vstupenky, které její otec dostával jako pozornost od některých hollywoodských bossů. On sám je nikdy nevyužíval. Majitelé volných lístků se museli identifikovat a to bylo pod jeho důstojnost. Biletáři vždy vyžadovali alespoň podpis a Patricie neváhala podepsat cokoli. Někdy ale nepřijemný zřízenec vyžadoval podpis přímo od pana Turnera, a pak jsem musel nastoupit já. Stávalo se však, že podpis nestačil a biletář chtěl vidět řidičský průkaz. Jeden z nich, arogantní mladík, utrousil poznámku, která Patricii rozzuřila. „Myslím,“ řekl s odporným úšklebkem, „že nejste žádný pan Turner. Vy jste leda nějaký pan Trus.“

Byl bych to spolknul, ale on nás navíc ponížil tím, že nám odmítl vstup na představení *Herkulesa*, ve kterém hrál hlavní roli Steve Reeves.

Většinou s námi všude chodila Patricina nejlepší přítelkyně Sandra Flanaganová, která se svými rodiči bydlela hned ve vedlejším domě. Byla Patriciiným protějškem. Byla sice také vysoká, ale měla kulatý obličej, červené tváře a smyslná ústa. Byla zdravá jako ryba. Zpívání jí nezajímalo. Byla zcela upoutána smyslovými radostmi svého těla. Byla schopna vypít a sníst cokoli a nedělalo jí potíže to také strávit. A co mě na ní okouzlovalo nejvíce, že poté co vylízala svůj talíř, udělala totéž i s mým. Já sám jsem se odjakživa v jídle nímral, a tak jsem to obdivoval. I ona měla atletickou postavu, ale vyzářovala spíš živočišnou sílu. Ránu měla jako muž a kopala jako mula.

Z obdivu k Patricii jsem pro Sandřiny rodiče dělal totéž, co pro Turnerovy. Čistil jsem bazén, hrabal listí, vynášel vyhozené věci do kontejneru a páčil papíry a spalitelný odpad. Používání domácích spaloven na dvorku tehdy v Los Angeles hojnou měrou přispívalo ke znečištění ovzduší.

Snad v důsledku jejich neustálé blízkosti, nebo jejich otevřenosti, jsem se do obou dívek bláznivě zamiloval.

Radu jsem hledal u velmi zvláštního muže, se kterým jsem se spřátelil. Jmenoval se Nicholas van Hooten a měl dvě přítelkyně, se kterými zřejmě žil v dokonalé harmonii. Začal tím, že mi dával, jak on tomu sám říkal, ty nejjednodušší rady. Například jak se chovat se dvě-

ma přítelkyněmi v kině. Sdělil mi, že kdykoli sedí v biografu s oběma, věnuje se té vlevo. Po chvíli děvčata odejdou na záchod a když se vrátí, prohodí si sedadla. Takže Anna teď sedí tam, kde seděla Betty a nikdo kolem nic nepozná. Ujistil mě, že přesně tak vypadal jeho první krok v dlouhém procesu zvykání děvčát na život ve trojici. Nicholas si líboval v klíšé a použil francouzské rčení *ménage à trois*.

Následoval jsem jeho radu a šel s děvčaty do biografu na Fairfax Avenue, kde dávali němé filmy. Posadil jsem Patricii vlevo a upřel na ni celou svou pozornost. Pak děvčata odešla na záchod a když se vrátila, požádal jsem je, aby si vyměnily místa. Poté jsem se začal chovat podle rady Nicholase van Hootena, ale Patricia zřetelně na tento ne-smysl nepřistoupila. Vstala a odešla z kina uražená, ponížená a bez sebe vztekem. Chtěl jsem jít za ní a omluvit se, ale Sandra mě zastavila.

„Nech ji,“ řekla s jedovatým úsměvem. „Je to velká holka. Má dost peněz na to, aby odjela domů taxikem.“

Nechal jsem se přesvědčit a zůstal jsem v kině. Nervózně a s pocitem viny jsem líbal Sandru. Náhle jsem uprostřed vášnivého polibku ucítil, jak mě někdo popadl za vlasy a táhl mě dozadu. Byla to Patricie. Celá řada sedadel se uvolnila a naklonila dozadu. Mrštná Patricie v poslední chvíli odskočila a sedadla se zřítily na následující cí řadu. Zasluchl jsem zděšené výkřiky dvou diváků, kteří seděli na kraji u uličky.

Nicholas van Hooten mi poradil špatně. Patricie, Sandra a já jsme se vrátili domů zahalení v naprosté mlčen. Marně jsme se snažili zaplátovat naše vztahy nesmyslnými sliby. Náš trojstranný vztah nás všechny téměř zničil. Nebyli jsme na podobnou výzvu připraveni. Neměli jsme řešit problémy citů, morálky, povinností a společenských mravů. Nemohl jsem ani jednu z nich opustit pro tu druhou a ani ony nebyly schopny opustit mě. Jednoho dne jsme se v důsledku obrovské hádky z naprostého zoufalství rozešli do tří různých stran a už jsme se nikdy nesetkali.

Byl jsem zoufalý. Nic z toho, co jsem dělal, nevyrazilo dopad, který měly obě na můj život. Opustil jsem Los Angeles a ve snaze umenšit svůj stesk jsem se zabýval mnoha věcmi. Aniž bych v nejmenším přeháněl, ocítil jsem se tenkrát v pekle. Cítil jsem, že se z něj nikdy nevynořím. Nebýt dona Juana a jeho vlivu na můj život, asi bych své osobní démony nepřežil. Svěřil jsem se mu, že všechno, co jsem v tom-

to případě udělal, bylo špatně. Že jsem neměl právo zatahnout dva tak skvělé lidi do nesmyslných vztahů, kterým jsem sám nebyl schopný čelit.

„Špatné na tom bylo,“ řekl don Juan, „že jste všichni tři byli ztracení egomaniaci. Vaše sebedůležitost vás skoro zničila. Když se člověk zbaví sebedůležitosti, zbydou mu jen jeho skutečné city.“

„Udělej mi to potěšení a zkus následující jednoduché a přímé cvičení, které ti může nesmírně pomoci. Ze vzpomínek na obě dívky odstraň všechna slovní prohlášení, kterými jsi kdy danou situaci hodnotil. Například: „Jedna z nich řekla tohle a druhá zase tamto a pak na mě jedna z nich zařvala a pak se rozčílila ta druhá...“ a snaž se udržet jen v rovině svých pocitů. Když odstraníš všechna sebestředná hodnocení, jaká emoce ti zbyde?“

„Nezaujatá láska k oběma,“ vyhrkl jsem a téměř jsem se zakuckal. „A je teď menší, než byla tehdy?“

„Ne, není, done Juane,“ odpověděl jsem pravdivě a pocítil jsem onu svíravou úzkost, která mě pronásledovala celá léta.

„Tentokrát je obejmi ze svého vnitřního ticha,“ vyzval mě. „Nebud' ustrašený hlupák. Naposled je pořádně obejmi. Ale zaměř se na to, že je to skutečně tvůj poslední čas na této zemi. Zaměř se z hloubky své temnoty. Pokud tvůj dárek pro ně má stát za to, musíš celý svůj život sbalit do jednoho okamžiku dvakrát. Podobnými skutky se bojovníci stávají lehkými jako pára.“

Poslechl jsem dona Juana a vzal si tento úkol k srdci. Pochopil jsem, že jestliže nezvítězím, nebude don Juan jediným, kdo prohrál. I já něco prohráji, a pokud to za důležité považuje don Juan, musím to tak brát i já. Ztratím možnost postavit se tváří v tvář *nekonečnu* a být si ho vědom.

Vzpomínky na Patricii Turnerovou a Sandru Flanaganovou mě uvrhly do značné deprese. Zničití pocit nenahraditelné ztráty, který mě léta pronásledoval, ožil v plné síle. Když mi don Juan pomohl extrahovat mé cítění k nim, pochopil jsem, že existují věci, které se nás drží, jak on sám říkával, celý život a možná i déle. Cítil jsem, že je musím obě najít. Pokud se mi to podaří, nemám s nimi na radu dona Juana zůstávat dlouho. Budu mít čas pouze na pokání. Pouze na to, abych je obkloпил veškerou láskou, zbavenou hněvivých hlasů rozlišování, egoismu a sebestřítosti.

Pustil jsem se do tohoto obrovského úkolu a snažil se zjistit, kde

žijí a co se s nimi stalo. Začal jsem se vyptávat lidí, kteří znali jejich rodiče. Ale rodiče obou dívek se z Los Angeles odstěhovali a nikdo mi nebyl schopen říci kam. Přemýšlel jsem i o tom, že bych dal inzertát do novin. Ale co když se odstěhovali i z Kalifornie? Nakonec jsem musel najmout soukromého detektiva. Měl své kontakty na státní úřady a kartotéky. Během několika týdnů je našel obě.

Žily blízko sebe v New Yorku a jejich přátelství bylo stále velice pevné. Odjel jsem do New Yorku a jako první kontaktoval Patricii Turnerovou. Nestala se sice broadwayskou hvězdou, jak si přála, ale pracovala tam v produkci. Navštívil jsem ji v její kanceláři. Nevyprávěla mi, co se s ní dělo. Byla mou náhlou přítomností zcela šokována. Jen tak jsme seděli, drželi se za ruce a plakali. Ani já jsem jí o sobě nic nevyprávěl. Jen jsem jí řekl, že jsem jí přišel dát dárek, kterým bych chtěl vyjádřit svou vděčnost, a že se vydávám na pouť, ze které se nehodlám vrátit zpět.

„Proč tak velká slova?“ ptala se poplašeně. „Na co se to chystáš? Jsi nemocen? Nevypadáš tak.“

„To byla jen metafora,“ ujistil jsem ji. „Vracím se zpátky do Jižní Ameriky, abych našel své štěstí tam. Je tam velká konkurence a podnikáři jsou dost nemilosrdní. To je vše. Pokud chci mít úspěch, musím do toho dát všechno.“

Uklidnila se a objala mě. Byla stále stejná. Jen vypadala větší, mocnější, zralejší a elegantnější. Políbil jsem jí ruce a přitom se propadl do všeobjímající emoce. Don Juan měl pravdu. Když jsem odsunul stranou všechno rozlišování, zbyly mi jenom city.

„Rád bych ti dal nějaký dar, Patricie Turnerová,“ řekl jsem jí. „Řekni si o co chceš, a pokud to bude v mých silách, opatřím ti to.“

„Snad jsi nezbohatl?“ zasmála se. „Na tobě je krásné právě to, že jsi nikdy nic neměl a nikdy mít nebudeš. Mluvíme o tobě se Sandrou skoro každý den. Představujeme si, jak pracuješ na parkovišti, necháš se živit ženami a tak podobně. Je mi to líto, ale nemůžeme si pomoci. Pořád tě milujeme.“

Trval jsem na tom, aby mi řekla, co si přeje. Smála se a plakala současně.

„Koupíš mi norský kožich?“ zeptala se mě a vzlykla.

Pohládl jsem ji po vlasech a řekl, že koupím.

„Když se ti nebude líbit, můžeš ho odnést zpátky do krámu a vzít si peníze.“

Smála se a štouchala do mě přesně tak, jak to kdysi dělávala. Byl už však čas, aby se vrátila ke své práci, a tak jsem se rozloučil a řekl jí, že se ještě objevím. Pokud se mi to však nepodaří, chci, aby věděla, že ať mě proud mého života zatáhne kamkoli, budu si ji pamatovat po celý život a možná ještě déle.

Vrátil jsem se. Ale jen proto, abych se zpozvdálí podíval, jak jí do ručiček norkový kožich. Slyšel jsem výkřiky radosti. Část svého úkolu jsem splnil. Nebyl jsem však tak odlehčený, jak o tom mluvili don Juan. Otevřel jsem starou ránu a ta teď krvácela.

Pršelo. Nebyl to však přímo déšť. Byla to spíš mokrá mlha, která pronikala až do moršku kostí.

Výpravil jsem se navštívit Sandru Flanaganovou. Bydlela na jednom z předměstí New Yorku, kam se lze dostat vlakem. Zaklepal jsem na dveře. Sandra otevřela a zírala na mě, jako bych byl duch. Z tváře jí vyprchala všechna barva. Byla ještě krásnější než dřív. Byla plnější a zdála se být velká jako dům.

„Ježísmarjá, to jsi ty, ty, ty,“ koktala a nebyla schopna ze sebe vypravit mé jméno.

Vzlykala, vypadala pobouřeně a vyčítavě. Nedal jsem jí příležitost, aby pokračovala. Moje mlčení bylo tak totální, že jí pohltilo. Nechala mě vejít dovnitř, kde jsme se usadili v obýváku.

„Co tady děláš?“ zeptala se o něco klidněji. „Nemůžeš tu zůstat. Jsem vdaná! Mám tři děti! Jsem ve svém manželství velice šťastná.“

Slova se z ní řinula v rychlém sledu jako výstřely ze samopalu a skládala historii posledních let jejího života. Řekla mi, že její manžel je velice spolehlivý. Nemá velkou představitost, ale je to dobrý člověk. Nemí moc smyslný a snadno se při milování unaví, takže ona se musí držet zpátky. Několikrát z toho i onemocněla a nemohl pak jít do práce. Přesto se mu podařilo zplodit tři krásné děti. Po tom posledním toho manžel, jehož jméno bylo zřejmě Herbert, jednoduše nechal. Zřejmě mu to nechybí a jí to nevádí.

Snažil jsem se ji uklidnit a znovu jsem jí ujišťoval, že jsem jí jen přišel navštívit a že v žádném případě nemám v úmyslu jí jakkoli narušovat rodinný život. Popsal jsem jí, jak těžké bylo jí nalézt.

„Přišel jsem se s tebou rozloučit,“ řekl jsem jí, „a sdělit ti, že jsi má životní láska. Chtěl bych ti za sebe něco věnovat, dar, který by symbolizoval mou vděčnost a nesmrtelnou lásku.“

Hluboce se jí to dotklo. Vrátil se jí její otevřený usměv. Mezery me-

zi jejími zuby vypadaly dětsky. Řekl jsem jí, že je ještě krásnější než dřív a opravdu jsem to tak cítil.

Smála se a říkala, že se chce pustit do diety a že kdyby předem věděla o mé návštěvě, byla by se do té diety pustila už dávno. Ale teď s tím začne a až se přistě objevím, bude štíhlá jako kdysi. Vrátila se k hrázám našeho společného života a k tomu, jak jí to ovlivnilo. Přestože byla věřící katolička, pomýšlela i na sebevraždu, ale ve svých dětech našla klid, který potřebovala. To, co jsme spolu prožili, patří k výstředkům mládí, a i když na to nelze zapomenout, je třeba to držet pod zámekem.

Když jsem se jí zeptal, jaký dárek by přijala jako výraz mé vděčnosti, smála se a řekla přesně totéž, co předtím Patricie. Že nemám ani vinkru a nikdy žádnou mít nebudu, protože tak už to se mnou je. Trval jsem na tom, aby mi sdělila své přání.

„Můžeš mi koupit kombíka, do kterého by se vešly všechny mé děti?“ zasmála se. „Přála bych si Pontiac nebo Oldsmobile se vším, co k tomu patří.“

Když to říkala, nevěřila, že bych jí takový dar mohl dát. Ale já jí ho dal.

Obchodník s auty jí příští den kombíka skutečně přivezl. Doprovázel jsem ho v jeho vlastním autě, aby se měl čím vrátit. Zůstal jsem v něm schovaný, a tak jsem slyšel projevy jejího překvapení. V souladu s její živočišnou podstatou to nebyly jen výkřiky radosti. Spíš se jednalo o reakci těla, o vzlyky a zmatené výkřiky. Plakala, a já věděl, že to není proto, že dostala dar. Plakala z nenaplněné touhy, jejíž ozvěna se ozývala i ve mně. Zkroutil jsem se na sedadle auta.

Během cesty vlakem do New Yorku a letu zpět do Los Angeles ve mně převládá pocit, že můj život je u konce. Odtékal ze mě jako písek z deravého pytle. Necítil jsem, že by mě rozloučení a poděkování nějak osvobodilo. Spíš naopak. Cítil jsem břemeno toho podivného vztahu ještě silněji než kdy předtím. Bylo mi do pláče. Hlavou mi znovu a znovu probíhaly názvy, které můj přítel Rodrigo Cummings vymyslel pro knihy, které nikdy nebudou napsány. Vymýšlení názvů byla jeho specializace. Nejraději měl: „Všichni zemřeme v Hollywoodu.“ Anebo: „Nikdy se nezměníme.“ A můj nejoblíbenější, který jsem si od něj zakoupil za deset dolarů, zněl: „Život a hříchy Rodriga Cummingsa.“ Všechny tyto tituly mi pluly hlavou. Byl jsem Rodrigo go Cummings a byl jsem uvězněný v čase a prostoru. Miloval jsem

dvě děvčata víc než svůj život, což se nikdy nezmění. A stejně jako všichni má přátelé, i já zemřu v Hollywoodu.

To vše jsem vyprávěl donu Juanovi, když jsem mu podával zprávu o svém polovičním úspěchu. Bezostyšně to odsoudil. Řekl mi, že to, co cítím, je pouze následek přetrvávající sebelítosti aulpívání a že pokud čarodějové skutečně chtějí poděkovat a rozloučit se, musí sami sebe úplně předělat.

„Okamžitě odlož svou sebelítost,“ poroučel. „Když odložíš představy, že jsi ublížený, co ti z toho všeho zbude jako dále neredukovatelné residuum?“

Zůstal pocit, že jsem oběma dal všechno, co jsem mohl. Už ne v duchu obnovování či ubližování, ale v duchu toho, co se mi don Juan snažil celou dobu sdělit. V duchu *potulného bojovníka*, jehož jedinou ctností je udržovat v živé paměti vše, co se ho dotklo, a jehož jediný způsob, jak poděkovat a rozloučit se, spočívá v magii. V tom, že vše milované uloží ve svém mlčení.

ZA SYNTAXÍ

UVADĚČ

Spal jsem tvrdě v posteli v jeho domě v Sonoře, když mě don Juan začal budit. Byl jsem vzhůru skoro celou noc a přemílal v hlavě představy, se kterými mě předtím seznámil.

„Už jsi odpočíval dost,“ řekl pevně, téměř neurvale a zatřásl mými rameny. „Moc si na tu svoji únavu nezvykej. Nemí to totiž ani tak únava, jako snaha nebýt rušen. Něco v tobě nechce být vyrušováno. Takže je velice důležité, abys tuto část sebe co nejvíc dráždil a tím ji zlomil. Jdeme se projít.“

Don Juan měl pravdu. Určitá část mě se velice bránila jakémukoli vyrušování. Chtěl jsem jen spát a na čarodějnické představy dona Juana vůbec nemyslet. Zcela proti své vůli jsem vstal a následoval jej. Don Juan připravil jídlo, které jsem zhltnul, jako bych několik dní nejedl. Pak jsme vyšli z domu a zamířili směrem na východ k horám. Byl jsem tak omámen, že jsem si uvědomil, že je časně ráno až poté, co jsem spatřil slunce vycházející nad pohorím. Chtěl jsem donu Juanovi sdělit, že jsem spal celou noc bez hnutí, ale on mě umlčel. Řekl mi, že jdeme na výpravu do hor, kde budeme pátrat po určitých bylinách.

„K čemu použijete byliny, které najdeme, done Juane?“ zeptal jsem se hned, jak jsme vyrazili.

„Nejsou pro mě,“ odpověděl s úšklebkem. „Jsou pro mého přítele, botanika a bylináře. Vaří z nich odvary.“

„Je to Jaki? Žije v Sonoře, done Juane?“ vyptával jsem se.

„Ne. Ani není Jaki, ani nežije tady v Sonoře. Jednoho dne se s ním setkáš.“

„Je to čaroděj, done Juane?“

„Ano, to je,“ odpověděl suše.

Zeptal jsem se, jestli mohou vzorky z těch rostlin vzít k určení na botanické oddělení Losangeleské univerzity.

„Jistěže můžou,“ ujistil mě.

Už jsem přišel na to, že když don Juan použije slovo „jistě“, nikdy to nemyslí vážně. Bylo mi jasné, že nemá v žádném případě v úmyslu poskytnout mi nějaké vzorky rostlin k určení. Ale zaujala mě představa, že má nějakého čarodějnického přítele, a tak jsem se na něj začal vyptávat. Chtěl jsem, aby mi jej popsal, řekl mi, kde bydlí a naznačil mi cestu k němu.

„Hou, hou, hou,“ uklidňoval mě don Juan, jako bych byl kůň. „Zadrž! Kdo jsi? Profesor Lorca? Chceš snad studovat *kognitivní systém* mého přítele?“

Mezitím jsme se dostali hluboko do suchého podhůří. Don Juan ostře krácel hodiny a hodiny. Měl jsem dojem, že pořádná procházka představuje hlavní dnešní program. Konečně jsme se zastavili a usedli pod svah, který byl ve stínu.

„Nastal čas, aby ses pustil do toho největšího ze všech čarodějnických procesů,“ oznámil mi don Juan.

„O kterém procesu to mluvíte, done Juane?“ zeptal jsem se.

„Říká se mu *rekapitulace*. Starí čarodějové ho nazývali *přepočítávacím životních událostí*. Představoval pro ně velmi jednoduchou techniku, která jim pomáhala zapamatovat si vše, co říkali svým žákům a co s nimi prováděli. Stejný význam měla tato technika i pro jejich žáky. Umožňovala jim zapamatování si všeho, co jim říkali jejich učitelé. Teprve po velkých sociálních bouřích, porážkách a potlačení dávné čarodějové pochopili, že jejich technika má dalekosáhlé účinky.“

„To máte na mysli španělskou konkvistu, done Juane?“

„Ne,“ odpověděl. „To byl jen vrchol ledovce. Skutečně zničující události se udály ještě před ní. Když do Mexika dorazili Španělé, dávní čarodějové už prakticky neexistovali. Žáci těch, kteří všechny tyto události přežili, pak už byli velmi opatrní. Už věděli, jak se o sebe postarat. Právě oni přejmenovali starou techniku na *rekapitulaci*.“

„Čas je neobyčejně drahý,“ pokračoval. „Pro čaroděje je čas to nejdůležitější. Stojím teď před problémem, jak ti ve velice omezeném čase nacpat do hlavy všechno o čarodějnictví a jeho abstraktních principech. Abych to mohl uskutečnit, musím v tobě nejprve pro to všechno vytvořit patřičné místo.“

„Jaké místo? O čem to mluvíte, done Juane?“

„Čarodějové vycházejí z toho, že aby se něco někam vešlo, musí tam být prázdné místo. Pokud jsi až po okraj naplněn událostmi každodenního života, není v tobě místo na něco nového. To místo musí-

me vytvořit. Už mi rozumíš? Dávní čarodějové věřili, že takové potřebné místo vytvoří právě *rekapitulace*. Což skutečně, vedle mnoha dalších důsledků, udělá.“

„Způsob, kterým čarodějové prováděli *rekapitulaci*, je velmi formální. Spočíval v sepsání seznamu všech lidí, se kterými se v životě setkali, a to od začátku až do současné doby. Jakmile byl tento seznam hotov, vzali osobu, která se v něm vyskytovala jako první, a vzpomněli si na všechno, co s ní souviselo. Mám na mysli skutečně všechno. Při *rekapitulaci* je lepší postupovat od přítomnosti do minulosti, protože přítomnost je ještě v čerstvé paměti a napomáhá vývoji *rekapitulací* dovednosti. Cvičící pouze vzpomínají a dýchají. Pomalu a vědomě nadechnou a přitom stěží postřehnutelným pohybem kývají hlavou zprava doleva. Stejným způsobem i vydechují.“

Řekl mi, že výdech a nádech musí být přirozený. Pokud jsou příliš rychlé, přivedou člověka do stavu, který nazýval *unavujícím dýcháním*. Ten pak člověka přinutí zpomalit, aby se svaly uklidnily.

„A co tedy vlastně ode mě chcete, done Juane?“ zeptal jsem se.

„Pustíš se dneska do svého seznamu,“ odpověděl. „Rozděl ho na roky, na různá období, uspořádej ho jak chceš, ale ať je popořádku. Začni tou poslední osobou, se kterou jsi se setkal, a postupuj dozadu až dojdeš k tátovi a mámě. A pak si na všechno o těch lidech vzpomněš. Nic víc. Během cvičení si uvědomíš, co to vlastně děláš.“

Při své příští návštěvě jsem donu Juanovi oznámil, že jsem velice pečlivě prošel všechny události svého života a že pro mě bylo velice těžké udržet dané schéma a postupovat od osoby k osobě. Má *rekapitulace* mě většinou odnesla někam jinam. Nechal jsem samy události, aby řídily mou *rekapitulaci*. Snažil jsem se nicméně udržet v určitém časovém úseku. Začal jsem například s lidmi v oddělení antropologie a pak jsem své vzpomínky nechal, aby mě vtáhly do kteréhokoli časového úseku od začátku studia až do dneška.

Svěřil jsem se mu i s velmi zvláštní příhodou, kterou jsem zapomněl a na kterou jsem si díky *rekapitulaci* znovu vzpomněl. O existenci Kalifornské univerzity jsem neměl ani potuchy až do okamžiku, kdy jsme na letišti v Los Angeles vyzvedli spolužačku mé přítelkyně, která přiletěla, aby na této univerzitě studovala muzikologii. Její letadlo přiletělo časně zvečera a ona mě požádala, abych ji zavezl do univerzitního kampusu. Chtěla si prohlédnout místo, kde stráví ná-

sledující čtyři roky. Věděl jsem, kde to je, protože jsem často míjel univerzitní vjezd od Sunset Boulevardu. Nikdy jsem však nebyl uvnitř.

Byly zrovna prázdniny mezi dvěma semestry. Potkali jsme jen pár lidí a ti nám ukázali cestu k oddělení hudby. Kampus byl opuštěný, ale já ho vnímal jako nejkrásnější místo, které jsem kdy spatřil. Bylo to potěšení pro mé oči. Zdálo se mi, že budovy mají svou energii a žijí vlastním životem. Zamýšlená zběžná návštěva hudebního oddělení se protáhla na zevrubnou prohlídku celého areálu. Do Kalifornské univerzity jsem se zamíloval. Zmínil jsem se donu Juanovi, že jediná věc, která rušila mou extázi, byla nechuť mé přítelkyně projít celý kampus.

„Co tam, ksakru, můžeme vidět?“ protestovala. „Copak jsi ještě v životě neviděl žádný univerzitní kampus? Když poznáš jeden, znáš všechny. Myslíš, že se jen vytahuješ svou citlivostí před mou přítelkyní.“

Nebylo to tak, a já jim řekl, že jsem prostě uchvácen krásou toho, co mě obklopuje. Cítil jsem z těch budov jakýsi příslib, velikou naději, ale nebyl jsem schopen tento subjektivní stav nijak vyjádřit.

„Strávila jsem po školách skoro celý svůj život,“ procedila má přítelkyně mezi zuby, „a mám jich až po krk! Nenaješ tu ani hovno! Jediny, co tu uslyšíš, jsou kecý. Nenaučíš se tu vyrovnat ani s těmi nejjednoduššími odpovědnostmi svého života!“

Když jsem odpověděl, že bych rád navštěvoval právě tuto školu, rozčílila se ještě víc.

„Jdi do práce!“ křičela. „Makej od osmi do pěti a drž hubu! Tak vypadá život. Práce od osmi do pěti, čtyřicet hodin týdně! Zkus, co to s tebou udělá! Podívej se na mě – jsem vzdělaná až na půdu a nehodím se do žádné práce!“

Ale já jsem věděl, že jsem tak krásné místo nikdy nespasťil. Slíbil jsem si tehdy, že tu budu studovat, ať to stojí, co to stojí. Má touha však nevyžadovala okamžité naplnění. Směřovala spíš do budoucnosti.

Svěřil jsem se donu Juanovi, že mě scény mé přítelkyně tehdy vedly natolik z míry, že jsem na ni začal pohlížet ve zcela novém světle. Pokud si vzpomínám, bylo to tehdy poprvé, kdy ve mně něčí komentář vyvolal tak prudkou reakci. Spasťil jsem v povaze své přítelkyně zcela nové rysy, které mě odpuzovaly.

„Myslím, že jsem ji tehdy příliš odsoudil,“ řekl jsem donu Juanovi. „Po naší společné návštěvě kampusu jsme se rozešli. Jako by se Ka-

lifornská univerzita vrazila mezi nás jako klín. Víím, že jsem si počítal hloupě.“

„Nebylo to hloupé,“ odpověděl. „Byla to naprosto správná reakce. Během procházky po univerzitním areálu jsi se setkal se *záměrem*. A pakliže tam byl tvůj *záměr*, všechno ostatní muselo stranou.“

„Ale nespíš své reakce přehánět,“ pokračoval. „Dotek *potulného bojovníka* musí být velice lehký. Ruka *potulného bojovníka* je zprvu velice těžká a její sevření je pevné. Postupně se však stává rukou zjevení, rukou z pavučiny. *Potulní bojovníci* nezanechávají žádné stopy. Je to *pro* ně výzva.“

Komentář dona Juana mě uvrtl do stavu mrzutého sebeobviňování. Už jsem se poznal natolik, aby mi bylo jasné, že mé ruce jsou velice těžké, že jsem velmi dominantní a zanechávám hlubokou stopu. Promluvil jsem o svých pochybnostech.

„Síla *rekapitulace*,“ řekl don Juan, „spočívá v tom, že zamíchá vši špínu našeho života a ta pak vyplave na povrch.“

Poté mi začal vysvětlovat všechny složitosti vědomí a vnímání, které tvoří základ *rekapitulace*. Hned na začátku mi oznámil, že představy, o kterých bude mluvit, nemám za žádnou cenu považovat za nějaké čarodějnické teorie. Byly totiž formulovány šamany dávného Mexika na základě přímého *živení* energie plynoucí vesmírem. Varoval mě, že je bude předkládat bez jakékoli klasifikace či zařazování do předem připravených schémat.

„Nemám zájem na žádné klasifikaci,“ řekl. „Ty naopak celý život všechno klasifikuješ. Teď se musíš veškerého zařazování vzdát. Tuhle jsem se tě ptal, co víš o mracích. Pojmenoval jsi všechny typy mraků a určil procento vlhkosti, které obsahují. Jako skutečný meteorolog. Ale když jsem se tě zeptal, jestli víš, co si s těmi mraky můžeš počít ty sám, nevěděl jsi, o čem mluvím.“

„Klasifikace vytvářejí svět sám pro sebe,“ pokračoval. „Jakmile začneš něco třdit, klasifikace ožije a počne tě ovládat. Ale protože klasifikace neposkytují žádnou energii, zůstávají jen mrtvou věcí. Nejsou to stromy, jsou to pouhé klády.“

Vysvětloval, že čarodějové dávného Mexika *žili* vesmír jako složený z energetických polí tvořených světelnými vlákny, kterých jsou biliony. Také *užili*, jak tato energetická pole sama sebe uspořádávají do proudů světelných vláken, které představují konstantní a věčné síly vesmíru. Proud vláken vztahující se k *rekapitulaci* čarodějové na-

zvali *temné moře vědomí* nebo též *Orel*. Zjistili též, že každé stvoření ve vesmíru je k *temnému moři vědomí* připoutáno okrouhlým světelným bodem, který je patrný v okamžiku, kdy jsou tyto bytosti vnímány jako energie. V tomto světelném bodu, který nazývají *bodem soustředění*, je tajemnou silou *temného moře vědomí* soustředěno vnímání.

Don Juan mě ujistil, že lidským *bodem soustředění* prochází biliony energetických polí ve formě světelných vláken. Tato světelná vlákna jsou pak přeměňována ve smyslové údaje, které jsou dále interpretovány a vnímány jako svět, který známe. Vysvětlil mi, že právě *temné moře vědomí* představuje sílu, která mění světelná vlákna ve smyslové údaje. Čarodějové jsou schopni tuto změnu *zřít* a nazývají ji *zář vědomí*. Vnímají ji jako záření šířící se z *bodu soustředění*. Pak mě don Juan upozornil, že bude mluvit o koncepci, která je z hlediska čarodějů ústředním tématem *rekapitulace*.

S velikým důrazem mi sdělil, že smyslové orgány všech organismů představují ve skutečnosti jen určité úrovně vědomí. A pokud přijmeme představu, že smysly odpovídají *temnému moři vědomí*, musíme připustit, že k tomuto *temnému moři vědomí* náležejí i interpretace, kterými smysly zprostředkovávají smyslové vjemy. Dlouze mi vysvětlil, že způsob, jakým vidíme svět kolem sebe, odpovídá lidskému interpretačnímu systému, kterým je každý člověk vybaven. Podobný interpretační systém, který mu umožňuje fungování v okolním světě, má každý existující organismus. „Čarodějové, kteří se vynořili po apokalyptických nepokojích, o kterých jsem ti vyprávěl,“ pokračoval, „uzřeli, že v okamžiku smrti *temné moře vědomí* vysaje z každého stvoření jeho *bodem soustředění* veškeré vědomí. *Uzřeli* též, že *temné moře vědomí*, řekneme, krátce zaváhá, kdykoli hodlá učinit totéž s čarodějem, který provedl *rekapitulaci* svého života. A pokud byla tato *rekapitulace* provedena dokonale, *temné moře vědomí* se spokojí vysátím vědomí obsaženého v jeho životních zkušenostech a nechá mu jeho životní sílu. A tak tyto čarodějové objevili nesmírně důležitý zákon sil přírody: *Temné moře vědomí* od nás požaduje jen naše životní zkušenosti, nikoli naši životní sílu.“

Premisy, o které se don Juan při svém vysvětlení opíral, zůstaly zcela mimo mé pochopení. Nebo, přesněji řečeno, někde v hloubce jsem si byl jen nejasně a přece s určitostí vědom, jak jsou důležité.

„Čarodějové věří,“ pokračoval don Juan dále, „že během *rekapitulace* vyplavou na povrch, jak už jsem ti říkal, všechny úlomky a odpad-

ky našich životů. Uvědomíme si přitom všechny své nedostatečnosti a chyby, které neustále opakujeme. Nicméně cosi v nás se provedení *rekapitulace* s obrovskou silou brání. Čarodějové říkají, že další cestu uvolní jen gigantický otřes vyvolaný tím, že z paměti vyplavou otřesně podrobné vzpomínky na určitou událost, které rozmetají základy, o něž se opíráme, a zavedou nás zpět do okamžiku, kdy jsme tuto událost prožívali. Čarodějové tento okamžik nazývají *uvaděč*, protože uvádí do nové éry, ve které si už pouze nevzpomínáme, ale vše znovu prožíváme.“

„Na uvolňování vzpomínek působí velmi blahodárně chůze. Čarodějové dávného Mexika věřili, že vše, co prožíváme, shromažďujeme ve formě pocitů na zadní straně nohou. Tuto část dolních končetin považovali za skladiště osobní historie. Takže pojďme se teď projít do kopce.“

Putovali jsme až do tmy.

„Myslím, že už jsi se naprocházal dost na to,“ řekl don Juan, když jsme dorazili zpátky do jeho chatrče, „abys byl schopen pusit se do čarodějnického manévru nalezení *uvaděče*. Do objevení takové události v tvém životě, kterou sis zapamatoval s velkou přesností a kterou tudíž můžeš použít jako reflektoru, jež ozáří všechny ostatní vzpomínky *rekapitulace* se stejnou jasností. Pusť se do toho, čemu čarodějové říkají *rekapitulace kousků skládačky* a co tě povede ke vzpomínce na událost, která ti poslouží jako *uvaděč*.“

Než mě ponechal o samotě, ještě mi poskytl poslední radu: „Snaž se,“ řekl, „dej do toho všechno, co máš!“

Obklopilo mě ticho, které se odrazilo i v mé mysli. Náhle jsem pocítil vibrace a poté jakési šknubnutí někde v hrudníku. Několikrát jsem zalapal po dechu, ale náhle se v mých prsou cosi otevřelo a já zhluboka vdechl. Do mé paměti prorazila naprosto úplná vzpomínka na jednu událost z dětství. Jako kdyby byla držena léta v zajetí a teď se prodrala na svobodu.

Byl jsem v pracovně svého dědečka a hrál jsem s ním kulečník, který tam stál. Bylo mi tehdy asi devět let. Dědeček byl obratný hráč a naučil mě hrát tak, abych mu byl důstojným soupeřem. Trávili jsme nad kulečníkovým stolem nekonečné hodiny. Konečně jsem ovládl hru tak, že jsem jednoho dne vyhrál. Od tohoto okamžiku už mě dědeček nikdy neporazil. Často jsem se snažil prohrát úmyslně, abych

mu udělal radost, ale on to vždycky poznal a pokaždé se rozčílil. Jednou se rozzlobil natolik, že mě udeřil tágem do hlavy.

K dědečkově radosti a současně i k jeho žalu, jsem v devíti letech dělal jeden karambol za druhým. Jednoho dne už byl natolik zfrustrován, že hodil tágo na zem a vyzval mě, ať si hraju sám. Díky své chrobobné soutěživé povaze jsem pak hrával sám se sebou a cvičil některé situace až do absolutní dokonalosti.

Jednoho dne navštívil mého dědečka člověk, který vlastnil kulečnickový sál a který byl v celém městě pověstný svými styky s hráči. Bavili se o kulečnicku, když jsem náhle vešel do pokoje. Chtěl jsem okamžitě odejít, ale dědeček mě popadl a vtáhl mě dovnitř.

„To je můj vnuk,“ představil mě onomu muži.

„Rád tě poznávám,“ řekl muž. Uptěně se na mě podíval a podal mi obrovskou ruku.

Byl jsem vyděšen. Z výbuchu jeho hlučného smíchu jsem poznal, že si toho je plně vědom. Řekl mi, že se jmenuje Falelo Quiroga, a já v odpověď zamumlal své jméno.

Byl vysoký a neobvykle vybraně oblečený. Měl modře proužkované dvourádové sako a perfektně vyžehlené kalhoty. Muselo mu být něco přes padesát, ale až na lehce vyboulené břicho vypadal svízně a obratně. Nebyl tlustý. Vypadalo to, že si zakládá na vzhledu člověka, který je dobře živěn a ničím nestrádá. Obyvatelé mého rodného městečka byli většinou velmi hubení. Byli to lidé, kteří na své živobytí tvrdě pracovali a na žádnou parádu neměli ani pomyslení. Falelo Quiroga stál na opačné straně. Celý jeho vzhled svědčil o tom, že mu jde právě jenom o parádu a příjemné věci.

Vypadal příjemně. Měl vyholenou tvář a laskavé modré oči. Vyzařoval atmosféru důvěry, jako lékař. Lidé ve městě o něm říkali, že dovede lidi snadno uklidnit a že místo hráčem se měl stát raději lékařem, advokátem nebo knězem. Také ale říkali, že ani všichni lékaři a advokáti ve městě nevydělali dohromady svou práci tolik, jako on hazardní hrou.

Měl černé, pečlivě učesané vlasy, které mu zřetelně začínaly řídnout. Česal si je proto dopředu a snažil se tím zakrýt jejich ustupující linii. Jeho čelisti byly hranaté a úsměv podmanivý. Pyšnil se velkými bílými zuby, o které očividně pečoval, což bylo velice neobvyklé v kraji, kde bylo normální mít zuby zcela zkažené. Další dvě věci, které mě na Falelovi Quirogovi fascinovaly, byly velké nohy a obrovské

černé, ručně šité lakytky. Byl jsem fascinován tím, že jeho boty při chůzi ni nevrzaly. Byl jsem zvyklý poznat dědečkův příchod podle vrzání podrážek jeho bot.

„Můj vnuk hraje kulečnick velice dobře,“ oznámil dědeček Falelovi Quirogovi nonšalantně. „Co kdyby si vzal mé tág a zahrál si s tebou? Já bych se jen díval.“

„To dítě hraje kulečnick?“ zeptal se velký muž se smíchem mého dědečka.

„Ano, hraje,“ ujistil ho dědeček. „Samozřejmě ne tak dobře jako ty, Falelo. Ale proč bys to s ním nezkusil? A aby to pro tebe bylo zajímavější a abys ho nešetřil, co kdybych na něj vsadil trochu peněz? Co bys řekl téhle částce?“

Položil na stůl silný svazek zmačkaných bankovek, usmál se na Falelo Quirogo a potřásl hlavou ze strany na stranu, jako by jej chtěl vyhecovat.

„Cože, tolik?“ zeptal se Quiroga a tázavě si mě prohlédl. Pak otevřel peněženku a vyndal několik pečlivě složených bankovek. To mě opět velice překvapilo. Dědeček nosil své peníze po kapsách a všechny je měl zmačkané. Když chtěl něco zaplatit, musel bankovky narovnávat, aby je mohl spočítat.

Falelo Quirogo to neřekl, ale já jsem věděl, že se cítí jako loupežník. Usmál se na mého dědečka a zřetelně z ohledu na něj položil své peníze na stůl. Dědeček, který se stal rozhodčím, upřesnil pravidla hry a hodil minci, aby určil, kdo z nás začne. Vyhral Falelo Quirogo.

„Měl by ses do toho pořádně dát a nedržet se zpátky,“ přesvědčoval ho dědeček. „Pokud toho skřčka porazíš a vyhraješ mé peníze, nic si z toho nedělej.“

Falelo Quiroga dědečka poslechl a hrál, jak nejlíp uměl, ale stejně nakonec o vlásek minul. Popadl jsem tág. Bylo mi na omdlení, ale když jsem viděl, jak dědeček škodolibou radostí až poskakuje, uklidnil jsem se. Navíc se mě dotklo, jak se Falelo Quiroga mohl potřhat smíchy, když viděl, jak držím tág. Díky své nedostatečné výšce jsem se nemohl naklonit nad stůl, jak to hráči normálně dělají. Dědeček mě však s nekonečnou trpělivostí naučil, jak tento nedostatek obejít. Natáhl jsem celou paži dozadu a držel tág do strany téměř ve výši svých ramen.

„A co udělá, když bude muset dosáhnout tágem do středu stolu?“ zeptal se Falelo Quiroga se smíchem.

„Položí se přes okraj stolu,“ odpověděl dědeček jakoby nic. „Přece víš, že je to dovoleno.“

Dědeček ke mně přistoupil a mezi sevřenými zuby mi zašeptal, že jestli se budu ostýchat a prohraj, přerazí o mou hlavu všechna tága. Věděl jsem, že to tak nemyslí. Byl to prostě jeho způsob, jak mi vyjádřit svou důvěru.

Snadno jsem vyhrál. Dědeček byl neobyčejně spokojený. Potěšen byl kupodivu i Falelo Quiroga. Smál se a popleskával okraj kulečnickového stolu. Dědeček mě vychvaloval do nebes. Prozradil Quirogovi mé nejlepší skóre a žertoval, že jsem tak dobrý proto, že našel pravý způsob, jak mě přimět ke cvičení. Kávu s buchtou.

„To mě tedy podrž,“ opakoval Quiroga. Rozloučil se, dědeček sebral vyhrané peníze a na celou záležitost zapomněl.

Dědeček tehdy slíbil, že mě vezme do restaurace a zaplatí mi nejlepší jídlo, jaké bylo lze ve městě dostat. Nikdy to neudělal. Byl velice lakomý. Vědělo se o něm, že utrácí pouze se ženami.

O dva dny později na mě před školou čekali dva obrovští chlapi, kteří patřili k Falelovi Quirogovi.

„Falelo Quiroga by s tebou rád mluvil,“ řekl jeden z nich hlubokým hlasem. „Přál by si, abys ho navštívil a dal si s ním kafe s buchtou.“

Kdyby se nebyl zmínil o kávě a buchtě, patrně bych jim byl utekl. Ale vzpomněl jsem si, že se dědeček Falelovi Quirogovi zmínil o mé vášni pro buchtu. A tak jsem je spokojeně následoval. Nestal jsem jim však a tak mě jeden z nich, jehož jméno bylo Guillermo Falcón, vzal do náruče. Smál se skrz své zkažené zuby.

„Jen si to pěkně užij, chlapče,“ řekl mi. Jeho dech byl strašný. „Už té někdo takhle nesl? Podle toho, jak sebou mrskáš, tak asi ne.“ Groteskně se pohíňával.

Podnik Falela Quirogy nebyl naštěstí daleko od školy, a tak mě pan Falcón brzy složil na pohovku v jeho pracovně. Šéf byl přítomen a seděl za obrovským stolem. Povstal a potřásl mi rukou. Okamžitě mi nechal přinést kávu a vynikající buchtu. Dali jsme se do hovoru o dědečkově kuřecí farmě. Ptal se mě, jestli chci ještě nějakou nějakou buchtu a já mu řekl, že bych proti tomu nic nenamítal. Smál se a sám přinesl z vedlejší místnosti na podnosu celou buchtu.

Poté, co jsem se doslova přecpal, se mě zdvořile zeptal, jestli bych občas v pozdních nočních hodinách nepřišel do jeho podniku na pár partií kulečnicku s jím vybranými soupeři. Jen tak mimochodem se zmi-

nil, že půjde o docela pěkné peníze. Zcela otevřeně vyjádřil svou důvěru v mou zručnost a dodal, že mi za můj čas a hru zaplatí procenta z výhry. Sdělil mi, že zná mentalitu mé rodiny a ví, že by moji příbuzní byli proti tomu, aby mi dával nějaké peníze, a to i kdybych si je vydělal. Dá je proto na můj účet do banky, anebo ještě lépe, zaplatí cokoli, co si koupím v místních krámech nebo sním ve zdejších restauracích.

Nevěřil jsem mu ani slovo. Věděl jsem, že je to hráč a podvodník. Nicméně líbila se mi myšlenka na partie kulečnicku s neznámými lidmi, a tak jsem si s ním plácl.

„A budu přitom dostávat kávu a stejnou buchtu, jakou jsem dostal dneska?“ zeptal jsem se.

„Ovšemže, chlapče,“ odpověděl. „Pokud budeš chodit ke mně hrát, najmu pekaře, který bude péct jen pro tebe. Máš moje slovo.“

Upozornil jsem Falelu Quirogu na jeden háček. Nebude to pro mě lehké dostat se ven z domu. Mám příliš mnoho tet, které mě hlídají jako kvočny, a moje ložnice je až ve druhém poschodí.

„To není žádný problém,“ ujistil mě Quiroga. „Jsi docela malý. Pokud vyskočíš z okna, pan Falcón tě chytí do náruče. Je to chlap jako hora. Doporučuju ti, abys šel dneska brzo spát. Pan Falcón tě vzbuď tím, že bude hvízdát a házet ti kamínky do okna. Musíš dávat pozor! Je to velice netrpělivý člověk.“

Šel jsem domů a byl jsem velice vzrušen. Nemohl jsem usnout, a tak jsem byl pořád ještě vzhůru, když pan Falcón zapískal a vrhnul několik malých oblázků na okenní tabuli mého okna. Otevřel jsem je do kořán. Pan Falcón stál na ulici přímo pode mnou.

„Skoč mi do náruče, chlapče,“ zavolal sevřeným hlasem, který se snažil převést do hlasitého šepotu. „Pokud se netrefíš, pustím tě a ty se zabiješ. Pamatuj na to. Nenuť mě do pohybu. Prostě skoč rovnou na mě. Skoč! Skoč!“

Vrhnul jsem se z okna a on mě chytil tak snadno, jako bych byl žok bavlny. Postavil mě na zem a poručil mi, abych běžel. Řekl mi, že jsem se právě probudil ze spánku a že když pořádně poběžím, probudím se dřív, než doběhnu ke kulečnickovému sálu.

Tu noc jsem hrál se dvěma muži a oba jsem porazil. Dostal jsem velice dobrou kávu a znamenitou buchtu. Byl jsem v sedmém nebi. Když jsem se dostal zpátky domů, bylo už okolo sedmé. Nikdo si mé nepřítomnosti nevsíml. Byl už čas jít do školy. Všechno bylo normální, pouze jsem byl tak unavený, že jsem neudržel stále otevřené oči.

Od toho dne pro mě Falelo Quiroga posílal pana Falcóna dvakrát až třikrát týdně a já porážel všechny soupeře, se kterými jsem se utkal. Quiroga své sliby plnil a platil vše, co jsem si kupoval, včetně jídla v mé oblíbené čínské restauraci, kam jsem si zvykl chodit denně. Někdy jsem dokonce pozval i kamarády, které jsem zcela vyděsil, když jsem poté, co mi číšník přinesl účet, zavřel a vyběhl ven z restaurace. Byli velmi překvapeni, že nebyli potahováni policií za to, že se najedli a nezaplátili.

Nikdy jsem si však nezvykl na to, že na mých bedrech leží naděje a očekávání všech, kteří si na mě vsadili. Tento pocit mi působil neustálé utrpení. Muka všech muk však nastala, když Falelu Quirogu vyzval k obrovské sázce prvotřídní hráč z nedalekého města. Noc, kdy došlo ke hře o tuto sázku, byla velice nepříznivá. Dědeček onemocněl a nemohl spát. Celá rodina byla na nohou a nikdo nešel do postele. Pochyboval jsem, že se mi podaří proklouznout ven, ale pan Falcón pískal a házel kamínky tak neodbytně, že jsem opět vyskočil ven do jeho náručí.

Zdálo se, že na tuto partii přišli všichni muži z městečka. Jejich úzkostné tváře mě mlčky prosily, abych neprohrál. Někteří z mužů mi dokonce sdělili, že vsadili své domy a veškerý svůj majetek. Jeden z nich napůl žertovně prohlásil, že vsadil i svou ženu a že pokud nevyhraju, stane se tuto noc buď vrahem, nebo paroháčem. Neupřesnil, zda se stane vrahem proto, že zabije ženu, aby se nestal paroháčem, nebo zabije mě, že jsem prohrál.

Falelo Quiroga přecházel sem a tam. Najal dokonce maséra, aby se o mě staral. Masér mi pokrýl ramena a zápěstí horkými ručnícemi a přes hlavu mi hodil další studený. Na nohy mi obul ty nejpohodlnější, nejměkčí boty, jaké jsem kdy měl na sobě. Měly vyztužené paty a vyklenuťnou podrážku. Falelo Quiroga mě dokonce vybavil i baretem, díky kterému mi nepadaly vlasy do obličje, a volnými kalhotami na kšandách.

Polovinu lidí kolem kulečnickového stolu tvořili cizinci ze sousedního města. Upřeně mě pozorovali. Měl jsem z nich pocit, že by mě rádi viděli mrtvého.

Falelo Quiroga hodil mincí, aby určil, kdo z nás bude hrát první. Můj protivník byl Brazilec čínského původu. Měl kulatou tvář, byl mladý a velmi sebejistý. Začal první a zahrál obrovské množství karambolů. Podle barvy jeho obličje jsem poznal, že Falelo Quiroga ne-

ní daleko infarktu a podobně to vypadalo i s ostatními, kteří na mě vsadili všechno.

Hrál jsem tuto noc velice dobře a když jsem se přiblížil počtu karambolů, které uhrál můj soupeř, napětí v sále vrcholilo. Falelo Quiroga byl ze všech nehysteričtější. Na všechny řval a někomu poručil, aby otevřel okno, že se mi v zakouřené místnosti špatně dýchá. Přiměl maséra, aby uvolnil má ramena a zápěstí. Nakonec jsem musel všechny odehnat a rychle udělat těch osm karambolů, které mě dělily od vítězství. Nadšení těch, kteří na mě vsadili, bylo bezmezná. Moc jsem si toho nevšímal. Bylo už ráno, a tak mě museli dostat co nejrychleji domů.

Následující den jsem byl neuvěřitelně vyčerpaný. Falelo Quiroga projevil pochopení a celý týden pro mě neposlal. Nicméně jedno odpoledne mě pan Falcón opět vyzvedl u školy a přivedl mě k němu. Falelo Quiroga byl neobyčejně vážný. Dokonce mi ani nenabídl kavu a buchtu. Vykázal všechny ze své pracovny a přešel rovnou k věci. Přisunul svou židli blíže k mojí.

„Uložil jsem ti do banky spoustu peněz,“ řekl vážně. „Plním, co jsem slíbil. Máš mé slovo, že se o tebe vždycky postarám. Sám to víš. Když teď uděláš to, co ti navrhu, vyděláš tolik peněz, že do konce svého života nebudeš muset ani jeden den pracovat. Chci, abys příští hru prohrál o jeden karambol. Víím, že jsi schopen to dokázat. Potřebuji, abys poslední kouli minul o vlasek. Čím to bude dramatictější, tím lepší.“

Byl jsem ohromen. To, co mi navrhoval, pro mě nepřicházelo vůbec v úvahu. Falelo Quiroga svou nabídku zopakoval a vysvětlil mi, že celý trik spočívá v tom, že on sám anonymně vsadí celý svůj majetek proti mně.

„Pan Falcón tě celé měsíce hlídal a ochraňoval,“ oznámil mi. „Mouhu ti sdělit, že veškerou sílu, kterou tě ochraňoval, může klidně vynaložit naopak proti tobě.“

Ta výhrůžka očividně seděla. Musel si všimnout zděšení, které se objevilo v mém obličje, protože se uvolnil a usmál.

„Takových věcí se přece nemusíš bát,“ ujistil mě. „Jsme přece bratři.“

Poprvé v životě jsem se octl před skutečně neřešitelnou situací. Vší svou mocí jsem chtěl od Falela Quirogy utéct, tak velký strach ve mně vzbuzoval. Současně jsem však stejně silně chtěl zůstat. Zvykl jsem

si kupovat bez placení všechno, čeho se mi zachtělo, a najít se zadar-mo v kterémkoli restaurantu ve městě. Nakonec jsem se však nemu-sel rozhodnout sám.

Dědeček se zcela neočekávaně, alespoň pro mě, odstěhoval do ji-ného, poměrně vzdáleného kraje. Jako kdyby věděl, co se děje, poslal mě tam napřed před všemi ostatními. Pochybuji, že skutečně znal pra-vý stav věci. Můj přesun patrně padal na vrub jeho intuici.

Don Juan přerušil mé vzpomínání. Úplně jsem ztratil pojem o čase. Musel jsem už být pořádně vyhládlý, ale na jídlo jsem neměl ani po-mýšlení. Byl jsem naplněn nervní energií. Don Juan zapálil petrolej-ku a pověsil ji na hřebík zatlučený do zdi. Její tlumené světlo vrhalo do místnosti nezvyklé tancující stíny. Chvilí trvalo, než si mé oči zvykly na pološero. A pak se mne zmocnil hluboký smutek. Byl to ve-lice odtážitý pocit, jakési nutkání přicházející z pološera či z pocho-pení, že jsem v pasti. Byl jsem tak unaven, že jsem chtěl odejít, a při-tom mě stejně silná touha nutila zůstat.

Hlas dona Juana mi vrátil určitou schopnost sebekontroly. Zdálo se, že zná příčiny a hloubku mého zmatku a že této situaci přizpůso-buje i tón svého hlasu. Jeho věcnost mi pomohla přemoci něco, co se mohlo snadno zvrhnout v hysterickou reakci na únavu.

„Přivolávání prožitých událostí je pro čaroděje magií,“ řekl don Juan. „Není to pouhé vyprávění historek. Je to *zřetí* pod povrch vě-cí, přímo do jejich struktury. Proto je toto znovuprožívání tak důleži-té a všeobjímající.“

Na přání dona Juana jsem mu celý znovuprožitý příběh vyprávěl. „Jak patřičné,“ řekl a potěšeně se zasmál. „Mohu k tomu podotk-nout pouze to, že *potulní bojovníci* jsou jako míč a kouli se tam, kam je posílají kopance. Jdou tam, kam je vede impulz. Jejich síla spočívá v bdělosti. Jen tak mohou vytěžit maximum z každého impulzu. Pře-devším však jejich síla pramení z toho, že do ničeho nezasahují. Všechny události mají samy o sobě svou sílu, svou gravitaci a pout-níci jsou jen poutníci. Vše kolem nich je určeno jen jejich očím. Tak chá-pou význam každé události, aniž by se kdy ptali, proč se přihodila právě tak či onak.“

„Dnes sis připomněl událost, která v sobě obsahuje veškerý tvůj život,“ pokračoval. „Každá situace v tvém životě se podobá té, kte-

rou jsi nebyl schopen vyřešit. Ve skutečnosti si nikdy nemusíš vybí-rat, zda máš křivý návrh Falela Quirogy přijmout či odmítnout.“

„Nekonečno nás vždycky staví do této hrozné situace volby,“ řekl dále. „Toužíme po něm a současně od něj utíkáme pryč. Chceš mě po-slat do horoucích pekel a současně tě to nutí zůstat se mnou. Bylo by to pro tebe nekonečně jednodušší, kdyby tě to nutilo pouze zůstat.“

HRA ENERGIE NA OBZORU

Jasnost *uvaděče* vnesla do mé *rekapitulace* nový podnět. Stará nálada byla vystřídána novou. Od tohoto okamžiku jsem byl schopen si vybavit všechny události svého života s neobyčejnou jasností. Bylo to, jako by *uvaděč* smetl bariéry, která se ve mně vytvořila a která mě nutila, abych se spokojil s nejasnými a skrovnými vzpomínkami. Před touto událostí představovala moje paměť jakýsi prostředek, jehož pomocí jsem se jen neztetelně upomínal na věci, které se mi přihodily a které bych vlastně raději většinou zapomněl. Vlastně mě nic netáhlo, abych si ze svého života cokoliv připamatovával. Proto jsem ve zcela zbytečném cvičení *rekapitulace*, které mi don Juan nařídil provádet, neviděl žádný užitek. Byla to pro mě řehole, která mě neustále unavovala a upozorňovala mě na mou neschopnost koncentrace.

Přesto jsem poctivě vypracoval seznam lidí, se kterými jsem se setkal a pustil se do nevděčného úkolu upamatování se na všechny své interakce s nimi. To, že jsem nebyl schopen si ony postavy připamatovat jasně, mě od úkolu neodradilo. Splnil jsem svou povinnost bez ohledu na to, jak jsem se přitom cítil. Nicméně cvičením se mé vzpomínky výrazně rozjasňovaly. Dokázal jsem takřkajíc sestoupit k některým vybraným událostem se značnou jistotou, ze které jsem se těšil, ale současně se jí i bál. Poté, co mě don Juan seznámil s představou *uvaděče*, se však mého vybavování si minulých událostí zmocnila síla, která přesahovala mé chápání.

Postupně procházení seznamu lidí dělalo z celé *rekapitulace* velice formální a pracnou záležitost. Čas od času se však ve mně utrhlo něco, co mě přinutilo zaměřit se na události, které s mým seznamem ne-souvisely. Takto vzniklé vzpomínky byly tak strašlivě jasné, že mě zcela pohlcovaly a já je vnímal možná silněji, než když jsem je kdysi skutečně prožíval. Pokaždé, když se má *rekapitulace* obrátila tímto směrem, cítil jsem určitý odstup, který mi umožňoval spatřit i věci, kterých jsem si během aktuálního prožívání událostí nevšímal.

Poprvé se mnou rekapitulovaná událost otfásla až do základů po jedné přednášce, kterou jsem měl na univerzitě v Oregonu. Studenti, kteří přednášku organizovali, odvezli mě a mého přítele antropologa do domu, kde pro nás byl zařízen nocleh. Chtěl jsem jít spát do motelu, ale oni trvali na tom, že vybraný dům bude pohodlnější. Je to velice tiché místo na venkově, bez telefonů a vyrušování z vnějšího světa. A já hlupák s jejich návrhem souhlasil. Don Juan mě pořádkem varoval, abych žil osaměle, a já se to snažil dodržovat. Někdy se však stávalo, že mé stádní sklony zvítězily a já se jim podřídil.

Studenti z přednáškového výboru nás odvezli pěkný kousek za Portland do domu, který patřil profesorovi dočasně pobývajícím na jiné univerzitě. Rychle rozsvítili všechna světla uvnitř domu a reflektory, které jej obklopovaly v zahradě. Dům stál na kopci a osvětlený všemi těmi reflektory musel být v noci vidět na deset kilometrů.

Poté se studenti rychle odporoučeli, což mě překvapilo, neboť jsem čekal, že se zdří na kus řeči. Dům byl dřevěný a tvořila ho vlastně jen velká střecha. Byl malý, ale velice dobře postavený. Celé přízemí zabíral obývák, nad kterým se nacházela ložnice. Přímo pod hřebem střechy visel krucifix v životní velikosti. Otáčel se ve zvláštním závěsu, který byl upevněn v hlavě postavy a byl osvětlen reflektory upevněnými na stěně. Byl to velice působivý pohled umocněný skřipáním, které při otáčení vyvolával patrně nedostatečně namazaný závěs.

Velmi neobvyklá byla i koupelna. Strop, stěny i podlaha byly obloženy zrcadly a světlo mělo načervenalý odstín. Nešlo vejít dovnitř, aniž by se člověk nespátřil ze všech možných úhlů. Všechny tyto zvláštní rysy domu mě svou překvapivostí bavily.

Když však přišel čas ke spánku, vynořil se problém, protože v domě byla pouze jedna úzká a tvrdá postel připomínající řeholní pryčnu. Můj přítel antropolog, který neměl daleko do zápalu plíc a který neustále vykašlával hleny, se na ní uvelebil a okamžitě usnul. Rozhlížel jsem se po místě, kde bych se natáhl já. Žádné jsem nenalezal. Dům žádným pohodlím neoplyval. Navíc v něm bylo zima. Studenti sice rozsvítili, ale nevedli do chodu topení. Marně jsem hledal vypínač, kterým bych je zapnul. Navíc jsem nemohl najít spínač, kterým se vypínají světla a reflektory. Nějaké vypínače na zdi byly, ale zdálo se, že jsou pod nadvládou nějakého centrálního zařízení, které k nalezení nebylo. Celý dům svítil a já nebyl s to jej zhasnout.

Jediné příhodné místo, kam jsem se mohl natáhnout, představoval tenký vlněný koberec. Na příkrytí jsem našel pouze vydělanou koženu velkého francouzského pudla. Patrně dřív patřila domácímu mazlíčkovi, který tím způsobem zůstal zachován i s hlavou, v níž byly zasazený lesklé černé oči a ze které visel vyplazený jazyk. Hlavu jsem otočil směrem k nohám a krk si příkryl vydělaným ocasem. Tvrdá hlava mě tlačila do kolen, což bylo velmi znepokojující! Kdyby alespoň byla tma. Pod hlavu jsem si dal nějaké žínky. Celou noc jsem nespal.

A když jsem tam tak ležel a proklínal svou lehkomyšlnost, se kterou jsem nedodržel pokyny dona Juana, dostavila se první, až k zbláznění jasná vzpomínka v mém životě. V případě *uvaděče* bylo mé vzpomínání také překvapivě aktuální, ale zvykl jsem si vše, co se přihodilo v přítomnosti dona Juana, trochu přehlížet. Prostě v jeho blízkosti se podle mých zkušeností mohlo dít cokoli. Tentokrát jsem však byl se svou vzpomínkou sám.

Léta předtím, než jsem potkal dona Juana, jsem pracoval jako malíř reklamních nápisů na domech. Můj šéf se jmenoval Luigi Palma. Jednoho dne uzavřel smlouvu, podle které měl stěnu starého domu opatřit reklamou na půjčovnu svatebních šatů a fraků. Majitel krámkou nacházejícího se v této staré budově chtěl zdálky upoutat své možné zákazníky. Luigi měl namalovat nevěstu a ženicha a já se měl postarat o nápis. Vylezli jsme na plochou střechu budovy a upevnili lešení.

Byl jsem velice neklidný, i když jsem k tomu neměl žádný důvod. Měl jsem za sebou desítky nápisů na vysokých domech. Luigi si myslel, že na mě leze strach z výšek, ale domníval se, že tento strach pomine. Když nastal čas práce, Luigi spustil lešení metr pod okraj střechy a seskočil na ně. Postavil se na jednu stranu a já se odklidil na druhou, abych mu nepřekážel. On byl umělec.

Luigi se rozohnil. Jeho pohyby při malování byly tak prudké a chaotické, že se lešení rozkolébalo. Začala se mi točit hlava. Chtěl jsem pod záminkou, že potřebuji doplnit barvu, vylézt zpět na střechu. Popadl jsem okraj střechy a chtěl se vyšvihnout nahoru, když se mé nohy zaklínily mezi prkna lešení. Snažil jsem se nohama přitáhnout lešení ke zdi, ale čím víc námahy jsem vynakládal, tím víc se lešení odklánělo od zdi. Místo toho, aby mi pomohl vyprostit nohy, se Luigi skrčil na podlahu a omotal se lany. S hrůzou mě pozoroval a přitom se křížoval. Ze sedu si kleknul, tiše plakal a modlil se.

Držel jsem se okraje střechy ze všech sil. Zoufalou sílu mi dodávalo pomýšlení, že musím lešení ovládnout a udržet je u zdi. Pokud své sevření uvolním, zřítím se třináct pater dolů na ulici. Luigi, který neustále rozhodoval, co má kdo dělat, na mě křičel, abych se modlil. Přisahal, že se oba zabijeme, a že jedině, co ještě můžeme udělat, je pomodlit se za spásu svých duší. Chvilí jsem zvažoval, zda by to k něčemu bylo. Pak jsem se rozhodl křičet o pomoc. Lidé v budově můj křik zaslechli a zavolali hasiče. Domníval jsem se, že hasiči dorazili tak dvě tři vteřiny poté, co jsem začal křičet. Vylezli na střechu, vytáhli Luigiho i mě a zajistili lešení.

Ve skutečnosti jsem visel mezi budovou a lešením přinejmenším dvacet minut. Když mě hasiči konečně vytáhli na střechu, byl jsem zcela bezvládný. Zvracel jsem na plochou střechu a žaludek se mi zvedal jak ze strachu, tak i z nepříjemného zápachu asfaltu. Bylo velice horko a asfalt ve spárách mezi plotnami střechy se roztopil. Všechno to bylo tak hrozné a ponižující, že jsem si to nechtěl ani pamatovat. Zapamatoval jsem si pouze halucinaci, ve které mě hasiči odnesli do příjemně teplého žlutého pokoje, kde mě uložili do velice pohodlné postele, ve které jsem oblečen do svého pyžama daleko od všeho nebezpečí klidně usnul.

I má druhá vzpomínka mě zasáhla jako náhlá a nesmírná síla. Přátelsky jsem rozmouval s přáteli, když jsem náhle ztratil dech. Příčinou byla zprvu vágní vzpomínka, která se v okamžiku změnila v ohrožující skutečnost. Byla to taková síla, že jsem se musel omluvit a uchýlit se na chvíli do kouta. Zdálo se, že přítelé mou reakci chápou. Rozešli se bez zbytečných otázek. Vzpomínka se týkala události, která se přihodila posledním rok mé docházky na střední školu.

Spolu s nejlepším kanarádem jsme domů chodili kolem velkého domu obklopeného černým tepaným plotem, který byl přes dva metry vysoký a byl zakončen ostrými bodci. Za plotem se rozprostíral rozsáhlý dobře udržovaný trávník, na kterém pobíhal obrovský němec ký ovčák. Denně jsme vlčáka draždili tak, až na nás zaútočil. Fyzicky zůstával za železným plotem, ale jeho vztek dosahoval až k nám. Můj přítel prováděl se psem s oblíbenou obřad, který nazýval vítězstvím ducha nad hmotou. Stával jen kousek od vlčákovy čenichu, který vycíňoval několik centimetrů z železného plotu, a cenil na psa zuby.

„Vzdej to, vzdej to!“ volával na něj pokaždé. „Musíš poslouchat! Jsem mocnější než ty!“

Jeho každodenní představení, které trvalo zhruba pět minut, nikdy na psa žádný účinek nemělo. Tedy kromě toho, že byl čím dál víc rozrušený. Můj přítel mě v rámci svého rituálu denně ujišťoval, že to pes nakonec buď vzdá, nebo že se zadusí vztekem přímo před našima očima. Byl o tom natolik přesvědčen, že jsem každý den čekal, kdy se pes svalí mrtev.

Jednoho rána, když jsme šli kolem, pes za plotem nebyl. Chvilí jsme čekali, ale on se neobjevoval. Pak jsme ho zahlédli na samém konci trávníku. Zdálo se, že je tam něčím zaujat, a tak jsme šli dál. Koutkem oka jsem zahlédl, že se pes plnou rychlostí rozběhl směrem k nám. Když ho od plotu dělily poslední dva metry, zvedl se obrovským skokem přes něj. Byl jsem si jist, že si rozpáře břicho o ostré hroty nahoře. Stěží se jich dotkl a pak žuchnul na zem jako pytel brambor.

Na okamžik jsem si pomyslel, že se zabil, ale byl jen omráčený. Náhle se vztýčil a místo toho, aby zaútočil na přítele, který ho celou dobu dráždil, vrhul se na mě. Vyskočil jsem na střechu auta, ale to pro psa nebyla žádná překážka. Vrhul se za mnou a já rychle slezl a začal šplhat na nejbližší strom. Byl tenký a stěží schopný unést mou váhu. Báł jsem se, že se zlomí a já spadnu přímo do psovy tlamy, mezi jeho strašné tesáky.

Na stromě jsem byl téměř mimo jeho dosah. Ale pes ještě jednou vyskočil, chytil mě vzadu za kalhoty a roztrhl je. Jeho tesáky mě škrábly do zadku. Jakmile jsem byl v bezpečí na vrcholku stromu, pes o mě ztratil zájem. Rozběhl se vzhůru ulicí, patrně ve snaze najít mého kamaráda.

Na školní ošetřovně mi sestra sdělila, že si musím od majitele psa vyzádat potvrzení o očkování proti vzteklině.

„Je to naprosto nutné,“ řekla nesmlouvavě. „Třeba už vzteklinu máš. Pokud ti majitel odmítne potvrzení ukázat, máš právo požádat o pomoc policii.“

Obrátil jsem se na vrátného z domu za železným plotem. Nařkl mě z toho, že jsem vylákal nejcennějšího chovného psa majitele domu ven na ulici.

„Dej si pozor, chlapče!“ řekl hněvivě. „Pes se ztratil. Pokud nás nepřestaneš otravovat, majitel psa tě nechá zavřít.“

„Ale co když mám vzteklinu?“ zeptal jsem se skutečně poděšen.

„Bylo by mi jedno, kdybys měl třeba dýmějovej mor!“ odsekl muž. „Mazej!“

„Zavolám policii,“ řekl jsem.

„Zavolej si koho chceš,“ opáčil. „Zavolej policii a my ji pošleme na tebe. Tady bydlí velice vlivní lidé.“

Věřil jsem mu, a tak jsem sestře řekl, že se pes ztratil a že nemá žádného pána.

„Můj bože!“ vykřikla. „Tak to se připrav na nejhorší. Měla bych tě poslat k doktorovi.“ Pak mi předala dlouhý seznam symptomů, jejichž objevení bych měl sledovat. Řekla mi dále, že injekce proti vzteklině jsou velice bolestivé a že se aplikují podkožně do oblasti břicha. „Nepřála bych to ani svému největšímu nepříteli,“ podotkla, a tím mě uvrhla do velkého děsu.

To, co následovalo, byla má první skutečná deprese. Ležel jsem v posteli a cítil všechny symptomy, které mi sestra sdělila. Nakonec jsem šel znovu na ošetřovnu a požádal o protivzteklinovou kúru bez ohledu na její bolestivost. Udělal jsem tam pěknou hysterickou scénu. Vzteklinu jsem sice neměl, ale kontrolu nad sebou jsem ztratil zcela.

Oba zážitky jsem velice podrobně vyprávěl donu Juanovi. Přijal je bez poznámek. Jen občas pokýval hlavou.

„V obou případech,“ řekl jsem a cítil přitom naléhavost ve svém hlase, „jsem se choval naprosto hystericky. Tělo se mi třásla a bylo mi špatně od žaludku. Nechci říkat, že to bylo jako doopravdy, protože to nevystihuje situaci. Ono to totiž bylo doopravdy, a to během obou vzpomínek. Když už jsem to nemohl vydržet, skočil jsem do svého současného života. Ale byl to pro mě vlastně skok do budoucnosti. Měl jsem prostě tu moc posunout se v čase. Můj přechod do minulosti nebyl náhlý, celá událost se vyvíjela pozvolna, tak, jak už to u vzpomínek bývá. Teprve změna na konci byla rychlá. Byl to skok do budoucnosti, do mého současného života.“

„Něco v tobě se bortí, to už je jasné,“ řekl don Juan nakonec. „Ono se to hrotilo pořád, ale vždycky se to zase velice rychle samo spravilo. Mám takový pocit, že teď se to hrotilo s konečnou platností.“

Po dlouhém mlčení se don Juan pustil do výkladu. Jak už mi kdysi říkal, čarodějové dávného Mexika věřili, že máme dvě myslí, z nichž pouze jedna je skutečně naše. Rozuměl jsem tomu vždycky tak, že naše mysl je rozdělena ve dvě a že jedna z těchto polovin neustále mlčí, protože je tou druhou zcela potlačena. Kdykoli o tom don Juan mluvil, chápal jsem to jako metaforické vyjádření očividné dominance levé mozkové hemisféry nad pravou.

„Existuje tajná volba týkající se *rekapitulace*,“ řekl don Juan. „Už jsem ti říkal o tajné volbě vztahující se k umírání, kterou si vybírají pouze čarodějové. V případě smrti se jedná o to, že je možné si ponechat svou životní sílu, pokud odevzdáme své vědomí, které jsme vytvořili během svého života. V případě *rekapitulace* spočívá tajná volba čarodějů v tom, že volí rozvinutí své pravé mysli.“

„Znepokojivé vzpomínky mohou přicházet pouze ze tvé pravé mysli. Ta druhá mysl, kterou máme všichni a společně ji sdílíme, je takřkajíc spíš laciná, konfekční. Jeden typ, který se hodí pro všechny. Ale k tomu se vrátíme později. Teď se zabýváme vynořením destrukční síly. Nemám na mysli sílu, která destruuje tebe, tak to nemyslím. Tato síla rozkládá to, co čarodějové nazývají *cizí instalací* a co působí v tobě i ve všech ostatních lidech. Síla, která se v tobě vynořuje a která rozkládá *cizí instalaci*, je přesně ta, která vytáhne čaroděje ze syntaxe, ve které se pohybují.“

Pečlivě jsem donu Juanovi naslouchal, ale nemohl jsem říct, že bych rozuměl všemu, co říkal. Z nějakého zvláštního důvodu, který jsem nechápal stejně, jako zdroj svých živých vzpomínek, jsem nebyl schopen se na cokoli tázat.

„Vím, jak je pro tebe obtížné,“ řekl zcela náhle don Juan, „zabývat se touto stránkou tvého života. Každý čaroděj, kterého jsem poznal, tím musel projít. Muže tento proces poníčil daleko víc než ženy. Myslí, že ženy jsou mnohem odolnější. Čarodějové dávného Mexika pracovali jako tým a snažili se navzájem si dopad této dezintegrující síly ulehčit. Dneska nemáme na týmovou práci prostředky, takže musíme sami čelit síle, která nás zbaví i jazyka, protože to, co se přitom děje, nelze jednoznačně popsat.“

Don Juan měl pravdu. Nemohl jsem sobě ani jiným lidem slovy vysvětlit sílu, s jakou na mě uvedené vzpomínky dopadly. Už dříve mi říkal, že čarodějové čelí neznámu v těch nejobyčejnějších případech, jaké si lze představit. Když se s ním potkají a nejsou schopni interpretovat, co zažívají, musejí se při určování další akce oprýt o vnější zdroj. Don Juan tento zdroj nazýval *nekonečno* nebo též *hlas ducha*. Říkával, že pokud se čarodějové nesnaží o racionalizaci neracionalizovatelného, *duch* jim sám neomylně poradí, co je co.

Snažil se, abych přijal představu, podle které je *nekonečno* silou s vlastním hlasem a vědomím sebe sama. Címž mě připravoval na to, abych tomuto hlasu byl schopen naslouchat a řídit se jeho pokyny bez

jakýchkoli apriorních představ o situaci. Nedočkavě jsem čekal, až mi *hlas ducha* vysvětlí mé vzpomínky, ale čekal jsem marně.

Jednoho dne mě v knihkupectví poznala má známá a přišla si se mnou popovídat. Byla vysoká, hubená a měla nejistý hlas malé holčičky. Snažil jsem se ji uklidnit, když jsem byl náhle zasažen okamžitou energetickou změnou. Jako by ve mně něco spustilo alarm, a protože se jednalo o záležitost z minulosti, bez jakéhokoli vědomého úsilí z mé strany došlo ke znovuprožití další události, na kterou jsem zcela zapomněl. Zaplavily mě vzpomínky na dům mého dědečka. Opět to bylo jako lavina a opět jsem se musel uchýlit do kouta, abych se uklidnil. Trásl jsem se jako v zimnici.

Muselo mi být tak osm let a dědeček se mi snažil něco sdělit. Hned na začátku mi oznámil, že jeho hlavní povinností je říct mi všechno na rovinu. Měl jsem dva bratrance, kteří byli stejně staří jako já. Jmenovali se Alfredo a Luis. Dědeček ode mne nemilosrdně požadoval, abych připustil, že bratranec Alfredo je skutečně velice hezký. Ve své vizi jsem zřetelně slyšel dědečkův skřipavý a sevřený hlas.

„Alfredo nepotřebuje, aby ho někdo uváděl,“ říkal. „Stačí, aby přišel a dveře se mu samy otevrou, protože všichni přestávají jejich společenství mají rádi krásné lidi. Sice jim závidí, ale vyhledávají jejich společnost. Věř mi to. Já sám mezi ně patřím, nemyslíš?“

Upřímně jsem s dědečkem souhlasil. Byl to skutečně velice hezký muž. Měl štíhlé tělo a tvář dominovaly jemně modelované lícní kosti a usměvavé modré oči. Vlastně se všechny rysy jeho tváře harmonicky doplňovaly. Nos, ústa, oči a zahrocená spodní čelist. Na uších mu rostly světlé chloupky, čímž připomínal elfa. Znal sám sebe dokonale a dovedl všechny své přednosti maximálně využít. Ženy ho obdivovaly. Za prvé, jak sám říkával, pro jeho krásu a za druhé proto, že pro ně nepředstavoval žádné ohrožení. Pochopitelně, že toho využíval.

„Tvůj bratranec Alfredo je vítěz,“ pokračoval dědeček. „Nikdy se nebude muset vnucovat na žádnou párty, protože bude zaujímat na seznamu pozvaných čelní místo. Všiml sis, jak se lidé na ulici zastavují a zírají na něj? A jak se ho chtějí dotýkat? Je tak krásný, že se obávám, aby se z něj nestal náfuca, ale to je jiná historie. Řekněme, že se z něj stane ten nejoblíbenější náfuca, jakého jsi kdy potkal.“

Pak dědeček srovnal s Alfredem mého druhého bratrance Luise. Řekl o něm, že je upřímný, až trochu hloupý, ale že má zlaté srdce. A pak mi to jasně vyložil.

„V rámci toho, co jsem ti říkal, musíš připustit, že Alfredo je krásný a Luis dobrý. Teď si vezměme tebe. Nejsi ani hezký, ani hodný. Jsi pěkně hajzlík. Tebe na žádnou párty nikdo nikdy nepozve. Musíš si zvyknout, že pokud se budeš chtít na nějakou dostat, musíš se tam vnutit. Dveře se před tebou nikdy nebudou otvírat tak jako před Alfredem pro jeho krásu a před Luísem pro jeho dobré srdce. Takže pro tebe zbude vždy jen cesta oknem.“

Jeho zhodnocení tří vnuků bylo tak přesné, že jsem se nad jeho konečností mohl jedině rozplakat. Čím víc jsem plakal, tím víc byl dědeček potěšený. Svou řeč zakončil zdrcujícím napomenutím.

„Nemusíš se cítit špatně,“ řekl, „je velice vzrušující vnikat někam oknem. Abys to mohl udělat, musíš být chytrý a zároveň opatrný. Musíš sledovat všechno, co se děje a musíš být připraven na mnohá ponížení.“

„Pokud musíš vlézt dovnitř oknem, je to proto, že nejsi na seznamu hostů. Tvá přítomnost není vítána, a tak se musíš pořádně snažit, abys mohl zůstat. Znám jen jediný způsob, jak to dokázat. Musíš ostatní ovládnout. Musíš křičet, vyžadovat a radit. Musíš jim všem vnutit představu, že je máš všechny na povel. Jak by tě pak mohli vyhodit, když jsi velitel?“

Vzpomínka na tento rozhovor ve mně vyvolala hluboké pohnutí. Pohřbil jsem jej tak hluboko, že jsem si z něj nepamatoval vůbec nic. Ale celou dobu jsem si pamatoval dědečkovu varování, že musím za každých okolností všechny ovládnout. Musel mi to po celá ta léta znova a znova opakovat.

Nemohl jsem se však touto vzpomínkou zabývat do větší hloubky, protože z mé paměti prorazila stejnou silou další zapomenutá událost. Týkala se děvčete, se kterým jsem byl zasnouben. Ona i já jsme v té době šetřili na svatbu a na vlastní dům, ve kterém bychom spolu žili. Slyším sám sebe, jak trvám na tom, že musíme mít společný účet kontrolovaný oběma našimi podpisy. Jinou možnost nejsem ochoten připustit. Cítil jsem jako svou povinnost naučit snoubenku sporiivosti. Slyším dokonce, jak jí určuji obchod, ve kterém si má koupit šaty, a jak stanovuji nejvyšší možnou částku na jejich nákup.

Poté vidím sám sebe, jak učím řídit její mladší sestru a jak propadám záchvatu zuřivosti poté, co mi sděluje, že se chce odstěhovat od svých rodičů. Silou moci na ni naléhám, aby to nedělala, a vyhrožuji dokonce i tím, že ji přestanu učit řídit. S pláčem mi sděluje, že má

poměr se šéfem. Vyskakuji z auta a vztekle kopu do dveří. To ale nebylo všechno. Slyším se, jak přesvědčuji otce své snoubenky, aby upustil od svého úmyslu přestěhovat se do Oregonu. Křičím, že je to hloupost. Pevně věřím, že mé důvody jsou nevyvrátitelné. Předkládám mu výpočty, ve kterých podrobně rozebírám jeho finanční ztráty. Když mi nevěnuje dostatečnou pozornost, vztekle odcházím a prásknu za sebou dveřmi. Nacházím svou snoubenku v obyváku, jak hraje na kytaru. Okamžitě jí vyčítám, že na kytaru nehraje, že ji spíše obímá, jako by nebyla pouhým předmětem, a vytrhávám jí nástroj z rukou.

Má touha ovládat nezná hranic. Nečiním žádné rozdíly. Jakmile se kdokoli octne poblíž, stává se obětí mé potřeby všechny hníst a řídit podle svých rozmarů.

Už jsem nemusel pátrat, co mé vize znamenají. Zaplavila mě jistota, která jako by přicházela odněkud zvenku. Říkala mi, že mým slabým bodem je představa, že musím za každých okolností zaujmout místo šéfa. Tento vzorec chování byl ve mně tak hluboce zakořeněn, že jsem měl potřebu šéfovat nejen lidem, ale i všem situacím. Vypětovala jej ve mně výchova, kterou jsem prošel. Zpočátku uměle implantovaný se v dospělosti změnil v naprostou nutnost.

Nad vši pochybnost mi bylo jasné, že je to vše práce *nekonečna*. Don Juan je vylíčil jako vědomou sílu, která úmyslně zasahuje do života čarodějů. Teď se pustila i do mého. Bylo mi jasné, že se mi *nekonečno* pomocí živého znovuprožití dávných událostí snaží ukázat hloubku mé posedlosti ovládnutím okolí a připravuje mě tak na něco, co mě překročí. S hrůznou jistotou jsem věděl, že se objeví něco, co mě zcela zbaví možnosti ovládnout situaci. Ze pokud mám úspěšně čelit tomu, co jsem cítil přicházet, musím zmobilizovat veškerou svou pružnost, střízlivost myslí a odstup.

Pochopitelně jsem všechno světil donu Juanovi. Přitom jsem ovšem zcela popustil uzdu svým interpretacím a spekulacím týkajícím se významu a poselství mých vizi.

Don Juan se dobrosděčně zasmál. „To všechno je jen psychologické přehánění, jen konstrukce vycházející z tvých přání. Jako vždy hledáš lineární vysvětlení optené o koncept přičiny a následku. Každé další znovuprožití je živější a pro tebe i šlenější, protože jsi i podle vlastních slov vstoupil do nevratného procesu. Vynořuje se v něm tvá pravá mysl, probouzí se z letargie, ve které byla ponořena po celý tvůj život.“

„Nekonečno si na tebe dělá nárok,“ pokračoval. „Ať už to znamená cokoli, nemá to žádné další zdůvodnění, žádné další vysvětlení než svou vlastní podstatu. Nicméně to pro tebe znamená, že se máš připravit na útok *nekonečna*. Musíš se dostat do stavu nepřetržitého očekávání obrovské rány. To je ten správný, střízlivý způsob, kterým čarodějové čelí *nekonečnu*.“

Slova dona Juana zanechala v mých ústech divnou pachutí. Opravdu jsem cítil přicházející útok a děsil jsem se ho. Protože jsem se celý svůj život skrýval za nějakou povrchní činností, zcela jsem se ponořil do práce. Po celé jižní Kalifornii jsem přednášel ve třídách, ve kterých učili mí přátelé. Úporně jsem se pustil do psaní. Aniž bych přeháněl, mohu říct, že desítky článků putovaly do koše. Nesplňovaly totiž požadavky, které don Juan vytýčil jako měřítko akceptovatelnosti *nekonečnem*.

Řekl mi tehdy, že vše, co podniknu, musí být činem čaroděje. Činem, který je osvobozen ode všech snah po jeho zneužití, od strachu ze selhání a nadějí v úspěch. Činem zbaveným kultu *ega*. Vše, co podniknu, musí být okamžitou improvizací, magickým aktem, kterým se zcela otevřu impulzům přicházejícím z *nekonečna*.

Jedné noci jsem seděl u psacího stolu a připravoval si materiály pro každodenní práci, když jsem náhle pocítil záchvat naprostého vyčerpání. Pomyšlel jsem si, že se mi motá hlava, protože jsem příliš rychle vstal z podložky, na které jsem prováděl svá cvičení. Ale pak se mi zatemnil zrak a před očima mi tančily žluté skvrny. Myslel jsem, že omdlím. Můj stav se stále zhoršoval. Přímou přede mnou se objevila velká rudá skvrna. Dýchal jsem zhluboka a snažil se tím uklidnit vnitřní agitaci, kterou jsem považoval za příčinu nezvyklých zrakových vjemů. Propadl jsem se do hlubokého ticha a uvědomil si, že jsem obklopen neproniknutelnou tmou. Pomyšlel jsem si, že už jsem omdlel. Ale přesto jsem vnímal židli i stůl. Z temnoty, která mě obklopila, jsem mohl pocítit vše kolem.

Don Juan mi předtím sdělil, že čarodějové jeho posloupnosti považují za jeden z nejdůležitějších účinků vnitřního ticha zvláštní hru energie, kterou předchází silné emoce. Mé znovuprožívané vzpomínky považoval za impulzy, které ve mně mohou tyto silné emoce vyvolat, a tak mi umožní zažítí uvedené hry energie. Tyto hry jsou charakterizovány barvami, které se promítají na obzor každodenního světa. Tímto horizontem mohou být hory, obloha či zed', případně

i dlaně vlastních rukou. Vysvětlil mi, že tato hra barev vždy začíná objevením se proužku levandulové modři. Po chvíli se levandulový pruh rozšíří po celém obzoru jako přicházející bouře.

Ujistil mě, že uprostřed levandulových mraťů poté vybuchne zvláštní bohatá skvrna barvy granátových jablek. Tvrdil, že jak se čaroděj stává zkušenějším a ukázněnějším, rozšiřuje se tato skvrna víc a víc a posléze exploduje do myšlenek nebo vizí. V případě gramotných pak třeba i do psaného textu. Čarodějové tuto hru energie vnímají vizuálně jako obrazy, sluchem jako slova či opět zrakem jako písma.

Tu noc u psacího stolu jsem nespátřil žádný levandulový proužek, ani jsem neshlédl postupující mraťky. Chyběla mi sebekázeň, kterou čarodějové při pozorování hry energie potřebují. Ale skvrnu barvy granátových jablek jsem měl přímo před sebou. A tato obrovská skvrna bez nejmenších příprav náhle explodovala do slov, která jsem vnímal, jako by byla napsaná na papíře vylézajícím z psacího stroje. Slova se však objevovala a mizela tak rychle, že jsem je nebyl schopen přečíst. Vzápětí jsem uslyšel hlas, který mi něco vysvětloval. I rychlost mluveného slova přesahovala schopnosti mých uší. Slova zněla zkresleně a nebylo jim možno porozumět.

A jako by toho všeho nebylo dost, začal jsem vnímat vizuální scénny, jaké se člověku zdají po těžkém jídle. Byly košaté, temné a zlověstné. Začal jsem se otáčet a točil se, dokud se mi neudělalo špatně od žaludku. Tím celá událost skončila. Cítil jsem následky této příhody ve všech svalech. Byl jsem vyčerpán. Násilné vniknutí cizí vůle do mého života mě rozzlobilo a frustrovalo.

Rozjel jsem se za donem Juanem, abych mu to všechno sdělil. Cítil jsem, že jeho pomoc potřebuji ještě víc než jindy.

„Na čarodějích a čarodějnictví není nic jemného,“ poznamenal, když mě vyslechl. „Bylo to poprvé, kdy na tebe *nekonečno* takto sestoupilo. Bylo to jako blesková válka. Naprosté převzetí nadvlády. A co se týče rychlosti tvých vizí, to ty se jim musíš přizpůsobit. Některým čarodějům to trvá celý život. Ale od této chvíle se ti bude energie zjevnovat, jako by ji někdo promítal na plátno v kině.“

„Jestli však této projekci porozumíš, to je jiná věc. Abys ji mohl správně interpretovat, potřebuješ zkušenost. Doporučuji ti se neupíjet a pustit se do toho rovnou. Přečti, co energie píše na zdi! Tvá prava vá mysl se vynořuje a nemá nic společného s tou myslí, která není nic

jiného než *cizí instalace*. Nech rychlost vize řídit svou pravou mysl. Bud' zticha a nevměšuj se, ať se děje, co se děje."

"Ale done Juane, je to vůbec možné? Skutečně může člověk číst energii, jako by to byl nějaký text?" ptal jsem se zcela touto představou zaražen.

"Samozřejmě, že je to možné!" opáčil. "V tvém případě je to nejen možné, ale už se ti to děje."

"Ale proč bych ji měl číst jako nějaký text?" trval jsem na svém, ovšem byla to už jen řečnická otázka.

"To je od tebe jen taková póza," řekl don Juan. "Když si ten text přečteš, budeš ho schopen slovo od slova opakovat. Když se však rozhodneš, že místo *čtenářem nekonečna* se chceš stát *prohlížečem nekonečna*, zjistíš, že své zážitky nebudeš schopen popsat. Budeš blábolit ne smysly, aniž bys sdělil, co jsi zažil. Totéž se ti přihodí, pokud se rozhodneš mu naslouchat. Pochopitelně pouze v tvém případě. *Nekonečno* si vybírá způsob komunikace. *Potulný bojovník* pouze jeho volbu přijímá."

"Ale přede vším," dodal po úmyslné pomlce, "se nepomátní z něčeho, co nejsi schopen popsat. Byla to událost, která se vymyká syntaxi našeho jazyka."

PUTOVÁNÍ PŘES TEMNÉ MOŘE VĚDOMÍ

"Teď si můžeme daleko otevřeněji promluvit o *vnitřním mlčení*," řekl don Juan.

Toto prohlášení natolik vybočilo z toho, o čem jsme mluvili, že mě to vyplašilo. Celé odpoledne vyprávěl o ranách osudu, které postihly Indiány kmene Jaki po velkých jakjiských válkách ve dvacátých letech. Ze svých domovů v Sonore byli tehdy mexickou vládou přesídleni na cukrové plantáže ve středním a jižním Mexiku. Mexická vláda měla s lokálními válkami na jakjiském území problémy po léta. Don Juan mi vyprávěl několik ohromujících a bolestných jakjiských příběhů o politických intrikách, zradě, zklamání a lidském utrpení.

Měl jsem pocit, že mě na něco připravuje. Dobře věděl, že historiky jako takové představují mou oblíbenou parketu. Tou dobou jsem také trpěl přehnaným citem pro sociální nespravedlnost a fair play vůbec.

"Okolnosti tvého života ti teď umožňují nashromáždit víc energie," pokračoval don Juan. "Započal jsi *rekapitulaci* svého života. Poprvé jsi spatřil své přátele jako na obrazovce. Svou vlastní silou a na své vlastní přání jsi dosáhl bodu zlomu, zrušil své obchodní závazky a především jsi nashromáždil dostatečné množství *vnitřního mlčení*. To vše ti umožnilo, abys vyrazil na pouť přes *temné moře vědomí*."

"To, že jsi mě našel ve zvoleném městě, to byla ona pouť. Vím, že se v tobě vynořila základní otázka až téměř na povrch a že jsi na okamžik zaváhal, zda jsem skutečně přišel za tebou domů. Nebyl to přece sen, byl jsem pravý, ne?"

"Byl jste tak pravý, jak jen člověk může být," odpověděl jsem.

Už jsem na všechno málem zapomněl, ale pamatoval jsem si, jak podivné mi připadalo, že don Juan našel můj byt. Svůj podiv jsem potlačil jednoduše předpokladem, že se někoho na mou novou adresu prostě zeptal. Nicméně kdyby na mě někdo zatlačil, nebyl bych scho-

pen si vzpomenout na nikoho, kdo by mu byl mohl tuto informaci poskytnout.

„Je třeba si to říct jasně,“ prohlásil don Juan. „Z mého hlediska, které je hlediskem čarodějů dávného Mexika, jsem byl tak skutečný, jak jen mohu být, a jako takový jsem ze svého *vnitřního ticha* dorazil do tvého bytu, abych tě seznámil s požadavkem *nekonečna* a varoval tě, že jsi v časové tísní. Naopak ty jsi ze svého *vnitřního ticha* skutečně odešel do vybraného města, abys mi sdělil, že jsi požadavek *nekonečna* úspěšně vyplnil.“

„Z tvého hlediska, které je hlediskem normálního člověka, to v obou případech byla jen snová fantazie. Ty jsi snil o tom, že jsem tě navštívil, aniž bych věděl, kde bydlíš a pak jsi snil o tom, že jsi mě navštívil zase na oplátku ty. Pokud se však týče mě jako kouzelníka, to, co ty považuješ za snové setkání v určeném městě, je pro mě tak skutečné jako hovor, který právě vedeme.“

Svěřil jsem se donu Juanovi, že jsem o oněch událostech vůbec nebyl schopen uvažovat v kategoriích západního myšlení. Řekl jsem mu, že pokud bych o nich uvažoval jako o snových fantazích, vytvořil bych falešné kategorie, které bych neudržel při žádném výsledku či vyptávání. Jakési pseudo vysvětlení mi tehdy poskytla pouze jiná kategorie z jeho světa, a to *snění*.

„Ne, zde nejde o *snění*,“ zdůraznil don Juan. „Jedná se o něco mnohem tajemnějšího a přímějšího. Mimo chodem, mohu ti teď poskytnout novou definici *snění*, která bude víc vyhovovat tvému současnému pohledu na bytí. *Snění* spočívá v tom, že změníš polohu bodu, kterým se dotýkáš *temného moře vědomí*. Pokud to vidíš takhle, je to velice jednoduchá představa a velmi snadný manévr. Aby si to člověk uvědomil, potřebuje sebrat veškerou sílu, ale není to nic nemožného, nic, co by bylo zahaleno mraky tajemství.“

„*Snění* je název, ze kterého mě vždycky mohl vzít čert,“ pokračoval, „protože oslabuje význam velice mocného činu. Dělá z něj něco umělého. Dává mu příchut' fantazie a on je právě vším jiným než fantazií. Snažil jsem se ten název změnit, ale je příliš zakoreněný. Možná ho jednoho dne změníš ty sám. Ale bojím se, že to dopadne jako se vším v čarodějnictví. Až budeš mít dost sil na to, abys změnu provedl, už ji neuděláš, protože nějaká jména tě dávno nebudou znepokojoval.“

Během naší známosti mi don Juan často a dlouze vysvětloval, že

snění je umění, které objevili čarodějové dávného Mexika a které využívá normální sny jako brány do jiných světů *vnímání*. Jak jen mohl, vzdvihoval objevení se něčeho, co nazýval *pozorností snění*. Tato pozornost spočívá ve schopnosti vnímat zvláštním způsobem prvky normálního snu.

Řídl jsem se velmi pečlivě jeho instrukcemi a ovládl své vnímání natolik, že jsem byl schopen je udržet zaměřené na určité komponenty snu. Metoda dona Juana nespočívala ve vědomém navození žádáního snu, ale v práci s fixací vědomí na prvky jakéhokoli snu, který se objevil sám od sebe.

Poté mi ukázal i to, co čarodějové dávného Mexika považovali za energetickou příčinu snění: pohyb *bodu soustředění*. Tvrdil, že *bod soustředění* během snu opouští své místo pravidelně a přirozeně. Nicméně spatřit jeho posun je poněkud obtížné, protože vyžaduje značně agresivní nastavení mysli, které měly v oblibě právě čarodějové dávného Mexika. Podle dona Juana objevili všechny základy svého umění právě díky tomuto agresivnímu nastavení.

„Je to velmi dravčí rozpoložení,“ pokračoval don Juan. „Ale není tak těžké se v něm octnout, protože člověk je svou přirozeností předátor. Můžeš agresivně *zřít* kohokoli v této malé vesnici. Nebo někoho spícího, kdo se nalézá daleko odtud. Každý je k tomu vhodný. Hlavně je potřeba dosáhnout pocitu naprosté indiference. Jednoduše po něčem jdeš a taky to dostaneš. Někoho hledáš, sliďíš po něm jako puma, jako šelma. Jdeš po někom, abys na něj skočil.“

Don Juan se smál mému zjevnému zděšení a sdělil mi, že problémem této techniky spočívá právě v navození správné nálady. Během aktu *zření* nelze zůstat pasivní. To, co vidíme, není k pouhému pozorování, je třeba s tím něco dělat. Snad to byla síla, s jakou o tom mluvil, ale já tehdy cítil obrovskou agresivitu. Každý sval mého těla byl až po okraj naplněný energií a když jsem začal cvičit *snění*, skutečně jsem po někom šel. Vůbec mě nezajímalo, kdo to je. Prostě jsem potřeboval nějakého spáče a jakási neznámá síla, již jsem si byl plně vědom, mě vedla tak, abych jej našel.

Nevím, kdo to byl, ale když jsem onu osobu *zřel*, zřetelně jsem při tom cítil přítomnost dona Juana. Byl to zvláštní pocit. To, že je se mnou, jsem cítil prostřednictvím zvláštního pocitu blízkosti, který vycházel z úrovně vnímání, jakou jsem nikdy předtím nezakusil. Mohl jsem pouze zaměřit svou pozornost na odpočívajícího jedince. Věděl

jsem, že je to muž, ale nevěděl jsem, na základě čeho jsem schopen to rozpoznat. Věděl jsem, že spí, protože jeho světelná koule energie byla trochu splácá a roztažená do stran.

A pak jsem spatřil jeho *bod soustředění*, který nebyl na svém obvyklém místě, které se nachází přímo za lopatkami. Byl trochu níž a víc doprava. Vzhledem k tělu jsem jeho pozici odhadl na okraj hrudního koše. Všiml jsem si též, že nebyl nehybný. Eraticky se pohyboval sem a tam a pak se náhle vrátil do své obvyklé pozice. Zřetelně jsem cítil, že muže vzbudila naše přítomnost. Okamžitě poté se mi před očima míhaly rozmazané vizuální představy a vzbudil jsem se na místě, odkud jsem svou cestu za spícím člověkem započal.

Již dříve mě don Juan seznámil s představou, že čarodějové se dělí na dvě skupiny. Na *snívce* a *stopaře*. Ti, kteří jsou schopni snadno měnit pozici *bodů soustředění*, patří mezi *snívce*. *Stopaři* pak dokáží snadno tento bod v nové pozici zafixovat. *Stopaři* a *snívci* se vzájemně doplňují, a tak pracují ve dvojicích a jeden druhému svými dovednostmi pomáhají.

Don Juan mě ujistil, že jak přesunu *bodu soustředění*, tak i jeho fixaci v nové pozici lze dosáhnout úmyslně, a to za pomoci železné disciplíny čaroděje. Sdílel mi, že čarodějové jeho posloupnosti předpokládali v rámci světelného těla zhruba šest set bodů, do kterých je možno *bod soustředění* přemístit. Každý z nich představuje úplný a samostatný svět. Když do něj přemístíme svůj *bod soustředění*, zažijeme svět, který je stejně samostatný a úplný, jako je ten náš každodenní. Může však být velmi odlišný.

Don Juan dále vysvětloval, že čarodějnické umění spočívá právě v manipulaci *bodem soustředění*. V dovednosti měnit a fixovat jeho pozici v rámci světelné koule, kterou lidé ve skutečnosti jsou. Důsledkem této manipulace je změna stýčného bodu s *temným mořem vědomí*. Díky této manipulaci pak *bodem soustředění* prochází jiný svazek bilionů energetických polí ve formě světelných vláken. To pak vede ke vnímání, které se liší od toho, které používáme v normálním životě. Nová energetická pole jsou převáděna na smyslové vjemy, které jsou interpretovány a vnímány jako zcela jiný svět.

Don Juan tvrdil, že přesná definice čarodějnických praktik by zněla: „Čarodějnictví spočívá v manipulaci s *bodem soustředění*, prováděnou za účelem změny stýčného bodu s *temným mořem vědomí* a následného vnímání jiných světů.“

Říkal také, že umění *stopařů* vstupuje do hry až poté, co byl *bod soustředění* vychýlen ze své obvyklé pozice. Pokud se čarodějům podaří *bod soustředění* v této nové pozici upevnit, mohou nový svět vnímat v celé jeho celistvosti. Tedy přesně tak, jako my vnímáme svět každodenní. Pro čaroděje posloupnosti dona Juana představoval náš každodenní svět pouze jeden z aspektů světa skutečného, který podobných aspektů obsahuje nejméně šest set.

Poté se don Juan opět vrátil k původnímu tématu, kterým bylo mé putování *temným mořem vědomí*, a pravil, že skutek, který jsem uskutečnil v rámci svého *vnitřního mlčení*, se velmi podobá *snění* prováděnému v rámci spánku. Ale při putování *temným mořem vědomí* neexistují hranice, jakými je třeba přechod do spánku. Není ani možné řídit svou pozornost tak, jak tomu je u vědomě ovládaného snu. Putování *temným mořem vědomí* vyžaduje okamžitě reakce. V jeho rámci převládá silný pocit bytí zde a nyní. Don Juan velmi odsuzoval ty pitomé čaroděje, kteří putování *temným mořem vědomí* nazývali *bdělé snění*. Tím podle něj termín *snění* ještě víc zesměšňovali.

„Když ses domníval, že prožíváš snovou fantazii cesty do zvoleného města,“ pokračoval, „umístil jsi vlastně svůj *bod soustředění* přesně do toho místa *temného moře vědomí*, které tuto cestu dovolovalo. Bylo to *temné moře*, které tě vybavilo vším potřebným na uvedenou pouť. Nemá cenu vybírat toto místo svou vůlí. Čarodějové říkají, že ho neomylně vybírá samo *vnitřní ticho*. Jednoduše, že?“

Pak se pustil do vysvětlování složitosti volby. Říkal, že pro *potulné bojovníky* volba nepředstavuje skutečné rozhodování. Že se v jejich případě jedná spíše o elegantní přijetí výběru provedeného *nekonečnem*.

„Výběr provádí *nekonečno*,“ prohlásil. „Umění *potulných bojovníků* spočívá v tom, že dokáží reagovat pohybem na sebemenší impuls, že dokáží okamžitě poslechnout každý pokyn *nekonečna*. Aby to dokázali, potřebují obratnost, sílu a především střízlivou mysl. Tyto vlastnosti pak společně vytvářejí vlastnost výslednou, a tou je elegance!“

Po chvíli mlčení jsem se vrátil k tématu, které mě nejvíc znepokojovalo.

„Ale je neuvěřitelné, done Juane, že jsem se v tom městě objevil skutečně, jak psychicky, tak i tělesně.“

„Je to neuvěřitelné, ale není to nemožné,“ odpověděl. „Vesmír je bez hranic a to samé lze prohlásit i o možnostech, které lze v rámci tohoto vesmíru uskutečnit. Takže nebuď obětí axiomu: ‚Uvěřím jen

tomu, co spatřím na vlastní oči'. Je to nejhlupejší stanovisko, jaké lze na tomto světě zaujmout."

Vysvětlení, které mi don Juan poskytl, bylo křesťalově jasné. Dávalo smysl, ale já nemohl objevit, kde to vlastně ten smysl dává. V mém světě každodenních událostí tedy určitě ne. Don Juan mě ujistil, že jediný způsob, kterým se čarodějové mohou s touto informací vyrovnat, spočívá v prožitku. Mysl sama není schopna to vše přijmout. Jeho tvrzení ve mně okamžitě vyvolalo náhlý nával úzkosti.

"Co chcete, abych udělal, done Juane?" zeptal jsem se.

"Musíš se záměrně vydat na pouť přes *temné moře vědomí*," odpověděl. "Ale nikdy nebudeš sám vědět, jak se to dělá. Řekněme, že pouť uskuteční *vnitřní ticho*, které použije nevysvětlitelné cesty. Cesty, kterým nelze porozumět, lze po nich pouze putovat."

Don Juan mě přiměl, abych se posadil na svou postel do pozice, která napomáhala projevení *vnitřního ticha*. Kdyžkoli jsem ji zaujal, většinou jsem okamžitě usnul. Jakmile byl ale nablízku don Juan, jeho pouhá přítomnost mi v usnutí bránila. Místo toho jsem cítil stav naprosto ticha. Tentokrát jsem po krátkém okamžiku ticha shledal, že někam kráčím. Don Juan mě vedl za ruku.

Už jsme nebyli v jeho domě, ale vcházeli jsme do jakéhosi jakijského městečka, ve kterém jsem nikdy předtím nebyl. Ovšem věděl jsem, že existuje. Často jsem se nacházel poblíž, ale otevřené nepřátelství lidí, kteří žili v jeho okolí, mě vždycky otočilo pryč. Jedimí lidé, kteří nebyli Jakijové a přesto směli město navštívit, byli úředníci federální banky, protože od Jakijů nakupovali jejich úrodu. Ti často smlouvali a snažili se z banky dostat peníze předem jako zálohu na dosud neexistující sklizně.

Okamžitě jsem město poznal podle popisů lidí, kteří je navštívili. Mé ohromení se ještě zvýšilo, když mi don Juan pošeptal, že jsme se ocitli právě v tomto městě. Chtěl jsem se ho zeptat, jak jsme se sem dostali, ale nebyl jsem schopen svou otázku vyslovit. Všude kolem bylo plno Indiánů, kteří něco hněvivě říkali. Zdálo se, že emoce houstnou. Nerozuměl jsem jim ani slovo, ale v okamžiku, kdy jsem si to uvědomil, se něco vyjasnilo. Jako kdyby najednou celou scénu osvítilo víc světla. Věci získaly jasné obrysy a já začal lidem rozumět, i když jsem nevěděl jak. Jejich jazyk jsem neznal. Slověům jsem však rozuměl, ne jednotlivě, ale v celých skupinách. Jako by má mysl nepracovala s jednotlivostmi, ale rovnou s celými strukturami myšlení.

Mohu bez váhání říct, že jsem prožil šok svého života. Ani ne tak ze skutečnosti, že jsem jim rozuměl, spíš z toho, co říkali. Byli posedlí bojem. Vůbec nepřemýšleli jako lidé západní kultury. Uvažovali číste v termínech útoku, strategie a válčení. Odhadovali svou sílu, svůj útočný potenciál a naříkali, že nejsou dost silní na zničující úder. Sám jsem cítil hněv nad jejich nemohoucností. Proti vyspělé technologii měli k dispozici jen klacky a kameny. Železi i skutečnosti, že nemají žádné vůdce. Ze všeho nejvíc toužili po tom, aby se objevil nějaký charakteristický válečník, který by je nažhavil do boje.

Pak jsem uslyšel velmi cynický hlas. Někdo vyslovil myšlenku, která všechny zdrtila. Dokonce i mě, protože já byl nedílnou součástí jejich společenství. Ten někdo řekl, že jsme beznadějně poraženi, protože i kdyby v tomto okamžiku nějaký charakteristický vůdce povstal, byl by okamžitě ze žárlivosti a závisti zrazen.

Chtěl jsem donu Juanovi sdělit, co se to se mnou děje, ale nemohl jsem vyslovit jediné slovo. On mluvit mohl.

"Takhle malicherní nejsou jen Jakijové," řekl mi do ucha. "V téhle situaci jsou lapeny všechny lidské bytosti. Samy ji však nevytvořily, byla jim vnucena zvenci."

Cítil jsem, jak se má ústa mimovolně otevírají a zavírají. Zoufale jsem se snažil položit otázku, kterou jsem nebyl schopen ani formulovat. Má mysl byla prázdná a prosta všech myšlenek. Stáli jsme s donem Juanem uprostřed kruhu lidí, ale zdálo se, že nás nevnímají. Nebyl jsem schopen zachytit žádný pohled nebo gesto, které by napovídalo, že si nás jsou vědomi.

V příštím okamžiku jsem zjistil, že se nacházím v jiném mexickém městě vybudovaném kolem železniční stanice, které jsem znal a které se nacházelo asi dva kilometry od chatrce dona Juana. Stáli jsme s donem Juanem uprostřed hlavní třídy naproti vládní bance. Téměř okamžitě jsem zahlédl ten nejpodivnější výjev, jaký jsem kdy ve světě dávných šamanů spatřil. *Zřel* jsem energii volně plynoucí vesměm, ale přitom jsem *nezahlédl* lidské bytosti jako kulaté či podlouhlé sloupy energie. Lidé kolem mě byli v jednom okamžiku normálními bytostmi každodenního života a v příštím velice podivnými stvořeními. Jako by energetická vejce, kterými ve skutečnosti jsme, byla průhledná a jako nějaká záře obklopovala pevná jádra, která s primáry neměla nic společného a podobala se spíš hmyzu. To, co jsem viděl, nebyly kostry. Opěrné jádro lidí představovaly jakési geometrické

ké tvary tvořené tvrdými vibracemi hmoty. Vypadaly jako písmena. Hlavní opěrný prvek připomínal velké písmeno T. Před ním viselo obrácené L a celou strukturu podpíralo řecké písmeno delta. Na vrchní části centimetry, které procházelo vrcholem světelné koule. Celék se vsuktku podobal korálku zavěšenému na spíhlé niti.

Když mi don Juan vysvětloval vzájemné energetické propojení lidských bytostí. Použil přitom metaforu čarodějů dávného Mexika, kteří říkali, že se lidé podobají závěsu z korálků navlečených na energetická vlákna. Bral jsem to přirovnání doslova a představoval si, že vlákna procházejí světelnými koulemi naskrz od hlavy k patám. Nicméně vlákno, které jsem právě pozoroval, připodobňovalo světelnou kouli spíš k nějakému kyvadlu. Mimo to jsem *nežřel*, že by se ke stejnému vláknu poutala i jiná bytost. Každé jednotlivé stvoření, které jsem *zřel*, bylo geometricky utvářenou bytostí, obklopenou světelnou koulí, z jejíhož vrcholu vycházelo výše zmíněné vlákno. Připomínalo mi ony červíčkům podobné tvary, které se nám objeví před očima, když během slunečného dne pevně stiskneme víčka.

Prošli jsme s donem Juanem celé město naskrz a já *užřel* doslova stovky geometricky utvářených bytostí. Má schopnost *zřít* však byla velmi nestálá. V jednom okamžiku jsem je *zřel* a pak jsem vše ztratil a vnímal je jako normální lidi.

Brzy jsem se vyčerpával, a pak jsem už viděl normálně. Don Juan řekl, že je čas jít domů, a já opět na okamžik ztratil pocit kontinuity. Na jedinou jsme byli zpátky a já neměl nejmenší ponětí, jak jsme mohli tak rychle překonat vzdálenost mezi městečkem a chatrčí dona Juana. Položil jsem se na postel a zoufale se snažil dát všechno dohromady. Pátral jsem ve své paměti a snažil si vzpomenout, jak jsem se dostal postupně do nepřátelského jakýsi města a pak do onoho městečka na dráze. Nevěřil jsem, že to všechno byly jen snové fantazie. Všechny detaily byly tak jasné a přesné, že nemohlo jít o žádnou iluzi. Ale skutečné to také nebylo.

„Plytváš časem,“ řekl don Juan se smíchem. „Máš moje slovo na to, že nikdy nepochopíš, jak jsme se dostali odsud do jakýsiho města, odtamtud do městečka na dráze a pak zase zpátky sem. Kontinuita času byla přerušena. Tak pracuje *vnitřní ticho*.“

Trpělivě mi vysvětlil, že čarodějnictví spočívá právě v přerušení této kontinuity času, která pro nás činí svět srozumitelným. Pozname-

nal, že jsem dnes putoval *temným mořem vědomí* a že jsem *zřel* lidi takové, jací jsou. Zcela ponořené do lidských záležitostí. A že jsem spatřil energetické vlákno, které propojuje určité skupiny lidských bytostí.

Znovu a znovu mi opakoval, že jsem zažil něco jedinečného a ne vysvětlitelného. Rozuměl jsem lidem, co říkají, aniž bych znal jejich jazyk, *zřel* jsem energetická vlákna, která lidi propojují, a to vše proto, že jsem se na to *zaměřil*. Zdůrazňoval, že mé *zaměření* nevycházelo z vědomé a chtěné úrovně, že se uskutečnilo na úrovni mnohem hlubší a bylo ovládáno nutností. Potřeboval jsem poznat některé aspekty putování *temným mořem vědomí* a mé *vnitřní ticho* navedlo *zájem*, aby tuto potřebu naplnil.

ANORGANICKÉ VĚDOMÍ

Už jsem se ho nechtěl na nic ptát, protože jsem byl beznadějně ztracen ve snaze přemostit naše dvě cesty naprosto rozdílného myšlení a chápání světa.

V novém prostředí mě don Juan začal trpělivě seznamovat s mnohem komplexnější tváří své nauky. Tvář, která vyžadovala mou veškerou pozornost a které zdaleka nestačilo pouhé vzdání se rozumových soudů. Nastal čas, kdy jsem se musel ponořit do jeho nauky daleko hlouběji. Byl jsem přinucen se zříct objektivitu, ale současně jsem se musel vystříhat i subjektivitu.

Jednoho dne jsem donu Juanovi pomáhal vzadu za domem opravovat nějaké bambusové kůly. Chtěl po mně, abych si navlékl pracovní rukavice, protože, jak říkal, z bambusů odletují velmi ostré třísky, které mohou způsobit infekci. Učil mě, jak při tom správně používat nůž. Zcela jsem se do té práce ponořil. Když ale na mě začal opět mluvit, musel jsem přestat, abych mu mohl věnovat pozornost. Řekl mi, že jsem se už dost napracoval a že mám jít dovnitř do domu.

Posadil mě do velice pohodlné lenošky ve svém velikém a téměř prázdném obývacím pokoji. Podal mi talíř, na kterém byly úhledně uspořádány plátky sýra, sušené meruňky a nějaké ořechy. Protestoval jsem, že nechci jíst, že bych rád napřed dodělal tu práci na bambusových kůlech. Nevzal to však vůbec v úvahu. Řekl mi, abych zvolna z talíře uždíboval, protože budu potřebovat neustálý přísun potravy, abych byl pozorný a bdělý k tomu, co mi chce teď říct.

„Ty už víš,“ začal, „že v rámci vesmíru existuje věčná síla, kterou čarodějové dávného Mexika nazvali *temným mořem vědomí*. Když se dostali na vrchol svého vnímání, *uzřeli* něco, z čeho se podělali do kalhot, pokud nějaké vůbec měli. *Uzřeli, že temné moře vědomí* neovládá pouze schopnost vnímání živých organismů, ale i vnímání entit, které žádný organismus nemají.“

„Co to může být? Bytost bez organismu, která je schopna vnímat?“ zeptal jsem se zcela zmaten, protože o ničem takovém don Juan dosud nemluvil.

„Staří šamani objevili, že celý vesmír je složen z dvojice sil. Sil, které jsou současně protikladné a přitom vzájemně se doplňující. Nelze se vyhnout tomu, že náš svět je dvojitý. Jeho druhou a doplňující tvář je svět obydlí bytostmi, které jsou vědomé a přitom nemají žádný organismus. Staří šamani je proto nazvali *anorganickými bytostmi*.“

V určitém okamžiku mého učednictví mi don Juan odhalil složitost své životní situace. K mé rozmrzelosti mi sdělil, že v chatrči ve státě Sonora bydlí jen proto, že tato chatrč odráží stav mého vědomí. Nevěřil jsem mu však, že mě skutečně považuje za tak podřadného, ani že má možnost bydlet někde jinde, jak sám tvrdil.

Ukázalo se, že měl pravdu v obou směrech. Můj stav vědomí byl velice ubohý a on měl i jiná místa, kde mohl žít a byla mnohem pohodlnější než chatrč, kde jsem ho poprvé našel. Nebyl ani oním osamělým čarodějem, za kterého jsem ho považoval. Byl šéfem patnáctičlenné skupiny *potulných bojovníků*, která zahrnovala deset žen a pět mužů. Když mě vzal do domu v centrálním Mexiku, kde on a jeho skupina žili, bylo mé překvapení bezmezné.

„To skutečně žijete v Sonoře jenom kvůli mně, done Juane?“ zeptal jsem se. Nebyl jsem schopen za to nést odpovědnost. Naplňovalo mě to smutkem a pocitem vlastní bezcennosti.

„No, vlastně žiju hlavně tady,“ řekl se smíchem. „Tam se jen setkávám s tebou.“

„Ale, ale... vy přece nikdy nevíte, kdy přijedu, done Juane,“ vykoktal jsem. „Nemám žádnou možnost vám to předem oznámit.“

„No, pokud si pamatuješ doopravdy, jak to bylo,“ odpověděl, „čas to jsi mě tam nenašel. Musel sis sednout a trpělivě na mě čekat, někdy i několik dní.“

„To jste odsud vždy letěl do Guaymasu, done Juane?“ ptal jsem se zvědavě. Přišlo mi, že nejkratší cesta musí být letadlem.

„Ne, nelítal jsem do Guaymasu,“ odpověděl se širokým úsměvem, „letěl jsem vždycky přímo, rovnou do chatrče, kde jsi na mě čekal.“

Věděl jsem, že mi schválně říká něco, co má lineárně pracující mysl nemůže pochopit ani přijmout, a co mě nekonečně mátló. Tou dobou mě nepřetržitě páčila osudová otázka: „Co když to všechno, co mi don Juan povídá, je skutečně pravda?“

„A kde se ten svět nalézá, done Juane?“ zeptal jsem se a nepřítomně přitom žvýkal kousek sušené meruňky.

„Tady, kde spolu sedíme,“ řekl jakoby nic a smál se mé nervozitě, kterou tím vyvolal. „Už jsem ti řekl, že je to dvojce našeho světa, takže je s námi v důvěrném spojení. Čarodějové dávného Mexika neuvažovali jako ty v termínech času a prostoru. Uvažovali čistě v termínech vnímání. Pro ně vedle sebe existovaly dva způsoby vnímání, které jsou tak rozdílné, že se vzájemně neovlivňují. Staří šamani se k tomuto problému koexistence stavěli bez jakéhokoli zájmu o čas a prostor. Úsoudili, že stupeň vědomí *organických bytostí* a stupeň vědomí *anorganických bytostí* jsou tak rozdílné, že mohou existovat vedle sebe, aniž by si překážely.“

„Můžeme ty *anorganické bytosti* vnímat, done Juane?“ zeptal jsem se. „Jistěže můžeme,“ odpověděl. „Čarodějové tak činí vědomě. Obvyklejší lidé je vnímají také, ale neuvědomují si to, protože si nejsou vědomi existence světa dvojčete. Když o tomto světě přemýšlejí, je to jen mentální masturbace. Nikdy jim nedojde, že jejich fantazie mají své kořeny v podvědomé znalosti, kterou všichni sdílíme. Že tu totiž nejsme sami.“

Byl jsem slovy dona Juana zcela fascinován. Najednou jsem pocítil obrovský hlad. V žaludeční jamce jsem cítil prázdnotu. Byl jsem schopen pouze jíst a dychtivě naslouchat.

„Pokud vnímáš věci v termínech času a prostoru,“ pokračoval, „máš jeden problém. To, že se něco objevilo, si všimneš pouze tehdy, pokud to přistálo ve stejném čase a prostoru, kde se právě nalézáš, což je velmi omezující. Čarodějové mohou naopak zaregistrovat přistání v rámci nesmírného pole. V poli vnímání našeho světa či v poli vnímání jeho dvojčete přistávají mnohé entity z vesmíru, které mají pouze vědomí a nikoli organické tělo, aniž by si jich normální lidé všimli. Tyto entity, které přistávají v poli vnímání našeho světa či jeho dvojčete, pocházejí z jiných světů, které existují paralelně s našimi dvojčaty. Celý vesmír je doslova nabit vědomými světy, a to jak *organickými*, tak i *anorganickými*.“

Don Juan pokračoval. Sdílel mi, že čarodějové poznají, když v našem poli vnímání přistanou *anorganické* entity z jiných světů. A že stejně jako by to udělali všichni lidé, i tito čarodějové se pustili do neokonečné klasifikace typů energie obdařených vědomím. Hromadně je pak označili jako *anorganické bytosti*.

„A jsou ty *anorganické bytosti* stejně živé jako my?“

„Pokud spojuješ život s vědomím, pak živé jsou. Myslím, že lze říct, že život může být hodnocen podle intenzity, ostrosti a trvání vědomí. Pak mohou klidně říct, že jsou mnohem živější než ty nebo já.“

„Umírají ty *anorganické bytosti*?“

Don Juan si nejprve odkašlal, a potom pokračoval. „Pokud smrtí rozumíš ukončení vědomí, pak ano, pak umírají. Jejich vědomí končí. Jejich smrt se v něčem podobá smrti lidské bytosti, a přece se od ní velice odlišuje. Lidská smrt v sobě totiž skrývá volbu. Je to něco jako doložka v dokumentu, která je napsaná menším písmem a které si nikdo nevšimne. Lze jí přečíst pouze pomocí lupy, a přesto je to ta nejdůležitější věta z celého dokumentu.“

„V čem spočívá ta skrytá volba, done Juane?“

„Ta skrytá volba je jen pro čaroděje. Podle toho, co vím, oni jediní přečetli ten drobný text. Pro ně je ta volba zcela funkční a normální věcí. Pro běžné lidské bytosti znamená smrt ukončení jejich vědomí a konec jejich organického těla. Pro *anorganické bytosti* znamená totéž. Konec jejich vědomí. V obou případech je důsledkem smrti vtažení do *temného moře vědomí*. Individuální vědomí, nabitě svými životními zkušenostmi, prolomí své hranice a vylije se jako energie do *temného moře vědomí*.“

„Ale v čem spočívá ta volba dostupná pouze čarodějům, done Juane?“

„Pro čaroděje je smrt sjednocujícím faktorem. Místo aby jeho organismus rozložila, jak k tomu dochází v normálních případech, smrt ho sjednotí.“

„Jak může smrt něco sjednotit?“ protestoval jsem.

„Smrt čarodějovi pomůže ukončit nadvládu nálad jednotlivých částí těla. Dávní čarodějové se domnívali, že nálady a činy celého těla pramení z nadvlády některých jeho částí nad ostatními. Části těla, které fungují špatně, zatahují celé tělo do zmatku. Například, když je ti špatně poté, co se nacpeš čipsů. Pak nálada tvého žaludku ovládá celé tělo. Smrt nadvládu jednotlivých částí ukončí. Celé vědomí sjednotí do jediného celku.“

„Tím chcete říct, že čarodějové neztrácejí po smrti své vědomí?“

„Pro čaroděje smrt představuje sjednocení, které si vyžaduje každou trošku jejich energie. Tebe při představě smrti napadne mrtvolutva ležící před tebou. Tělo, které se začíná rozkládat. Ale když pro čaro-

děje nastane okamžik sjednocení, není přítomna žádná mrtvola. Celé tělo se přemění na energii, která obsahuje vědomí, jež není rozskovné. Hranice vytvořené organismem, které byly smrtí prolomeny, dále existují, jen už nejsou pouhým okem viditelné.“

„Vím, že umíráš touhou se mě zeptat,“ pokračoval se širokým úsměvem, „jestli to, o čem vyprávím, není duše putující do nebe či do pekla. Ne, není to duše. Pokud se čarodějové v okamžiku smrti chopí své skryté volby, změní se v *anorganické bytosti*. Ve velmi specializované a bleskurychlé *anorganické bytosti*, které ovládají neuvěřitelné postupy vnímání. Vydají se na cestu, kterou šamani dávného Mexika nazývali *konečnou poutí*. Svě činy provádějí v *nekonečnu*.“

„Chcete tím říct, done Juane, že se stanou věčnými?“

„Má střízlivá mysl čaroděje mi praví, že jejich vědomí skončí stejně jako vědomí všech *anorganických bytostí*. Ale nikdy jsem to nespáčil na vlastní oči. Nemám o tom žádnou vědomost z první ruky. Dávám čarodějové věřili, že tento typ vědomí potrvá tak dlouho, pokud bude žít Země. Země tvoří jejich opornou strukturu. Pokud existuje, jejich vědomí přetrvává. Myslím si, že je to velmi rozumná představa.“

To, co mi don Juan sdělil, se mi zdálo naprosto celistvé a uspořádané. Nikde jsem v tom neviděl žádnou mezeru. Opustil jsem jej s pocitem tajemství a s předtuchou splnění nevyšlovených tužeb.

Při následující návštěvě jsem se ihned vytasil s otázkou, která mi kroužila neustále v mysli.

„Takže je možné, že skutečně existují duchové či zjevení, done Juane?“

„Ať už pod pojmy duch či zjevení zahrneme cokoli,“ řekl, „při prozkoumání čarodějem se vždycky ukáže, že se jedná o dvě možnosti. Každé duchu podobné zjevení může být shlukem energetických polí obdařeným vědomím, který my vnímáme jako něco, co známe. V tomto případě má zjevení svou vlastní energii. Čarodějové takové entity nazývají *konfigurace vytařející energii*. Nebo žádnou energii nevyzařuje a pak se jedná o fantasmagorické stvoření vytvořené nějakou velice silnou osobností. Tedy silnou v oblasti vnímání.“

„Jednou tvou historkou jsem byl skutečně fascinován,“ pokračoval don Juan. „Tou o tvé tetě. Kdyby jsi mně ji vyprávěl, pamatuješ si?“

Historka byla o tom, jak jsem se ve čtrnácti letech odstěhoval k sestře svého otce. Bydlela v obrovském domě, který měl tři patia a me-

zi nimi vždy kompletní obytnou část s ložnicemi, obývací a podobně. První patio bylo dlažděné a velice jednoduché. Říkali, že to byl původně koloniální dům a na toto první nádvoří tenkrát přijížděly kočáry tažené koňmi. Druhé patio vyplňoval nádherný sad. Byl plný ovocných stromů a křižovaly jej cihlové cestičky v maurském stylu. Třetí patio bylo zaplněno květináči visícími ze střeš a klecemi s ptáky. Uprostřed stála koloniální fontána s tekoucí vodou a část nádvoří byla oddělena plotem. Za ním chovala má tetička několik bojovných koťou, kteří byli její životní zálibou.

Teta mi dala k dispozici celé apartmá rovnou u ovocného sadu. Měl jsem pocit, že je to nejšťastnější období mého života. Mohl jsem sníst ovoce, kolik se mi zachtělo. Z nějakého mně neznámého důvodu nikdo jiný z domu ovoce ze sadu nejedl. Mezi obyvatelé domu patřila především má tetička, asi padesátiletá dáma s kulatou tváří. Byla to velice žoviální výborná vypravěčka, která své mnohé výstřednosti skrývala za fasádou formálnosti a nábožnosti. Pak tam byl major domus. Výsoký impozantní zhruba čtyřicetiletý muž, který sloužil v armádě jako staršina. Armádu opustil zlákan vidinou lépe placeného místa major domo, osobního strážce a vůbec pomocníka mé tetičky. Jeho manželka, krásná mladá žena, dělala mé tetě společnici, kuchařku i důvěrnici. Měli dceru, boubelatou holčičku, která se velice podobala mé tetě. Podoba byla tak velká, že ji má tetička legálně adoptovala.

Ti čtyři byli nejklidnější lidé, jaké jsem kdy poznal. Žili velice usedlým životem, který jen někdy narušily výstřednosti mé tetičky. Občas se zcela náhle rozhodla k nějaké cestě či nákupu nových bojovných koťou. Ty pak cvičila, zúčastňovala se s nimi závodů a sázela na ně obrovské částky. O své kohouty pečovala s velkou láskou a často se jim věnovala celé dny. Aby ji neporanili, nosila kožené rukavice a legíny z tvrdé kůže.

Strávil jsem v tetině domě dva úžasné měsíce. Odpoledne mě vyučovala hudbě a vyprávěla mi nekonečné historky o předcích. Měla situace byla ideální. Mohl jsem se toulat se svými přáteli a nikomu jsem nemusel hlásit, kdy se vrátím domů. Zvykl jsem si večer ležet hodiny na posteli, aniž bych spal. Okno jsem měl otevřené a můj pokoj byl naplněn vůni květů oranžovníků. Když jsem ležel na posteli a bděl, často jsem slyšával, jak někdo chodí dlouhou chodbou, která na severní straně domu propojovala všechna nádvoří. Byla krásně klenutá a podlahu měla krytou dlaždicemi. Celou délku chodby

matně ozařovaly čtyři slabé žárovky, které se rozsvěcovaly každý večer v šest hodin a zhasinaly v šest ráno. Ptal jsem se tetu, kdo to tam v noci chodí a zastavuje se u mého okna. Pod mým oknem se totiž vždycky ten, jemuž kroky patřily, zastavil, otočil a zamířil zpět k hlavnímu vchodu.

„Nelam si s takovými nesmysly hlavu, drahoušku,“ odpověděla má teta. „Je to pravděpodobně můj správce, který hlídá dům. Takže žádná záhada. Ty ses bál?“

„Ne, nebál jsem se. Jenom mi přišlo divné, proč správce chodí každou noc k mému oknu. Někdy mě jeho kroky dokonce vzbudí.“

Odbyla mě otázky s tím, že správce je bývalý voják a je zvyklý na strašné pochůzky. Přijal jsem její vysvětlení.

Jednoho dne jsem se zmínil správci o tom, že jeho kroky jsou příliš hlasité a že by na svých obchůzkách kolem mého okna měl dbát, aby mě nevzbudil.

„Nevím, o čem to mluvíte,“ odpověděl nevrle.

„Teta mi řekla, že v noci obcházíte a hlídáte dům.“

„Nic takového nedělám!“ odpověděl a oči mu zaplály nevolí.

„Ale kdo potom chodí kolem mého okna?“

„Nikdo tam nechodí. Jen si to vymýšlíte. Radši spěte. Nemíchejte se do všeho. Radím vám to pro vaše dobro.“

Nic mě v těch letech nemohlo víc nadzvednout, než když mi někdo radil něco pro mé vlastní dobro. Jakmile jsem následující noci uslyšel kroky, vstal jsem a skrčil se za zdi u mého pokoje. Když jsem si vypočetl, že se záhadný chodec nachází někde pod druhou žárovkou, rychle jsem vystrčil hlavu a podíval se do chodby. Kroky se okamžitě zastavily, ale já nikoho nespatriil. Matně osvětlená chodba byla prázdná. Pokud tam někdo skutečně šel, neměl čas se někam schovat. Nebylo ani kam. Zdi chodby byly rovné a bez výklenků.

Vyděsil jsem se tak, že jsem svým křikem probudil celý dům. Teta i správce se mě snažili uklidnit tvrzením, že to vše byla jen má představa, ale já trval na svém a oni posléze pokorně přiznali, že každou noc obchází dům něco, o čem nemají ani ponětí.

Don Juan tvrdil, že to skoro určitě obcházela teta má teta. Tedy spíš nějaká část jejího vědomí, kterou sama vědomě neovládala. Domníval se, že uvedený jev vycházel ze smyslu pro tajemství a hravost, který teta pěstovala. Byl si jist, že má teta byla na podprahové úrovni schopna daleko větší manipulace vědomím než vyvolávání těchto

zvuků. Říkal však také, že pokud má být naprosto upřímný, musí přispustit i možnost, že kroky byly dílem *anorganické bytosti*.

Říkal, že *anorganické bytosti* obývající dvojče našeho světa byly dávnými šamanými jeho poslušností považovány za naše příbuzné. Zároveň tito šamani věřili, že snaha o sprátení se s nimi je marná. Požadavky nutné k dosažení přátelského vztahu jsou a byly vždy velice přemířené. *Anorganické bytosti*, které by bylo možno nazvat našimi *prvními bratřenci*, s námi neustále komunikují. Tato komunikace však probíhá pouze na nevědomé úrovni. Jinými slovy my o nich vše víme pouze v nevědomí, ale oni nás dokonale znají a jsou si této znalosti plně vědomé.

„Energie od našich *prvních bratřenců* je k ničemu!“ pokračoval don Juan. „Jsou stejně v prdeli jako my. Řekněme, že *organické bytosti* a *anorganické bytosti* dvojčete našeho světa jsou jako děti dvou sester, které bydlí vedle sebe. I když vypadají jinak, jsou naprosto stejní jako my. Nemohou nám pomoci a my nemůžeme pomoci jim. Snad bychom se mohli spojit a vytvořit pohádkový rodinný podnik, ale to se nikdy nestalo. Obě větve rodiny jsou přecitlivělé a pro každou maličkost se hned urážejí. Typické vztahy mezi soutěžícími bratřenci. Čarodějové dávného Mexika věřili, že hlavní problém tkví v obrovské egomani jak lidských bytostí, tak i *anorganických bytostí* obývajících dvojče našeho světa.“

Podle dona Juana rozeznávali čarodějové dávného Mexika i jinou skupinu *anorganických bytostí*, kterou nazývali *výzkumníky* nebo *skauty*. Mínil tím *anorganické bytosti* přicházející z hlubin vesmíru, jejichž vědomí je daleko vybroušenější a rychleji fungující než u lidských bytostí. Don Juan tvrdil, že čarodějové strávili generace upřesňováním svých klasifikačních schémat a došli nakonec k závěru, že *anorganické bytosti* ze skupiny *výzkumníků* jsou svým temperamentem podobní lidem. Lze s nimi vyjednávat a navázat symbiotické vztahy. Tyto *anorganické bytosti* začali dávní čarodějové nazývat *spojenci*.

Don Juan vysvětloval, že se přitom čarodějové dopustili základní chyby. Přisoudili tomuto typu *anorganických bytostí* přílišně lidské atributy a věřili, že mohou tuto neosobní energii ochoťt. Považovali tyto shluky energie za své pomocníky a neuvědomovali si, že jako pouhá energie nemají sílu vytrvat v jakémkoli úsilí.

„Sdílel jsem ti vše, co je třeba znát o *anorganických bytostech*,“ prohlásil don Juan náhle. „Otestovat si to můžeš pouze přímou zkušeností.“

Ani jsem se neptal, co chce, abych udělal. Hluboký strach mi otrásal tělem v neurotických křících, které vybuchovaly jako malé sopky z mého slunečního pletiva a šířily se až k prstům u nohou a na vrcholek hlavy.

„Vydáme se dnes hledat nějaké *anorganické bytosti*,“ oznámil suše. Nařídil mi, abych se posadil na postel a opět zaujal pozici usnadňující nástup *vnitřního ticha*. Poslechl jsem ho neobvykle klidně. Normálně jsem vždy trochu reptal, nebo alespoň cítil vnitřní odpor. Měl jsem neurčitý dojem, že jsem se do *vnitřního ticha* ponořil téměř v okamžiku, jak jsem se posadil. Mé myšlenky ztratily jasnost. Cítil jsem, jak mě obklopuje neproniknutelná temnota, jako bych upadal do spánku. Tělo zcela znehybnělo. Snad jsem neměl ani žádný pohyb v úmyslu. Možná, že jsem ani nebyl schopen podobný úmysl zformulovat.

O chvíli později jsem krácel s donem Juanem po Sonorské poušti. Poznal jsem okolí. Byl jsem tu s ním tak často, že jsem si pamatoval každou podrobnost. Den se chýlil ke konci a světlo zapadajícího slunce ve mně vyvolalo hluboký smutek. Krácel jsem automaticky. UVědomoval jsem si, že mé tělesné pocity nejsou provázány žádnými myšlenkami. Byl jsem, aniž bych sám sobě toto být vysvětloval. Chtěl jsem to sdělit donu Juanovi, ale má touha podělit se s ním o své osobní pocity téměř okamžitě zmizela.

Don Juan prohlásil velice pomalým a hlubokým hlasem, že vyschlé koryto řeky, kudy kráčíme, je velice vhodné místo k tomu, co zamýšlíme. Že si mám sednout sám na malý kámen, zatímco on se posadí na jiný vzdálený asi patnáct metrů od mého. Tentokrát jsem se ani do Juana nezeptal, co mám dělat, jak jsem obvykle dělal. Věděl jsem to sám. Zasllechl jsem šustící kroky lidí prodávajících se křovinami, kterými bylo okolí řídkce porostlé. Na souvislejší porost zde nebylo dost vláhy. Proschlá křoviska byla od sebe vzdálena tři až čtyři metry.

Pak jsem spatřil dva přicházející muže. Vypadali jako místní. Asi to byli jakijové z nejbližšího jakijského městečka. Dorazili ke mně a zastavili se. Jeden z nich se mě nonšalantně zeptal, jak se mi daří. Chtěl jsem se na něj usmát, ale nemohl jsem. Má tvář byla zcela ztuhlá. Pokusil jsem se vyskočit, ale ani to se mi nepodařilo. Odpověděl jsem mu, že se mám dobře. Pak jsem se jich zeptal, co jsou zač. Řekl jsem jim, že je neznám, a přesto se s nimi cítím velice spřízněn. Jeden z nich zcela věcně prohlásil, že jsou přece mí *spojenci*.

Upřene jsem je pozoroval a snažil se zapamatovat si jejich rysy, ale ty se mi před očima proměňovaly. Zdály se měnit v souhlase s náladou a zaměřením mého pohledu. Myšlenky přitom nehrály žádnou roli. Zíral jsem na ně tak dlouho, až všechny jejich rysy zmizely a já stál tvář v tvář dvěma vibrujícím shlukům světla. Tyto shluky nebyly nijak ohraničeny. Zdálo se, že svůj tvar udržují nějakou silou zevnitř. Chvillemi byly ploché a široké. Pak se znovu napřímily do vertikální podoby vysoké jako člověk.

Pak jsem najednou pocítil, jak mě don Juan bere za rameno a zvedá mě z kamene. Poznámel, že je čas jít. V příštím okamžiku jsem seděl v jeho domě v centrálním Mexiku ještě udivenější než obvykle. „Dnes jsi našel *anorganické vřatomy* a *uzřel* jsi je takové, jaké je ve skutečnosti,“ řekl don Juan. „Energie představuje dále neredukovatelnou podstatu všeho. Pokud se týká nás, přímé *zření* energie je limitem, který lidské bytosti mohou dosáhnout. Možná, že existuje ještě něco za tím, ale pro nás je to nedostupné.“

Opakoval to několikrát a pokaždé, když to řekl, jsem se cítil pevnější a pevnější. Jako by mi jeho slova pomáhala v návratu do normálního stavu.

Vyprávěl jsem donu Juanovi o všem, co jsem spatřil a uslyšel. Vyvětlil mi, že se mi podařilo proměnit antropomorfní formu *anorganických bytostí* v jejich skutečnou podstatu. Neosobní energii, která si je vědoma sama sebe.

„Musíš si uvědomit,“ říkal, „že náš poznávací systém je systémem interpretačním, který skutečnou podstatu zakrývá. Tento interpretační systém udává hranice našich možností a protože ho užíváme po celý život, neodvažujeme se jeho diktát porušit.“

„Energie *anorganických bytostí* na nás působí,“ pokračoval, „a my toto působení interpretujeme, jak umíme, podle náлады, jakou právě máme. Nejlepší věc, kterou může čaroděj udělat, je vnímat tyto entity v co nejabstraktnější rovině. Čím méně interpretační čaroděj použije, tím lépe pro něj.“

„Kdykoli se od této chvíle setkáš s nějakým zjevením, nenech se vést z míry a pozoruj ho s neoféřitelnou pevností. Pokud se jedná o *anorganickou bytost*, tvé interpretace od tebe odpadnou jak suché listy. A pokud se dotýká zjevení takto neočištěné, jedná se jen o nějakou usoplenou představu tvé mysli, která nakonec ani tvoji myslí není.“

JASNÝ POHLED

Poprvé ve svém životě jsem neměl nejmenší představu, jak bych si měl ve světě počínat. Svět kolem mě se nezměnil. Museo to vycházel z nějaké chyby ve mně samotném. Působil na mě vliv dona Juana a všech aktivit, které jsem prováděl v rámci svého učednictví u něj a do kterých jsem se tak hluboko ponořil. Díky tomu všemu jsem přestával být schopen jednat s normálními lidmi. Přemýšlel jsem o tom a posléze objevil možnou chybu. Používal jsem dona Juana jako měřítko a všechny ostatní lidi hodnotil podle něj.

Tak, jak jsem ho znal, žil don Juan svůj život jako profesionál, a to ve všech směrech tohoto označení. Všechny jeho činy, včetně těch nejnepatrnějších, měly svou platnost. A já byl obklopen lidmi, kteří sami sebe považovali za nesmrtelné bytosti, v každém ze svých činů si protřečili a jejich chování nebylo možno vysvětlit. Byla to hra s nespovedlivě rozdanými kartami. Lidé, které jsem znal, dostali jen ty špatné. Zvykl jsem si na přímé chování dona Juana, kterému chyběl byť náznak sebedůležitosti, a na jeho všeobjímající intelekt. Jen pár lidí, co jsem znal, tušilo, že vůbec může existovat nějaký vzorec chování, opírající se o uvedené kvality. Většina z nich znala jen takové chování, které se opíralo o sebereflexi a které člověka oslabovalo a deformovalo.

Bylo pro mě velice těžké pokračovat v akademických studiích. Ztrácel jsem mi z obzoru. Marně jsem se snažil najít důvody, proč v nich pokračovat. Jediná věc, která mě, byť jen slabě, propojovala s univerzitou, byla poznámka, kterou kdysi utrousil don Juan. Podle ní měl *potulný bojovník* udržovat vztah s věděním, ať už se mu nabízel v jakékoli formě.

Definoval tehdy koncept *potulných bojovníků*. Řekl, že se týká čarodějů, kteří jako válečníci putují *temným mořem vědomí*. Dodal, že *temným mořem vědomí* putují všichni lidé a že pobyt na Zemi představuje pouze přestávku v této pouti. Ze zvláštních důvodů, které tehdy

nerozvíjel, lidé své putování přerušili. Říkal, že lidé byli zachyceni jakýmsi vírem, proudem, který se točí v kruhu a dává jim tak pocit pohybu, zatímco stojí na místě. Tvrdil, že čarodějové se této síle, která dělá z lidí vězně, jako jediní postavili na odpor. Pomocí své neochvějné disciplíny prolomili pouta této neznámé síly a znovu se vydali na *pout' za vědomím*.

Konečnou chaotickou vzpouru v akademické kariéře vyvolala má neschopnost soustředit se na antropologické koncepte, které mě ani za mák nezajímaly. Ne proto, že by se zabývaly nezajímavými věcmi, ale proto, že byly vytvářeny manipulací se slovy a pojmy jako nějaké zákony. Jejich úkolem bylo zhodnotit situaci a vytvořit precedens. Říkali mi, že právě tak se buduje celé lidské vědění. Že úsilí každého jednotlivce musí být možné přidat jako cihlu k budově obecného systému vědy. Za příklad mi dávali legislativu, podle které žijeme a která je pro nás nepostradatelná. Mé tehdejší romantické představy mi však bránily, abych se stal nějakým právníkem na poli antropologie. Zastával jsem beze zbytku představu, že antropologie by měla být osou lidské činnosti a měřítkem lidských kvalit.

Don Juan, který byl zapřísašlý pragmatik a pravý *potulný bojovník* neznáma, říkal, že jsem obvyčejný kverulant. Podle něj vůbec nezáleželo na tom, že antropologie, kterou mi vnucovali, spočívá pouze na hře slov a pojmů. Za důležité pokládal cvičení disciplíny, kterou studium věcí, o něž člověk nemá zájem, nutně vyžaduje.

„Vůbec nezáleží na tom,“ řekl mi jednou, „jak dobrý jsi student a kolik užasných knih jsi prostudoval. Důležitá je disciplína, kterou potřebuješ, abys studoval to, co tě nezajímá. Pro čaroděje je při studiu nejdůležitější to, s čím nesouhlasí, ne to, co mu vyhovuje.“

Rozhodl jsem se studia na nějaký čas zanechat a nastoupil jsem do uměleckého oddělení podniku zabývajícího se sítotiskem. Práce mě zcela pohltila. Snažil jsem se všechny úkoly plnit přesně a tak rychle, jak to jen šlo. Příprava průhledných fólií, kterými se obrázky přenášely na síta, představovala standardní proceduru bez možnosti nějakých vylepšování. Pracovník byl proto hodnocen čistě na základě své přesnosti a rychlosti. Tato práce mě hrozně bavila a já se stal dokonale workoholikem.

Brzy jsem se sprátelil s vedoucím svého oddělení. Držel nade mnou ochrannou ruku. Jmenoval se Ernest Lipton. Velice jsem ho obdivoval a vážil si ho. Byl to jemný umělec a dokonale řemeslník. Jeho hlav-

ním nedostatkem byla přílišná měkkost. Zabýval se ostatními tak, že to až hraničilo s pasivitou.

Jednoho dne jsme například vyjížděli z parkoviště restaurace, kde jsme byli na obědě. Velmi zdvořile napřed nechal vyjet auto, které parkovalo před námi. Jeho řidič nás však patrně nezaregistroval a začal velmi rychle couvat přímo na nás. Ernest Lipton mohl snadno zatroubit a dát mu tak najevo, co se děje. Místo toho zůstal sedět a když do nás ten člověk narazil, usmíval se jako idiot. Poté se omluvně otočil ke mně.

„Já vím, měl jsem zatroubit,“ řekl. „Ale ten klakson je tak zasařeně hlasitý, že se stydím ho používat.“

Chlap, co do nás nacouval, se rozčiloval a bylo nutné ho uklidnit. „Nic si z toho nedělejte,“ řekl mu Ernest. „Vašemu autu se nic nestalo. Mně jste rozbil akorát přední světla a ty já už chtěl dávno vyměnit.“

Jindy jsme byli ve stejné restauraci s japonskými zákaznickými firmy, které pozval na oběd a kteří s námi živě rozmlovali. Číšník přinesl jídlo a sklízel talíře od salátu, aby měl na úzkém stole místo pro velké a horké talíře s předkrmem. Jeden Japonec ve snaze uvolnit místo začal svým talířem postřekovat Erniero talíř na okraj stolu. Ernest měl opět dost času na to, aby ho upozornil. Místo toho jen seděl a hloupě se usmíval, dokud se mu jeho talíř nevyklopil do klína.

Při jiné příležitosti jsem ho navštívil doma, abych mu pomohl upevnit na dvorku pergolu. Chtěl po ni nechat růst vinnou révu a získat tak jak stín, tak i hrozny. Smontovali jsme z latek obrovskou mříž a pak jsme ji z jedné strany zvedli a přišroubovali k několika střešním trámům. Ernest byl vysoký a velice silný muž. Zvedl druhou stranu a držel ji tak, abych ji mohl upevnit šrouby, pro které už jsme měli předvrtané díry. Než jsem však šrouby upevnil, ozvalo se naléhavé klepání na dveře a Ernest mě poprosil, abych se šel podívat, kdo to jde. On že zatím rám podrží.

Za dveřmi stála jeho žena s nákupem zeleniny. Zatáhla mě ihned do delšího rozhovoru a já na Ernesta úplně zapomněl. Dokonce jsem jí pomohl nákup odnést. Když jsem ukládal celer, vzpomněl jsem si, že můj přítel stále ještě drží rám na dvorku. Znal jsem ho, a tak mi bylo jasné, že ho nepoložil a že čeká, že se k němu budou všichni chovat stejně ohleduplně, jako on k nim. Zoufale jsem vyrazil na dvorek a našel ho na zemi pod rámem. Držel ho tak dlouho, až zkolaboval.

Vypadal jak hadrová panenka. Museli jsme zavolat přátele, aby nám pomohli rám upevnit. On už nemohl. Musel si jít lehnout. Byl si jist, že si udělal kýlu.

Klasická příhoda se přihodila jednoho dne, kdy se s několika přáteli vydal o víkendů na výlet do hor San Bernardino. Na noc se utábořili v horách. Všichni už spali, když se Ernest Lipton musel vypravit do křoví. Nechtěl nikoho vzbudit, a tak se vzdálil kus od tábora, sklouzl a zřítíl se po svahu hory. Později se přiznal, že svůj pád považoval za smrtelný. Měl však štěstí. Zachytil se rukama na římsě a hodiny tam visel, zatímco nohama šmátral po nějaké opoře. Nakonec se mu podařilo najít nějaké výstupky, na které si mohl stoupnout. Přilepil se ke stěně jako obtisky, které vyráběl, a vydržel tak až do svítání. Pak zjistil, že pevná zem je pouze o půl metru pod ním.

„Erneste, proč jsi nás nezavolał na pomoc,“ protestovali jeho přátelé.

„Myslel jsem si, že by to k ničemu nebylo,“ odpověděl. „Kdo by mě slyšel? Měl jsem pocit, že jsem spadl hluboko po svahu dolů. Navíc, všichni jste spali.“

Poslední ránu jsem dostal, když si Ernest Lipton, který denně putoval dvě hodiny do práce a zpátky, koupil Volkswagena brouka, aby ušetřil, a začal pečlivě měřit spotřebu benzínu. Snažil se zjistit, na kolik kilometrů mu vystačí jeden galon benzínu. Velice mě jednou ráno překvapil, když prohlásil, že na jeden galon ujel 200 kilometrů. Byl velice akurátní, a tak připustil, že většinu kilometrů ujel mimo městský provoz na dálnici, i když během špičky musel i tam často zpomalovat a pak přidávat plyn.

O měsíc později oznámil, že dosáhl výkonu 400 kilometrů za galon. Neuvěřitelný počet ujetých kilometrů se neustále zvyšoval, až překročil tisícovku. Přátelé mu radili, aby se s touto spotřebou pochlubil u výrobce, že by ji Volkswagen mohl použít na reklamu. Ernest Lipton byl velice potěšen a ptal se jich, co si má myslet, pokud překročí magickou hranici patnácti set kilometrů. „Pak už budeš muset věřit na zázraky,“ říkali mu.

Tato neskutčná situace pokračovala do okamžiku, kdy Ernest přistihl jednoho ze svých přátel, jak mu přilévá benzin do nádrže. Tento prastarý žert mu prováděl po celou dobu jeho měření spotřeby. Každé ráno přidával pár hrníčků, a tak se nádrž brouka nikdy nevypráznila úplně.

Ernest Lipton se skoro rozzlobil. Vypadlo z něj nejdřívější prohlášení jeho života: „Sakra! To jako měla být legrace?“

Věděl jsem o této hře celé měsíce, ale nebyl jsem schopen do ní zasáhnout. Cítil jsem, že bych se do toho neměl plést. Lidé, kteří si z něho tropili šašky, byli jeho celoživotními přáteli a já byl nováček. Když jsem však viděl, jak mu to ublížilo, jak je zklamáný a přitom neschopen se rozčílit, pocítil jsem vinu a úzkost. Opět jsem stál tvář v tvář svému starému nepříteli. Pohrdal jsem Ernestem a současně jsem ho měl nesmírně rád. Byl tak bezmocný.

Ve skutečnosti to bylo tak, že se Ernest Lipton podobal mému otci. Jeho silné brýle, ustupující vlasy a strniště šedivějších vousů, které nebyl nikdy schopen dokonale oholit, mi velice připomínaly mého otce. Měl stejně špičatý nos a vystrčenou bradu. Až za práh snesitelnosti však tuto podobu posunula jeho neschopnost rozčílit se a praštit své kamarády do nosu.

Vzpomínám si, jak se kdysi můj otec bláznivě zamíloval do sestry svého nejlepšího přítele. Tu jsem jednoho dne přišel v sousedním městečku, jak se drží za ruku s mladým mužem. Byla u toho její matka jako garda a děvče vypadalo velice šťastně. Oba mladí lidé si jeden druhého uchváceně prohlíželi. Prostě mladá láska, jak má být. Jakmile jsem se setkal se svým otcem, sdělil jsem mu se zlomyslností svých deseti let, že jeho přítelkyně má skutečného nápadníka. Byl zcela zaskočen a nevěřil mi.

„Ale ty jsi té dívce přece nic neřekl?“ zeptal jsem se ho odvážně. „Vůbec, že jsi do ní zamílovaný?“

„Nebud' hlupák, ty malej slídile!“ vybaflnul na mě. „Nemusím o takových věcech vykládat žádné ženě!“ Díval se na mě uraženě jako rozmazené dítě a rty se mu třásly vztekem.

„Je moje! Musí jí být jasné, že patří ke mně, aniž bych jí musel něco říkat.“ To vše prohlašoval s jistotou dítěte, kterému se v životě dostalo všeho bez boje.

V tom okamžiku jsem vypálil svou smrtící ránu. „No dobře,“ řekl jsem. „Myslím si ale, že potřebovala, aby jí to někdo řekl, a někdo to udělal a vyřadil tě ze hry.“

Byl jsem připraven vyskočit a utéct, protože jsem očekával výbuch vzteku, ale otec se zhroutil a rozplakal se. Mezi nekontrolovatelnými vzlyky mě požádal, abych mu dívku pohlídal a sdělil mu vše, co se děje.

Pohrdal jsem otcem, jak jsem jen mohl, a přitom jsem ho miloval s bezendným smutkem. Sám sebe jsem proklínal za to, že jsem ho vmanévroval do tak pokořující situace.

Ernest Lipton mi otce připomínal natolik, že jsem dal výpověď a vrátil se do školy. Nechtěl jsem zvětšovat břemeno, které už jsem na svých ramenou nesl. Nikdy jsem si neodpustil, že jsem otci způsobil takovou bolest, a jemu jsem nikdy neodpustil jeho zbabělou reakci.

Po návratu na univerzitu vyvstal obrovský úkol začlenit se zpátky do studia antropologie. Tento úkol byl o obtížnější, že jediný člověk, se kterým jsem byl ochoten spolupracovat a kterého jsem si opravdu vážil pro jeho dokonalý styl, před ničím necouvající zvědavost a oddaností prohloubit své znalosti, byl z jiné katedry. Byl to archeolog a právě díky němu mě tolik zajímala práce v terénu. Snad proto, že si své informace musel doslova vykopat ze země, byl neobyčejně praktický, čímž mi pomáhal udržet si strážlivý pohled na věc. Byl to právě on, kdo mě v mém odhodlání pracovat v terénu povzbuzoval a říkal, že nemám co ztratit.

„Když všechno ztratíš, jenom tím získáš,“ řekl mi jednoho dne a byla to ta nejrozumnější rada, kterou jsem kdy na akademické půdě dostal. Pokud bych skutečně následoval pokyny dona Juana a snažil se udělat něco se svou posedlostí sebereflexí, opravdu bych neměl co ztratit. Získat jsem naopak mohl všechno. Ale to tehdy bylo zcela nad mé síly.

Když jsem donu Juanovi vyprávěl, jak je pro mě těžké najít profesora, se kterým bych mohl spolupracovat, zareagoval na mé řeči velmi ostře. Nazval mě mezi jiným uprděným frackem, a to bylo zdaleka to nejmírnější. A pak mi řekl, co jsem už dávno věděl. Kdybych nebyl tak napjatý, mohl bych klidně spolupracovat s kýmkoli na fakultě nebo v zaměstnání.

„Potulní bojovníci si nestěžují,“ prohlásil. „Berou všechno, co jim konečno nabídnou jako výzvu. Ale výzva je jen výzva. Je zcela neosobní. Může být považována za prokletí i poželání. *Potulný bojovník* bud nad touto výzvou zvítězí, nebo je jí zničen. Vítězit je víc vzrušující. Tak vyhraji!“

Řekl jsem mu, že se mu to pěkně povídá, ale že řídit se tím je jiná věc. Že se svého reptání a protestování nemohu zříct, protože má svůj původ v neschopnosti mých bližních chovat se konzistentně.

„Chyba není v lidech, kteří tě obklopují,“ prohlásil don Juan. „Oni nejsou schopni pomoci ani sami sobě. Chyba je v tobě, protože ty sám sobě pomoci můžeš. Místo toho je v hloubce svého ticha pořád jen soudíš. Soudit umí každý idiot. Pokud je soudíš, dostaneš z nich jen to nejhorší. Všechny lidské bytosti jsou vězni ve stejném kriminále. To, že se chovají tak uboze, je právě zásluhou toho kriminálu. Tvá výzva spočívá v tom, abys bral lidi takové, jací jsou. Nech je být.“

„Tak tentokrát jste, done Juane, naprosto vedle,“ prohlásil jsem. „Věřte mi, že nemám nejmenší zájem se s lidmi zaplétat a soudit je.“

„Však ty mi rozumíš,“ trval tvrdohlavě na svém. „A pokud si svou posedlost soudit ostatní neuvědomuješ, jsi na tom ještě hůř, než jsem si myslel. Tak to dopadá s *potulnými bojovníky*, když příliš přemýšlejí o svých cestách. Snadno se stávají domýšlivými.“ Připustil jsem, že mé neustálé reptání je velice malicherné a že to sám vím velice dobře. Řekl jsem mu, že jsem musel čelit událostem každodenního života, které vždycky zcela rozleptají má předsevzetí, a že se hluboce stydím za to, že jsem ho zase zatahl do událostí, kterými si tak lámu hlavu.

„Tak dál, pokračuj,“ tlačil na mě. „Ven s tím. Předě mnou nemusíš mít žádné tajemství. Jsem jako prázdnáoura. Cokoli řekneš, proletí mnou až do *nekonečna*.“

„Pořád mám jen malicherné stížitosti,“ prohlásil jsem. „Jsem stejný jako všichni mí známí. S nikým z nich nejde promluvit, aniž by člověk nezasypali stížitostmi.“

Vyprávěl jsem donu Juanovi, jak má přítel dokáží i do toho nejnedoduššího dialogu vpašovat množství stížitosti. Jako třeba takhle:

„Tak jak to jde, Jime?“

„Dobry, dobry, Cale.“ Následuje významné dlouhé mlčení.

Člověk se musí zeptat: „Něco se nedaří, Jime?“

„Ne, ne. Všechno jde báječně. Mám jen nějaký trable s Melem, ale víš, jaký je Mel – je to zastranej sobec. Ovšem člověk má brát své přátele, jací jsou, ne? Je to ale k posrání. Je prostě takovej. Vždycky nakonec nechá všechno na tobě – berte mě, nebo se na mě vykašlete. Dělá to od té doby, co nám bylo dvanáct, takže moje chyba. Proč já to, do prdele, mám všechno snášet?“

„Máš pravdu, Jime. Ale víš, s Melem je to těžký!“

„No, ale když mám říct pravdu, s tebou to, Cale, není o moc lepší. Taky se na tebe nemůžu nikdy spolehnout,“ atd.

Další klasický dialog zní:

„Jak se máš, Alexi? Co tvý manželství?“

„Naprosto vynikající. Poprvé v životě jím pravidelně a ještě domáčí stravu. Takže tloustnu. Nemám na práci nic jinýho než čumět na televizi. Dřív jsem chodíval večer s kamarády ven, ale Tereza mi to nedovolí. Samozřejmě, mohl bych se na ni vykašlat, ale nechci jí ubližovat. Jsem spokojenej, ale cítím se mizerně.“

Než se Alex oženil, byl to ten nejnešťastnější kluk ze všech. Patřil mezi ty, kteří své přátele častují vousatými vtipy. Když někoho z nás potkal, říkával: „Hej, pojď se mnou k autu. Rád bych ti představil svou čubku.“

Pak byl bez sebe radostí nad naším zklamáním, když jsme v autě našli skutečnou fenku. A tak svou „čubku“ postupně představil všem svým kamarádům. Byli jsme šokováni, když si vzal Terezu, běžkyňni na dlouhé tratě. Seznámili se na jednom maratónu, kde Alex omdlel. Bylo to v horách a Tereza ho musela oživit za každou cenu. A tak se mu vyčůrala do obličeje. Vlastně si tím označila své teritorium a Alex se stal jejím zajatcem. Kamarádi mu říkali „počůranej zajatec“. Mysleli si, že je skutečná čarodějnice, která podivínského Alexe proměnila v tlustého psa.

Don Juan se tomu krátce zasmál. Pak na mě vážně pohlédl.

„V životě jsi chvíli nahoře a chvíli dole,“ řekl. „Jednou vyhraješ a podruhé prohraješ a vlastně ani nevíš, kdy jsi vyhrál a kdy prohrál. To je daň, kterou lidé platí za to, že všechno měří sami sebou. Nemám, co bych ti řekl, a ani ty si nemáš co říct. Můžu ti jen doporučit, aby ses nestyděl za to, že jsi hlupák, ale za to, že jsi dotáhl do takové donalosti svou sebereflexi. Vrať se do školy. Ještě to nevzdávej.“

Můj zájem o studium ve škole se rychle vytrácel. Žil jsem na automatického pilota. Byl jsem sklíčený a těžkopádný. Všiml jsem si však, že se to netýká mé mysli. Nevymýšlel jsem si žádné cíle a nic jsem neočekával. Mé myšlenky nebyly obsesivní. Celá ta těžkopádnost se týkala mých pocitů. Snažil jsem se nějak pojmenovat tuto dichotomii klidné mysli a rozbouraných pocitů. Bezmyšlenkovitě a současně rván svými pocity jsem jednou krácel z Haines Hall, kde byla umístěna antropologie, do bufetu na oběd.

Náhle mě přepadl podivný třas. Myslel jsem, že omdlím, a musel jsem si sednout na cihlové schůdky. Před očima mi tančily žluté skvrny. Měl jsem pocit rychlého otáčení. Bylo mi jasné, že budu zvracet.

Zrak se mi kalil a já přestal vidět. Můj fyzický stav byl tak špatný, že nenechával prostor jediné myšlence. Tělesné pocity strachu a úzkosti se mísily se zvláštním vzrušením. Cítil jsem, že jsem na prahu nějaké obrovské události, ale vše zůstávalo jen v pocitech. Stále se neobjevovaly žádné myšlenky. V jednu chvíli jsem už nevěděl, jestli sedím nebo stojím. Byl jsem obklopen tou nejneproniknutelnější temnotou, jakou si lze představit, a pak jsem najednou *zřel* energii volně plynoucí vesměrem.

Užřel jsem světelné koule, jak se ke mně přibližují a opět se ode mne vzdalují. Mohl jsem se soustředit vždy jen na jednu, jak o tom mluvil don Juan. Věděl jsem, že se jedná o různé jedince, protože koule se lišily svými rozměry. Zkoumal jsem podrobnosti jejich stavby. Světelná kulatost byla tvořena vlákny, která vzájemně držela pohromadě. Tato světelná vlákna byla jak tenká, tak i tlustá. Každá ze světelných postav měla silný rozštěpaný obal, což jim dodávalo vzhled neznámých světelných chlupatých zvířat. Jinak tyto světelné postavy připomínaly i okrouhlý hmyz pokrytý světelnými brvami.

Nejvíc mě však šokovalo poznání, že jsem tyto chlupaté brouky *zřel* celý svůj život. Každá příležitost, při které mě don Juan přiměl *zřít* je v této podobě, se mi teď jevíla jen jako jakási odtržená ukázka skutečnosti, ve které jsem se nacházel nyní a ve které byl pro mě tento způsob vnímání lidí zcela běžný. Mimo jakoukoli pochybnost jsem věděl, že jsem energii volně plynoucí vesměrem *zřel* po celý svůj život, aniž mi v tom kdy kdo pomáhal.

Toto poznání mě zcela ohromilo. Cítil jsem se hrozně křehký a zranitelný. Cítil jsem potřebu někam zalézt, někam se schovat. Bylo to přesně jako ve snu, ve kterém náhle zjistíme, že jsme nazí, a nevíme jak se ukrytí. Snad každému z nás se někdy podobný sen zdál. Ale tentokrát šlo o víc než pouhou nahotu. Byl jsem zcela bezbranný, slabý a strašně jsem se bál vrátit do svého normálního stavu. Vnucovala se mi představa, že až tak udělám, zjistím, že se v kléčích krouším někde na onech cihlových schodech obklopen hloučkem čumilů.

Představa, že ležím, se prosazovala víc a víc. Cítil jsem, že mohu pohybovat očima. Skrz oční víčka prosvítalo světlo, ale já se bál otevřít oči. Zvláštní bylo, že jsem neslyšel nikoho z lidí, o nichž jsem se domníval, že mě obklopují. Neslyšel jsem nic. Nakonec jsem oči otevřel. Ležel jsem ve své posteli ve svém bytě na rohu Wilsurského a Westwoodského bulváru.

Poznání, že jsem ve své posteli, ve mně téměř vyvolalo hysterický záchvat. Ale z nějakého důvodu, který mi zůstal zcela neznámý, jsem se rychle uklidnil. Hysterii vystřídalो tělesné uklidnění, nebo snad uspokojení. Něco podobného, co člověk cítí po dobrém jídle. Svou mysl jsem však uklidnit nemohl. Poznání, že jsem plynoucí energií *zřel* po celý svůj život, pro mě představovalo obrovský šok. Jak to, že jsem si toho nebyl vědom? Co mi bránilo v dotyku s tímto aspektem mého života? Don Juan tvrdil, že schopnost *zřít* energii má každý člověk. Někdy mi ale neřekl, že ji každý člověk také ve skutečnosti *zřít*, ale sám o tom neví.

Zeptal jsem se na to svého přítele psychiatra. Žádné světlo však do mého zmatku nevnesl. Celou záležitost považoval za následek únavy a předráždění. Předepsal mi valium a doporučil mi klid a odpočinek.

Střežil jsem se sdělit komukoli, že jsem se vzbudil ve své posteli, aniž jsem měl sebemenší tušení, jak jsem se tam dostal. Proto má touha setkat se co nejdřív s donem Juanem byla zcela pochopitelná. Jakmile to bylo možné, odletěl jsem do Mexika, najal auto a rozjel se za ním.

„Už jsi něco takového udělal víckrát!“ řekl don Juan se smíchem. „Pouze dvě věci jsou nové. Tou první je skutečnost, že jsi plynoucí energií *uzřel* sám od sebe. Podařilo se ti *zastavit* *střet*, a tím jsi pochopil, že jsi tuto energii *zřel* vždycky, jako ostatně všichni lidé, aniž by sis toho byl ovšem vědom. Druhá nová věc je, že se ti podařilo přemístit se v rámci *vnitřního ticha*.“

„Teď už víš i bez mého vysvětlování, že pokud člověk vystartuje z *vnitřního ticha*, je možné všechno. Tentokrát tě tvůj strach a pocit zranitelnosti přenesly do tvé postele, což ostatně není ostatně od univerzitního kampusu tak daleko. Kdybys tak neupíval na svém překvapení, bylo by ti jasné, že pro *potulného bojovníka* je to, co se ti podařilo, naprosto běžné.“

„To nejdůležitější ale nespočívá v poznání, že jsi energii volně plynoucí vesměrem *zřel* celý svůj život nebo ve svém putování z *vnitřního ticha*. Ze všeho nejdůležitější je, že jsi zažil dvě věci. Za prvé něco, čemu čarodějové dávného Mexika říkali *jasný pohled* nebo též *zřátia lidské formy*. Okamžik, ve kterém mizí lidská malichernost, jako by byla cárem mlhy, ve kterém jsme byli zahalení a který se náhle rozplynul. V žádném případě to však nesmíš považovat za něco jednodu-

BLÁTIVÉ STÍNY

provždy hotového. Svět čarodějů není tak neměnný jako svět každodenní, kde jakmile něčeho dosáhneš, zůstáváš už navždy vítězem. Ve světě čarodějů znamená dosažení určitého cíle jen to, že jsi získal lepší zbraně ke svému boji, který ostatně nikdy nekončí.“

„Druhá důležitá věc je, že jsi se setkal s tím nejšílenějším problémem, se kterým se lidské srdce může potkat. Sám jsi ho formuloval otázkou: „Jak je pro všechno na světě možné, že jsem po celý svůj život nevěděl, že *zřím* energii přímo. Co mi bránilo v tom, abych poznal tento aspekt svého života?““

Sedět mlčky s donem Juanem patřilo k nejpříjemnějším zážitkům, jaké jsem v životě poznal. Rozvalili jsme se v polstrovaných křeslech za jeho domem v horách centrálního Mexika. Bylo pozdní odpoledne a vál svěží větrík. Slunce se skrylo za dům za našimi zády. Jeho slábnoucí světlo kreslilo v korunách stromů rostoucích na zadním dvorku temně zelené stíny. Velké stromy rostly i všude okolo domu a zakrývaly pohled na město. Díky tomu jsem si tam vždycky připadal jako v divočině. Měla jiný ráz než ta na pusté Sonorské poušti, ale byla to nicméně také divočina.

„Dneska si promluvíme o nejdůležitější věci v celém čarodějnictví,“ řekl don Juan náhle, „a začneme informacemi o *energetickém těle*.“

Energetické tělo mi don Juan popisoval už nescíslněkrát. Říkal, že se jedná o konglomerát energetických polí, která jsou zrcadlovým obrazem energetických polí tvořících naše hmotné tělo ve formě zářící koule. Uváděl, že je o něco menší, kompaktnější a že vypadá těžší než světelná koule hmotného těla.

Vysvětloval mi, že tělo a *energetické tělo* představují dva slepence energetických polí držících pohromadě pomocí zvláštní slepující síly. Neúnavně zdůrazňoval, že tato slepující síla je podle čarodějů dávného Mexika tou nejtajemnější silou celého vesmíru. Sám se o ní domníval, že se jedná o nejjistší esenci vesmíru, jakousi sumu všeho, co existuje.

Tvrdil, že hmotné a *energetické tělo* jsou jediné vzájemně se vyvažující energetické konfigurace ve sféře lidského bytí. Jiný dualismus neuznával. Dualismus těla a mysli či ducha a hmoty považoval za pouhé zřetězení vyvolané myslí, které se neopírá o žádné energetické základy.

Don Juan tvrdil, že tuhou disciplínou lze obě těla vzájemně přiblížit k sobě. Normálně jsou od sebe nesmírně vzdálena. Jakmile se však *energetické tělo* přiblíží na určitou vzdálenost, která je pro každé-

ho člověka jiná, lze je za pomoci železné disciplíny překovat do přesné repliky hmotného těla. Tedy do trojrozměrné a pevné bytosti. Od této skutečnosti je odvozena i čarodějná představa *druhého* neboli *dvojníka*. Stejným postupem opřeným o tuhou disciplínu lze naopak překovat své hmotné tělo do přesné repliky *těla energetického*, tj. do éterického těla pro lidské oko neviditelného.

Poznamenal jsem, že mi tohle všechno připadá jako zcela mýtické činy. Don Juan opáčil, že na čarodějích nic mýtického není, že jsou to zcela praktičtí lidé a že jimi popisované činy jsou uskutečnitelné a zcela konkrétní. Omyly při posuzování jejich činnosti podle dona Juana vycházejí z použití jiného kognitivního systému.

Tehdy na zadním dvorku svého domu v centrálním Mexiku don Juan řekl, že *energetické tělo* zastává klíčovou pozici ve všem, co se mi teď děje. Sdílel mi, že *zřel* jako *energetickou skutečnost*, že se mé *energetické tělo* nejen ode mne nevzdaluje, jak je obvyklé, ale že se ke mně obrovskou rychlostí blíží.

„A co to znamená, že se ke mně blíží, done Juane?“ zeptal jsem se.

„To znamená, že z tebe něco vyrazí duši,“ odpověděl s úsměvem.

„Do tvého života se řítí obrovská řídicí síla, ale ty ji ovládat nebudíš, bude ji mít pod kontrolou tvé *energetické tělo*.“

„Tím myslíte, done Juane, že mě ovládne nějaká vnější síla?“

„I teď tě ovládá mnoho vnějších sil,“ odpověděl. „Ta řídicí síla, o které teď mluvím, představuje něco, co se vymyká slovnímu popisu. Je tvá a současně tvá není. Není možné ji zařadit, ale je možné ji zažít. A především je možné s ní manipulovat. Pamatuj si to: Je možné s ní manipulovat, a to ke tvému maximálnímu prospěchu. Tedy opět, nejde vlastně o tvůj prospěch, ale o prospěch tvého *energetického těla*. Nicméně toto *energetické tělo* je tvé, takže můžeme pokračovat donekonečna, jako pes snažící se chňapnout po svém vlastním ocasu. Jazyk na to nestačí. Tyto zkušenosti se vymykají jeho syntaxi.“

Tma padla velice rychle a listí stromů, které bylo ještě před chvílí tmavě zelené, potemnělo a ztěžklo. Don Juan řekl, že jestliže se do temného listí podívám rozostřeným pohledem, spíš jako z koutka oka, spatřím prchavý stín křížící mé zorné pole.

„Teď je na to nepřijatelnější denní doba. Než se ti podaří zapojit nutnou pozornost, bude to chvíli trvat. Ale nepřestávej, dokud nezachytíš ten temný prchavý stín.“

Na pozadí temných listů jsem spatřil skutečně podivný prchavý

stín. Buď šlo o jeden stín pohybující se tam a zpátky, nebo těch stínů bylo několik a putovaly zleva doprava a zpět. Připadaly mi jako tlustá černá a strašně velká ryba. Jako by vzduchem poletoval obrovitý mečoun. Ten pohled mě zprvu uchvátil a posléze vyděsil. Už bylo příliš tma na to, aby byly vidět listy, ale poletující stíny jsem viděl pořád.

„Co to je, done Juane?“ zeptal jsem se. „Vidím poletující stíny všude kolem.“

„Ale to je jen vesmír,“ odpověděl, „nezměřitelný, nelineární, mimo syntaxi jazyka. Čarodějové dávného Mexika spatřili tyto prchavé stíny jako první a následovali je. Spatřili je tak, jak je teď vidíš ty a uzřelí, že je to energie volně plynoucí vesmírem. A pak objevili něco transcendentního.“

Odmíchl se a zahleděl se na mě. Jeho pauzy byly vždy perfektně načasovány. Vždycky se odmlčel v okamžiku, kdy jsem mu visel na rtech.

„Co objevili, done Juane?“

„Objevili, že máme průvodce na celý život,“ řekl pomalu a zřetelně. „Všichni máme nějakého dravce, který přiletěl z hlubin kosmu a převzal nad námi nadvládu. Lidské bytosti jsou jeho vězni. Dravec je náš pán a mistr. Zkrotil nás a učinil nás poslušnými a bezmocnými. Pokud se vzmůžeme na protest, potlačí jej. Pokud se snažíme jednat nezávisle, vyžaduje, abychom to nedělali.“

Byla tma a to mě umlčovalo. Za denního světla bych se byl z plna hrdla rozesmál. Ve tmě jsem se cítil zatlačen do defenzívy.

„Kolem je černočerná tma,“ prohlásil don Juan, „ale když se koutkujícím okem rozhlédneš, pořád můžeš zachytit prchavé stíny poskakující všude kolem.“

Měl pravdu. Viděl jsem je stále. Z jejich pohybu se mi točila hlava. Don Juan rozsvítil a vše se rozpustilo.

„Svým vlastním úsilím jsi dospěl až k tomu, čemu čarodějové dávno Mexika říkali téma všech témat. Už dlouho okolo toho chodím jako okolo horké kaše. Stále se ti snažím naznačit, že nás něco drží jako ve vězení. A je to tak! Jsme všichni vězni! Pro čaroděje dávného Mexika to byla *energetická skutečnost*.“

„A proč nad námi převzali ti dravci vládu, jak popisujete, done Juane?“ zeptal jsem se. „Museli k tomu mít nějaký důvod.“

„Existuje jedno vysvětlení,“ odpověděl don Juan, „a je to nejjednodušší vysvětlení na světě. Ovládli nás, protože jsme jejich potrava.“

Bezohledně nás vysávají, protože se tím sami udržují při životě. Tak, jako my chováme kuřata na drůbežích farmách zvaných španělsky *gallineros*, chovají nás dravci v lidských farmách, které bychom mohli nazvat *humaneros*. Tak mají svou potravu vždy při ruce.“

Cítil jsem, jak se má hlava divoce kýve ze strany na stranu. Já sám jsem svůj hluboký pocit nesouhlasu a vnitřního neklidu vyjádřit nemohl, ale mé tělo to vytáhlo na povrch samo. Od hlavy až k patě jsem se nekontrolovatelně a divoce otrásl.

„Ne, ne, ne, ne,“ uslyšel jsem sám sebe. „To je naprosto absurdní, done Juane. Prostě to nemůže být pravda. Ani pro čaroděje, ani pro normální lidi.“

„A proč ne?“ zeptal se don Juan suše. „Proč ne? Protože tě to štve?“

„Ano, štve mě to,“ odsekl jsem. „To, co tvrdíte, je oblundné!“

„Tak dobře, ale ještě jsi neslyšel všechno. Počkej chvílku a pak uvidíš, jak se budeš cítit. Teď to do tebe pustím. Vystavím tvou mysl strážnému útoky a ty nebudeš schopen ani vstát a odejít, protože budeš chycen. Ne, že bych tě omezil já, ale něco přímo v tobě ti zabráni odejít, zatímco další část tebe bude zuřivostí bez sebe. Takže se drž!“

Cítil jsem, že je ve mně něco, co nenasytně touží po potrestání. Don Juan měl pravdu. Nebyl bych jeho dům opustil ani za nic. A zároveň jsem však cítil odpor k oblundnostem, které ze sebe chrlil.

„Rád bych apeloval na tvou analytickou mysl,“ řekl. „Chvilí přemýšlej a pak mi řekni, jak bys vysvětlil rozpor mezi inteligencí člověka jako konstruktéra a hloupostí pověr, kterými se řídí a stupiditou jeho vzájemně si odporujícího chování. Čarodějové věřili, že právě dravci nám vnutili naše pověry, naše představy o dobru a zlu a naši sociální morálku. To oni v nás vyvolali naději a sny o úspěchu a selhání. To oni nám dali zbabělost, chtivost a proradnost. Dravci nám vnutili rutinní chování, naše neustálé stesky a posedlost sebou samým.“

„Ale jak to mohli udělat, done Juane?“ ptal jsem se stále víc rozložený tím, co říkal. „Nášeptali nám to do uší, zatímco jsme spali?“

„Ne, takhle v žádném případě ne. To je zcela nesmyslné,“ řekl don Juan s úsměvem. „Pracuji daleko účinněji a chytřejši. Aby nás ohočili a zlomili, uskutečnili dravci obdivuhodný manévry. Tedy obdivuhodný z hlediska válečné strategie. Z hlediska obětí je tento manévry spíš přišerný a oblundný. Dali nám svou vlastní mysl! Slyšíš mě dobře? Dravci nám předali svou vlastní mysl, která se tak stala myslí na-

ši. Dravčí mysl je barokně zdobná, plná protikladů, nevrlá a stále plná strachu z objevení.“

„Přestože jsi nikdy nestrádal hladem,“ pokračoval, „stejně v sobě máš strach z nedostatku potravy. To se dravčí mysl bojí, že bude objevena a potrava jí pak bude odeprána. Prostřednictvím myslí, která je vlastně jejich myslí, promítají dravci do lidského života všechno, co jim vyhovuje. Tím si zajišťují určitý stupeň bezpečnosti, kterým se zaštiťují proti svému strachu z objevení.“

„Ne, že bych to všechno nemohl přijmout, done Juane,“ řekl jsem. „Můžu, ale současně je na tom něco odporného, co mě doslova odpuzuje. Celé mě to nutí zaujmout protikladné stanovisko. Pokud nás skutečně požívají, jak to dělají?“

Na tváří dona Juana se objevil široký úsměv. Byl neskonalé potěšen. Vysvětlil mi, že čarodějové zří miminka jako zvláštní světelné koule energie pokryté od hlavy až k patě zářícím obalem. Něčím, co vypadá jako plastové pouzdro navlečené těsně na jejich energetický kokon. Sdělil mi, že právě tento *zářící obal vědomí* dravci požívají. Když pak člověk dosáhne dospělosti, zbývá z tohoto obalu už jen úzký okraj spojující palce u nohou se zemí. Díky tomuto proužku lidé žijí, či spíš pouze živoří.

Jako ve snu jsem naslouchal donu Juanovi, který mi vysvětloval, že pokud je mu známo, jsou lidé jediným druhem, jehož *zářící obal vědomí* je umístěn vně světelného kokonu. Proto jsou lidé snadnou obětí pro vědomí jiného řádu, jakým je například těžké vědomí zmíněných dravců.

Pak učinil prohlášení, které bylo nejvíc zničující ze všech. Řekl, že úzký proužek vědomí je epicentrem sebereflexe, ve které je člověk beznadějně chycen. Dravci působí na tuto sebereflexi tak, aby vyvolali záblesky vědomí, které pak bezohledně jako pravé šelmy požívají. Tyto záblesky vědomí vyvolávají pomocí nejasných problémů, které nás úmyslně nechávají řešit, a tak nás udržují při životě a současně si zajišťují potravu.

Na tom, co don Juan prohlásil, muselo být něco strašně zničujícího, protože se mi udělalo špatně od žaludku.

Po kratší pauze, která stačila k mému zotavení, jsem se dona Juana zeptal: „Ale proč čarodějové dávného Mexika, kteří tyto dravce *uzřeli*, proti nim nic nepodnikli? A proč proti nim nic nepodnikají ani čarodějové současní?“

„Ani ty, ani já proti nim nemůžeme nic udělat,“ řekl don Juan smutně a těžce. „Můžeme se jediné ukáznit natolik, že se vymkneme z jejich dosahu. A jak můžeš po svých bližních žádat, aby se podrobili této tuhé disciplíně? Vysmáli by se ti a měli tě za blázna. A ti ag-resivnější by z tebe vymlátili duši. Ne proto, že by tomu všemu nevěřili. V hloubce každé lidské bytosti přetrvává ancestrální a živočišná vědomost o přítomnosti dravců v nás.“

Má analytická mysl poletovala sem a tam jako jojo. V jeden okamžik mě opustila, pak se vrátila a zase odešla. To, co don Juan tvrdil, bylo nepřijatelné a neuvěřitelné. A současně to bylo tak jednoduché a logické. Vysvětlovalo to všechny lidské protiklady, které jsem si byl schopen vybavit. Ale copak to šlo všechno vzít vážně? Don Juan mě strkal do cesty lavině, která by mě navždy strhla s sebou dolů.

Pocítil jsem další nával pocitu ohrožení. Tato vlna nevycházela ze mě, a přesto se mnou jakýmsi zvláštním způsobem souvisela. Don Juan mi cosi prováděl, něco, co bylo současně tajemně pozitivní a hrůzivě negativní. Vnímám jsem to jako pokus odříznout tenoučkou vrstvou, která ke mně byla přilepená. Jeho oči se na mě upíraly bez jediného mrknutí. Pak je odvrátil a mluvil a už se ke mně zrakem nevracel. „Kdykoliv tě tvé pochybnosti začnou ohrožovat,“ řekl mi, „musíš s tím udělat něco zcela pragmatického. Zhasni světlo. Probodni zrakem temnotu a zjisti, co vidíš.“

Vstal, aby zhasnul. Zadržel jsem ho.

„Ne, ne, done Juane,“ protestoval jsem. „Nezhasínejte. Jsem v pořádku.“

Vzápětí jsem pocítil pro mě velice nezvyklou hrůzu ze tmy. Pouchá myšlenka na tmou mi brala dech. Cítil jsem něco ve vnitřnostech, ale zároveň jsem věděl, že se toho nechci dotknout, ani to vynést ven na světlo.

„Spatřil jsi prchavé stíny v listí,“ řekl don Juan a opřel se ve své le-nošce. „To je velice dobře. Teď bych si přál, abys je uzřel i zde v pokojí. Nejde o žádné zření. Jde jen o zachycení prchavých vjemů. Máš dost energie na to, aby se ti to podařilo.“

Dostal jsem strach, že don Juan stejně vstane a zhasne světla, což také učinil. O dvě vteřiny později jsem vykřikl, jako by mě na noze brali. Nejenže jsem zahlédl prchavé stíny, slyšel jsem je dokonce bučet kolem svých uší. Don Juan rozsvítil a prohýbal se přítomnými smíchy.

„Jak temperamentní mládenec,“ poznamenal. „Na jednu stranu zcela nevěřící a na druhou stranu naprostý pragmatik. Musíš s tím věčným vnitřním bojem něco udělat. Jinak se nafoukneš jako ropucha a praskneš.“

Don Juan zaryval svůj ostěn hlouběji a hlouběji. „Čarodějové dávají Mexika dravce *uzřeli*. Nazývali ho *létafec*, protože velkými skoky poletuje v povětří. Není to nijak hezký pohled. Vypadá jako obrovský stín. Jako neproniknutelně temný stín, který proletí vzduchem a přistane naplocho na zemi. Čarodějové dávného Mexika neradi uvažovali o tom, kdy a jak se na zemi tito dravci objevili. Usuzovali, že lidé museli kdysi být zcela úplnými bytostmi s obrovským vhlédem a vědomím, jaké dnes známe jen z mytologických legend. A pak to všechno z nějakého důvodu zmizelo a dnes známe člověka jen jako usedlého tvora.“

Chtělo se mi vybuchnout vzteky a nazvat dona Juana paranoi-kem, ale chybělo mi k tomu přesvědčení o vlastní pravdě, se kterým jsem obvykle žádné potíže neměl. Něco ve mně překročilo mou obvyklou a oblibenou otázku: „Co jestli to všechno, co don Juan říká, je skutečná pravda?“ Onoho večera jsem celým svým srdcem cítil, že vše, co říká, je čirou pravdou a přitom jsem byl zároveň stejně silně přesvědčen, že je to všechno naprosto absurdní.

„Co to říkáte, done Juane?“ zeptal jsem se slabě. Krk jsem měl stažený tak, že jsem sotva dýchal.

„Říkám, že náš protivník není jen ledajaký dravec. Je velice chytrý a metodický. Sleduje systematicky postup, který mění lidi ve zbytečné bytosti. Člověk, jehož osudem je být magickou bytostí, svou magičnost ztratil. Proměnil se v obyčejný kus masa. Jeho sny už nejsou více sny člověka, ale jsou sny zvířete chovaného na maso. Jsou hloupé, konvenční a malicherné.“

Tato slova ve mně vyvolala podivnou tělesnou reakci připomínající zvedání žaludku. Jako by se mi znovu chtělo zvracet. Ale ten pocit vycházel ze samé podstaty mé bytosti, z morku mých kostí. Bezděčně jsem se svinul. Don Juan mě popadl za ramena a silně se mnou zatřásl. Pocítil jsem, jak se mi hlava na krku zakomíhala sem a tam. Okamžitě jsem se uklidnil a získal víc kontroly sám nad sebou.

„Tenhle dravec,“ pokračoval don Juan, „který je samozřejmě *anorganická bytost*, pro nás není tak neviditelný jako ostatní *anorganické bytosti*. Myslím, že jako děti jsme schopni ho zahlédnout. Je však tak

hrozný, že se jím nechceme zabývat. Děti se na něj pochopitelně zaměřují, ale všichni kolem je od toho neustále zrazují.“

„Lidstvu zbývá jediná věc,“ pokračoval don Juan. „Je to disciplína jako jediný odstrašující prostředek. Disciplínou však nemíním pouhé tvrdé dodržování nějakých rutin. Nemám na mysli časné vstávání a sprchování studenou vodou až do zmodrání rtů. Čarodějové si pod tím slovem představují schopnost postavit se s chladnou myslí tvář v tvář věcem, které předem neočekávali. Pro ně je disciplína uměním. Uměním postavit se bez ucuknutí *nekonečnu*, jež nevychází z pocitu vlastní síly, ale z pocitu posvátné hrůzy.“

„A v jakém smyslu působí tato čarodějnická disciplína jako odstrašující prostředek?“ zeptal jsem se.

„Čarodějové říkají, že disciplína dělá *zářící obal vědomí pro létavce* nepoživatelným,“ řekl don Juan a pátravě se na mě zadíval, jako by zkoumal, zda mu věřím. „Dravci jsou pak zmateni. Nejedlý *zářící obal vědomí* je něco, co se patrně vymyká jejich systému poznání. Jakmile jsou jednou zmateni, nezbyvá jim, než se své ohavné činnosti vzdát.“

„Když dravci nepožirají náš *zářivý obal vědomí*,“ pokračoval don Juan, „začne znovu růst. Když to zjednoduším na nejvyšší míru, mohu říct, že si čarodějové pomocí své disciplíny udrží dravce tak dlouho od těla, dokud jejich *zářící obal vědomí* nepoporoste nad úroveň jejich palců u nohou. Jakmile se tak stane, *obal* rychle doroste do své přirozené velikosti. Čarodějové dávného Mexika říkali, že *obal* je jako strom. Když není ožírán, znovu nabude svou přirozenou velikost a sílu. A jak vědomí zasáhne výše, než je úroveň palců, před vnímáním se otevrou obrovské možnosti.“

„Hlavní trik těchto čarodějů spočíval v zatížení *létavčí mysli* disciplínou. Zjistili, že pokud zatíží *létavčí mysl* disciplínou, cizí instalace se rozplyne. To poskytně každému, kdo tento manévr provede, zážitek původní pravé mysli. *Cizí instalace* se ovšem vrátí, ale už není tak silná. Začne tím proces, v němž se rozpouštění *cizí instalace* stane rutinou, až dojde konečně k jejímu definitivnímu rozložení. Ujistuji tě, že to není veselý den. Je to den, kdy jsi zcela závislý na své vlastní původní schopnosti, a ta je dosud skoro nulová. Není nikoho, kdo by ti poradil, jak dál. Už nemáš žádnou dosazenou mysl, která by ti napeptávala pitomosti, na které jsi zvyklý.“

„Můj učitel, nagual Julian, varoval všechny své žáky, že tento den

je nejtěžší z celé čarodějnické dráhy. Naše skutečná mysl, která patří jen nám, se totiž po dlouhé nadvládě stala nesmělá, nejistá a vratká. Já osobně bych řekl, že teprve v tomto okamžiku začíná čarodějova bitva. To vše předtím byla jen příprava.“

Přítahovalo mě to. Chtěl jsem se o tom dozvědět víc, ale současně mě jakýsi neznámý pocit naléhavě vyzýval, abych toho nechal. Vyhržoval mi temnými skutky a potrestáním, něčím jako Božím hněvem, který na mě sestoupí za to, že jsem poodhrnul roušku z něčeho, co zakryl sám Bůh. Jen s největším úsilím se mi podařilo, aby má zvědavost nabyla vrchu.

„Co tím míníte, done Juane,“ uslyšel jsem svůj hlas, „tím zatížením *létavčí mysli*?“

„Disciplína podstrčenou mysl neobyčejně zatěžuje,“ odpověděl mi. „Takže čarodějové mohou s její pomocí tuto *cizí instalaci* přemocť.“

S právě vysloveným tvrzením jsem se nemohl nějak vyrovnat. Bud' je don Juan diagnostikovatelně duševně chorý, nebo mi právě sdělil něco tak strašného, že mi zamrzla krev v žilách. Uvědomil jsem si však, jak rychle přeskupuji svou energii k tomu, abych mohl popřít vše, co právě řekl. Po krátkém okamžiku paniky jsem se rozesmál, jako by don Juan právě udělal nějaký vtip. Slyšel jsem sám sebe, jak říkám: „Done Juane, done Juane, vy jste nenapravitelný!“

Zdálko se, že don Juan chápe vše, co se ve mně děje. Potrásl hlavou ze strany na stranu a s výrazem zoufalství zvedl oči k nebi.

„Jsem tak nenapravitelný,“ odvětil, „že se chystám *létavčí mysli*, kterou v sobě skrýváš, ušetřit ještě jednu ránu. Chystám se ti odhalit jedno z nejzvláštnějších tajemství čarodějnictví. Chci ti popsat objev, který čarodějové ověřovali a budovali tisíce let.“

Podíval se na mě a zlomyslně se usklíbl. „*Létavčí mysl* navždy zmizí, pokud se čaroději podaří popadnout vibrující sílu, která drží pohromadě naše energetická pole. A pokud ji udrží dost dlouho, *létavčí mysl* poražena odletí. Takže přesně to musíš udělat. Popadnout energii, která tě drží pohromadě.“

Má reakce na jeho slova byla skutečně neočekávaná. Něco ve mně sebou škublo, jako by to skutečně dostalo ránu. Popadl mě strach, jako bych dělal něco nedovoleného, který jsem okamžitě spojil se svým náboženským zázémím.

Don Juan si mě prohlížel od hlavy až k patě.

„Obáváš se božího hněvu, je to tak?“ zeptal se. „Bud' klidný, to ne-

ní tvůj strach. To se bojí *létavčí mysl*, protože ví, že to proběhne přesně tak, jak říkám.“

Jeho slova mě nijak neuklidnila. Cítil jsem se ještě hůř. Obracel se mi žaludek a já nebyl schopen ho zastavit.

„Neboj se,“ řekl don Juan klidně. „Vím naprosto jistě, že tyhle závraty velmi rychle zeslábnou. *Létavčí mysl* se nedokáže soustředit.“

Po chvíli vše přestalo přesně tak, jak don Juan předpověděl. Opačkovat znovu, že jsem byl zmaten, by byl eufemismus. Poprvé ve svém životě, a to až za přítomnosti dona Juana nebo bez něj, jsem nevěděl, jestli přicházím nebo odcházím. Chtěl jsem vstát z křesla a projít se kolem, ale strašně jsem se bál. Racionálně jsem situaci zvládal, ale současně jsem byl naplněn infantilním strachem. Zhluboka jsem dýchal a celé mé tělo požil studený pot. Nějakým způsobem jsem spustil hrůzné divadlo. Ať jsem se otočil kamkoli, vrhaly se na mě černé prchavé stíny.

Zavřel jsem oči a položil hlavu na polstrované opěradlo křesla. „Nevím, kam se obrátit, done Juane. Dnes večer se vám skutečně podařilo mě vykořenit.“

„To tvůj vnitřní boj tě rozerval na kousky,“ opáčil. „Hluboko v sobě víš, že nejsi schopen odmítnout úmluvu, která tvoří přímo nedělnou součást tebe sama. Smlouvu, že tvůj *zářící obal vědomí* poslouží jako nepochopitelný zdroj výživy jakýmsi stejně nepochopitelným entitám. Ale jiná část tebe tuto úmluvu zcela zásadně odmítá.“

„Čarodějova revoluce,“ pokračoval, „spočívá v tom, že odmítne plnit dohody, jejichž uzavření se sám nezúčastnil. Nikdo se mě nikdy neptal, zda chci být pojídán bytostmi s jiným typem vědomí. Moji rodiče mě zkrátka přivedli na tento svět, abych zde, stejně jako oni, krmil cizí entity, a to je celý příběh.“

Don Juan vstal z křesla a protáhl se. „Seděli jsme tu celé hodiny. Je čas se vrátit dovnitř. Rád bych něco snědl. Vezmeš si se mnou?“

Odmítl jsem. Můj žaludek byl velmi neklidný.

„Myslím, že bude nejlíp, když půjdeš spát,“ řekl. „Můj bleskový úder tě trochu poničil.“

Nepotřeboval jsem žádné další přemlouvání. Svalil jsem se na postel a usnul jako pařež.

Po návratu domů se představa *létavců* stala jedním z nejdůležitějších témat mého života. Dospěl jsem až k bodu, kdy jsem cítil, že don Juan měl naprostou pravdu. Ať jsem se snažil, jak jsem chtěl, nemohl

jsem vyvrátit logiku jeho poučení. Čím víc jsem o tom přemýšlel a čím víc jsem pozoroval sebe i své bližní, tím víc ve mně sílilo přesvědčení, že nás něco zbavuje vší aktivity a přemýšlení s výjimkou těch, které se točí kolem našeho ega. Zabýval jsem se pouze sebou samým a stejně to bylo i u všech, které jsem znal, nebo se kterými jsem hovořil. Protože jsem sám pro tak univerzální homogenitu nebyl schopen nalézt uspokojující vysvětlení, začal jsem věřit vysvětlení čarodějů posloupnosti dona Juana.

Ponořil jsem se co nejlouběji do studia mýtů a legend. Při četbě jsem si uvědomil něco, čeho jsem si dosud nikdy nevšiml. Všechny knihy, které jsem četl, se netýkaly mýtů a legend, ale jejich interpretace. Ve všech se hmatatelně ukryvala stejná představa. Styly se lišily a úmysl skrytý za slovy byl všude týž. I když se samo téma týkalo věcí tak abstraktních, jako jsou mýty a legendy, autorům se vždy podařilo propašovat do knih údaje o sobě. Homogenní záměr všech knih se netýkal uvedeného tématu, ale zviditelnění autorova ega. Nikdy dřív jsem si to neuvědomil.

Připisoval jsem tento svůj pocit vlivu dona Juana. Nevyhnutelná otázka však znela: Vidím to tak pouze proto, že jsem jím ovlivněn, nebo skutečně existuje cizí mysl, která ovládá veškerou naši činnost? Zablokoval jsem a upadl znovu do popírání celé záležitosti. A tak jsem jako blázen kolísal mezi přijetím a popřením. Něco ve mně vědělo, že to, kam don Juan míří, je *energetická skutečnost*, ale něco jiného a stejně důležitého si myslelo, že se jedná o blábol. Výsledkem tohoto vnitřního boje bylo jakési neblahé tušení, pocit pronásledování něčím velmi nebezpečným.

S velice širokým záběrem jsem se pustil do hledání zmínek o *létavcích* v ostatních kulturách, ale nic jsem nenašel. Zdálo se, že jediným zdrojem informací o nich zůstává don Juan. Jakmile jsem se s ním znovu potkal, okamžitě jsem otevřel téma *létavců*.

„Snažil jsem se ze všech sil zvládnout toto téma racionálně,“ řekl jsem mu. „Ale nemůžu. Existují okamžiky, kdy s vaší představou dravců naprosto souhlasím.“

„Zaostří svou pozornost na ty prchavé stíny, které skutečně vidíš,“ odpověděl don Juan s úsměvem.

Řekl jsem mu, že ty prchavé stíny zcela nabouraly můj racionální život. Vidím je všude. Od té doby, kdy jsem opustil jeho dům, jsem nebyl schopen spát potmě. Pokud jsem spal s rozsvíceným světlem,

neměl jsem problémy. Jakmile jsem však zhasnul, všechno kolem mě začalo skákat. Nikdy jsem nezahledl celé postavy nebo tvary. Viděl jsem pouze prchavé černé stíny.

„*Létavčí mysl* tě dosud neopustila,“ řekl don Juan. „Ale je vážně poraněna. Ze všech sil se snaží s tebou znovu nastolit vztahy. Něco v tobě je však definitivně zničeno a *létavec* to ví. Skutečně nebezpečí spočívá v tom, že *té létavčí mysl* může unavit tím, jak tě bude nutit strídatvě do přijetí a odmítnutí. Tvá únava tě pak donutí boj s ní vzdát.“

„Jak vidíš, *létavčí mysl* nemá žádné oponenty. Když něco navrhuje, sama s tím souhlasí, a tak v tobě vzbuzuje dojem, že děláš něco smysluplného. *Létavčí mysl* ti vysvětlí, že všechno, co říká Juan Matús, jsou jen naprosté nesmysly, a pak s tím sama bude souhlasit. Jasně, jsou to jen nesmysly,“ řekl jsem si sám. Tak nad námi vítězí.“

„*Létavci* jsou zcela zásadní součástí vesmíru a je třeba je považovat za to, co skutečně jsou. Za hroživé a monstrózní entity. Pomocí nich nás vesmír zkouší a testuje.“

„Jsmo vlastně energetické sondy vytvořené vesmírem,“ pokračoval don Juan, jako by si neuvědomoval mou přítomnost. „A protože vlastní energii, která je schopná vnímání, představujeme prostředek, kterým vesmír vnímá sám sebe. *Létavci* jsou neúprosnou výzvou. Nesmíme je s ničím zaměňovat. Pokud se nám to podaří, vesmír nám dovolí pokračovat.“

Chtěl jsem se dozvědět víc, ale don Juan řekl pouze: „Můj bleskový útok skončil tvou poslední návštěvou. Ale o *létavcích* se toho dá vyprávět spousta. Je čas se pokusit o jiný manévř.“

Tu noc jsem nemohl usnout. Do lehkého spánku jsem upadl až brzy zrána, ale to už mě don Juan vytáhl z postele a vzal mě na výlet do hor. Tam, kde žil, byla úplně jiná krajina než v Sonorské poušti, ale don Juan mi řekl, abych nelpěl na srovnávání, a tak po půl kilometru pochodu bylo všechno jako vždycky.

„Vyhledky jsou pro lidi v autech,“ řekl don Juan. „Ti se přesunují rychle, aniž by se toho sami účastnili. Pro pěší žádné vyhlídky nejsou. Když například jedeš v autě, můžeš spatřit obrovské hory, které tě okouzlí svou krásou. Pokud jdeš pěšky, zapůsobí na tebe stejné hory úplně jinak. Zvláště když je musíš přelézt nebo obejít.“

To ráno bylo velice horko. Kráčeli jsme suchým korytem řeky. V jedné věci se zdejší krajina Sonorské poušti nepochybně podobala. Byla tu hrozná spousta hmyzu. Komáři a mouchy kolem kroužili

jako střemhlavé bombardéry a útočili na mé nozdry, oči a uši. Don Juan mě vyzval, abych si jejich bzučení nevyšimal.

„Nesnaž se je zahnat rukou,“ utrousil pevně. „Odežen je *záměrem*. Obklop se energetickou bariérou. Ztichni a bariéru vytvoř právě z toho ticha. Nikdo neví, jak se to dělá. Patří to mezi jevy, které dávají čarodějové nazývali *energetickými skutečnostmi*. Umlč svůj vnitřní rozhor. To zcela postačí.“

„Chtěl bych ti navrhnout velmi zvláštní věc,“ pokračoval a kráčel dál přede mnou.

Musel jsem přidat, aby mi nic z jeho slov neuniklo.

„Musím zdůraznit, že je to velice podivná představa, která v tobě vzbudí nekonečný odpor,“ prohlásil. „Hned ze začátku ti proto říkám, že nebude snadné ji přijmout. Ale pouhý fakt, že je podivná, by tě neměl odradit. Jsi přece sociolog, takže tvá mysl je vždy otevřena novým obzorům, nebo snad ne?“

Don Juan si ze mě dělal bezuzdnou legraci. Věděl jsem to, ale netrápil se tím. Snad proto, že kráčel tak rychle a já musel vynakládat obrovské úsilí, abych mu stačil, mě jeho sarkasmus nevadil. Místo abych se naštvál, mě to rozesmálo. Svou pozornost jsem plně soustředil na jeho slova a hmyz mě přestal obtěžovat. Snad proto, že jsem skutečně vytvořil *záměrem* kolem sebe bariéru, nebo mě don Juan zaujal tak, že jsem na hmyz zapomněl.

„Ta podivná představa,“ řekl pomalu a zkoumavě na mě pohledl, „spočívá v tom, že to vypadá, jako by všechny lidské bytosti měly stejné reakce, stejné myšlenky a stejné pocity. Na stejné podněty odpovídají všichni více méně shodně. Tyto podobnosti jsou poněkud zamízeny různými jazyky, ale když k tomu přihlídneme, zjistíme, že každý člověk na zemi reaguje naprosto stejně. Byl bych rád, kdyby ses nad tím jako sociolog zamyslel a pokusil se tuto homogenitu nějak formálně vysvětlit.“

Don Juan během řeči sbíral rostliny, z nichž některé byly stěží vidět. Šlo spíš o nějaké řasy či mechy. Držel jsem mu otevřený vak, do kterého je ukládal, a už jsme nemluvíli. Když měl dost rostlin, zamířil don Juan co nejrychleji zpět k domu. Řekl mi, že musí ty rostliny roztrždit a očistit dřív, než přilíš uvadnou. Zabral jsem se do úkolu, který mi uložil. Snažil jsem si vzpomenout, jestli jsem na toto téma četl nějaké staře či separáty. Rozhodl jsem se, že se do toho pořádně pustím – a to tak, že nejprve prostuduji všechny dostupné práce o „národním charakte-

ru". Velmi jsem se tím nadchl a chtěl jsem se okamžitě vrátit domů, abych mohl neprodleně začít. Než jsme však dorazili k jeho domu, don Juan se náhle zastavil a usadil se na vysoké plošině, odkud šlo přehlednout celé údolí. Hodnou chvíli mlčel. Nebylo to však proto, že by se byl zadýchal. Lámal jsem si hlavu nad příčinou této zastávky.

"Tvůj dnešní úkol," prohlásil náhle tónem, který nevěstil nic dobrého, "se týká té nejtajemnější oblasti čarodějnictví, něčeho, co nejde vysvětlit, protože to překračuje všechna slova. Šli jsme dnes na procházku a povídali si, protože čarodějnická tajemství musí být zmírněná světýskými věcmi. Musejí vyrůst z ničeho a v ničem také musí skončit. V tom spočívá umění *potulných bojovníků*. Musí projít nedivně okem jehly. Takže se uvolni a opři se zády o stěnu co nejdál od okraje. Kdybys omdlel nebo spadnul, jsem tu s tebou."

"Co se mnohu chcete dělat, done Juane?" zeptal jsem se ho. Můj neklid byl tak veliký, že to bylo v hlase zřetelně slyšet.

"Chci, abys zkrátil nohy a vešel do *vnitřního mlčení*," opověděl. "Řekněme, že zkusíš zjistit, které články bys mohl použít, abys mě tvzení vědecky vyvrátil nebo potvrdil. Vejdí do *vnitřního mlčení*, ale neusínej. Tohle nebude putování *temným mořem vědomí*. Bude to *zření z vnitřního mlčení*."

Vejít do *vnitřního mlčení*, aniž bych usnul, bylo pro mě velice těžké. Bojoval jsem se skoro nepřekonatelnou touhou spát. Vyhral jsem a z neproniknutelné tmy, která mě obklopovala, jsem zíral na dno údolí. A pak jsem spatřil něco, co mnou otřásl do morku kostí. *Uzřel* jsem obrovský stín mající v průměru snad pět metrů, jak vyskočil do vzduchu a přistál s tichým žuchnutím, které jsem vlastně neslyšel. Pouze jsem ho pocítil ve svých kostech.

"Jsou skutečně těžci," řekl mi don Juan přímo do ucha. Objímal mě co nejpevněji svou levou paží.

Zřel jsem, jak se na zemi vrtí něco, co připomínalo obrovský blátivý stín. Pak to znovu provedlo obrovský, snad dvacet metrů dlouhý skok, a znovu to přistálo s tichým žuchnutím. Snažil jsem se neztratit koncentraci. Byl jsem vyděšen tak, že se to vymykalo jakémukoli racionálnímu popisu. Víslel jsem očima na skákajícím stínu na dně údolí. Pak jsem uslyšel velice zvláštní bzučení. Znělo jako směs zvuků vyvolaných vibrační křídla a bručením nevyladěného radia. Následovalo žuchnutí, na které nikdy nezapomenu. Don Juan i já jsme se otřáslí – a u našich nohou přistál černý blátivý stín.

"Neboj se," řekl don Juan rozhodným tónem. "Udrž si své *vnitřní mlčení* a ono to samo zmizí."

Třásl jsem se od hlavy k patě. Bylo mi jasné, že pokud neudržím své *vnitřní mlčení*, blátivý stín mě přikryje jako deka a udusí mě. Aniž bych se vynořil ze tmy, která mě obklopovala, vykřikl jsem ze všech sil. Nikdy v životě jsem nepocítil takový hněv a frustraci. Blátivý stín znovu skočil, tentokrát zpět na dno údolí. Stále jsem křičel a kopal nohama. Chtěl jsem ze sebe setřást to něco, co přišlo, aby mě sežralo. Mé vnitřní napětí bylo tak veliké, že jsem ztratil pojem času. Snad jsem omdlel.

Když jsem přišel k sobě, ležel jsem ve své posteli v domě dona Juana. Okolo hlavy jsem měl omotaný ručník namočený v ledové vodě. Sálal jsem horečkou. Jedna žena z družiny dona Juana mi natírala záda, hrud' a čelo alkoholem, ale mně to nepomáhalo. Horko, které jsem cítil, přicházelo zevnitř ze mě. Způsoboval jej hněv a z něj pramenící pocit nemohoucnosti.

Don Juan se smál, jako by se přihodilo něco velice směšného. Smíchl se z něj odlupoval v nekonečných kaskádách.

"Nikdy bych nepomyslel, že si budeš pohled na *léta* brát tak k srdci," prohlásil.

Vzal mě za ruku a vedl dozadu za dům, kde mě ponořil do obrovské vany, aniž jsem měl čas se svléknout. Šel jsem pod vodu i s botami a hodinkami.

"Moje hodinky, moje hodinky," zařval jsem.

Don Juan se svíjel smíchy. "Když mě jdeš navštívit, nemáš si brát hodinky," prohlásil. "Teď jsi je rozbil."

Sundal jsem si hodinky a položil je vedle vany. Vzpomínám si, že hodinky byly vodotěsné a koupel jim nemohla uškodit. Ponoření do vany mi velice pomohlo. Když mě don Juan vyndal z ledové vody, už jsem se trochu ovládal.

"To je strašný pohled," opakoval jsem neustále neschopen říct něčeho jiného.

V dravci, o kterém don Juan mluvil, nebyl žádný soucit. Byl nesmírně těžký, obrovský a neutrální. Cítil jsem jeho naprostou nevšímačnost vůči nám. Zlámal nás před dávnými věky a způsobil tak, že jsme, jak říkal don Juan, nejistí, slabí a zranitelní. Svlekl jsem mokré šaty a vzal si suché pončo. Posadil jsem se do postele a plakal a plakal. Ale ne nad sebou. Já měl svůj hněv, svůj *nezlomný záměr* nenechat se sežrat.

Plakal jsem nad svými bližními a zvláště nad svým otcem. Až do tohoto okamžiku jsem netušil, jak moc jej miluji.

„Nikdy nedostal žádnou možnost,“ opakoval jsem kolem dokola a naslouchal svým slovům, jako by nebyly moje. Můj ubohý otec, byl to ten nejhleduplnější člověk, jakého jsem kdy poznal. Byl tak jemný a tak bezmocný.

ZAHÁJENÍ KONEČNÉ POUTI

SKOK DO PROPASTI

Na náhorní plošinu vedla jen jedna stezka. Jakmile jsme byli nahoře, uvědomil jsem si, že mesa² není tak rozsáhlá, jak se mi jevila zdálky. Vegatece se nelišila od té, co rostla dole. Dřevnaté keře s vybledlými listy, které se snažily vypadat jako stromy.

Propast jsem původně neviděl. Teprve když mě k ní don Juan dovedl, uvědomil jsem si, že mesa je omezena propastí. Takže to nebyla náhorní planina, ale plochý vršek pořádně veliké stolové hory. Tato hora byla oválná a na východě a jihu se svažovala dolů oblými erodovanými svahy. Nicméně na severní a západní straně byla jako oříznutá nožem. Z okraje srázu jsem mohl vidět dno propasti, které bylo snad o dvě stě metrů níž a které opět pokrývaly stejně dřevnaté keře.

Řada malých kopců táhnoucí se na sever i na jih dávala tušit, že se jedná o zbytky obrovského kaňonu, který kdysi vyhlodala dávno neexistující řeka. Okraje kaňonu byly rozrušeny erozí a místy výškově srovnány s původním dnem. Místo, kde jsem stál, zůstalo jako jediné zachováno v původní podobě.

„Pevná skála,“ řekl don Juan, jako by četl mé myšlenky. Ukázal bradou na dno propasti. „Pokud něco spadne tudy dolů, roztržítí se o skály na kousky.“

Tak vypadala úvodní rozmluva mezi mnou a donem Juanem toho rána nahoře na plošině. Ještě než jsme vyrazili, sdělil mi, že jeho čas pobytu na Zemi je u konce. Že odchází na svou *konečnou pouť*. Jeho prohlášení mě úplně rozložilo. Doslova jsem ztratil vládu nad situací a octl se v jakémsi povzneseném stavu naprosté fragmentace, jaký patrně pocítují lidé v rámci mentálního zhroutení. Zbylo však ve mně jádro sebe sama, které zůstalo soudržné. Bylo to já mého dětství. Zbytek byl nejistý a nezřetelný. Byl jsem tak dlouho necelistvý, že mě ven z toho zmatku mohlo vyvést jen další roztržštění.

Nejpodivuhodnější mezihra mezi různými úrovněmi mého vědomí se však odehrála až posléze. Na náhorní plošinu nás vyšplhalo víc. Kromě mě doprovázel dona Juana jeho druh Genaro a učedníci Pabli-to a Nestor. Ti dva a já jsme měli splnit poslední učňovský úkol, který spočíval ve skoku do propasti. Byla to velice tajemná záležitost, kterou mi don Juan vysvětloval z pohledu různých úrovní vědomí a která pro mě nicméně zůstala tajemstvím dodnes.

Don Juan škádlivě poznamenal, že bych se měl chopit svého poznámkového bloku a zaznamenat naše poslední společné okamžiky. Lehce mě poplácal a ujistil mě, že by to bylo zcela patřičné, protože jsem na cestu *potulného bojovníka* vyrazil také s blokem v ruce.

Genaro ho přerušil a řekl, že na stejné náhorní plošině před námi stojí jiní *potulní bojovníci*, kteří se vydávali na svou pouť do neznáma. Don Juan se obrátil na mě a řekl mi, že za chvíli vejdu pomocí své osobní síly do *nekonečna* a že on s Genarem jsou tu jen proto, aby mi popřáli šťastnou cestu. Genaro ho opět přerušil a pravil, že totéž oni očekávají ode mne.

„Jakmile se octneš v nekonečnu,“ řekl don Juan, „nemůžeš se už na nás spoléhat, že tě přivedeme zpátky. Budeš se k tomu muset rozhodnout sám. Jen na tobě záleží, jestli se vrátíš nebo ne. Musím tě také varovat, že jen málokterí *potulní bojovníci* podobné setkání s *nekonečnem* přežijí. *Nekonečno* je neuvěřitelně svůdné. *Potulný bojovník* se pak nechce vracet do světa chaosu, hluku a bolesti. Musíš si uvědomit, že rozhodnutí vrátit se či zůstat není záležitostí vědomé volby. Je to záležitost *záměru*.“

„Pokud se rozhodneš nevracet se,“ pokračoval, „zmizíš, jako by tě pohltila země. Ale pokud se rozhodneš pro návrat, musíš si utáhnout opasek a jako správný *potulný bojovník* vyčkat až do konce svého úkolu, ať už je jím cokoli a ať tě čeká výhra nebo prohra.“

V mém vědomí začala probíhat velmi jemná změna. Začal jsem si vybavovat tváře lidí, ale nebyl jsem si jist, zda jsem je potkal. Stále silněji se mě zmocňoval pocit sklíčenosti a soucitu. Přestal jsem slyšet hlas dona Juana. Toužil jsem po lidech, o nichž jsem pochyboval, že jsem je kdy potkal. Zcela náhle jsem k nim, ať byli kdokoli, pocítil prudkou a mučivou lásku. To, co jsem k nim cítil, se nedá slovy popsat, a přesto jsem nebyl schopen říct, o koho jde. Pouze jsem cítil jejich přítomnost, jako bych žil předtím nějaký jiný život nebo jako bych je znal ze snu. Vnímал jsem změnu jejich formy. Původně byli

velcí, a teď se zmenšili. Ale jejich podstata zůstávala nezměněna, a právě ta způsobovala mou mučivou touhu po nich.

Don Juan ke mně přistoupil a řekl: „Domluvili jsme se, že zůsta-neš ve vědomí každodenního světa.“ Jeho hlas byl tvrdý a autorita-tivní. „Dnes musíš splnit zcela konkrétní úkol,“ pokračoval. „Je po-sledním z celé řady a ty ho musíš vykonat s plným nasazením svého rozumu.“

Nikdy předtím se mnou don Juan tímto tónem nemluvil. Pořád mi byl důvěrně známý, ale jako by se náhle stal jiným člověkem. Pokor-ně jsem ho poslechl a vrátil se do vědomí normální skutečnosti. Ne-udělal jsem to však zcela vědomě. Spíš mi toho dne připadalo, že jsem se s respektem podvolil přání dona Juana.

Ten se však vzápětí vrátil k tónu hlasu, na který jsem byl zvyklý. I to, co mi říkal, jsem znal velice důvěrně. Opakoval, že páteří *potul-ného bojovníka* je pokora a efektivnost. Jedná, aniž by cokoli očekával a vydrží vše, co mu budoucnost přichystá.

V tomto okamžiku ve mně došlo k dalšímu posunu vědomí. Má mysl se zaměřila na myšlenku či spíš pocit lítosti. Věděl jsem, že don Juan uzavřel s určitými lidmi smlouvu, že odejdou ze světa společ-ně. Nemohl jsem si vzpomenout, kteří to jsou, ale věděl jsem, že já k nim nepatřím a připadalo mi naprosto nespravedlivé, že musím ze-mřít sám. Má lítost mě zcela zaplavila.

„J sme osamělí,“ to mě oslovil don Juan. „To je naše vlastnost. Ale zemřít sám neznamená zemřít v samotě.“

Prudce jsem se nadechoval, abych uvolnil napětí. Hluboké náde-chy vyjasnily mou mysl.

„Na nás mužích je velice podstatná naše slabost,“ pokračoval don Juan. „Když naše vědomí začne růst, roste jako sloupec ze středu na-šeho světelného těla zezdola nahoru. Než se na něj můžeme plně spolehnout, musí tento sloupec vyrůst pěkně vysoko. Během tohoto období může čaroděj snadno ztratit s novým vědomím dotek. Pokud se mu to přihodí, zapomene na vše, co prožil a *zřel* na stezce *potulných bojovníků*, protože jeho vědomí sklouzne zpět do každodenního živo-ta. Už jsem ti vysvětloval, že hlavním úkolem každého mužského ča-roděje je zpětně vybavení si všeho, co prožil na stezce *potulných bo-jovníků*. Problém je v tom, že každý mužský čaroděj snadno zapomíná, protože své vědomí nové úrovně neustále ztrácí a sebedeší tlak ho sráží na zem.“

„Rozumím vám naprosto přesně, done Juane,“ řekl jsem. „Snad vůbec poprvé si uvědomuju, proč jsem všechno zapomínal a proč jsem si to vybavoval později. Vždycky jsem si myslel, že je to způsobené mým vlastním patologickým stavem. Teď tomu naprosto rozumím, ale přesto to nejsem schopen vyjádřit slovy.“

„Nestarej se o slova,“ řekl don Juan. „Časem budeš schopen verbalizovat vše, co pochopíš. Dneska však musíš jednat na základě svého *vnitřního mlčení*, na základě toho, co víš, aniž bys to věděl. Naprosto přesně víš, co máš udělat, i když tato znalost není dosud jasně formulována ve tvých myšlenkách.“

Na úrovni myšlenek a citění jsem vnímal jen nejasný pocit něčeho, co nebylo součástí mé mysli. Náhle jsem pocítil jasnou představu klesnutí dolů, jako by ve mně něco upadlo. Vnímal jsem to skoro jako úder. Bylo mi jasné, že jsem právě přešel na jinou úroveň vnímání.

Don Juan mě poučil, že je pro *potulného bojovníka* přímo povinností rozloučit se se všemi, které opouští. Svě rozloučení musí vyslovit jasně a nahlas, aby jeho hlas i pocity zůstaly zachovány v okolních horách.

Dlouho jsem váhal. Nikoli z ostýchavosti, ale proto, že jsem nevěděl, koho mám do svých důlků zahrnout. Zcela jsem se totiž ztotožnil s představou, že *potulný bojovník* nevdechí nikomu za nic.

Don Juan do mě vryl poučení, že: „*Potulní bojovníci* platí každou úsluhu středře, elegantně a okamžitě. Tak se vyhýbají břemeni zadlužení.“

Všem, kteří mi věnovali svou pozornost, jsem už zaplatil. Celý svůj život jsem zrekapituloval do té míry, že jediný kámen nezůstal neobrácen. Skutečně jsem tehdy věřil, že nikomu nic nedlužím. Svěřil jsem se donu Juanovi se svým přesvědčením a pochybami.

Don Juan mi sdělil, že jsem sice svůj život pečlivě a zevrubně zrekapituloval, že však ještě zdaleka nejsem prost všech dluhů a závazků.

„A co tvoji duchové?“ zeptal se. „Ti, se kterými už nejsi v dotyku.“

Věděl jsem, o čem mluví. Během své *rekapitulace* jsem mu převyprávěl každou událost, která se mi v životě přihodila. Ze stovek příhod, které jsem mu vyprávěl, teď vybral tři, kdy jsem své dluhy zcela nezaplatal a jako dalšího věřitele přidal mého přítele, díky kterému jsem se s ním setkal. Poděkoval jsem příteli antropologovi z celého srdce a pocítil, jako by cosi tam venku mé díky přijalo. Ostatní tři případy se týkaly lidí, kteří mě dali něco výjimečného a kterým jsem nikdy nepoděkoval.

První příhoda byla o muži, kterého jsem znal v dětství. Jmenoval se Leandro Acosta. Byl to hlavní dědečkův nepřítel, přímo jeho Nemesis. Můj dědeček ho mnohokrát naržkoval, že krade z jeho farmy kurařata. Nebyl to přímo bezdomovec, ale jen člověk bez stálého pracovního poměru. Byl to takový ztracenec. Tak trochu hráč a tak trochu muž mnoha profesí. Lovec, kutilský opravář, léčítkel, sběratel bylin pro místní kořenáře a dodavatel ptáků i savců vycpavačům a obchodníkům se zvířaty.

Lidé si mysleli, že vydělává spoustu peněz, ale že není schopen nic ušetřit nebo investovat. Jak jeho přátelé, tak i nepřátelé věřili, že by si mohl vybudovat velmi výnosné postavení, pokud by se zabýval tím, co uměl nejlépe. Totiž sběrem rostlin a lovem zvířat. Ale jeho neklidný duch mu nedovolil, aby se něčím zabýval systematicky po delší dobu. Jednoho dne, když jsem se toulal podél dědečkovy farmy, jsem si všiml, že mě z křoví na okraji lesa někdo pozoruje. Byl to pan Acosta. Dřepěl mezi keři a nebyť slídivých očí osmiletého kluka, asi by zůstal nepovšimnut.

„Není divu, že ho dědeček považuje za zloděje kuřat,“ pomyslel jsem si. Byl jsem si jist, že někdo jiný by si ho nevšiml. Díky naprosté nehybnosti splyval s keři a já ho spíš vycítil, než přímo spatřil. Zamířil jsem k němu. To, jak ho lidé buď milovali nebo nenáviděli, buď dilo můj zájem.

„Co tu děláte, pane Acosta?“ zeptal jsem se odvázně.

„Kadím tu, zatímco si prohlížím farmu tvého dědečka. Takže radši odprejskni, pokud ovšem nemáš rád smrad hoven.“ Kousek jsem poodstoupil. Byl jsem zvědavý, jestli skutečně dělá to, co právě řekl. Dělal. Potom vstal a vydal se pryč. Myslím jsem, že půjde přes farmu a potom po silnici. Místo toho zamířil dovnitř do džungle.

„Hej, pane Acosta!“ zavolal jsem. „Můžu jít s vámi?“

Všiml jsem si, že se zastavil. Opět to byl spíš pocit, protože křoví bylo velice husté.

„Jasně, že můžeš. Ovšem pokud najdeš cestičku do křoví.“

To pro mě nebyl žádný problém. Při svých potulkách jsem si označil vlez do křoví pořádně velkým kamenem. Po nekonečných pokusech a omylech jsem zjistil, že pokud se protáhnu úzkou průrvou mezi dvěma větvemi metr či dva, dostanu se na stezičku, na které se mohu postavit zprůma a pokračovat dál do lesa.

Pan Acosta došel ke mně a řekl: „Výborně, chlapče. Dokázals to. Pokud chceš, pojď se mnou!“

A to byl začátek mé známosti s panem Leandrem Acostou. Skoro denně jsme se vydávali na lov. Normálně jsem se toulal od rána do večera a nikdo si mě nepřítomnosti nepovšiml, ale musel jsem se něčím prozradit, protože mi dědeček velice vyhuboval.

„Své známé si musíš vybírat,“ řekl mi tehdy, „neboť můžeš dopadnout stejně jako oni. Nedovolím, aby tě tenhle chlap v jakémkoli směru ovlivňoval. Mohl by na tebe přenést svého ducha. A mohl by ovlivnit tvou mysl, aby se stala stejně nepoužitelnou jako ta jeho. Jestli mě neposlechněš a svou známost s ním neukončíš, poštvu na něj policii s tím, že mi krade kuřata. Sám dobře víš, že sem leze denně a krade je.“

Snažil jsem se svému dědečkovi dokázat absurditu takového nařčení. Acosta nemá zapotřebí krást kuřata. Celá obrovská džungle je mu k dispozici. Může z ní získat vše, co potřebuje. Ale mé argumenty dědečka ještě víc rozčílily. Pochopil jsem, že tajně závidí Acostovi jeho svobodu. Sám Acosta se tímto poznáním změnil ze zajímavého lovce v symbol všeho, co je zakázané a přitom žádoucí.

Snažil jsem se svá setkání s Acostou omezit, ale mé pokusy byly příliš silné. A pak mi jednoho dne pan Acosta a tři jeho přátelé navrhli, abych uskutečnil něco, co on sám ještě nikdy neprovedl. Šlo o chycení živého a nezraněného kondora. Vysvětlil mi, že místní kondori, kteří dosahovali rozpětí až dvou metrů, mají sedm různých typů masa a že každý druh masa má své vlastní léčivé účinky. Aby byly skutečně účinné, je důležité kondora neporanit. Je třeba ho uspat a ne ho dostat hrubou silou. Není nijak těžké ho zastřelit, ale tím jeho maso ztratí veškerou léčivou moc. Takže je třeba ho dostat živého, o což se dosud nikdy nepokusil. Přemýšlel o tom a došel k závěru, že s pomocí svých tří přátel a mě to lze dokázat. Přesvědčoval mě, že jeho řešení je správné a vychází ze stovek pozorování života kondorů.

„Potřebujeme k tomu mrtvého osla a toho máme,“ prohlásil nadšeně.

Podíval se na mě, jako by čekal otázku, co s tím mrtvým oslem budeme dělat. Protože jsem se na to nezeptal, pokračoval.

„Vývrhneme vnitřnosti a vyztužíme břicho nějakými pruty. Vědoucí hejna je kondori král, je ze všech největší a nejchytřejší. Nikdo nemá ostřejší oči než on. Právě proto je jejich král. To právě on jako první spatří mršinu osla a přistane na ní. Spustí se dolů po větru, aby

ucítil, zda osel je skutečně mrtvý. Vnitřnosti a měkké orgány, které z osla vyvrhneme, narovnáme na hromadu u jeho zadku. Bude to vypadat, jako by už na něm hodovala divoká kočka. Pak se kondor líbně začne k oslovi přibližovat. Dá si na čas. Pokaždé mávne křídly a poskočí o kousek blíž. Posledním skokem se dostane až oslovi na stehno a začne ho rozhoupávat. Kdyby nebylo čtyř kolíků, které zatlučeme do země jako součást našeho zařízení, otočil by mršinu na druhý bok. Chvilí na stehně posedí. To bude znamení pro ostatní kondory, aby se přiblížili a přistáli poblíž. Dokud se k němu nepřipojí tři až čtyři další kondori, král své hody nezačne.“

„A jaký bude můj úkol, pane Acosto?“ zeptal jsem se.

„Ty se schováš dovnitř do osla,“ řekl s kamennou tvář. „Neboj se. Budeš mít speciální kožené rukavice. Budeš tam sedět a čekat, až kondori král roztrhne svým mocným zobanem mrtvému oslovi zadek a vstřčí dovnitř do mršiny hlavu, aby se našel. Ty ho pak popadneš za krk a nepustíš ho!“

„Já a mí tři přátelé se ukryjeme i s koňmi v nedaleké strži. Budu pozorovat celou operaci dalekohledem. Jakmile spatřím, že jsi popadl kondori hlavu, přizhene se tryskem, vrhne se na ptáka a přemůžeme ho.“

„A dokážete ho přemoci, pane Acosto?“ zeptal jsem se. Ne, že bych pochyboval o jeho dovednosti. Chtěl jsem se jen ujistit.

„Samozřejmě, že dokážeme,“ pravil sebejistě. „Budeme mít rukavice a kožené nohavice. Kondori drápy jsou velice silné. Zlomí holeň jako suchou větvičku.“

Nebylo pro mě úniku. Byl jsem chycen a přibit tím, jak mě celá událost fascinovala. Můj obdiv pro pana Acostu neznal v tomto okamžiku žádných hranic. Viděl jsem v něm skutečného a pravého lovce. Plného nápadů, protřelého a vědouceho.

„Tak jo, jdeme na to,“ prohlásil jsem.

„Tak se mi líbíš,“ odpověděl pan Acosta. „Čekal jsem, že necouvneš.“

Přehodil svému koni přes hřbet za sedlem tlustou pokrývku a jeden z jeho přátel mě vysadil nahoru. Seděl jsem na dece hned za ním.

„Drž se sedla,“ vyzval mě pan Acosta, „a přitom drž současně deku!“ Vyzvali jsme volným klusem. Jeli jsme asi hodinu, než jsme dorazili do ploché, opuštěné a suché krajiny. Zastavili jsme u stanu, který se podobal stánkům na tržišti. Vlastně ho tvořila jen vodorovná

plachta vytvářející stín. Pod ní ležel mrtvý hnědý osel. Nevypadal nijak sešle. Byl to prostě dospělý osel.

Ani pan Acosta, ani žádný z jeho přátel se mi nesvěřili, jestli osla zabili, nebo už našli mrtvého. Čekal jsem, že mi to řeknou, ale ptát jsem se jich nechtěl. Zatímco se věnovali přípravám, pan Acosta mi vysvětlil, že osla schovali pod plachtu, aby ho kondoři nespátřili dřív. Krouží ve veliké výšce daleko odtud. Tak daleko, že mi je nevidíme, ale pro jejich zrak to daleko není.

„Jsou to stvoření zcela závislá na zraku,“ pravil pan Acosta. „Sluch mají mizerný a jejich čich velmi pokulhává za jejich zrakem. Musíme ucpat všechny otvory v mšíně. Nechci, abys vykukoval ven, protože by zahlédli tvé oči a nepřistáli by. Nesmějí vidět nic.“

Přátelé pana Acosty vyztužili vnitřek mšiny pruty tak, abych se tam vešel. Odhodlal jsem se k otázce, která mě trápila už delší dobu.

„Pane Acosto, tenhle osel pošel na nějakou chorobu, není to tak? Myslíte, že ji nemohu dostat?“

Pan Acosta zvedl oči k nebi. „No tak. Přece nejsi takový hlupák. Oslí choroby nejsou na člověka přenosné. Prostě se do toho dobrodružství ponoř a nestarej se o hlouposti. Kdybych byl menší, dávno už bych byl zalezlejší v tom oslu. Víš, co to znamená popadnout krále kondorů?“

Uvěřil jsem mu. Jeho slova stačila, aby mé pochybnosti zmizely pod příkrovem absolutní důvěry. Přece kvůli nějaké nevolnosti nepropásnu událost svého života.

Obávaný okamžik přišel a pan Acosta mě zastrčil dovnitř do osla. Jeho přátelé pak oslí kůži natáhli přes proutěnou kostru a začali zadržovat otvor, kterým jsem se dostal dovnitř. Dole u země nechali otvor dostatečně velký pro přívod čerstvého vzduchu. Nejhorší okamžik nastal, když se mi nad hlavou zavřela kůže jako víko rakve. Těžce jsem dýchal a snažil se myslet jen na ten vzrušující okamžik, až popadnu za krk kondorího krále.

Pan Acosta mi dal poslední pokyny. Řekl mi, že mi pomoci přistálky napodobující ptáčí hvízdání oznámí, až se kondoři král přiblíží a až přistane. Tak budu o všem informován a nebudu netrpělivý a zmatený. Pak jsem uslyšel, jak strhli stan a odcválali pryč. Udělali dobře, že mi nenechali žádný otvor. Určitě bych byl podlehl pokušení a vykoukl ven.

Uplynula poměrně dlouhá doba, během níž jsem o ničem nepřemýšlel.

mýšlel. Pak jsem uslyšel Acostovu píšťalku. Domyslel jsem si, že kondoři král začal kroužit nad mšínou. Můj předpoklad se změnil v jistotu v okamžiku, kdy jsem uslyšel zapleskání mocných křidel. Tělo mrtvého osla se náhle zakymácelo, jako by jím začloulmala bouře. Pak jsem ucítil váhu, která zatížila mšinu, a pochopil jsem, že kondoři král přistál. Uslyšel jsem pleskot dalších křidel a zdáli i píšťalku pana Acosty. Připravil jsem se na nevyhnutelné. Oslí trup se začal otřásat. Něco začalo párat jeho kůži.

A pak se náhle objevila velká odporná hlava s červeným hřebínkem a otevřenými očima. Zařval jsem děsem a popadl ptáka oběma rukama za krk. Kondor na okamžik znehybněl, a to mi umožnilo uchopit jej ještě pevněji. Poté se rozpoutalo peklo. Pták se probudil ze strnulosti a zatáhl takovou silou, že jsem narazil na podpěry z prutu a během okamžiku jsem byl napůl venku z osla. Krk jsem nepustil a držel se jako o život.

Slyšel jsem cval koně a volání pana Acosty: „Pust se, pust se, chlapče, odletíš s tebou!“

Opravdu to vypadalo tak, že kondor buď odletí i se mnou zavěšeným na jeho krku, nebo že mě rozpáře svými pařáty. Jeho hlava však pořád byla napůl uvězněna v trupu a pařáty se mu smekaly po rozházených vnitřnostech. Pomohlo mi i to, že se kondor plně soustředil na vytažení hlavy ven a pařáty využíval pouze k tomu, aby se jimi pevně opřel do země. V okamžiku, kdy mě kondor už skoro svlékl z rukavic, přistál pan Acosta kondorovi na hřbetě.

Byl radostí bez sebe. „Dokázali jsme to, chlapče, dokázali jsme to. Přistě zatlučeme kolíky hlouběji do země a tebe upevníme vevnitř v mšíně popruhy.“

Mé přátelství s panem Acostou vydrželo právě tak dlouho, abych nám umožnilo společně chytit kondora. Pak můj zájem o něj opadl stejně tajemně, jako se objevil, a já už vlastně nikdy neměl příležitost mu pořádně poděkovat za všechno, co jsem se od něj naučil.

Don Juan říkal, že mě pan Acosta naučil trpělivosti lovce ve věku, který je k tomu nejpříznivější. A přede vším mě naučil najít v pustině veškerý komfort, který lovec potřebuje.

„Nesmíš si plést osamělost se samotou,“ vysvětlil mi jednou. „Osamělost je psychický stav, kdežto samota je hmotná. První ohlupuje a druhá pomáhá.“

Za vše, co mě naučil, jsem byl podle slov dona Juana Acosta-

vi doživotně zavázán, přestože jsem nechápal, jak takovému závazku rozumí *potulní bojovníci*.

Dalším člověkem, kterému jsem byl podle dona Juana zavázán, byl desetiletý chlapec, kterého jsem znával v dětství a který se jmenoval Armando Velez. Byl stejně důstojný a upjatý jako jeho jméno. Měl jsem ho velice rád, protože byl odměřený, ale přesto přátelský. Nebylo ni jak snadné nahnat mu strach. Do boje se nijak nehrnul, ale pokud to bylo nutné, byl ochoten pustit se do každého.

Chodívali jsme spolu na ryby. Chytávali jsme rukama ty velice malé, které žily pod kameny. Drobnoucké rybky jsme nechávali sušit na slunci a pojídali je syrové.

Líbilo se mi na něm i to, že měl spoustu nápadů, byl velice chytrý a stejně dovedně používal obě ruce. Levou rukou dohodil kámen ještě dál než pravou. Soutěžili jsme v mnoha věcech a on k mému smutku pokaždé vyhrával. Omlouval se mi vždy stejně: „Kdybych tě schválně nechal vyhrát, nenáviděl bys mě. Byla by to urážka tvé mužnosti. Takže se víc snaží!“

Pro jeho odměřené chování jsme si zvykli nazývat ho „señor Velez“, ale to slovo „señor“ jsme podle zvyku kraje, v němž jsem se narodil, zkracovali na „šo“.

Jednoho dne mne šo Velez požádal o něco neobyčejného. Svou zádot mi jako obvykle předložil ve formě výzvy. „Vsadím vše, co mám,“ začal, „že vím o něčem, co by ses nikdy neodvážil.“

„Co máš na mysli, šo Velezi?“

„Neodvážil by ses sjet dolů po řece na voru.“

„Samozřejmě, že ano. Už jsem na voru plul, a to za povodně. Zůstal jsem jednou uvězněn na ostrově po osm dní. Museli mi tam posílat po vodě jídlo.“

Byla to pravda. Mým druhým nejlepším kamarádem byl chlapec, který měl předzívku Bláznivej Pastejřík. Povodeň nás uvěznila na ostrově, odkud nás nikdo nemohl zachránit. Lidé z města se báli, že se vzdutá voda přes ostrov přelije a oba nás utopí. Posílali po proudu košíky s jídlem a doufali, že se zarazí o náš ostrov. Většinou se to skutečně stalo, a tak nás tímto způsobem drželi naživu, dokud voda neopadla natolik, že pro nás mohli zajet vorem.

„To ne, mám na mysli něco docela jiného,“ prohlásil Velez svým sebestým způsobem. „Mám na mysli plavbu na voru po ponorné řece.“

Naše místní řeka totiž v jednom dlouhém úseku protékala pod

horami. Její podzemní tok mě vždy velice přitahoval. Místo ponoru představovala obrovská a hrozivá jeskyně, která byla vždy plná netopýrů a páchla čpavkem. Děti v našem kraji věřily, že je to brána do pekla, ze které páchne síra.

„Na to vsaď své boty, šo Velezi, že se v životě k té řece ani nepřiblížím. Ani v dalších deseti životech. Pokud chceš něco takového podniknout, asi ses zbláznil.“

Dospělá tvář šo Veleze ještě víc zvažovala. „Takže to budu muset podniknout sám. Na chvíli jsem uvěřil, že tě přemluví, abys plul se mnou. Mýlí jsem se. Má chyba.“

„Hej, šo Velezi, co to s tebou je? Proč se pro všechno na světě chceš vypravit do tak pekelného místa?“

„Musím,“ odpověděl svým dospěle dětským hlasem. „Víš, můj otec je stejnej blázen jako ty, ale je navíc i manžel a otec. Živí šest lidí. Kdyby na něm nikdo nezávisel, byl by naprosto nezodpovědný. Ale můj dva bratři, dvě sestry, matka a já jsme na něm zcela závislí. Znamená pro nás všechno.“

Vůbec jsem šooova otce neznal. Nikdy jsem ho neviděl a nevěděl, čím se živí. Velez mi řekl, že jeho otec je obchodník a že celý jeho majetek je neustále zadlužen.

„Otec si postavil vor a chce ten úsek proplout. Matka říká, že jenom tak vyhrožuje, ale já si myslím, že ne. Spatřil jsem v jeho očích stejně šílený záblesk, jako tam máš ty. Jednoho dne to udělá a já jsem si jist, že zahyne. Proto chci ten vor vzít a projet s ním ponornou řeku sám. Víš, že zahynu, ale otec zahynout nesmí.“

Pocítil jsem, jak mi krční páteří projel elektrický šok, a pak jsem uslyšel svůj vlastní hlas: „Udělám to, šo Velezi, udělám to. Jistě, bude to něco ohromného. Jedu s tebou!“

Na Velezově tváři se objevil slabý úsměv. Chápal jsem to jako známku radosti z toho, že jedu s ním, ne jako radost z toho, že mě přemluvil. Jeho další věta mi dala za pravdu. „Vím, že když pojeděš se mnou, nezahynu.“

Bylo mi jedno, jestli to šo Velez přežije nebo ne. Byl jsem naprosto galvanizován jeho odvahou. Věděl jsem, že má na to, aby své plány uskutečnil. On a Bláznivej Pastejřík byli jediní odvážní kluci ve městě. Oba měli kuráž a to jsem považoval za něco výjimečného. Nikdo jiný ji ve městě neměl. Vyzkoušel jsem všechny. Byli jako mrtví, včetně mého milovaného dědečka. Bylo mi to nad vši pochybnost jasně,

už když mi bylo deset. Velezova odvahy pro mě znamenala vzrušující výzvu. Chtěl jsem mu zůstat po boku až do hořkého konce.

Sraz jsme si domluvili hned na úsvitu a skutečně jsme se sešli. Nesli jsme spolu lehký vor pět až šest kilometrů ven z města až do nízkých zelených kopců ke vchodu do jeskyně, ve které řeka začínala svou podzemní pout. Všude bylo strašně cítit netopýří guano. Vlezli jsme na vor a odstrčili se do proudu. Na plavidle byly upevněny baterky, které jsme museli okamžitě rozsvítit. Uvnitř hory bylo vlhko, horko a smolná tma. Voda byla pro vor dostatečně hluboká a tak rychlá, že jsme nemuseli pádlovat.

Světlo baterky vytvářelo na stěnách groteskní stíny. Šo Velez mi pošeptal do ucha, že je lepší se nedívat vůbec, protože to nahánělo strach. Měl pravdu. Bylo to velice tísnivé. Světla baterek dráždila netopýří a ti poletovali kolem nás a mávali křídly. Když jsme se dostali hlouběji do hory, netopýří zmizeli. Nehybný vzduch byl těžký a špatně se dýchalo. Zdálo se mi, že to trvalo celé hodiny, než jsme dopluli k jezířku, které se zdálo být velice hluboké a jehož vody se steží pohybovaly. Vypadalo to, že proud je zahrazen.

„Jsme v pasti,“ zašeptal mi opět Velez do ucha. „Vor nemá kudy plout dál a zpátky se vrátit nemůžeme.“

Proud byl na nás skutečně příliš prudký a patrně bychom ho cestou zpět nepřekonal. Rozhodli jsme se hledat cestu vpřed. Když jsme se na vor postavili, dosáhli jsme na strop jeskyně, což znamenalo, že prostory je celá zatopená. Pluli jsme na hladině jezera, které muselo být hluboké dobrých šestnáct metrů.

Přivázali jsme vor k balvanu a začali se potápět a hledat místo, kde bychom ucítili proud. Na hladině bylo všechno vlhké a horké, ale půl metru pod hladinou už byla voda velice chladná. Mé tělo tuto změnu teploty zaregistrovalo a reagovalo panikou. Pociť jsem dosud neznámý zvířecí strach a rychle vyplaval na hladinu. Šo Velez to musel vnímat stejně. Vynořili jsme se ve stejný okamžik a na hladině na sebe narazili.

„Myslím, že z toho nevyvážneme,“ prohlásil šo slavnostně.

Nesdílel jsem ani jeho vážnost, ani touhu zemřít. Horečně jsem hledal nějaký otvor mezi kameny, které přehradily tok podzemní řeky. Nakonec jsem našel díru, kterou se mé desetileté tělo mohlo protáhnout. Zatahl jsem k ní i Veleze a ukázal jsem mu ji. Vor jsme tedy protáhnout nemohli. Stáhli jsme z něj tedy naše šatstvo a svázali je do

dvou pevných uzlíčků. Potopili jsme se s nimi, znovu našli otvor a propluli jím.

Octli jsme se na nakloněné ploše, po které stékala voda jako v zábravním parku. Skála byla pokrytá mechem a lišejníky a tak jsme po ní sjeli, aniž bychom si ublížili. Vpluli jsme do jeskyně veliké jako ohromná katedrála a pluli dál řekou, která nám sahala po prsa. To už jsme zahlédli světlo východu a za chvíli se vybrodili ven. Nerekl jsem ani slovo a rozprostřeli své mokré svršky na slunce. Když uschly, vydali jsme se zpátky do města. Šoa Veleze bylo velmi těžké uklidnit. Trápil se ztrátou otcova voru.

„Otec by tam byl zahynul,“ řekl nakonec. „Nikdy by neprolezl otvorem, kterým jsme se dostali ven my. Je na to příliš veliký. Můj otec je velký a tlustý muž. Ale možná by měl dost síly na to, aby se dostal zpátky proti proudu.“

Pochyboval jsem o tom. Pokud jsem si vzpomínal, byl proud místy díky náklonu velmi prudký. Ale snad by silný a zoufalý muž dokázal prorazit s pomocí provazů a vypětím všech sil proti proudu zpět.

Otázku, zda by v jeskyni Velezův otec zahynul či nikoli, jsme nevyřešili, ale o to mi nešlo. Pro mě bylo důležitější, že jsem poprvé v životě pocítil osten závidění. Šo Velez se stal jediným člověkem, kterému jsem kdy v životě záviděl. Měl někoho, pro koho byl ochoten zemřít a dokázal mi, že je toho skutečně schopen. Já jsem nikoho takového neměl a svým dobrodružstvím jsem nedokázal nic.

Celé vítězství jsem symbolicky přisoudil Velezovi. Byl to jeho triumf a já se mu poklonil. Tohle bylo jeho město, jeho lidé a co se týkalo mě, byl z nich ze všech nejlepší. Když jsme se onoho dne rozcházeli, řekl jsem banalitu, za kterou se skrývala hluboká pravda. Právil jsem mu: „Staň se králem tohoto města, šo Velezi. Jsi tu nejlepší.“

Už nikdy jsem s ním nepromluvil. Úmyslně jsem naše přátelství ukončil. Cítil jsem, že jedině tímto gestem mohu vyjádřit, jak hluboce mě tento přítel ovlivnil.

Don Juan věřil, že mé závazky vůči šoovi Velezovi jsou nezměrné, protože byl jediný, od koho jsem se naučil, že dříve, než si člověk smí pomyslet, že má proč žít, musí mít něco, pro co je ochoten zemřít.

„Pokud nemáš nic, pro co bys byl ochoten zemřít,“ řekl mi don Juan jednou, „jak můžeš tvrdit, že máš pro co žít? Ty dvě věci jdou ruku v ruce a smrt je u kormidla.“

Třetím člověkem, o němž se don Juan domníval, že jsem jeho do-

životním dlužníkem, byla má babička z matčiny strany. Ve své zasklenosti mužskou složkou rodiny, kterou představoval dědeček, jsem zapomínal na skutečný zdroj síly naší domácnosti – a tím byla má excentrická babička.

Mnoho let předtím, než jsem se u nich objevil, zachránila babička jednoho místního Indiána před lynčováním. Nařklí ho z toho, že je čaroděj, a pár rozzlobených výrostků se rozhodlo pověsit ho na stromě rostoucím na pozemcích mé babičky. Ta se tam objevila a lynčování zastavila. Všichni výrostci byli její kmoťfenci a neodvážili se ji oponovat. Sundala domnělého čaroděje ze stromu a odvedla ho domů, aby ho ošetřila. Provaz mu už totiž způsobil hlubokou ránu na krku.

Rána se mu zahojila, ale místo po babiččině boku už nikdy nepouští. Tvrdil, že jeho život skončil v den lynčování a nový život už nepatří jemu, ale jeho zachránkyni. Byl to člověk, který svá slova nebral na lehkou váhu, a tak skutečně zbytek svého života strávil ve službách mé babičky. Byl jejím majordomem, rádcem i osobním kormánkem. Mé tety říkaly, že právě on navrhl babičce, aby adoptovala novorozeného sirotka, což jim tehdy bylo velice proti mysli.

Když jsem se v domě svých prarodičů objevil já, její adoptivní syn už překročil třicítku a byl na studiích ve Francii. Jednoho odpoledne zčistajasna vystoupil z taxíku před domem elegantně oblečený mladý muž. Řidič mu odnesl kožené kufrý až do patia a dostal bohaté zpropitné. Na první pohled jsem si všiml, že mladý muž vypadá velice nápadně. Měl dlouhé kudrnaté vlasy a výrazné řasy. Byl velmi hezký, aniž by byl fyzicky krásný. Nejvýraznější na něm byl jeho otevřený a zářící úsměv, kterým se obrátil přímo na mě.

„Mohu se zeptat na vaše jméno, mladý muži?“ řekl tím nejkrásnějším divadelním hlasem, jaký jsem kdy slyšel.

Tím mladým mužem si mě okamžitě získal. „Jmenuji se Carlo Aranha, pane,“ odpověděl jsem. „Mohu se vás na oplatku zeptat na vaše jméno?“

Zatvářil se překvapeně a uskočil zpět, jako kdyby byl napaden. Pak se nahlas rozesmál. Zvuk jeho smíchu přivolal babičku. Když ho spatřila, zavýskla jako mladé děvče a sevřela ho ve vášnivém objetí. Zdvihl ji jako pírkó a zatočil s ní kolem dokola. Uvědomil jsem si, že je velice vysoký. Jeho podsaditost tu výšku zakrývala. Měl tělo jako

profesionální zápasník. Vypadalo to, že si všiml, jak si ho prohlížím. Napjal své bicepsy.

„Kdysi jsem hodně boxoval, pane,“ řekl, jako by četl mé myšlenky. Pak nás babička představila. Oznamila mi, že to je její syn Antoinne, její děťátko a světlo jejích očí. Řekla, že je dramatik, režisér, spisovatel a básník.

U mě to okamžitě vyhrál svou atletickou postavou. Nejdrív jsem nechápal, že je adoptivní. Ale okamžitě jsem si všiml, že nevypadá jako ostatní z mé rodiny. Všichni byli chodící mrtvoly, kdežto on byl živý a skrznaskr vitální. Velmi jsme si rozuměli. Obdivoval jsem, jak každý den mlátí do boxerského pytle. Nejvíc se mi líbilo, že ho nepracovával pouze rukama, ale také nohama. Byla to jakási směsice boxu a kopání. Tělo měl tvrdé jako skála.

Jednoho dne se mi Antoinne svěřil, že touží jedině po tom, aby se stal známým spisovatelem.

„Mám všechno,“ řekl. „Život se ke mně zachoval velice štědře. Ale to jedině, po čem skutečně toužím, nemám. Talent. Múzy mě nemilují. Dovedu ocenit to, co čtu, ale nedovedu napsat nic, co bych ocenil. A to jsou má muka. Nemám trpělivost či kouzlo, které přitahuje múzy, a tak je můj život tak prázdný, jak jen může být.“

Antoine pokračoval a řekl mi, že jedinou skutečností je pro něj jeho matka. Nazval mou babičku základnou, podporou a svou druhou duší. Skončil prohlášením, které mě velmi znepokojilo: „Kdybych neměl svou matku, nežil bych!“

Uvědomil jsem si, jak je s mou babičkou těsně svázán. Náhle se v mé mysli vynořily všechny ty děsné historky, které mi babička vyprávěla o rozmazleném dítěti Antoinovi. Skutečně ho tehdy nad všechno pomyšlení rozmazlila. Zdálo se však, že jsou velmi šťastní, když mohou být pohromadě. Vysedávali spolu celé hodiny a babička mu chovala hlavu na klíně, jako kdyby byl pořad malý chlapec. Nikdy jsem nezažil, aby si s někým tak dlouho povídala.

Jednoho dne začal náhle Antoinne velmi intenzivně psát. V místním divadle pak režíroval hru, kterou sám napsal. Od prvního představení byla velice úspěšná. V místních novinách se objevily Antoinovy básně. Zdálo se, že narazil na tvořivou žílu. Ale o několik měsíců později to skončilo. Vydavatel místních novin ho veřejně nařkl z plagiátorství a otiskl důkazy svého tvrzení.

Má babička pochopitelně nevzala vydavatelovo tvrzení na vědomí.

Považovala jeho výpady za závist. Všichni lidé ve městě přece závidí jejímu synovi styl a eleganci. Záviděli mu i osobitost a vtip. Byl skutečně vtělením elegance a dokonalého společenského vystupování. Ale byl i usvědčeným plagiátorem, o tom nebylo žádných pochyb.

Antoine nikomu nic nevysvětoval. Měl jsem ho příliš rád na to, abych se zeptal přímo. Nakonec mi to bylo jedno. Pokud se mě týkalo, jeho důvody mě nezajímaly. Ale něco se zlomilo. Od onoho okamžiku se náš život začal takřka jako pohybovat přiskoky. Ze dne na den se daly takové změny, že jsem si zvykl očekávat cokoli. Jednoho večera vešla má babička velice dramaticky do Antoinova pokoje. Když promluvila, rty se jí třásly.

„Antoine, stalo se něco hrozného,“ začala.

Antoine ji přerušil a prosil, aby mu dala příležitost to vysvětlit.

Stroze ho přerušila. „Ne, Antoine, ne,“ řekla pevně. „S tebou to nemá nic společného. Jedná se jen o mě. V této, pro tebe tak obtížné době, se přihodilo ještě něco důležitého. Antoine, drahý synu, můj čas vypršel.“

„Chci, abys pochopil, že je to nevyhnutelné. Já musím odejít, ale ty musíš zůstat. Představuješ sumu všeho, co jsem ve svém životě udělala. V dobrém i zlém jsi, Antoine, všechno, co jsem. Dej životu šanci. Nakonec se zase sejdeme. Mezitím se do toho nicméně pořádně pusť. Do čehokoli. Nezáleží na tom, co budeš dělat, ale dělej to!“

Viděl jsem, jak se Antoinovo tělo otřáso úzkostí. Viděl jsem, jak napjal svaly, celou svou bytost, veškerou svou sílu. Bylo to, jako by přerušil ze svého problému, který byl jako řeka, přímo na oceán.

„Slib mi, že neumřeš před svou přirozenou smrtí!“ zakřičela na něj. Antoine přikývl.

Druhý den prodala má babička na radu svého poradce-čaroděje veškerý svůj majetek, který nebyl nepodstatný a předala všechny peníze svému adoptivnímu synovi. Následujícího dne se mé oči desetiletého kluka staly brzy zrána svědkem té nejpodivnější scény, jakou jsem kdy shlédl. Byl to okamžik, kdy se Antoine rozloučil se svou adoptivní matkou. Ta scéna byla tak neslučitelná, jako by patřila na jeviště či do filmu. Její neslučitelnost spočívala v tom, že vypadala, jako by ji někdo předem napsal a zřežoval.

Jevišťem bylo patio domu mých prarodičů. Hvězdou byl Antoine a hlavní ženskou rolí obsadila má babička. Antoine odjížděl. Mířil do přístavu, aby chytil italskou pasažérskou loď do Evropy. Byl oblečen

stejně elegantně jako vždycky. Taxík ho očekával venku před domem a netrpělivě troubil.

Zažil jsem s ním poslední noc, během které se horečně a zoufale snažil napsat báseň své matce na rozloučenou.

„Je to straška,“ řekl mi. „Umím psát jen sračky. Jsem nýmand.“

A já, který jsem byl skutečně nikdo, jsem se ho snažil ujistit, že věci, které píše, jsou dobré. A pak jsem v jednom okamžiku překročil hranici, kterou jsem nikdy překročit neměl, a řekl mu: „Tak mi to věř, Antoine, já jsem na tom daleko hůř než ty. Ty máš svou matku. Já nemám nic. A všechno, co píšeš, je skvělý.“

Velmi zdvořile mě požádal, abych odešel. Podarilo se mi ho dokonce zesměšnit. Nechal se utěšovat bezvýznamným dítětem. Trpce jsem svého výbuchu litoval. Chtěl jsem si jeho přátelství zachovat.

Antoine měl úhledně složený převlečník přehozený přes pravé rameno. Na sobě měl nádherný zelený oblek z kašmírové vlny.

Nejdříve promluvila má babička: „Musíš si pospíšet, drahý. Čas je vzácný. Musíš jít. Pokud tak neučiníš, ti lidé tě kvůli mým penězům zabijí.“

Měla na mysli své dcery a manžela, kteří se vztekem zjistili, že je má babička elegantně vydělala a všechen svůj majetek předala tomu strašnému Antoinovi. A tenhle jejich hlavní nepřítel se teď chystal odejít se vším, co jim po právu náleželo.

„Je mi líto, že jsi tímhle vším musel projít,“ omlouvala se babička. „Ale jak víš, čas se neřídí našimi přáními.“

Pak promluvil Antoine svým hlubokým a krásně modulovaným hlasem. Ještě víc než kdy jindy zněl jako herec na jevišti. „Ještě mi nutku, maminko,“ řekl, „chtěl bych ti přečíst něco, co jsem pro tebe napsal.“

Byla to děkováná báseň. Když skončil přednes, odmlčel se. Vzduch se doslovně chvěl emocemi.

„To bylo krásné, Antoine,“ povzddechla si babička. „Vyjádřilo to vše, co jsi mi chtěl říct. Všechno, co jsem chtěla slyšet.“ Po krátké odmlce se jí na rtech rozšířil zářivý úsměv. „Ukradls to, Antoine?“ zeptala se.

Jeho úsměv byl stejně zářivý jako ten její. „Samozřejmě, maminko, samozřejmě.“

Objali se a zavzlykali. Klakson taxíku opět netrpělivě zahoukal. Antoine se obrátil ke schodišti, za kterým jsem se ukrýval, a pokýval hlavou, jako by chtěl říct: „Tak sbohem. A drž se.“ Pak se otočil a aniž

se znovu ohlédl na svou matku, rozběhl se ke dveřím. Bylo mu třicet sedm, ale vypadal na šedesát, tak ho tížilo břemeno, které mu osud naložil na záda. Těsně před dveřmi se zastavil, protože zaslechl hlas své matky.

„Už se neohlížej, Antoine. Nikdy se neohlížej nazpět. Bud' šťasten a snaž se. V tom to je. Snaž se.“

Scéna mě naplnila podivným smutkem, který nikdy nezmizel. Ne- vysvětlitelnou melancholií, o které don Juan prohlásil, že ji vyvolalo první setkání s faktem, že náš čas jednou vyprší.

Příští den má babička odjela spolu se svým sluhou, poradcem a dů- věrníkem na mýtické místo zvané Rodonie. Její čarodějný pomocník tam chtěl pro ni vyprosít pomoc. I když jsem to nevěděl, babička by- la smrtelně nemocná. Už se nikdy nevrátila a don Juan mi vysvětlil, že prodej veškerého majetku a předání peněz Antoinovi byl dokona- lý čarodějnický manévr, který jí poradil její majordomus a který jí od- řízl od péče vlastní rodiny. Díky němu se na ni tak rozliobili, že jim bylo jedno, zda se vrátí nebo ne. Měl jsem dokonce pocit, že si plně neuvědomovali, že odjela.

Na všechny tyto tři příhody jsem si znovu vzpomněl na vrcholku ploché hory. Vnímám jsem je, jako by se přihodily před okamžikem. Když jsem všem třem svým větitelům hlasitě poděkoval, uvědomil jsem si jejich přítomnost na náhorní plošině. Hned poté jsem pocítil takovou osamělost, že to nejde ani popsat. Nekontrolovaně jsem se rozplakal.

Don Juan mi trpělivě vysvětlil, že pocit osamělosti je pro čaroděje něco naprosto nepřipustného. Řekl mi, že se *potulní bojovníci* mohou vždy spolehnout na jednu bytost, k níž mohou směřovat veškerou svou lásku a souvztažnost. Na zázračnou Zemi, matku, vzor a střed všeho, čím jsme a co děláme. Bytost, ke které se všichni vrátíme a kte- rá umožňuje *potulným bojovníkům*, aby se vydali na svou *konečnou pouť*.

Abych to vše lépe pochopil, pustil se don Genaro do představení s použitím magického *záměru*. Položil se na zem a prováděl oslňují- cí pohyby. Jeho tělo se proměnilo v zářící bublinu, která v zemi pla- vala jako v bazénu. Don Juan to komentoval tak, že don Genaro svým způsobem objímá obrovskou zemi a ta, bez ohledu na rozdíl ve veli- kosti, jeho zájem oplácí. Můj pocit osamělosti díky tomuto divadlu zmizel a byl nahrazen pocitem vrcholné blaženosti.

„Nemohu se vyrovnat s představou, že odcházíte, done Juane,“ sly- šel jsem svůj hlas. Okamžitě jsem se zastyděl jak nad tím, co říkám, tak i nad tónem svého hlasu. Když jsem navíc začal z pocitu sebeli- tostí nekontrolovaně vzlykat, cítil jsem se ještě hůř.

„Co se to se mnou děje, done Juane?“ zamumlal jsem. „Obvykle se takhle nechovám.“

„To, co se ti děje, je způsobeno tím, že tvá pozornost znovu dorost- la až k tvým prstům u nohou,“ odpovéděl se smíchem.

Ztratil jsem poslední zbytek sebekontroly a zcela se propadl do po- citu odmítnutí a zoufalství.

„Zůstanu tu úplně sám,“ vykřikl jsem pronikavým hlasem. „Co ze- mě bude, co se potom se mnou stane?“

„Podívej se na to takhle,“ řekl don Juan klidně. „Abych opustil ten- to svět a postavil se tvář v tvář nekonečnu, potřebuji veškerou svou sílu, vši svou trpělivost a celé své štěstí. Přede vším však potřebuji vnímavost z ocele, jako mají *potulní bojovníci*. Ale to všechno budeš po- třebovat i ty, abys tu byl schopen zůstat a chovat se jako *potulný bo- jovník*. Naše cesta do neznáma není žádná legrace. Ale ani zůstat ta- dy není žádná legrace.“

Podlehl jsem návalu emocí a políbil mu ruku.

„Hej, hej,“ ozval se. „Abys tu pak nepostavil svatyni pro mé san- dály!“

Sevěřely mě obavy, které proměnily sebelístost v pocit nenapravitel- né ztráty. „Odcházíte,“ mumlal jsem. „Můj Bože, odcházíte navždy.“

V tomto okamžiku don Juan provedl něco, co dělal od okamží- ku, kdy jsme se setkali poprvé. Nadul obličej, jako by ho nafoukl vdechovaným vzduchem. Dlaní levé ruky mě silně plácl do zad a řekl: „Vstávej od svých prstů na nohou! Zvedni se!“

V příštím okamžiku jsem byl zase celý, koherentní a plně pod svou kontrolou. Věděl jsem, co ode mne don Juan očekává. Už jsem nevá- hal a nezabýval se sám sebou. Bylo mi jedno, co se se mnou stane, až don Juan odejde. Věděl jsem, že jeho odchod je nevyhnutelný. Podí- val se na mě a v tom pohledu bylo všechno.

„Už nikdy nebudeme spolu,“ řekl měkce. „Už nepotřebuješ mou pomoc a já ti už nechci nabízet. Pokud jsi skutečně *potulný bojovník*, naplival bys mi do tváře, pokud bych ti ji vnucoval. V určitém bodě se jedinou radostí *potulného bojovníka* stává jeho samota. Ani já po to- bě nechci, abys mi pomáhal. Jakmile zmizím, budu pryč. Nevzpomí-

nej na mě, protože já nebudu vzpomínat na tebe. Pokud jsi skutečně *potulný bojovník*, buď neotřesitelný. Dej pozor na svůj svět! Vzdávej mu čest a braň ho celým svým životem.“

Don Juan poodstoupil. Nastal okamžik, který byl mimo jakoukoli sebelítost, slzy nebo radost. Pokýval hlavou, jako by se loučil, nebo jako by potvrzoval to, co jsem cítil.

„Zapomeň na své já a nebudeš se bát ničeho, ať už se octneš na kterékoli úrovni vědomí.“

A pak mě v záchvatu lehkomyšlnosti naposled poškádlil.

„Doufám, že najdeš lásku,“ ušklíbl se.

Obrátil ke mně dlaň a roztáhl prsty jako dítě. Pak je znovu přitiskl k dlani.

„Čau,“ řekl.

Věděl jsem, že je zbytečné něčeho litovat, a že zůstat je pro mě stejně obtížné, jako pro dona Juana odejít. Oba jsme byli zachyceni nevratným energetickým manévrem, který ani jeden z nás nemohl zastavit. Ale stejně jsem ho chtěl následovat, jít za ním tam, kam se ubíral. Napadlo mě, že kdybych zemřel, snad by mě vzal s sebou.

A pak jsem *užřel*, jak *nagual* don Juan vedl patnáct dalších čarodějů, kteří byli jeho společníky, jeho tělesnou stráží a jeho potěšením tak, že jeden po druhém mizeli na sever do mlhy, která pokrývala vrcholky hor. *Užřel* jsem, jak se každý z nich stal světelnou bublinou a jak se všichni společně vznášeli nad planinou jako tajemná světélka v povětří. Ještě jednou zakroužili nad horou, jak předpověděl don Juan. Bylo to pro jejich oči, aby se naposledy pokochaly zázračnou Zemí. Pak zmizeli.

Věděl jsem, co musím udělat. Můj čas se krátil. Plnou rychlostí jsem se rozběhl k okrají propasti a vrhl se dolů. Pociťil jsem vítr ve tváři a pak mě pohltila milosrdná temnota jako pokojná podzemní řeka.

NÁVRAT

Nejasně jsem vnímal hluk motoru, který někdo turoval na místě. Pomyšlel jsem si, že kdosi seřizuje motor na parkovišti vzadu za budovou, ve které jsem měl byt, který mi současně sloužil i jako kancelář. Hluk začínal být tak pronikavý, že jsem se vzbudil. Tiše jsem proklínal chlapy z parkoviště, že se rozhodli seřizovat auto rovnou pod okny mé ložnice. Bylo mi horko, byl jsem unavený a zpocený. Posadil jsem se na kraj postele, když mě přepadly křeče v lýtkách, jaké jsem předtím nikdy nezažil. Chvilí jsem je masíroval. Svaly jsem měl velice stažené a obával jsem se, že mi zůstanou modřiny. Automaticky jsem zamířil do koupelny pro nějaké mazání. Ale točila se mi hlava a já se neudržel na nohách. Zřítíl jsem se na zem, což se mi dosud nikdy nestalo. Když jsem se trochu vzpamatoval, uvědomil jsem si, že ve mně bolesti v lýtkách nevzbudily žádné obavy. Byl jsem vždycky hypochoondr a podivná bolest v nohách by u mě dříve vyvolala paniku.

Šel jsem k oknu, abych ho zavřel, i když už jsem žádný hluk neslyšel. Okno bylo zavřené a venku bylo tma. Byla noc! V pokoji bylo dusno. Otevřel jsem okna. Nechápal jsem, proč jsem je měl zavřená. Noční vzduch byl chladný a osvěžující. Parkoviště bylo prázdné. Napadlo mě, že hluk pocházel od auta, které náhle zrychlilo na cestě vedoucí mezi parkovištěm a domem, ve kterém jsem bydlel. Nakonec jsem o tom přestal přemýšlet a vrátil se do postele, abych znovu usnul. Lehnul jsem si napříč a chodidla položil na zem, čímž jsem chtěl zlepšit cirkulaci krve v lýtkách. Nebyl jsem si však jist, jestli bych je raději neměl zvednout a položit na polštář.

Už jsem se pohodlně uvolnil a začal usínat, když mi hlavou projela jako blesk myšlenka, která způsobila, že jsem se jediným pohybem znovu postavil. Vždyť jsem v Mexiku skočil do propasti! Má příští myšlenka byla pokusem o jakési kvazilogické vysvětlení. Vědomě jsem se vrhnul do propasti – a tak to, co tu teď stojí, musí být můj

duch. Jak podivné, pomyslel jsem si. Poté, co jsem zemřel, jsem se ja ko duch vrátil do svého bytu na rohu Westwoodského a Wilshirského bulváru v Los Angeles. Takže žádný div, že věci cítím jinak. Ale pokud jsem duch, napadlo mě, jak to, že cítím závan čerstvého vzduchu nebo bolest v lýtkách?

Dotkl jsem se pokrývky na posteli. Zdála se mi skutečná a stejně realistický byl i dotyk železné konstrukce postele. Odešel jsem do koupelny a podíval se do zrcadla. Podle toho, jak jsem vypadal, jsem skutečně mohl být duch, protože jsem vypadal hrozně. Oči jsem měl zapadlé a pod nimi nápadně tmavé kruhy. Bud' jsem byl mrtev, nebo dehydrován. Zcela automaticky jsem začal pít přímo z kohoutku. Dařilo se mi vodu polykat. Hltal jsem doušek za douškem, jako bych nepil celé dny. Cítil jsem, jak dýchám. Byl jsem živý! Bože můj, já byl živý! Věděl jsem to naprosto jistě, a přesto mě to nenadchlo tak, jak by patrně mělo.

Hlavou mi proběhla velice neobvyklá myšlenka. Už předtím jsem umřel a ožil. Nic na tom není, dávno jsem si na to zvykl. Životost vzpomínek však naznačovala, že nepřichází z normální paměti. Že se netýkají událostí, které jsem prožil, ale představují velmi nezřetelnou vědomost o něčem, co se nikdy nepříhodilo a co se v mé paměti octlo omylem.

Naprosto jsem však nepochyboval o tom, že jsem se v Mexiku vrhl do propasti. A teď jsem se nacházel ve svém bytě víc než pět tisíc kilometrů od místa, ze kterého jsem skočil, a neměl jsem sebedevenší ponětí, jak jsem se dostal zpět. Automaticky jsem pustil vodu do vany a posadil se tam. Cítil jsem takový vnitřní chlad, že jsem nebyl schopn vnímat teplo vody. Don Juan mě učil, že v čase krize, jakou jsem právě prožíval, je třeba se očistit tekoucí vodou. Vzpomněl jsem si na to a pustil na sebe sprchu. Seděl jsem pod ní snad celou hodinu.

Chtěl jsem si klidně a rozumně promyslet, co se vlastně stalo, ale nedařilo se mi to. Jako by někdo z mé mysli vymazal všechny myšlenky. Neměl jsem žádné myšlenky, ale byl jsem přeplněn pocity, které se ve vlnách zmocňovaly mého těla, aniž jsem byl schopen je jakkoli prozkoumat. Jen jsem cítil jejich přival a nechával je, aby se mě zmocnily. Jediné, k čemu jsem se přiměl, bylo to, že jsem se oblékl a vyšel z bytu. Výrazil jsem na snídani. Chodíval jsem na ni v kteroukoli noční či denní dobu do Shipova restaurantu, nacházejícího se jeden blok od mého bytu.

Znal jsem tu cestu nazpaměť. Přesto pro mě byla tentokrát nějakým způsobem nová. Necítil jsem své kroky. Jako bych měl na podrážkách polštářky, nebo jako by na chodníku ležel koberec. Vlastně jsem spíš klouzal. Měl jsem pocit, že jsem udělal dva nebo tři kroky a byl jsem u vchodu do restaurace. Na základě zkušenosti s pitím vody z kohoutku jsem věděl, že jídlo budu schopen spolknout. Věděl jsem také, že mohu mluvit. Slyšel jsem se odkášlat a když na mě tekla voda, několikrát jsem zaklel. Vešel jsem dovnitř jako obvykle. Posadil jsem se u pultu a číšnice, která mě znala, se přišla zeptat na mé přání.

„Dneska nevypadáte moc dobře, drahoušku,“ řekla mi. „Nemáte chřipku?“

„Ne,“ odpověděl jsem a snažil se, aby můj hlas zněl srdečně. „Hodně jsem pracoval. Den a noc jsem psal v jednom kuse přednášku. Mímo chodem, kolikátého je vlastně dneska?“

Podívala se na hodinky a řekla mi datum. Vysvětlila mi, že má zvláštní hodinky s kalendářem, které dostala od dcery. Sdětila mi i čas. Bylo 3.15 ráno.

Objednal jsem si steak se sázeným vejcem, šťouchané brambory a topinku s máslem. Když odešla, aby vyplnila mé přání, zaplavila mou mysl další vína děsu. Je to jen má iluze, že jsem se předešlého dne za úsvitu vrhnul v Mexiko do propasti? Ale i kdyby to byla jen iluze, jak jsem se mohl z tak vzdáleného místa dostat zpátky do Los Angeles za deset hodin? To jsem těch deset hodin spal? Nebo mi to tak dlouho trvalo, než jsem doklouzal, doletěl nebo jak jsem to udělal až sem domů? Konvenčními prostředky transportu jsem se sem dostat nemohl. Jen do Mexico City by to z místa mého skoku trvalo dva dny.

V hlavě se mi zahnízdila další podivná myšlenka. Byla stejně živá jako ona pseudovzpomínka na to, že jsem už několikrát umřel a znovu ožil, a byla mi také stejně cizí. Kontinuita mého života byla nevratně přerušena. Tak či onak jsem skutečně na dně rokliny zahynul. Nemohl jsem pochopit, že přesto sedím na snídani u Shipa. Nemohl jsem se však ani podívat nazpět do minulosti a spatřit nepřerušenu řadu událostí, tak jak to lidé obvykle vidí.

Existovalo pro mě jediné vysvětlení. Poslechl jsem instrukce dona Juana a přesunul svůj bod soustředění do místa, které mě uchránilo před smrtí. A ze svého *vnitřního ticha* jsem se vydal na cestu zpátky do Los Angeles. Nic jiného mou situaci vysvětlit nemohlo. Najednou byl

pro mě tento myšlenkový sled přijatelný a vysvětlení, které poskytoval, mě poprvé v životě uspokojilo. Nic vlastně nevysvětlovalo, ale opíralo se o pragmatický proces, který jsem si už v mírnější formě vyzkoušel, když jsem tenkrát našel dona Juana v určeném městě. Přijetí uvedené představy mě poněkud uklidnilo.

V myslí se mi začaly objevovat živé představy, které jakoby přinášely vysvětlení. Ta první měla co do činění s věcí, která mě pronásledovala po celou dobu mého učednictví. Don Juan o ní mluvil jako o obecné potíži mužských čarodějů a spočívala v mé neschopnosti zapamatovat si události, které jsem zažíval ve stavu zvýšeného vědomí. Don Juan tento stav zvýšeného vědomí vysvětloval jako drobný posun pozice *bodů soustředění*, který úmyslně vyvolával mocným bouchnutím do mých zad. Pomáhal mi tím zapojit energetická pole, která byla za normálních okolností na okraji mého zájmu. Jinými slovy energetická pole, která se normálně nacházela na okraji mého *bodů soustředění* a která se tímto manévrem posunula do jeho středu. Posun *bodů soustředění* měl vždycky dva důsledky. Za prvé jsem vše vnímal i chápal daleko ostřeji a jasněji. Za druhé byly tyto zážitky omezeny na stav zvýšeného vědomí. Po návratu do normálního vědomí mi zbyly jen nejasné polovzpomínky.

Za příklad mohou posloužit vztahy mezi mnou a mou družinou. Měl jsem totiž svou družinu, skládající se z ostatních učedníků dona Juana, kteří představovali mé společníky na *konečnou pouť* a se kterými jsem se stýkal pouze ve stavu zvýšeného vědomí. Naše vztahy byly neuvěřitelně těsné a společné akce neskutečně sehrané. V běžném životě mi z nich však zůstávaly jen matné pseudovzpomínky, které vyvolávaly úzkost a nejasná očekávání. Dalo by se říci, že jsem ve svém normálním životě neustále na někoho čekal. Pořád jsem čekal, že se někdo náhle objeví za rohem nebo vyjde z některé budovy. Ať jsem šel kamkoli, mé oči mimovolně prohlížely celé okolí a hledaly lidi, kteří na jednu stranu vůbec neexistovali, ale kteří pro mě na druhou stranu byli skutečnější než všichni ostatní.

Toho rána u Shipa se mi nejasné kvazivzpomínky na vše, co se mi s donem Juanem přihodilo v rámci zvýšeného vědomí, začaly měnit v normální souvislou paměť. Don Juan si stěžoval, že mužský čaroděj zastávající roli naguala musí být v důsledku celkového množství své energie roztržtěn do mnoha fragmentů. Říkal, že každý z těchto fragmentů sbírá zkušenosti jen v určité oblasti celkové sumy čarodě-

jova bytí. V jednom okamžiku se však tyto zkušenosti spojí dohromady a vytvoří tak souvislý obraz všeho, co se kdy v jeho životě přihodilo.

Podíval se mi upřeně do očí a pravil, že toto sjednocování trvá celé roky a že slyšel o nagualech, kterým se něco takového nikdy nepodařilo uskutečnit. Nikdy nespojili své zkušenosti na vědomé úrovni a až do smrti zůstali roztržtění.

To, co jsem toho rána zažíval, přesahovalo mé nejdřívejší představy. Don Juan mi neschůdně opakoval, že svět čarodějů je velice nestálý. Že tam nic neplatí trvale, nic není konečné a vše podléhá neustálým změnám. Skok do propasti drasticky změnil můj kognitivní systém a otevřel jej neskutečným a bizarním představám.

Ale to všechno, co o sjednocení svých kognitivních fragmentů mohu vyprávět, je jen velice nedokonalým zobrazením toho, co jsem prožíval. Toho osoudového rána v restauraci u Shipa jsem zažíval něco ještě daleko silnějšího, než jsem zakusil onoho dne, kdy jsem poprvé zřel energii volně plynoucí vesmírem. Kdy jsem se octl doma ve své posteli poté, co jsem seděl na schůdkách univerzitního kampusu, aniž bych si byl vědom cesty domů. U Shipa jsem propojil všechny fragmenty svého bytí. Pochopil jsem, že jsem v každém z nich jednal s naprostou jistotou a konzistencí, i když jsem si toho vůbec nebyl vědom. Byl jsem ve skutečnosti něco jako gigantická skládanka a účinek propojení všech kousků skládanky dohromady se vymykal jakémukoli popisu.

Seděl jsem za pultem bufetu, silně se potil, bezvýsledně přemítal a znovu a znovu sám sobě kladl otázky, na něž neexistovaly odpovědi. Jak se to vůbec všechno mohlo stát? Jak to, že jsem existoval tak rozkouskovaný? Kdo ve skutečnosti jsme? Určitě ne to, co nám všichni říkali, že jsme. V hlavě se mi vynořovaly vzpomínky na události, které se nepřihodily, alespoň ne tomu, co jsem považoval za jádro své osobnosti. Ani plakat jsem nemohl.

„Čaroděj pláče jen dokud je rozkouskovaný,“ řekl mi jednou don Juan. „Jakmile je kompletní, jen se otfřesá třesem, který je tak mocný, že ho může zabít.“

Přesně takový třes jsem cítil! Pochyboval jsem, že se kdy se svou družinou znovu shledám. Napadlo mě, že všichni odešli s donem Juanem. Byl jsem naprosto sám. Chtěl jsem se tím zabývat, truchlit nad svou ztrátou a ponořit se do uspokojujícího smutku tak, jak jsem

to dělal vždycky. Nešlo to. Nebylo čeho litovat, neexistovalo nic, z čeho bych mohl být smutný. Na ničem nezáleželo. Všichni jsme byli *potulní bojovníci* a všichni jsme byli spolknuti *nekonečnem*.

Tolikrát jsem naslouchal donu Juanovi, jak mluvil o *potulném bojovníkovi*. Miloval jsem tu představu a propojoval se s ní na čistě emočním základě. Nikdy jsem však skutečně nepocítil, co tím don Juan míní, a to bez ohledu na to, kolikrát mi to všechno vypravoval. Tu noc za pultem u Shipa jsem však pochopil, co tím míní. Sám jsem byl *potulným bojovníkem*. Důležitá pro mě byla pouze *energetická fakta*. Zbytek byl zcela nedůležitý.

A jak jsem tak čekal na jídlo, v mé mysli se vynořila další živá představa. Pocítil jsem vlnu sympatie, vlnu identifikace s naukou dona Juana. Konečně jsem dosáhl cíle jeho učení. Ztotožnil jsem se s ním jako nikdy předtím. Nikdy to nebylo tak, jak jsem si představoval. Nebojoval jsem s donem Juanem a jeho koncepcemi proto, že nenaplněly lineárnost mého západního myšlení. Bojoval jsem s nimi proto, že mi akurátnost dona Juana při prezentaci zděděné nauky naháněla strach. Proto jsem pořád hledal různá vysvětlení a choval se jako věřící, jenž se utápí v pochybnostech.

Ano, skočil jsem do propasti. A nezahynul jsem proto, že jsem dovolil *temnému moři vědomí*, aby mě spolkl. Podířil jsem se beze strachu a lítosti. *A temné moře vědomí* mi poskytl to, co bylo nutné, abych nezahynul, ale skončil ve své posteli v L.A. Před dvěma dny by mi podobné vysvětlení nic nevysvětlilo. Ve tři hodiny ráno u Shipa mi vysvětlovalo vše.

Udeřil jsem rukama o stůl, jako bych byl v lokále sám. Lidé na mě pohlédli a vědoucně se pousmáli. Nevadilo mi to. Má mysl byla soustředěna na neřešitelné dilema. Žil jsem bez ohledu na skutečnost, že jsem se před deseti hodinami vrhl do propasti, abych zemřel. Věděl jsem, že toto dilema nelze rozřešit. Můj normální kognitivní systém vyžadoval ke svému uspokojení lineární vysvětlení, a to nebylo možné. Celé to spočívalo v přerušení kontinuity a don Juan kdysi řekl, že celé čarodějnickví spočívá právě v přerušení kontinuity. Ted' jsem to chápal tak jasně, jak to jen šlo. Don Juan měl úplnou pravdu, když říkal, že k tomu, abych zůstal, potřebuji veškerou svou sílu a především železnou vnitřnost *potulného bojovníka*.

Chtěl jsem myslet na dona Juana, ale nemohl jsem. Nakonec, vždyť mi o něj vůbec nešlo. Zdálo se mi, že mezi námi stojí velká zeď. Sku-

tečně jsem v tu chvíli věřil tomu, co se mi vnucovalo od té doby, kdy jsem se toho rána probudil. Jsem někdo jiný. K výměně došlo v okamžiku skoku do hlubin. Jinak bych na dona Juana přece rád pomyslel a stýskalo by se mi po něm. Navíc bych se cítil i trochu dotčen, že mě nevzal s sebou na svou *konečnou pouť*. Tak bych se choval, pokud bych to byl já. Ale já byl skutečně někdo jiný. Tato myšlenka nabývala na síle a rostla, dokud nevyplnila celou moji mysl. A tím zmizely i poslední zbytky mého starého já.

Rozlila se ve mně nová nálada. Byl jsem sám! Mé tělo pozbývalo své obvyklé ztuhlosti. Postupně se uvolňovalo a já mohl volně a svobodně dýchat. Hlasitě jsem se rozesmál. Bylo mi jedno, že se na mě lidé opět dívají a tentokrát se už neusmívají. Byl jsem sám a s tím se nedalo nic dělat.

Cítil jsem, že jsem vtažován do průchodu, který je obdařen svou vlastní vtažující silou. Byl jím sám don Juan, mlčící a mohutný. Právě jsem zřetelně pocítil, jak je netělesný. Nebylo zde žádného místa na sentiment či stýskání. Nemohl mi chybět. Byl zde přítomen jako odosobněná emoce, která mě lákala dovnitř.

Průchod pro mě představoval výzvu. Měl jsem pocit lehkosti a životního elánu. Samozřejmě. Mohu tímto průchodem projít jak s druhinou, tak i sám. Není to pro mě však žádná povinnost, ale ani nějaké potěšení. Je to víc než jen počátek *konečné pouti*, která představuje nevyhnutelný osud každého *potulného bojovníka*. Je to počátek nové éry. Poznání, že jsem konečně objevil průchod, mnou mělo hluboce pohnout, ale nepohnulo. Přímo u Shipa jsem se díval do tváře *neko-ničně!* Jak pozoruhodné! Na zádech mě zamrazilo. Slyšel jsem hlas dona Juana, jak říká, že vesmír je opravdu neprobádatelný.

V tomto okamžiku se otevřely zadní dveře, které ústily na parkoviště, a vešla velmi charakteristická figurka. Asi čtyřicetiletý neupravený a vyzáblý muž s dosud hezkým obličejem. Léta jsem ho vidal potloukat se kolem Univerzity a mluvit se studenty. Někdo mi kdysi řekl, že je to bývalý pacient blízké nemocnice pro veterány. Zdálo se, že je mentálně vyšinutý. Občas jsem ho vídal i u Shipa, jak vždy na stejném místě u pultu držel svůj hrneček s kávou. Pokud jeho místo bylo obsazeno, čekal venku a nakukoval výlohou, dokud se neuprázdnilo.

Vešel do restaurace, usadil se na svém oblíbeném místě a podíval se na mě. Naše oči se setkaly. V tom okamžiku muž vykřikl hlasem,

který pronikl mně i ostatním hostům až do morku kostí. Všichni se okamžitě obrátili na mě, někteří ještě s nerozžvýkaným soustem v ústech. Předpokládali, že jsem to zarval já. Vysloužil jsem si to svým výbuchem smíchu a ranami do stolu. Muž vyskočil ze židle a vyběhl z restaurace. Cestou se po mně ohlížel a chránil si hlavu rukama.

Podlehl jsem náhlému impulzu a rozběhl se za ním. Chtěl jsem, aby mi řekl, co spatřil a co vyvolalo jeho výkřik. Dohonil jsem ho až na parkovišti a prosil ho, aby mi řekl, proč vykřikl. Zakryl si oči a vykřikl znovu, tentokrát ještě hlasitěji. Byl jako dítě, které je vystrašené noční můrou a vříská z plných plic. Nechal jsem ho být a vrátil se do restaurace.

„Co se vám přihodilo, drahoušku?“ zeptala se číšnice účastně. „Už jsem si myslela, že chcete utéct přede mnou.“

„Chtěl jsem si ještě promluvit s přítelem,“ řekl jsem omluvně.

Podívala se na mě s překvapením a nechutí.

„Ten chlap je váš přítel?“ zeptala se.

„Jediný, kterého mám na celém světě,“ odpověděl jsem. Pokud si pod „přítelem“ představujeme někoho, kdo je schopen prohlédnout závojem, který nás zakrývá, a poznat, kdo skutečně jsme, měl jsem naprostou pravdu.

SPORY O CARLOSE CASTANEDU

(slovo překladatele na závěr)

Brzy po vydání prvních knih získal Carlos Castaneda vedle početné obce příznivců i zarputilé odpůrce. Protože jsem od začátku sedmdesátých let patřil do prvního tábora a protože jsem věděl, proč do něj patřím, nevěnoval jsem oněm kritikám valnou pozornost, aniž bych cítil potřebu se k nim nějak vyjadřovat. Tato kniha je však pravděpodobně Castanedova poslední, a tak by se snad na závěr slušelo zaujmout stanovisko i k negativním ohlasům jeho díla.

Mnozí jeho oponenti tvrdí, že celá sága o donu Juanovi byla napsána pro peníze. Je však velmi problematické hodnotit kvalitu díla podle toho, zda na něm autor zbohatl nebo prodělal. Pokud má jakékoli dílo svou platnost a oprávnění, je i mimořádný zisk jeho tvůrce nepodstatnou záležitostí. Zastánci myšlenky, že knihy Carlose Castanedy byly napsány ze zistných důvodů, argumentují především rozsáhlostí jeho díla a skutečností, že se mnohé myšlenky v po sobě jdoucích knihách znovu a znovu opakují. Samoučelnost tohoto opakování je však pouze zdánlivá. Ten, kdo pečlivě a s porozuměním tyto knihy přečetl, ví, že se řečené myšlenky objevují pokaždé v novém kontextu a vyjadřují nepopiratelný posun v autorově chápání nauky šamanů dávného Mexika. My starší jsme měli jednu výhodu. Neměli jsme možnost zhltnout uvedené knihy najednou a připadně i napřeskáčku. Museli jsme vždy počkat, než autor napíše další, a tak jsme měli čas se vracet k těm předešlým. A protože jsme autorovy osudy sledovali v reálném čase, byli jsme vníma věšší i k jeho vnitřnímu vývoji. Já sám jsem v období mezi dvěma knihami nejednou přemýšlel, kterou z možných variant se Castaneda vydá dál. Takže shrnuto, přestože jádro celé nauky je obsaženo už v knize *Učení dona Juana*, přinášejí další knihy nové a předešlým vždy vývojově pokročilejší interpretace. Poslední dvě, *Kolo času* a *Aktivní tvář nekonečna*, zdánlivě dané téma jen znovu opakují. Nemohu si však pomoci a považuji je za jedny z nejzávažnějších. Tolik ke kvantitě.

Napadána je však i kvalita Castanedova díla. Spor je veden především o to, zda jeho knihy obsahují záznam skutečných událostí, či jsou-li vymyšleny. Nařčení z *pouhlé* fikce je však samo o sobě neuvěřitelným paradoxem. Dílo, které se celé otáčí kolem představy paralelních skutečností, je napadáno, že nevyjadřuje dominanci naší každodenní reality. Nelze přece napadnout jako vymyšlené dílo, které samo popírá hranici mezi snem a skutečností. Nebo tedy napadnout ho lze, ale je to totéž, jako když soudce přesvědčuje k přiznání delikventa, který se sám přihlásil na policii. Nelze napadnout Castanedu za to, že se ve skutečnosti jmenuje Aranha, nebo že se narodil jindy, než uvádí. Jeho knihy přece otevřeně nabádají k odložení osobní historie a vytváření nových a matoucích identit. Shrnuo a potvrzeno. Ti, kteří současně chápání každodenní skutečnosti považují za jedinou možnost interpretaci světa, musí a také budou Castanedovo dílo zkoumat i z hlediska jeho objektivit. Ti, kteří v kořenech každé objektivitě cítí čertovo kopytko subjektivit, se tím trápit nemusí a mohou jednoduše zkusit, jestli některé návody, obsažené v Castanedových knihách, nejsou náhodou použitelné.

V tomto místě se však dostáváme k jedné námitce, která svou konkrétností překračuje spory mezi jednotlivými kognitivními systémy. Někteří odborníci na šamanské využití rostlinných drog považují dávkování určitých drog (zvláště pak durmanu) uvedené v Castanedových knihách za velmi nadsazené a nebezpečné. Jen značně pošetilý člověk by však mohl považovat Castanedovy polní poznámky o šamanském využívání drog za obecný návod k použití. Úsilí jeho šamanského učitele, který ho často z jejich následků jen tak zachraňuje, jasně naznačuje, kam by mohly vést podobné pokusy prováděné bez vedení odborníka. Pokud je však takový odborník přítomen, je na něm, aby odhadl své síly a určil dávkování, které se může za normálních okolností jevit jako riskantní.

Zůstaňme však ještě chvíli u drog rozšiřujících vědomí, které předstávají jedno z nejkontroverznějších témat současnosti. Ti, kteří přičetli pouze první dvě Castanedovy knihy, a nemají jich málo, se zasloužili o rozšíření nesprávné představy, že hlavním tématem jeho díla je právě využívání psychedelických drog, imenovitě psilocybinu a mezikalimu. Není to pravda. Zkušenosti s drogami jsou obsaženy právě jen v oněch prvních dvou dílech. Z dalších svazků pak vyplývá i důvod, proč k takovému masivnímu nasazení drog došlo a proč to Castane-

du tak zaujalo. Jeho indiánský učitel se od začátku snažil prolomit Carlovu závislost na kognitivním systému západní kultury a zároveň chtěl vyhovět i jeho potřebě chápat celou záležitost jako terénní antropologický výzkum. Choval se proto důsledně tak, jak by se od indiánského šamana dalo očekávat a zásoboval svého vyhlédnutého žáka (který o tom, že se stal čarodějnickým učněm, neměl ani tušení) atraktivními zážitky a fakty. Jakmile byl Castaneda lapan, don Juan jej postupně začal zbavovat ochranného obalu objektivního vědce a vtaňovat jej hlouběji do kognitivního systému šamanů dávného Mexika. Na to už drogy většinou nepotřeboval. Naopak Carlos Castaneda využíval drogy k tomu, aby si zachoval odstup, který byl pro něj zejména z počátku velice potřebný. Mohl tak na ně svést všechny své neobvyklé zážitky a udržet si představu, že je výzkumník v poli, který se kdykoli může vrátit zpět na univerzitu a od zkušeností jiné skutečnosti se odříznout. Když přišel na to, že to nebude lehké, bylo už na návrat pozdě. I bez požití drog se jeho vědomí samo dále rozšiřovalo a bylo marné se snažit je omezit na vnímání jediné skutečnosti.

Existuje názor, a zkušenosti některých Castanedových následovníků jej potvrzují, že všechny stavy uvedené v prvních dvou dílech lze zažít i bez požití drog. Ken Eagle Feather, který se na svou pozoruhodnou cestu vydal výlučně na základě četby Castanedových spisů, neměl s drogami, s výjimkou jediného požití peyotlu, žádné zkušenosti, a co všechno se mu podařilo zažít!

Někteří lidé svou nedůvěru ke Castanedově dílu odvozují i od způsobu jeho života a hlavně smrti. Zaslých jsem jednou dokonce pohrdlivou poznámku o tom, že nedokázal ani udržet pohromadě svou čarodějnickou kohortu určenou ke společné *konečné pouti* a že nakonec neodešel, ale zemřel na rakovinu jako normální člověk. Pozorný čtenář však ví, že ani don Juan nepředpokládal, že by Castaneda nashromáždil dostatek síly potřebné k pokračování tradice předání šamanů dávného Mexika a k výchově dalšího *naguala*. Tušil, že v Castanedově osobě se tu objevuje nový prvek, kterým je zobecnění celé nauky, její zpřístupnění širokému okruhu čtenářů a tudíž i uzavření zlatého řetězu ústního předání. Proto vedl svého učedníka právě tímto směrem a sám mu přikázal, aby své poznámky zveřejnil. Zdá se být obecným jevem, že člověk, který zasvětil svůj život popularizaci dosud skrytého učení, nemá většinou sám příliš šťastný osud.

Stejně jako biblický Mojžíš zůstane vně hranic Zaslíbené země, kam vejdou teprve ti, kterým on sám ukázal cestu.

Úplně na závěr bych se ještě chtěl zmínit o dalším kontroverzním tématu, a tím je systém cvičení zvaný Tensegrita, který Carlos Castaneda zveřejnil v knize *Magické pohyby*. Mnohým se zdá divné, že se o tak závažném tématu nikdy předtím nezminil. Objevují se dokonci i představy, že se jedná o jím zvláštně upravené tradiční čínské cvičení Tchaj-či-čchüan, které údajně Castaneda studoval u mistra Howarda Lee v Los Angeles. Cvičením Tchaj-či se zabývá více než deset let, a tak mohu uvedenému názoru lehce oponovat. Je pravda, že mnohé principy jsou oběma systémům společné, ale tyto prvky se objevují i v mnoha dalších systémech, protože předmětem cvičení je lidské tělo, jehož stavba je po celém světě zhruba stejná. Nicméně sám Castaneda přiznává čínský vliv. Podle sdělení dona Juana byl jedním z předchodců *nagualů* čínský námořník, což ovšem může být opět autorova účelová mystifikace. Systémy cvičení, jako je například Tchaj-či-čchüan, však nejsou omezeny jen na vnější formu, kterou představují určité pohyby. Jejich hlavním cílem je práce s vnitřními principy, opírajícími se nezářka o velice propracované filosofické představy o struktuře jsoucna. Z tohoto hlediska jsou ale Castanedovy magické pohyby výrazně konzistentní s kognitivním systémem šamanů dávného Mexika, kterým se zabývají jeho ostatní knihy. A zcela výrazně se formálně odlišují od taoistických principů, ze kterých vyrůstá systém Tchaj-či-čchüan. Stejně si však myslím, že nejdůležitější je, zda fungují. Pakliže ano, není snad tak podstatné, kde je vlastně Castaneda sebral.

V předmluvě k *Učení dona Juana* jsem napsal, že knihy Carlose Castanedy promlouvají jen k těm, kteří si je oblíbí. Ostatním nezbyvá, než si hledat něco jiného. Nemám, co bych na tom změnil.

kancelář starého orla
červen 2000

Poznámky

- 1 Sandály s podrážkou z ojeté pneumatiky.
- 2 Z lat. stůl, náhorní planina omezená z jedné či více stran útesy.
- 3 Kondor krocanovitý, *Cathartes aura*.

Obsah

Předmluva	7	Úvoděc	117
Úvod	9	Hra energie na obzoru	132
CHVĚNÍ VZDUCHU		Putování přes Temné moře vědomí	145
Cesta Síly	31	Anorganické vědomí	154
Záměr nekonečna	41	Jasný pohled	164
Kdo to opravdu byl Juan Matus?	58	Blátivé stíny	175
KONEC ĚRY		ZAHÁJENÍ KONEČNÉ POUTI	
Starosti každodenního života	67	Skok do propasti	193
Pravda, které jsem se nedokázal podívat do očí	75	Návrat	213
Setkání, jemuž se nedalo vyhnout	80	Spory o Carllose Castanedu (slovo překladatele na závěr)	221
Bod zlomu	86	Poznámky	225
Měření poznání	96		
Poděkování	106		